

MARK TWAIN
HUCKLEBERRY FINN KALANDJAI

REGÉNY

FORDÍTOTTA
KOROKNAY ISTVÁN
A FORDÍTÁST ÁTNÉZTE
KARINTHY FRIGYES

JEGYZET

Mindazok, akik ebben a történetben alapgondolatot próbálnak keresni, elítéltetnek; mindazok, akik erkölcsi tanulságot próbálnának keresni benne, száműzetnek; mindazok, akik cselekményt keresnének, agyonlövetnek.

A szerző rendeletére

G. G. főparancsnok

I. FEJEZET

Aki nem olvasta a *Tom Sawyer kalandjai* című könyvet, mit se tudhat rólam, de az nem tesz semmit. A könyvet egy Mark Twain nevű úriember írta, és nagyjából az igazságot írta meg. Néha lódított egyet-mást, de azért a java igazság, amit írt. A lódítás nem veszélyes. Nem láttam még olyasvalakit, aki egyszer vagy másszor ne lódított volna, kivéve Polly nénit, az özvegyet, meg talán Maryt. Polly néni - Tom nénikéje - és Mary meg az özvegy Douglasné mind benne vannak ebben a könyvben, amely javarészt igaz könyv, csak imitt-amott van benne lódítás, mint mondtam.

Hát az a könyv azzal fejeződik be, hogy Tom meg én megtaláltuk a pénzt, amit a rablók eldugtak a barlangban, és gazdagok lettünk. Hatezer dollárt kaptunk koponyánként - tiszta, merő aranyban. Csuda látvány volt az a nagy halom pénz egy csomóban! Thatcher bíró pedig kiadta kamatra, és az minden napra egy dollárt hozott, évről évre pedig sokkal többet, semhogy az ember tudná, mit kezdjen vele. Özvegy Douglasné fiának fogadott, és azt mondta, ki fog engem *civilizálni*; de nem volt könnyű kenyér a házában lakni, amilyen rémisztően rendes és finom volt az özvegy mindenben; és amikor már nem bírtam tovább, meglógtam. Bebújtam régi rongyaimba, és visszatértem az öreg hordóhoz, ahol azelőtt laktam, és megint szabad voltam és elégedett. De Tom Sawyer fölhajkurászott, és azt mondta, hogy rablóbandát akar alapítani, és én is beléphetek, ha visszamegyek az özvegyhez, és tisztességesen viselem magamat. Így hát visszamentem. Az özvegy sírt fölöttem egy sort, szegény elveszett báránkjának nevezett, és elmondott még sok mindennek, de ezzel nem akart semmi rosszat. Ismét bebújtatott az új ruhába, én meg csak izzadtam, mint a ló, és úgy éreztem, mintha kalodába csuktak volna.

Aztán kezdődött megint a régi nóta. Az özvegy csöngetett, ha vacsorázni kellett menni, és pontosan meg is kellett jelennem. Amikor az ember már az asztalnál ült, nem láthatott neki az evésnek, hanem várni kellett, amíg az özvegy lesunyja a fejét, és morog valamit az ételre, pedig azzal igazán semmi hiba nem volt, legfeljebb hogy mindent külön-külön főzetett. Pedig ha mindent összehabar az ember, és kellőképpen leönti szósszal, hamarébb megtalálja az ízét.

Vacsora után elővette a könyvét, és tanítani akart engem Mózesről meg a kosárról, én meg iparkodtam mindent megtudni felőle; egyszer azonban kibökte, hogy Mózes már jó régen meghalt; ezután már nem nagyon törődtem vele, mert halott emberekkel soha ne legyen bajom. Rövidesen kedvem szottyant a pipázásra, és megkérdeztem az özvegyet, hogy szabad-e. De ő nem engedte. Azt mondta, hogy csúf szokás, és piszkos is, és hogy próbáljak leszokni róla. Az emberek mind ilyenek. Olyasmibe ütik az orrukát, amihez nincs sütnivalójuk. Az özvegy is Mózessel bajmólódott, aki nem volt neki semmiféle ija-fia, és ami senkinek sem volt jó, hiszen már rég meghalt; engem bezzeg nyaggatott olyasm miatt, amiben volt valami jó is. Pedig ő maga is tubákozott, de az persze rendjén volt, hiszen ő csinálta.

Az özvegy nővére, Watson kisasszony, egy pápaszemes, rém sovány vénkisasszony éppen akkor költözött oda hozzá, és mindjárt a nyakamra ült egy olvasókönyvvel. Egy teljes óráig nyaggatott, akkor az özvegy azt mondta, hogy pihenjünk. Én már nem is bírtam volna tovább. Majd meghaltam az unalomtól az alatt az óra alatt, és már nem bírtam egy helyben ülni. Miss Watson ilyeneket mondott: „Ne tedd oda a lábad, Huckleberry!” - meg: „Ne ülj olyan görbén, Huckleberry - ki a mellet!” - aztán megint csak: „Ne ásíts és nyújtózkodj, Huckleberry - mért nem akarsz rendesen viselkedni?” Aztán összevissza beszélt mindenfélét a pokolról; én meg azt mondtam, bárcsak ott lehetnék. Csuda mérges lett, pedig igazán nem akartam semmi rosszat, csak éppen valahova máshova szerettem volna kerülni; csak el innét, mindegy, hogy

hová. Azt mondta, gonoszság ilyeneket mondani; ő a világért se mondana ilyet; ő úgy akar élni, hogy a mennyországba jusson. Hát én igazán semmi vágyat nem éreztem, hogy vele egy helyre kerüljek; el is határoztam, hogy nem nagyon fogok próbálkozni, hogy oda jussak. Ezt persze nem mondtam meg, mert megint mérges lett volna, és mi hasznom lett volna belőle?

Már jól belemelegedett a beszédbe, és folytatásul elmesélt nekem mindenfélét a mennyországról. Azt mondta, hogy ott nincs más dolga az embernek, mint hogy egész nap föl és alá járkáljon, hárfa a kezében, és énekeljen örökkön-örökké. Ezután igazán nem sokat tartottam felőle. De ezt nem mondtam meg. Megkérdeztem, mit gondol, Tom Sawyer oda fog-e kerülni, és ő azt mondta, hogy nem hiszi. Ennek örültem, mert szeretném, ha együtt maradhatnék vele.

Miss Watson csak nem hagyott nekem békét, és már nagyon untam és utáltam az egészet. Este megint behívták a négereket, és imádkozni kellett, utána pedig mindenkit ágyba parancsoltak. Fölmentem a szobámba egy szál gyertyával, és az asztalra tettem. Leültem egy székre az ablak elé, és próbáltam valami vidám dologra gondolni, de nem használt. Olyan árvának éreztem magam, hogy meg szerettem volna halni. A csillagok ragyogtak, a falevelek meg olyan gyászosan susogtak; valahol egy kuvik huhogott egy halott ember fölött, odébb egy kecskefejő meg egy kutya sírt egy haldokló ajtaja előtt; a szél suttogott valamit, de nem tudtam kivenni, mi az, és csak a hideg futkározott a hátamon. Aztán az erdőből azt a hangot hallottam, amit a hazajáró lelkek szoktak kiadni, amikor el szeretnének mondani valamit, ami a lelkükön szárad, és nincs, aki megértse, ezért nem nyughatnak a sírjukban, és éjszakánként kijárnak siránkozni. Úgy elszontyolodtam, és olyan kutyául kezdtem magam érezni, hogy majd meghaltam valami emberi társaság után. Nemsokára egy pók mászott végig a vállamon, én elfricskáztam - hát nem beleesett a gyertya lángjába? Egy szempillantás alatt összeégett. Tudtam magamtól is, hogy ez borzasztó rossz jel, és balszerencsét hoz; csudára meg voltam ijedve, és egész testemben reszkettem. Fölálltam, és háromszor megfordultam a sarkam körül, és mind a háromszor keresztet vettem; aztán egy fonállal összekötöttem egy fűrt hajamat a boszorkányok ellen. De nem volt valami nagy bizalmam a dologhoz. Az ilyesmi megjárja, ha az ember elveszíti a talált szerencsepatkót, ahelyett, hogy az ajtóra szögezné; de még senkitől se hallottam, hogy elhárítja a balszerencsét, ha az ember megölt egy pókot.

Megint leültem, de a fogam is vacogott, és kivettem a pipámat, hogy rágyújtsak; az egész ház csöndes volt, mint a temető; reméltem, az özvegy nem fogja megtudni. Hosszú idő múlva hallottam a toronyórát a városban, amint - bing-bang - elveri a tizenkettőt; aztán megint minden csöndes lett, talán még csöndesebb, mint előzőleg. Egyszerre csak hallom, hogy egy ág megroppan a fák között az árnyékban - valami mozgott ott. Én csöndben ültem és figyeltem. Egyszerre csak hallom: „Miau, miau!” Ez már döfi! Én is rákezdttem: „Miau, miau!” - amilyen lágyan csak tudtam. Elfűjtam a gyertyát, és kimásztam az ablakon a fészertetejére. Lecsúsztam a földre, és belopóztam a fák közé - ott várt rám Tom Sawyer.

II. FEJEZET

Lábujjhegyen mentünk végig az ösvényen a fák közt, az özvegy kertje végéig, meghajolva, hogy az ágak ne csapjanak a képünkbe. Amint elsompolyogtunk a konyha előtt, elbotlottam egy gyökérben, és zajt csaptam. Azonnal lekushadtunk és vártunk. Miss Watson néger legénye, Jim a konyhaajtóban üldögélt; egész jól láttuk, mert a háta mögött világos volt. Fölkelt, kinyújtotta a nyakát és vagy egy percig hallgatózott. Aztán megszólalt:

- Ki az?

Újra hallgatózott, aztán lábujjhegyen odajött, és pont közöttünk megállt; ha kinyújtom a kezem, megfoghattam volna. Aztán olyan volt, mintha percekig semmi hang sem esne, és ott voltunk, köpésnyire egymástól. Akkor elkezdett viszketni a bokám, de nem mertem megvakarni; aztán a fülem kezdett viszketni, majd a hátam, éppen a két vállam közt. Úgy éreztem, belehalok, ha nem vakarózhatok. Ezt a dolgot már nem először tapasztaltam. Ha az ember finom népek közt van vagy temetésen, vagy aludni akar, amikor nem álmos, vagy ha olyan helyen van, ahol nem illik vakarózni, azonnal viszketni kezd, mintha tízezer hangya mászkálna az emberen. Nemsokára megszólalt Jim:

- Na, ki az? Ki van itt? Gebedjek meg, ha nem hallottam császárkálni valakit! De tudom, mitévő legyek. Leülök itt, és addig lesek, amíg újra hallom.

Ezzel leült a földre, közém meg Tom közé. A hátát egy fának támasztotta, a lábát meg kinyújtotta, és majdhogynem elérte vele az enyémet. Erre az orrom is elkezdett viszketni. Úgy viszkett, hogy könnyek jöttek a szemembe. De nem mertem megvakarni. Aztán belül kezdett el viszketni. Később már az ülepem is viszkett. Nem is tudom, hogy bírtam csöndben maradni. Hat-hét percig tarthatott ez a kínszenvedés; nekem legalább kétszer annyinak látszott. Végül már tizenegy különböző helyen viszkett. Úgy éreztem, hogy most már egy pillanatig sem bírom tovább, de összeszorítottam a fogamat, és tűrtem. Jim egyszerre elkezdett nehezen lélegezni, s már hortyogott is. Erre aztán elmúlt az egész viszketés.

Tom halkán csettintett, ez volt a jel, és négykézláb mászva elindultunk. Mikor már vagy négyöt méterre voltunk, Tom azt súgta, hogy kedve lenne Jimet tréfából odakötözni a fához, de én kértem, ne tegye, mert fölébredne, lármát csapna, és rájönne, hogy nem vagyok a házban. Aztán meg azt mondta Tom, hogy nincs elég gyertyája, besurran hát a konyhába, és lop egy pár darabot. Erről is iparkodtam lebeszélni. Azt mondtam, hogy Jim fölébredhet és bejöhet. Tom mégis meg akarta kísérelni; ezért belopóztunk, és elvittünk három gyertyát, és Tom öt centet letett az asztalra fizetség fejében. Aztán ellógtunk, nekem már nagyon akarózott kifelé; Tom mégse állta meg, hogy oda ne másszon Jimhez, és valami csúfot ne üzzön belőle. Jó sokáig vártam; minden egész csöndes és elhagyott volt.

Tom visszajött, így hát nekieredtünk az ösvénynek a kerítés mellett, föl a dombtetőre a ház túlsó végénél. Tom elmondta, hogy leemelte Jim kalapját, és a feje fölé akasztotta egy faágra; Jim megmoccant, de nem ébredt föl. Később Jim azt mesélte, hogy boszorkányok megigézték, elaltatták, és benyargalták a hátán az egész államot, azután visszavitték a fa alá, a kalapját pedig a feje fölé akasztották egy ágra, hogy lássa, kikkel volt dolga. Legközelebb már azt mesélte Jim, hogy egész New Orleansig lovagoltak vele; és valahányszor újból elmesélte, mind jobban és jobban nőtt a történet, végül már ott tartott, hogy az egész világot belovagolták rajta, halálra hajszolták, és a háta egész tájékos volt a nyeregtől. Jim felettébb büszke volt erre, és alig akarta észrevenni a többi néget. A négerek mérföldnyi távolságról is eljöttek Jimhez, hogy meghallgassák a történetet, és jobban tisztelték, mint bármelyik néget

az egész országban. Vadidegen négerék jöttek, és szájtátva bámulták, mint valami világsodáját. A négerék mindig sokat beszélnek a boszorkányokról a tűzhely mellett; de valahányszor egyik-másik szót ejtett a boszorkányok felől, vagy mondani akart valamit róluk, Jim ott termett és leintette: „Hm! Mit tudhatsz te a boszorkányokról?” - és a másik néger csak behúzta fülét-farkát, és befogta a száját. Az ötcentest egy zsinegen mindig a nyakában hordta Jim, és azt mondta róla, hogy amulett, amit az ördög saját kezűleg adott oda neki, hogy mindenkit meg tud gyógyítani vele, és bármikor boszorkányokat idézhet vele, ha valami varázsszót mond rája; de arról sose beszélt, hogy mi az a varázsszó. A négerék odagyűltek a világ minden tájáról, és odaadták Jimnek, amijük volt, csak hogy egy pillantást vethessenek arra az ötcentesre: de megérinteni egyik se merte, hisz rajta volt az ördög keze nyoma. Jim teljesen használhatatlan lett mint szolga, annyira a fejébe szállt, hogy szemtől szembe látta az ördögöt, és boszorkányok lovagoltak a hátán.

Tom meg én fölértünk a dombtetőre, és lenéztünk a faluba. A faluban három-négy fénypont pislogott; bizonyára beteg volt a háznál. A csillagok csudaszépen szikráztak a fejünk fölött; és a falu mellett a folyó mérföldnyi széles, csuda csendes és nagyszerű volt. Lementünk a domboldalra, és ott találtuk Joe Harpert és Ben Rogerst és még két-három másik fiút, elbújva a cserzőműhelyben. Eloldottunk egy ladikot, és vagy harmadfél mérföldet leveztünk a folyón, egészen a nagy partszakadásig, és ott kikötöttünk.

Egy kis bozóthoz mentünk, és Tom megesketett bennünket a titoktartásra, aztán mutatott egy lyukat a domboldalra, ahol legsűrűbb volt a bozót. Meggyújtottuk a gyertyákat, és négykézláb bemásztunk. Vagy kétszáz métert csúsztunk, akkor a barlang kitágult. Tom sorra bekukkantott egy csomó folyosóba, aztán lebújt egy fal alá, ahol az ember nem is vette volna észre, hogy lyuk van. Átmásztunk egy szűk folyosón, és egy teremfelébe értünk, ami igen nedves és hideg volt. Ott megállapodtunk, és Tom azt mondta:

- Most megalakítjuk a rablóbandát, és a neve Tom Sawyer Bandája lesz. Aki csatlakozni akar, annak le kell tennie az esküt, és a vérével kell aláírnia a nevét.

Mindenki hajlandó volt. Tom elővett egy papírlapot, amire fölírta az esküt, és fölolvasta. Az volt benne, hogy minden fiúnak tartani kell a hűséget, és tilos elmondani a titkokat; és ha valaki megsérti a banda bármelyik tagját, egy kijelölt fiúnak meg kell ölni azt az egyént és az egész családját, és addig se nem ehethet, se nem aludhat, amíg meg nem ölte őket, és keresztet nem vágott a mellükre, mert ez a banda jelvénye. És másnak nem szabad a jelvényt használni, csak aki a bandához tartozik, és ha használná valaki, azt törvény elé kell állítani, és ha újból használná, meg kell ölni. Ha a banda valamelyik tagja elmondja a titkokat, annak el kell vágni a torkát, a hulláját el kell égetni, és a hamvait szétszórni, a nevét pedig vérrel kell kihúzni a listáról, és soha többet nem szabad emlegetni a bandában, hanem átkot kell rá mondani, és örökre elfelejteni.

Mindenki azt mondta, hogy csuda gyönyörű eskü, és megkérdezték Tomot, hogy ő maga találta-e ki. Tom azt mondta, hogy van benne, amit ő talált ki, de a java régi kalóztörténetekből való meg rablóhistóriákból, és minden előkelő banda ilyen esküt használt.

Valaki azt ajánlotta, hogy annak, aki elmondja a titkot, a családját is ki kellene irtani. Tom azt mondta, ez jó gondolat; fogta a ceruzát, és beleírta. Akkor megszólalt Ben Rogers:

- De itt van Huck Finn, neki nincs családja, mit csinálunk vele?

- Mért, hát nincs neki apja? - kérdezte Tom.

- Hát apja van, de azt sohase lehet előtalálni. Azelőtt mindig részegen hentergett a disznókkal együtt a cserzőműhely közelében, de van már egy esztendeje is, hogy senki se látta.

Sokat beszéltek erről, és már majdnem kismiztek a bandából, mert azt mondták, hogy minden fiúnak kell hogy családja legyen vagy valakije, akit meg lehet ölni, különben nem lenne a dolog igazságos a többiekkel szemben. Senkinek sem jutott semmi az eszébe, mindenki bután ült és hallgatott. Én már majdnem bőgni kezdtem: egyszerre azonban jó gondolatom támadt, és följajlottam nekik Miss Watson, akit megölhetnek. Mindenki helyeselt:

- Az jó, igen, az jó, Miss Watson is megteszi! Huck is beléphet.

Erre mindnyájan gombostűt szúrtunk az ujjunkba, hogy a vér kiserkenjen, és én is rátettem a papírra a kézjeletem.

- Most pedig - mondta Ben Rogers - mi lesz a dolga a bandának?

- Semmi más, csak rablás és gyilkolás - mondta Tom.

- De kit fogunk kirabolni? Mit rabolunk? Házat vagy marhát vagy...

- Pfüj! Marhát elhajtani meg hasonlókat, az nem rablás, csak tolvajlás - mondta Tom. - Mi nem vagyunk tolvajok. Mi útonállók vagyunk. Álarcosan föltartóztatjuk a szekereket meg a postakocsikat az országúton, az embereket megöljük, és elveszük a pénzüket meg az órájukat.

- Mindig meg kell ölni őket?

- Persze. Az a legjobb. Vannak ugyan egyes szakértők, akik mást mondanak, de általában azt vélik legjobbnak, ha megöljük őket. Kivéve azokat, akiket idehozunk a barlangba, és váltságdíjat kérünk értük.

- Váltságdíj? Az mi?

- Nem tudom, de mind azt csinálja. Láttam a könyvekben; így hát nekünk is azt kell csinálni.

- De hogy csináljuk, ha nem tudjuk, mi az?

- Ördög vigye el, mégis meg kell csinálnunk! Nem mondtam, hogy így van a könyvekben? Másként akarjátok csinálni, mint ahogy a könyvekben van, és össze akarjátok zavarni az egész dolgot?

- Jó, jó, ez mind nagyon szép így elmondva, Tom Sawyer, de hogy a fenébe fogunk váltságdíjat kérni azokért az alakokért, ha nem tudjuk, hogy kell csinálni? Erre vagyok kíváncsi. Mégis mit gondolsz, mi lehet az?

- Én biz nem tudom! De az, hogy a váltságdíjra várunk, talán annyit jelent, hogy holtig tartjuk őket rabságban.

- Ja, akkor már kezdem érteni! Jó is lesz így. De hát mért nem mondtad mindjárt? Szóval várunk a váltságdíjig, vagyis a halálukig - csak hogy sok bajunk lesz ám velük, mondhatom; csak pusztítják az enivalónkat, s közben szökni próbálnak.

- Ugyan már, Ben Rogers, miket nem beszélsz itt összevissza?! Hát hogy szökhetnének meg, amikor mindig lesz mellettük őr, aki nyomban lelövi őket, ha csak moccanni mernek?

- Őr? Még mit nem! Hogy valaki még virrasszon is mellettük, s a szemét se hunyhassa be, csak mert őket kell strázsálni! Szamárság! Hát nem jobb volna egy bunkósbottal elintézni a váltságdíjukat rögtön, ahogy hozzánk kerülnek?

- Nem lehet! Nem így van a könyvekben! Mondd, Ben Rogers: szabályosan akarsz csinálni a dolgokat vagy sem? Ez a kérdés. Elhited, hogy akik a könyveket írták, értik a módját, és tudják, mit hogyan kell csinálni. Azt hiszed, te okosabb vagy náluk? Tévedsz. Nem bizony, nem lehet másképp, váltságdíjat kell kérni értük, annak rendje és módja szerint.

- Jól van, én nem bánom. De én hülyeségnek gondolom. Mondd, a nőket is megöljük?

- Ben Rogers, ha én olyan ostoba volnék, mint te, ki se merném nyitni a számat. Megölni az asszonyokat? Isten ments! Ezt szóval se említi senki a könyvekben. Elhozzuk őket a barlangba, és borzasztó udvariasak leszünk hozzájuk mindig; aztán nemsokára úgyis szerelmesek lesznek belénk, és el se akarnak menni többet.

- Hát ha így van, én nem bánom, de jelzem, nekem semmi kedvem sincs hozzá. Egykettőre teli lesz a barlang fehérréppel meg váltságdíjasokkal, és a rablóknak nem is marad hely benne. De folytasd csak, nem szólok semmit.

A kis Tommy Barnes elaludt, és mikor felébresztették, félni kezdett, és sírva fakadt, és azt mondta, hogy haza akar menni a mamájához, és ő nem is akar rabló lenni.

Erre mind kicsúfolták, és mama kedvencének nevezték, erre csuda mérges lett, és azt kiabálta, most már azért is megy, és mind elárulja a titkokat. De Tom adott neki öt centet, csak fogja be a száját, és azt mondta, menjünk haza, a jövő héten találkozni fogunk, és kirabolunk valakit, és megölünk majd egypár embert.

Ben Rogers azt mondta, hogy csak vasárnap tud elszabadulni hazulról, és azt ajánlotta, hogy kezdjük jövő vasárnap; de a többiek ellenezték. Vasárnap nem illik kezdeni - mondták. Ez el is döntötte a kérdést. Végül megegyeztek, majd összejönnek, és megbeszélnek egy napot, és aztán megválasztottuk Tom Sawyert fővezérnek, Joe Harpert alvezérnek, és hazamentünk.

Fölmásztam a fészere, és becsúsztam az ablakon, éppen hajnalhasadás előtt. Az új ruhám csupa faggyú meg sár volt, és kutya fáradt voltam.

III. FEJEZET

Reggel aztán az öreg Miss Watsontól alapos fejmosást kaptam a ruhám miatt; az özvegy ugyan nem szólt egy szót se, csak lepucolta a faggyút és a sarat, és olyan szomorúan nézett, hogy elhatároztam, megpróbálok egy ideig jól viselkedni, ha tudok. Aztán Miss Watson becipelt a szobájába, és imádkozott velem, de semmi eredménye nem volt. Azt mondta, hogy imádkozzam mindennap, és minden kívánságom teljesülni fog. De ez nem igaz. Megpróbáltam egyszer. Szereztem is egy horgászbót, de horog nélkül. Így persze semmi haszna sem volt. Háromszor vagy négyszer próbáltam imádkozni a horogért, de valahogyan sose sikerült. Egyszer aztán megkértem Miss Watson, próbálja meg ő helyettem, de azt mondta, számár vagyok. Azt nem mondta meg, hogy miért, és én magamtól igazán nem tudtam kitalálni.

Egyszer aztán leültem a fák közt, és megpróbáltam gondolkozni a dolgon. Ha az ember imádsággal megkaphatja, amit szeretne, akkor mért nem kapja vissza Winn tiszteletes a pénzét, amit elvesztett a disznóin? Mért nem kapja vissza az özvegy az ezüst tubákoszalencét, amit elloptak tőle? Mért nem tud Miss Watson meghízni? Nem - mondtam magamnak -, nem is igaz az egész. Odamentem, és elmondtam az özvegynek is, és ő azt mondta, hogy az imádság révén „lelki ajándékot” kap az ember. Ez már túl magas volt nekem, erre elmonda, hogy mit jelent ez: segíteni kell másokon, és mindent meg kell tenni másokért, és mindig gondot kell viselni rájuk, és soha nem kell önmagamra gondolni. Beleértve Miss Watson is, úgy véltem. Megint kimentem az erdőbe, és jó sokat rágódtam rajta, de semmi hasznát nem láttam a dolognak - kivéve a mások hasznát; így hát föl tettem magamban, nem töröm a fejem tovább a dolgon, hadd maradjon, ahogy volt. Néha az özvegy elővett, és olyan szépen beszélt a Gondviselésről, hogy az embernek összefutott a nyál a szájában; de aztán másnap Miss Watson vett elő, és elrontotta az egészet. Úgy véltem, két Gondviselés is van, és az ilyen magamfajta szegény ördögnek még megjárja, ha az özvegyéhez kerül, de ha a Miss Watsoné jut neki, akkor régen rossz. Jó sokat gondolkoztam rajta, és arra lyukadtam ki, hogy én inkább az özvegyéhez csatlakozom, ha elfogad, bár azt már nem nagyon tudtam ésszel fölérni, mi haszna lehet belőlem, amilyen műveletlen és kódis meg közönséges vagyok.

A papát már vagy egy éve nem látták, és ez nagyon ínyemre volt; semmi kedvem nem volt még egyszer találkozni vele. Valahányszor józan volt és előkapott, alaposan elpáholt; így érthető, hogy igyekeztem az erdőbe bújni, amikor előkerült. Akkortájt megtalálták vízbe fúlva, vagy tizenkét mérföldnyire a város felett; legalábbis ezt mesélték róla. Valóban azt hitték, hogy ő az; éppen akkora volt, mint ő, rongyos volt, és hosszú haja volt - ez mind hasonlított a papára, de az arcából semmit se lehetett látni, mert olyan sokáig volt a vízben, hogy az már nem is volt arc. Azt mondták, hogy úszott a hátán. Kifogták, és eltemették a parton. De a nyugalom nem sokáig tartott, mert egyszer eszembe jutott valami. A bolond is tudja, hogy a vízbe fulladt férfiember nem a hátán úszik, hanem a hasán. Így hát az nem is lehetett a papa, hanem egy férfiruhába öltözött asszony. A nyugalomnak persze vége lett; tudtam, hogy az öreg egy szép napon föl fog bukanni, pedig mindent inkább kívántam, mint ezt.

Egyszer-kétszer játszottunk rablósdit, vagy egy hónapon át, aztán eluntam. A többi fiú is abbahagyta. Nem raboltunk ki senkit, nem is öltünk meg egyetlen lelket se, csak úgy csináltunk, mintha megtettük volna. Kiugráltunk az erdőből, és megrohantuk a disznóhajcsárokat vagy a szekeres asszonyokat, akik zöldséget vittek a piacra, de nem tettük el láb alól egyiket se. Tom Sawyer „aranyrúdnak” mondta a disznókat és „kincsnek” a répát, aztán bebújtunk a barlangba, és nagy hűhóval elmeséltük, hogy mi mindent vittünk véghez, hány embert öltünk meg és jelöltünk meg. De én nem láttam semmi hasznát az egésznek. Egyik nap Tom égő

husággal szalajtott el egy fiút, hogy fussa be a falut; azt mondta, ez a riadójel, hogy az egész banda gyűljön össze. Mikor összejöttünk, elmondta, hogy kémei azt a hírt jelentették neki titokban, hogy a barlang közelében egy egész csomó spanyol kereskedő és gazdag arab fog tanyázni másnap, kétszáz elefánttal és hatszáz tevével és több mint ezer teherhordó öszvérrel, és mind meg vannak rakva gyémánttal, és csak négyszáz katona őrzi őket; így hát mi lesben állunk, megöljük őket, és kifosztjuk a karavánt, ahogy őket nevezte. Megparancsolta, készítsük elő a kardunkat és a puskáinkat, és álljunk résen.

Egy vacak zöldséges kocsit se támadhattunk meg, csak ha puskáink meg voltak töltve és a kardok kifelve, ámbar fegyvereink csak kerítéslécek voltak meg seprűnyelek, és az ember addig fenhette őket, amíg belegebedt, és egy fikarcnyival se lettek különbek. Nem nagyon hittem, hogy megbirkózunk egy akkora sereg spanyollal meg arabbal, de kíváncsi voltam a tevékre és az elefántokra, ezért én is elmentem másnap, szombaton lesben állni; és mikor elhangzott a jelszó, kitörtünk az erdőből, le a domboldalon. De nem volt ott egyetlen spanyol vagy arab se, sem tevék, de még elefántok se. Mindössze egy vasárnapi iskolai majális gyerekei gyűltek egybe. Rájuk törtünk, és szétkergettük a gyerekeket; de semmi mást nem zsákmányoltunk, csak süteményt és lekvárt, igaz, hogy Ben Rogers szerzett egy rongybabát és Joe Harper egy énekeskönyvet és egy katekizmust. De akkor odajött a tanítónő, és mindent el kellett dobálnunk, és ellógtunk. Én egy szem gyémántot sem láttam, és meg is mondtam Tom Sawyernak. Ő azt mondta, hogy csudálja, mert garmadában állott a gyémánt; azt is mondta, hogy az arabok is ott voltak meg az elefántok és a többi holmi. Megkérdeztem, hogy lehet, hogy én nem láttam. Azt mondta, hogy ha nem volnék olyan buta, és olvastam volna a *Don Quijote* című könyvet, kérdés nélkül is tudnám. Azt állította, hogy mindez varázslat volt. Azt is mondta, hogy százszámra hemzsegtek a katonák, az elefántok és a kincsek, de olyan ellenségeink voltak, akiket ő mágusoknak nevezett, és azok az egészet egy vasárnapi elemi iskolává változtatták, csak azért, hogy velünk kitoljanak. Jól van - mondtam én -, akkor meg menjünk, és kerítsük elő a mágusokat... Erre Tom azt mondta, hogy tökfey vagyok.

- Egy mágus, ha akarja - mondta Tom -, egyet füttyent, és egy sereg szellem kerekedik elő mindjárt, és miszlikbe vágnak, mielőtt azt mondhatnád: vaskalap. Akkorák, mint egy jegenyefa, és olyan szélesek, mint a templomtorony.

- No és - mondtam én - mi nem füttyenthetnénk szintén egy csomó szellemnek, hogy bennünket segítsenek? Akkor elláthatnók annak a társaságnak a baját.

- Hogy hívnád őket elő?

- Én nem tudom. Hogy csinálják azok?

- Hát megdörzsölnék vagy egy régi rézlámpást, vagy egy vasgyűrűt, és akkor előjönnek a szellemek, mint a szélvész, és villámlik és mennydörög körülöttük, és csak úgy füstölög a lábuk nyoma. És amit parancsolnak nekik, mindent véghezvisznek. Egy templomtoronyt felkapni semmi nekik, és mint egy kalapot, fejébe nyomják a vasárnapi iskola igazgatójának vagy bárki másnak.

- És ki tudja ezt megparancsolni nekik?

- Hát aki megdörzsöli a lámpást vagy a gyűrűt. Annak szolgálnak, aki a lámpást vagy a gyűrűt megdörzsöli, és mindent teljesíteniük kell, amit parancsol. Ha azt parancsolja nekik, hogy építsenek egy negyven mérföld hosszú palotát csupa merő gyémántból, és rakják tele rágógumival, vagy amit akarsz, és hozzák el a kínai császár leányát neked feleségül, meg kell csinálniuk - sőt mielőtt másnapra virradna, azalatt kell véghezvinniük. És ha akarsz, hogy a palotát vigyék át a világ másik végére, azt is teljesítik.

- No - mondom -, én azt hiszem, hogy csuda hülye társaság azok a szellemek, ha nem tartják meg maguknak azt a palotát, ahelyett, hogy így hagyjanak bolondot csinálni magukból. Bizony mondom, ha én nekik lennék, eszem ágába se jutna otthagyni a dolgom, hogy elmenjek egy olyan pofához, aki megdörzsöl egy ócska rézlámpát!

- Miket beszélsz, Huck Finn! Oda kell jönnöd, ha megdörzsölik a lámpást, akár akarsz, akár nem.

- Ha meg akkora volnék, mint egy fa, és olyan széles, mint a templomtorony? No, hát elmennék oda, de bizony isten kiugratná a bőréből azt a pofát!

- Eh, nem érdemes veled szóba állni, Huck Finn! Úgy látszik, semmit se értesz meg - nem megy a tökfedbe.

Két-három napig gondolkoztam ezen az egészen, aztán elhatároztam, végre megpróbálom, van-e valami a dologban. Szereztem egy ócska rézlámpást meg egy vasgyűrűt, és kimentem velük az erdőbe, és ott dörzsöltem, dörzsöltem őket, csak úgy folyt rólam az izzadság, és arra gondoltam, hogy építetek egy palotát, és majd eladom; de nem jött ki semmi se belőle, egy fia szellem se dugta oda az orrát. Így aztán nem volt mást gondolnom, mint hogy az egész csak Tom Sawyer hazugsága volt. Elhiszem, hogy ő hitt az arabokban és az elefántokban, de nekem nagyon úgy látszott az egész, mint egy közönséges vasárnapi iskola.

IV. FEJEZET

Három-négy hónap telt el eközben, és már javában benne voltunk a télben. Jórészt iskolába is jártam, és már silabizálgattam a betűket, egy kicsit írni is tudtam, és a szorzást addig, hogy hatszor hét az harmincöt, és nem nagyon hiszem, hogy ennél valaha is többre jutnék ebben az életben. Nem fűlik a fogam túlzottan a matematikához...

Eleinte utáltam az iskolát, de lassanként kezdett egész elviselhető lenni. Mikor már nagyon nem bírtam, lógtam egy napot, és a verés, amit másnap kaptam érte, jólesett, és egész felvidított. Így hát mennél tovább jártam iskolába, annál könnyebben ment. Az özvegy szokásaiba is beletanultam, és már nem szíttam a fogam annyira miattuk. Nem mondom, házban lakni és ágyban aludni elég komisz volt, és mielőtt beállt a hideg, bizony gyakran kiszöktem az erdőbe aludni: ez mindig rendbe hozott. A régebbi életem jobb volt, az igaz, de kezdtem megkedvelni az új módot is egy kicsit. Az özvegy nemegyszer mondta, hogy lassan, de biztosan haladok előre, és többször ismételte azt is, hogy nem hozok szégyent a fejére.

Egyszer reggelinél földöntöttem a sótartót. Rögtön odakaptam, hogy átdobjak egy keveset a bal vállamon, elhárítani a balszerencsét, de Miss Watson megakadályozott ebben.

- Vidd a kezed onnét, Huckleberry, mindig ilyen malacságot csinálsz!

Az özvegy csitította, de a balszerencse ellen ez semmit sem ért. Reggeli után igen nyugtalan voltam, és reszketve vártam, hogy honnan és milyen formában fog érni a baj. Van ugyan mód, amivel távol lehet tartani a balszerencsét, de erre nem tudtam kádenciát; így csak mászkáltam lógó orral, és lestem, honnét esik nyakamba a baj. Lementem a kertbe, és a kapu mellett átmásztam a kerítésen. Pár centi hó esett, és lábnyomokat láttam benne. Tulajdonosa a kőbánya felől jöhetett, a bejáratnál megállt, aztán körüljárta a kerítést. Furcsa volt, hogy ennyi álldogálás után nem jött be. Nem tudtam rájönni, mit jelentsen ez. Nagyon furcsa volt az egész dolog. Éppen elindultam a nyomon, de előbb lehajoltam és megnéztem. Először semmit se vettem észre, csak később láttam, hogy a bal cipősarkon egy nagy kereszt volt szögekből kiverve, ami távol tartja az ördögöt.

Fölugrottam, és nyakamba kaptam a lábam, le a dombról. Néha-néha hátranéztem, de senkit se láttam. Thatcher bíróhoz szaladtam, ahogy a lábam bírta.

A bíró megkérdezte:

- Mi az, te gyerek, mitől lihegsz? A kamatért jöttél?

- Nem, bíró úr - mondtam -, van valami a számomra?

- Hogyne, a félévi tegnap megjött. Több mint százötven dollár. Egész kis vagyon. Jobb szeretném, ha nálam hagynád, hogy kamatoztassam a hatezerrel együtt, mert ha odaadom, elherdálod.

- Nem, bíró úr - mondtam -, dehogy herdálom! Nem kell nekem abból egy fillér sem. De a hatezerből se. Oda akarom adni magának - az egész hatezret meg a többit.

Nagyon meg volt lepelve. Nem tudta mire vélni a dolgot.

- Mit akarsz ezzel, te gyerek? - kérdezte.

- Ne kérdezzen, bíró úr - mondtam -, csak vegye el. Jó?

- Nem megy a fejembe - mondta -, valami baj van?

- Csak fogadja el, és ne kérdezze, ne akarja, hogy hazudjak valamit.

- Ühüm. Gondolom, mit akarsz... - Egy darabig törte a fejét, aztán azt mondta: - Te bizonyára el akarod adni nekem a vagyonomat, nem odaajándékozni? Ugyebár?

Erre firkantott valamit egy papirosra, átolvasta és odaadta.

- Tessék - azt mondja -, látod, hogy „fizetési kötelezettséggel”. Ez azt jelenti, hogy én megvettem a vagyonomat, és megfizettem érte. Nesze egy dollár. No, írd alá.

Aláírtam, aztán elmentem.

Jimnek, Miss Watson négerének volt egy ököl nagyságú szörgombolyagja, amit egy ökör negyedik gyomrából szedtek ki, és avval mindenféle varázslatot csinált. Azt mondta, hogy egy szellem lakozik benne, és az mindent tud. Elmentem hozzá, és megmondtam, hogy a papa megint itt van, megtaláltam a nyomát a hóban. Azt szeretném megtudni, mi járatban van, és meddig marad itt. Jim elővette a szörgombolyagot, mormogott hozzá valamit, aztán fölemelte, és leejtette a padlóra. Lepuffant, és egy-két centit gurult csak. Jim megint leejtette, aztán megint, de ugyanúgy esett. Jim letérdelt melléje, fülét odadugta és hallgatózott. De hiába, nem akart megszólalni. Azt mondta: van, hogy fizetség nélkül nem akar beszélni. Mondtam neki, hogy van egy régi hamis pénzem, ami már nem jó, mert a réz mindenütt kilátszik az ezüst alól, és még ha a réz nem látszana is ki, olyan zsíros fogása van, hogy nem lehet kiadni. (A dollárról, amit a bírótól kaptam, nem akartam szólni.) Mondtam, hogy ez a pénz ugyan elég vacak, de talán a gombolyagnak jó lesz, talán észre sem veszi, hogy nem olyan, mint a többi. Jim megszaglászta, beleharapott, megdörzsölte, és azt mondta, majd igyekezik úgy beadni a szörgombolyagnak, mintha valódi lenne. Azt mondta, hogy föl vág egy nyers krumplit, beleteszi a pénzt, és éjszakára benne hagyja; reggelre a rézből nem lehet majd látni semmit, és nem is lesz olyan zsíros tapintású, úgyhogy a városban is akárki elfogadná, hát még a szörgombolyag. A nyers krumplit én is tudtam, de egész kiment a fejből.

Jim a gombolyag alá tette a pénzt, és újból hallgatózott. Azt mondta, hogy most már megszólalt a gombolyag. Azt mondta, hogy ha kívánom, megmondja az egész sorsomat. Rajta! - mondtam. Így hát a szörgombolyag beszélt Jimhez, és Jim elmondta nekem, amit mondott:

- A tatád még maga se tuggya, hogymicsináljon. Eccer asszisi, megy, másszor asszisi, marad. Legjobb hagyni, hogy az öreg járjon a maga útján. Két angyal száll körüle, az egyik fehér, és villog a szárnya, a másik meg fekete. A fehér egy darabig jó útra viszi, aztán gyün a fekete, és megint eltéríti. Még nem lehessen tudni, mék fog győzni. De te ne félj. Lesz elég bajod az életbe, de lesz elég jó is. Néha baj ér, néha beteg leszel, de aztán megest rendbe gyün. Két jány röpül az életedbe. Az egyik szőke, a másik fekete. Az egyik gazdag, a másik szegény. Először el fogod venni a szegényt, aztán meg a gazdagot. Ne menj a víz közelébe, ha tucc, és vigyázz a nyakadra, mert ha nem vigyázol, fölakasztanak a végén.

Mikor este meggyújtottam a gyertyámat, és fölmentem a szobámba, hát nem ott ül a papa teljes mivoltában!

V. FEJEZET

Behúztam magam mögött az ajtót, megfordultam és megláttam. Mindig csudára szurkoltam tőle, amennyi verést kaptam. Most is úgy éreztem, hogy nagyon be vagyok gyulladva, de egy szempillantás alatt rájöttem, hogy nem is. Csak az első ijedség volt ez, mikor majd elállt a lélegzetem - olyan váratlanul ért az öreg; de aztán utána magamhoz jöttem, és éreztem, hogy már szinte egy cseppet sem félek.

Ötven felé járt, s nem is látszott kevesebbnek. A haja hosszú volt, csapzott és zsíros, a szemébe lógott, és a szeme úgy pislogott mögüle, mint valami lugas mögül. Egész fekete volt még, nem szürkült, akárcsak a hosszú, bozontos bajusza. Az arca színtelen volt, ahol látszott a szőrtől; fehér volt, de nem úgy fehér, ahogy más ember, hanem olyan, hogy rossz volt ránézni, a hideg futott végig tőle az ember hátán - mint a levelibéka vagy a hal hasa, olyan fehér. Ami a ruháját illeti - hát az inkább csak rongy volt. Az egyik lábát keresztülvetette a térdén; a cipője orra kását kért, és két lábujja kikandikált belőle; időnként mozgatta is őket. A kalapja a padlón hevert; ócska vacak volt az is, a teteje egészen behorpadva.

Csak álltam, és bámultam rá; ő meg a székét kicsit hátrabilentve csak ült, és engem nézett. Letettem a gyertyát. Észrevettem, hogy az ablak nyitva volt; így hát a fészerezen át mászott be. Alaposan végigjártatta rajtam a szemét.

Aztán megszólalt:

- Vasalt ruha, ez már döfi. Persze azt hiszed, most már kész gavallér vagy, mi?

- Lehet, hogy igen, lehet, hogy nem - mondtam.

- Fogd be a szádat, taknyos - mondta -, úgy látszik, megnőtt a szarvad, amióta itt jártam! De letöröm, mielőtt elmennék innét! Azt mondják, tanulsz is; írni meg olvasni. Azt hiszed, jobb vagy, mint az apád, mert ő nem tud, mi? Majd kiverem belőled! Ki mondta neked, hogy ilyen nagyképű marhaságba üsd az orrod? Ki verte a fejedbe?

- Az özvegy. Ő biztatott rá.

- Persze, az özvegy! És ki mondta az özvegynek, hogy olyasmivel törődjék, ami se inge, se gallérja?

- Senki se mondta.

- Na, majd én megtanítom, hogy máskor ne üsse bele az orrát! Te meg ide figyelj - otthagyd azt az iskolát, hallod? Majd megtanítom én a népeket, hogy ilyen beképzelt figurát csináljanak a fiamból, aki lenézi az apját, és jobb akar lenni, mint ő! Csak kapjalak el az iskola körül, majd ellátom a bajodat! Az anyád se tudott írni, se olvasni haláláig. A családjában se tudott egy lélek se. Én se tudok; hát akkor te mit nagyozsz itt? Én nem vagyok az az ember, aki ezt eltűröm, hallod-e? Na, próbálj csak olvasni valamit!

Fölvettem egy könyvet, és elkezdtem olvasni Washingtonról meg a háborúiról. Mikor vagy egy fél percig olvastam, elkapta a könyvet, és a sarokba vágta.

- Úgy, hát csakugyan tudsz olvasni! Mikor először mondták, nem akartam elhinni. Hát ide figyelj: most vége ennek a tanulásnak meg mifenének. Megtiltom! Majd lesz gondom rád, úrfi! Ha fülön foglak az iskola körül, szíjat hasítok a hátadból! Még a végén hittant fogsz tanulni! A fene látott ilyen kölyköt!

Felvett az asztalról egy kis kék meg sárga képet, amin egy tehén volt és egy gyerek, és megkérdezte:

- Mi ez?

- Jutalmul kaptam, mert jól tanultam.

Szétszakította, és azt mondta:

- Majd adok én neked olyasmit, amitől majd te leszel sárga meg kék!

Irgett-morgott egy darabig, aztán megszólalt:

- Na, látom micsoda gigerli lett belőled: ágyban fekszel, lepedőn, tükröd is van; és szőnyeg a padlón! Az apád meg a disznókkal alszik egy helyt a cserzőműhely mellett. A fene látott ilyen kölyköt! De isten engem úgy segéljen, leszoktatlak erről az úri modorról, mielőtt itt hagylak! És mi az, amit a népek beszélnek? Azt mondják, gazdag lettél.

- Nem is igaz, hazudnak.

- Hallod-e, gondold meg, mielőtt kinyitod a szádat, mert eleget túrtem már eddig is, hallod-e, jobb lesz, ha vigyázol magadra! Két napig a városban voltam, és egyébről se volt szó, mint hogy gazdag lettél. Már lenn a folyón is hallottam. Ezért jöttem ide. Holnap ideadod azt a pénzt, szükségem van rá.

- Nekem nincs pénzem.

- Hazudsz! Thatcher bírónál van! Nekem kell a pénz.

- Mondom, hogy nincs pénzem; kérdezd meg Thatcher bírót, ő is csak azt fogja mondani.

- Jól van. Megkérdzem. Majd kipréselem én belőle, hogy áll ez a dolog! Na és most mennyi pénz van nálad? Ide vele!

- Csak egy dollárom van, de az kell nekem...

- Mit bánom én, kell-e neked vagy sem. Ide vele!

Elvette, és beleharapott, hogy nem hamis-e, és azt mondta, lemegy a városba egy pofa whiskyre; egész nap egy korty se csúszott le a torkán. Mikor már a fészereken volt, újra bedugta a fejét, és elmondott mindennek, amiért jobb akarok lenni nálánál; és mikor azt hittem, már végleg elment, visszajött, és emlékeztetett az iskolára, és azt mondta, hogy lesni fog, és elagyabugyál, ha ott talál.

Másnap be volt rúgva, elment Thatcher bíróhoz, és nagy ricsajt csinált nála; erőszakoskodott, hogy adja oda a pénzt; de a bíró nem adott neki semmit, és akkor esküdözött, hogy majd a törvény előtt odaadja.

A bíró és az özvegy törvény elé vitte az ügyet azért, hogy a bíróság elvegyen engem az öregemtől, és nevezzék ki egyiküket gyámnak; de új bíró volt a törvényszéken, és nem ismerte az öregemet; és így azt mondta, hogy nem, a törvényszék nem szólhat bele valakinek a családi ügyeibe, és hogy választhatná el az apát a fiától; így hát Thatcher bíró és az özvegy eredmény nélkül jött el.

Az öregnek persze több se kellett; nem fért a bőrébe. Azt mondta, hogy kékre-zöldre ver, ha nem szerzek neki valami pénzt. Kölcsönvettem három dollárt Thatcher bírótól, és odaadtam neki; erre megint berúgott, és káromkodva, ordítózva mászkált a városban, és irtó ricsajt csinált egy rézlábassal; végül aztán lecsukták, és reggel bíró elé vitték, és becsukták egy hétre. De ő azt mondta, hogy neki jól van így; majd megtanítja a fiát kesztyűbe dudálni.

Mikor kikerült, az új bíró azt mondta, hogy új embert akar faragni az öregből. Magához vette, rendes ruhát adott rá, reggelinél, ebédnél, vacsoránál családi asztalához ültette, s általában tejbe-vajba fűrosztotta. Vacsora után pedig a mértékletességről meg hasonlókról papolt neki, mire az öreg sírva fakadt, és azt mondogatta, hogy ő világeletemben bolond volt, és elpocsékolta az életét; de most új életet kezd, és új ember lesz, hogy senkinek se kelljen szégyellnie magát miatta, és reméli, hogy a bíró segíteni fog rajta, és nem nézi le. A bíró azt mondta, hogy meg tudná ölelni ezekért a szavakért; ő is sírt, és még a felesége is sírt; a papa azt is mondta, hogy őt mindig félreértették, és a bíró erősítette, hogy ő el is hiszi neki. Az öreg azt mondta, hogy akinek rosszul megy a sora, leginkább részvételre vágyik, mire a bíró azt mondta, hogy az már igaz; és aztán megint sírtak. Mikor lefekvésre került a sor, az öreg fölállt, kinyújtotta a kezét, és azt mondta:

- Nézzék meg, uraim és hölgyeim, fogják meg és rázzák meg. Ez a kéz eddig nem volt jobb, mint a disznóláb; de ezután egy új életet kezdő ember keze, és inkább meghalnék, mint hogy újból visszacsússzak oda, ahol voltam. Jegyezzék meg a szavaimat, ne feledjék el, mit mondok. Ez egy tiszta kéz most... Ne szégyelljék... rázzák meg.

Erre mind megrázták a kezét, egyik a másik után, és mind sírtak. A bíró felesége meg egyenesen kezét csókolt neki. Aztán az öreg aláírt egy fogadalmat - vagyis inkább odatette a kézjegyét. A bíró azt mondta, hogy életében még nem volt ilyen magasztos napja, vagy valami ilyesfélé. Aztán bedugták az öreget egy csudaszép szobába - az volt a vendégszoba -, de az éjjel nagyon rájött a szomjúság, kimászott a tornáctetőre, lecsúszott a csatornán, és elkótyavetyélte az új ruháját egy butykos pálinkáért, visszamászott, és leitta magát a sárga földig. Reggel tökrészen megint kimászott, legurult a tornácról, két helyt eltörte a karját, és majd halálra fagyott, amíg valaki belebotlott napkelte után. És mikor be akartak menni a vendégszobába, alig ismertek rá, úgy nézett ki. A bíró csuda dühös volt. Azt mondta, hogy csak puskagolyóval lehetne megjavítani az öreget; más módot se isten, se ember nem tudna.

VI. FEJEZET

Az öreg azonban rövidesen magához jött, és garázdálkodni kezdett; Thatcher bírót bevádolta, hogy visszatartja a pénzt, engem meg amiatt kurgatott, hogy nem hagyom abba az iskolát. Ha elkapott, jól el is náspángolt, de én csak azért is eljártam az iskolába, és legtöbbször kikerültem az öreget, vagy elszaladtam előle. Azelőtt nem nagyon fült a fogam az iskolába járáshoz, de most juszt is eljártam a papa miatt. A bírósági eljárás igen soká húzódott; mintha soha nem akartak volna belefogni; így hát néhanapján kölcsön kellett kérnem két-három dollárt a bírótól, hogy betömjem vele az öreg száját, mielőtt elagyabugyált volna. Valahányszor pénzhez jutott, leitta magát; valahányszor leitta magát, nagy ricsajt csapott a városban; és valahányszor ricsajt csapott, dutyiba csukták. Úgy látszik, ez tetszett neki, ez volt a szíve szerint való élet.

Gyakran ott lófrált az özvegy háza környékén, úgyhogy végül az özvegy megmondta neki, hogy ha el nem takarodik, rosszul jár. Hát nem megbolondult az öreg? Fejébe vette, hogy majd ő megmutatja, ki parancsol Huck Finn-nek. Tavasszal egy nap meglesett, elkapott, és egy ladikban föl vitt vagy három mérföldre a folyón, átment az illinoisi oldalra, az erdőbe, ahol nyoma se volt emberi hajléknak, csak egy rozszant kaliba állott a bozótban; olyan sűrűn nőttek a fák körülötte, hogy észre se lehetett venni.

Egész idő alatt szemmel tartott, és sehogyan se tudtam meglépni. A kunyhóban laktunk, éjszakára mindig bezárta az ajtót, és a kulcsot a feje alá tette. Szerzett valahonnan egy puskát - azt hiszem, lopta -, és abból éltünk, amit vadásztunk és halásztunk. Néhanapján rám zárta az ajtót, és bement a boltba, amely három mérföldnyire volt a révtől. A halat és a vadat eladta, persze pálinkáért, az itókát pedig hazahozta, leitta magát a sárga földig, aztán jól elagyabugyált. Az özvegy valahogyan rájött, hogy hol vagyunk, és értem küldött egy embert, de a papa puskával kergette el; lassanként ismét megkedveltem én is ezt az életet, kivéve persze a veréseket.

Lusta és vidám élet volt ez, egész nap kényelmesen heverésztünk, füstöltünk és horgásztunk, és nem volt se könyv, se oktatás. Több mint két hónap telt el így, a ruhám ronggyá feslett, és összevissza piszkolódott, és már alig értettem, hogy bírtam ki annyi ideig az özvegynél, ahol mosakodni kellett, tányérből enni, fésülni, rendes időben lefeküdni meg fölkelni, nap mint nap könyv fölött görnyedni és Miss Watson papolását hallgatni. Már nem volt semmi kedvem visszamenni hozzájuk. Annak idején abbahagytam a káromkodást, mert az özvegy nem szerette; most újra rászoktam, mert a papának nem volt kifogása ellene. Végeredményben, ha úgy vesszük, csuda jó élet folyt az erdőben.

De a papa mindjobban rászokott a pálcára, ezt pedig nem vette be a természetem. Tele voltam kék foltokkal. Ezenkívül mind gyakrabban elkódorgott, és olyankor mindig bezárt. Egyszer pedig három napig nem jött vissza. Csuda egyedül éreztem magam. Már azt hittem, hogy vízbe fulladt, és soha ki nem jutok innen. Kezdtém félni. Elhatároztam, hogy valamilyen úton-módon megpróbálok elszökni. Már sokszor szerettem volna kijutni a viskóból, de nem tudtam. Az ablak akkora volt, hogy egy kutya se tudott volna kimászni rajta. A kéménybe se tudtam fölmászni, túl keskeny volt. Az ajtó jó erős tölgyfa lapokból volt összeeszkábálva. A papa mindig vigyázott, hogy kést vagy más szerszámot ne hagyjon a kunyhóban, ha elment; talán százszor is végigkutattam az egész lyukat; tulajdonképpen mást alig csináltam, mert csak így tudtam az időt agyonütni. Most azonban rábukkantam valamire: egy rozsdás, öreg fűrészre, aminek nyele se volt. A mestergerenda fölé volt dugva. Jól megkentem, és munkához láttam. A kaliba tulsó végén egy ócska lópokróc volt a falhoz szögezve, hogy elfogja a szelet,

ami befűjt a réseken, és nemegyszer kioltotta a gyertyát. Az asztal alá másztam, fölhajtottam a pokrócot, és nekiálltam egy akkora lyukat vágni, amekkorán kiférek. Jó sokáig tartott, de már a vége felé jártam, amikor meghallottam a papa puskáját az erdőben. Eltüntettem munkám nyomait, visszahajtottam a pokrócot, elrejtettem a fűrészt, és rövidesen be is toppant az öreg.

Nem volt valami jó hangulatban - vagyis olyan volt, mint általában szokott lenni. Azt mondta, lenn volt a városban, de semmi sem akar menni. Az ügyvédje azt mondta, hogy megnyeri a pört és a pénzt, ha tárgyalásra kerül a sor; de ezer és egy módja van húzni-halasztani a dolgot, és Thatcher bíró érti a módját. És azt is mesélték, hogy egy másik ügy van folyamatban, hogy vegyenek el engem tőle, és az özvegy legyen a gyámom, és az nagyon úgy néz ki, hogy fog neki sikerülni. Igen el voltam szontyolodva, mert semmi kedvem sem volt már visszamenni az özvegyhez, hogy megint elkezdjenek civilizálni és kalodába zárni, mint azelőtt. Az öreg pedig csudára elkezdett káromkodni, és leszedte a keresztvizet mindenről és mindenkiről, aki eszébe jutott, aztán újból elátkozta valamennyit, nehogy egy is kimaradjon, végül egy általános káromkodással valamennyit egy kalap alá vette, beleértve egy csomó embert, akinek a nevét se tudta, ezeket csak úgy nevezte: az a minekishíják, és azokat is elkívánta különböző helyekre.

Azt mondta, szeretné látni, hogy az özvegy elvegyen tőle. Majd résen lesz - mondogatta -, és ha ide próbálnak jönni, tud egy helyet hét-nyolc mérfölddel odébb, ahova eldughat; ott aztán cserkészhetnek utánam, amíg belegebednek, akkor se találnak meg. Erre megint nagyon komiszul kezdtem magam érezni, de csak egy percig; gondoltam, úgyse leszek már kéznél, ha meg akarja csinálni.

Az öreg leküldött a csónakhoz, hogy hozzam el a holmit. Volt ott egy huszonöt kilós zsák tele kukoricaliszttal, egy oldal szalonna, muníció és egy jó tizliteres korsó pálinka, egy öreg könyv és két újság - nem olvasni, hanem fojtást csinálni - és némi kóc. Kiraktam mindent a csónakból, aztán leültem a ladik farába, hogy gondolkozzam kissé. Az volt a szándékom, hogy megkaparintom a puskát, néhány horgot, és beveszem magam az erdőbe. Úgy terveztem, hogy nem fogok egy helyt megtelepedni, hanem kóborolni fogok a vidéken, főleg éjszaka vadászok és horgászok, és igyekszem olyan messzire elmenni, hogy se az öreg, se az özvegy ne érjen utol. Úgy véltem, még az éjjel ki tudom fűrészelni magam, ha az öreg eléggé berúgott, ez pedig nagyon valószínűnek látszott. Úgy eltöprengedtem a dolgon, hogy észre se vettem, meddig maradtam ott; végül már az öreg kiabált utánam, hogy elaludtam-e, vagy vízbe fulladtam.

Fölcipeltem mindent a kunyhóba; akkorra már sötétedni kezdett. Amíg a vacsorát főztem, az öreg kortyintott egyet-kettőt, és kezdett belemelegedni, és megint előlről kezdte a szitkozódást. A városban is berúgott előzőleg, egész éjjel az árokban hevert, és úgy is nézett ki. Az ember azt hitte volna, hogy ő Ádám, mert tetőtől talpig sár volt. Valahányszor fűteni kezdte a szesz, mindig a kormányt szidta.

Most is rákezdte:

- És még ezt kormánynak híják! Csak meg kell nézni, miféle társaság. Hát arra való a törvény, hogy elvegye a gyereket az embernek, akivel annyi gondja van és annyi kiadása és a neveltetése? És amikor az ember ügyel-bajjal fölneveli, amikor már munkába állhatna, és segíthetne a szegény, öreg apján, akkor jön a törvény, és elveszi. És ezt nevezik kormánynak! És ez még nem elég. A törvény annak a vén gazember Thatchernek az oldalán van, aki ki akar forgatni a vagyonomból. A törvény hagyja, hogy az az ember, akinek több mint hatezer dollárja kéne hogy legyen, egy ilyen szemét kunyhóban éljen, és olyan ruhája legyen, ami a disznónak se jó. Persze, ez a kormány! Ilyen kormány mellett a becsületes embert minden

jogából kiforgatják. Néha kedvem szottyán az egész országot faképnél hagyni. És ezt meg is mondtam nekik; a szemébe mondtam az öreg Thatchernek. Többen is voltak, akik hallották, azok is megmondhatják, mit mondtam. Azt mondtam, hogy két centért itt hagynám ezt a rohadt országot, és soha közelébe se jönnék többet. Ezekkel a szavakkal mondtam. Nézzék meg a kalapomat - mondtam -, ha egyáltalán kalapnak lehet nevezni ezt a vacakot; a teteje levált, úgyhogy az egész lecsúszik az államig, mintha nem is kalap volna, hanem egy ócska kályhacsőbe dugták volna a fejemet. Nézzék meg - mondtam -, ilyen kalapot kell hordanom nekem, aki a leggazdagabb ember lennék a városban, ha a jussomhoz jutnék. Persze, ez az igazi kormány, ez igen! Hogy mást ne mondjak, jött ide valami néger Ohióból; félvér volt, majdnem olyan fehér, mint egy fehér ember. Olyan fehér ing volt rajta, hogy csak úgy villogott, és vadonatúj kalap; és nincs még egy ember a városban, akinek olyan finom ruhái lettek volna; és még aranyórája is volt, ekkora vastag lánccal, ni! Meg egy ezüstfejű séta-pálcája, mint valami hercegnek. No, mit gondolsz, mi volt? Azt mesélték, hogy tanár valami iskolában, és mindenféle nyelven beszél, és tud mindent. És még csak most jön a java. Azt mondták, hogy odahaza még szavazhat is! Hát ez elég volt nekem. Hová jut ez az ország? Éppen választás volt aznap, és magam is akartam szavazni, feltéve, hogy elég józan leszek, és el tudok menni; de mikor meghallottam, hogy van egy olyan csücske ennek az országnak, ahol ezt a négert szavazni engedik, otthagytam az egészet. Mondtam, hogy én ebben az életben többet nem szavazok. Ezekkel a szavakkal mondtam; mindnyájan hallották; ezt az országot megeheti a fene, én bizony nem szavazok, amíg élek! És ha az ember látta, milyen magasan hordta az orrát az a néger - ki se tért volna az utamból, ha félre nem taszajtom. Kérdeztem, mért nem adják el rabszolgának ezt a négert annak rendje és módja szerint - ezt szeretném tudni! És mit gondolsz, mit mondtak rá? Hogy addig nem lehet eladni, amíg legalább hat hónapot nem töltött az államban. Hát ez már aztán disznóság! És még azt mondják, hogy ez kormány, mikor egy négert nem tud eladatni, ha nincs hat hónapja az államban. És hagyják, hogy ez a kormány kormányozzon, mikor hat hónapig csak ülnek a helyükön, és nem tudják elkapni a frakkját egy ilyen nyavalyás, hencegő, fehér inges tolvaj négernek!

Az öreg csak nem hagyta abba, és nem nézte, merre viszi a két csámpás lába; keresztül-bukfencezett a besózott disznóhússal teli hordón, és fölhorzsolta mindkét sípcsontját; erre persze még olyanabbul szidta a négert meg a kormányt, bár imitt-amott a hordóról se feledkezett meg. Föl és alá szökdécselt a kunyhóban, egyszer az egyik lábán, aztán a másikon, hol az egyik, hol a másik sípcsontját tapogatva, egyszer meg fogta, és jól belerúgott a hordóba. De ez nem volt valami bölcs tőle, mert éppen azon a lábán kandikáltak ki a lábujjai a cipőből, úgyhogy akkorát ordított, hogy a hajam szála égnek állt, lehemperegett, és a lába ujját dörzsölgette; és az átkozódás, amit művelt, túltett minden eddigin. Ezt maga is bevallotta később. Ő hallotta még az öreg Sowberry Hagant legjobb napjaiban, de azt mondja, hogy rajta is túltett; de azt hiszem, ez csak amolyan hencegés volt.

Vacsora után vette a korsót, és azt mondta, hogy elég pálinka van benne kétszeri berúgásra és egyszeri delírium tremensre. Mindig ezt szokta mondani. Úgy számítottam, hogy egy órán belül tökrészeg lesz, és akkor ellopom tőle a kulcsot, vagy kifürészelhetem a lyukat. Csak ivott és ivott, néha-néha ledült a vackára; de a szerencse nem járt kezemre az este. Nem esett mély álomba, hanem igen nyugtalan volt. Morgott és nyögött, ide-oda forgolódott jó sokáig. Végre magam is csuda álmos lettem, alig bírtam nyitva tartani a szemem, és mielőtt észrevettem volna, mélyen elaludtam, a gyertya pedig égve maradt.

Nem tudom, meddig alhattam. Egyszerre szörnyű ordítás vert föl. A papa volt, rémesen nézett ki, ide-oda ugrált, és valami kígyókról kiabált. Azt mondta, a lábán másznak fölfelé; aztán fölugrott és fölordított, és azt kiabálta, hogy az egyik megharapta az arcát - de én egy fia kígyót se láttam. Elkezdett körbe szaladgálni a kunyhóban, és ordibált:

- Vedd le! Vedd le! A nyakamra mászik!

Még sose láttam, hogy valakinek ilyen rémisztően forogjon a szeme. Rövidesen egészen kivolt, és lihegve összeesett; akkor meg ide-oda hempergőzött, mindenbe belekapaszkodott, a kezével a levegőbe markolászott, kapkodott és ordítózott, hogy az ördögök eljöttek érte. Lassanként kimerült, egy ideig csöndben feküdt és nyögdécselt. Aztán elhallgatott. Csak a baglyokat hallottam és a farkasokat, amint messze-messze sirtak az erdőben, és minden iszonyú némának tűnt. Az öreg az egyik sarokban hevert; de nemsokára fölkelte, hallgatózott, s fejét féloldalra hajtotta, halkán azt mondta:

- Egy-kettő, egy-kettő; a halottak; egy-kettő, egy-kettő; utánam jönnek; de én nem megyek! Jaj, már itt vannak! Ne nyúlj hozzám! Vidd a kezed! Jaj, hideg! Hagyjatok! Ne bántsatok, szegény ördög vagyok!

Négykézlábra állt, ide-oda mászkált, és könyörgött, hogy hagyják békében, beburkolózott a takarójába, bekúszott az asztal alá, és folyton csak könyörgött, aztán sírni kezdett, kihallatszott a takaró alól. Egyszerre csak kibújt a pokrócból, fölugrott, vadul körülnézett, és nekem jött. Körbe-körbe kergetett a szobában, bicskával a kezében, Halál Angyalának nevezett, és azt ordította, hogy meg fog ölni, hogy ne jöhessenek el többé érte. Én kiabáltam, és mondtam, hogy csak Huck vagyok, de olyan iszonytatóan nevetett, mint egy kísértet, ordítózott és káromkodott, és mindenáron meg akart fogni. Egyszer sarokba szorított, én át akartam bújni a karja alatt, de elkapta a kabátom gallérját, úgyhogy azt hittem: végem van; de hirtelen, mint a villám, kibújtam a kabátból, és megmenekültem. Nemsokára az öreg kifáradt, leült, s hátát az ajtónak vetve azt mondta, pihen egy percet, mielőtt megölne. A kését maga alá tette, és azt mondta, alszik egy verset, hogy erőt gyűjtsön, aztán majd kezdődik a haddelhadd. Hamarosan elszundított. Erre én odavittem a széket, fölmásztam rá, és amilyen óvatosan tudtam, le-emeltem a puskát. Megnéztem, meg van-e töltve, aztán keresztülfektettem a káposztáshordón, a papára céloztam, és leültem mögéje, várva, hogy megmozduljon. A percek nagyon lassan múltak.

VII. FEJEZET

- Kelj föl! Mi a fenét csinálsz te itt?

Kinyitottam a szemem, körülnéztem, és próbáltam rájönni, hol is vagyok. Már napfölkelte után voltunk, és aludtam, mint a bunda. A papa előttem állott, nagyon savanyú hangulatban - igen macskajajosan festett.

- Mit csinálsz azzal a puskával? - kérdezte.

Úgy véltem, semmit sem tud arról, hogy mit művelt az éjjel, azért azt mondtam:

- Valaki be akart jönni, azt lestem.

- Mért nem ébresztettél föl engem?

- Én megpróbáltam, de nem akartál fölébredni. Meg se moccantál.

- Na jó. Most ne pofázz, hanem uzsgyi, nézd meg, nincs-e hal a horgon reggelire! Pillanat múlva én is ott vagyok.

Kinyitotta az ajtót, és én igyekeztem a folyó partja felé. Egész csomó faág és egyéb holmi úszott rajta meg egy csomó fakéregdarabka; ebből már láttam, hogy a folyó áradóban van. Ha a városban lettem volna, csuda jó dolgom lehetett volna; ez a júniusi áradás mindig szerencsét hozott nekem. Amint megindul az áradás, jön sok ölfá, uszadékfa, egész szálfák néha, sokszor tíz-tizenkettő is összekötözve; és az embernek nincs más dolga, mint kihalászni és eladni a fűrésztelepen.

Végigmentem a parton, egyik szemmel a papára ügyelve, a másikkal meg a folyóra vigyázva, hogy nem hoz-e valamit. Egyszerre csak úszik ám lefelé egy csónak; remek darab, négy-öt méter hosszú, olyan büszkén táncolt a vízen, mint egy hattyú. Én meg fejest ugrottam a partról, mint egy béka, csak úgy ruhástul, és a csónak után iramodtam. Gyanakodtam, hogy talán fekszik benne valaki, mert gyakran csinálják, hogy beugrassák az embert: megvárják, amíg nagy ügyyel-bajjal kihúzza a csónakot, aztán a képébe röhögnek. De ebben nem volt senki. Rendesen épített csónak volt; fölmásztam rá, és kieveztem a partra. Gondoltam, az öreg örülni fog, ha meglátja, mert tíz dollárt úgy megért, mint semmit. De amikor partra értem, az öregnek még nyoma sem volt, és mikor bekormányoztam egy kis öbölbe, ami egészen olyan volt, mint egy rejtkehely, benőve iszalaggal és indával, jobb gondolatom támadt: jól elrejttem, és nem az erdőbe lógok el, hanem lemegyek a folyón vagy ötven mérföldre, és ott táborot ütök; az még mindig jobb, mint gyalogszerrel kóborolni.

Egészen közel voltam a kalibához, és gondoltam, meghallom, ha az öreg közeledik; elrejtettem a csónakot, aztán kibújtam, és kinéztem a fűzfák mögül: hát nem ott volt az öreg, pár lépéssel lejjebb az ösvényen, és éppen megcélzott egy madarat! De látni nem látott meg semmit.

Ahogy odaértem, igyekeztem sietést mutatni. Leszidott, hogy olyan lassú vagyok, de azt mondtam, beleestem a folyóba, azért maradtam el. Tudtam, hogy kérdezősködni fog, ha meglátja a lucskos ruhámat. Öt durbincot leakasztottunk a horogról, és hazamentünk.

Reggeli után leheveredtünk, mert az éjjeli hecc miatt mind a ketten ki voltunk merülve, és azon törtem a fejem, hogyan ejthetném módját, hogy az öreg és az özvegy nyomomat veszítse; az sokkal biztosabb lenne, mint ha a jó szerencsémbe bíznék, hogy majd csak akkor fedezik fel a szökésemet, amikor én már jó messze járok; hiszen sok minden jöhet közbe. Jó ideig

nem jutott eszembe semmi. Az öreg egyszer-másszor fölkel, megivott egy korsó vizet, és aztán megszólalt:

- Ha legközelebb valaki idetolja a képét, ugrassz föl! Annak a fráternek nem főtt jobban a feje. Le kellett volna lőnöm. Legközelebb fölébresztesz, hallod?!

Aztán leejtette a fejét, és újra elaludt - de amit mondott, azzal világosságot gyújtott bennem. Most már tudtam, mit kell csinálnom, hogy senki se keressen.

Tizenkét óra tájban fölkelünk, és elindultunk a part mentén. A folyó erősen dagadt, és tele volt uszadékfával. Egyszer egy egész tutaj úszott felénk - kilenc összekötözött szálfá. A csónakkal rámentünk, és a partra kormányoztuk. Aztán megebédeltünk. Bárki más megvárta volna a holnapot, hogy még többet halásszon ki; de ez nem volt a papa gusztusa szerint. Kilenc szálfá elég volt neki egy időre; ezzel ment át a városba, hogy elkótyavetyélje. Így hát engem bezárt, vette a csónakot, és nekiindult a ladikkal, elvontatni a tutajt. Fél négy körül lehetett, és úgy véltem, este előtt nem jut vissza. Vártam, amíg elég messze jut, aztán nekiestem a fűrésznek. Még át se ért a túlsó partra, mikor én már kívül voltam; a csónak apró foltnak látszott csak a vízen lefelé.

A lisztes zsákot levittem a csónakhoz, félrehúztam az indákat, és beraktam; a szalonnát meg a pálinkás korsót szintén; elvittem a cukrot, a kávé és az egész muníciót; elvittem a fojtást, beraktam a kannát, a kondért, a tepsit, két pokrócot, pléhtányért, az öreg fűrész. Elvittem a horgokat és a gyufát és mindent, ami valamit ért. Alaposan kirámoltam a kunyhót. Egy balta jó lett volna, de nem volt más, mint az aprítófejsze, azt pedig tudtam, mért nem viszem el. Kivettem még a puskát is, és azzal készen voltam.

A földet alaposan végigszántottam, amerre kivittem az egész betyárbútort; különösen a lyuknál, ahol mindent ki kellett húzgálni. Ahogy lehetett, rendbe hoztam kívülről, beszórtam homokkal, és eltüntettem a fűrészport. Aztán a kivágott cölöpdarabot visszatettem, két követ alá dugtam, eggyel pedig megtámasztottam, hogy jobban tartson, mert ott egy kicsit el volt görbülve, és nem ért le egészen a földre. Ha valaki másfél méterről nézte, és nem tudta, hogy el van fűrészelve, észre sem vette volna; amellet ez volt a kunyhó hátsó része, és az ördögnek se jut eszébe odadugni az orrát.

A csónakig gyepen kellett járni; ott nem hagytam nyomot. Széjjelnéztem, kiálltam a partra, és átpislantottam a másik partra. Minden csendes volt. Vettem a puskát, és bementem egy darabon az erdőbe: lőttem egypár madarat. Egyszerre elég akadt egy elvadult disznó valamelyik tanyáról; a disznók könnyen elvadulnak, ha elkóborolnak. Lelőttem ezt a példányt, és a kunyhóhoz cipeltem.

Fogtam a fejszét, és bezúrtam vele az ajtót. Alaposan elláttam a dolgát a deszkának, aztán fogtam a disznót, bevittem a szobába, egész az asztalig, ott átvágtam a torkát a fejszével, és ledobtam a földre, hadd vérezen. *Földet* mondom, mert csakugyan *föld* volt, jó keményre döngölt, és nem volt rajta deszkapadló. Aztán egy ócska zsákot megraktam kövel, amennyit elbírtam, és a disznótól elindulást végighurcoltam a fák közt, le a folyóig, és ott bedobtam a vízbe. Látni lehetett, hogy valamit elhurcoltak erre. Szerettem volna, ha Tom Sawyer itt van, mert tudom, neki kedvére van az ilyen móka, és csuda ötletei támadnak. Senki sincs, aki ilyesmiben le tudná pipálni.

Végre kiteptem egy csomót a hajamból, jól bevéztem a fejszét, a hajfürtöt ráragasztottam, és a fejszét a sarokba dobtam. A disznót meg a kabátomhoz szorítottam, hogy a vére ne csöpögessen, lecipeltem a ház alá, és a folyóba süllyesztettem. De még valami más is eszembe jutott. Visszamentem a csónakhoz, fogtam a lisztes zsákot meg az ócska fűrész, és bevittem a házba. A zsákot visszavittem a helyére, a fűrészszel lyukat hasítottam az oldalába - kés vagy

villa nem volt, a papa mindent bicskával intézett el. Aztán a zsákot elvittem a ház mögé, jó száz méterre a fűzfák között, ahol egy sekély tó van, vagy öt mérföld széles, tele kákával - és költés idején vadkacsával. A tulsó partján egy patak folyt ki belőle, egészen más irányba, mint a folyó. A liszt kifolyt a zsákból, és vékony nyomot hagyott, egészen a tóig. Útközben eldobtam a papa köszörűkövét is, mintha elvesztették volna. Aztán a lisztes zsák hasadékát elkötöttem, hogy ne folyjon tovább, és visszavittem a csónakba.

Ekkorra már sötétedni kezdett; a csónakot levittem a part mellett egy darabon, s ott, ahol a fűzfák a víz fölé hajoltak, megvártam a holdfelkeltét. Odakötöttem egy fűzfához, és eszegélni kezdtem; aztán leheveredtem a csónakban, hogy elszíjak egy pipa dohányt, és kitervelem, hogy mi lesz most. A kövel megrakott zsák nyomát követni fogják a partig - morfondíroztam -, aztán csákllyákkal fogják keresni a hullámat a folyóban. A lisztnyomot pedig követni fogják a tóig, és a patak mentén fognak a rablók után cserkészni, akik megöltek engem. A folyón csupán a hullámat fogják keresni, semmi mást. Ebbe is hamarosan beleunnak, és hamarosan elfelejtik az egészet. Így hát akárhol felüthetem a sátorfámat. A Jackson-sziget megfelel nekem; a szigetet jól ismerem, és oda a kutya se jön. Amellett onnét éjszaka átevezhetek a városba, és beszerezhetek mindent, ami kell. A Jackson-sziget, az akkurátus hely nekem!

Eléggé ki voltam fáradva, és azon vettem magam észre, hogy alszom. Mikor fölriadtam, egy percig nem tudtam, hol vagyok. Fölültem, és egy kicsit zavarodottan körülnéztem. Aztán emlékezni kezdtem. A folyó tengernyi nagy volt. A hold úgy világított, hogy meg tudtam volna számolni a mellettem némán, feketén elúszó szálfákat, több száz méterre a parttól.

Minden halálos néma volt, és a sötétségből meg a levegő szagából ítélve jó későre járhatott.

Jól kinyújtóztam, ásítottam egyet, és már éppen el akartam oldani a csónakot, amikor meghalottam valamit a vízen túl. Füleltem. Hamarosan rájöttem, mi az. Az a szabályos időközökben ismétlődő, tompa zaj hallatszott, amit a villában mozgó evező csap ilyen csöndes éjszakán. Kikukucsáltam a fűzfa ágai közül, és megpillantottam a csónakot. Nem tudtam, hányan lehetnek benne. Felém közeledett, és mikor egy vonalba ért velem, láttam, hogy csak egyvalaki ül benne. Ez tán a papa - gondoltam, bár őt még nem vártam volna. A víz sodra levitte jóval az én rejtekhelyem alá, de aztán a part menti csendes vízben visszavezett, és olyan közel ment el mellettem, hogy ha kidugom a puskacsövet, elérem vele.

Mégiscsak a papa volt - és úgy látszik, józan volt, legalábbis az evezése azt mutatta.

Nem vesztegettem az időt. A következő percben már csurogtam is lefelé a folyó sodrában, egész csöndben, de sebesen, a part árnyékában maradva. Így csurogtam két és fél mérföldet, aztán jól beveztem a folyó közepe felé, mert közeledtem a kompátkeléshez, és ott megismerhettem volna. Bejutottam az uszadékfa közé, ott elengedtem a csónakot, és leheveredtem benne. Kellemes pihenés esett benne, és a pipa is igen ízlett, ahogy a felhőtlen eget szemléltem. Irtó mélynek látszik az égbolt, amikor az ember háton fekvé nézi holdfényben; eddig észre se vettem. És milyen messzire el lehet hallani a vízen éjszaka! Hallottam az emberek beszélgetését a kompnál. Minden egyes szót hallottam, amit mondtak. Az egyik azt mondta, hogy belejutunk a hosszú nappalokba és rövid éjszakákba. A másik azt mondta, hogy véleménye szerint ez a mai ugyancsak rövid - erre mind röhögtek, erre megint elmondta, megint röhögtek; aztán felköltöttek egy harmadikat, és neki is elmondták röhögve, de ez nem röhögött, hanem morgott valamit, és azt mondta, hagyják békében; a másik azt mondta, el fogja mesélni az anyjuknak is - annak is biztos tetszeni fog; aztán azt mondta, hogy ennél ő sokkal jobbakat is mondott a maga idejében. Valamelyik azt mondta, hogy három óra felé járunk, és reméli, a nap nem várat tovább magára egy hétnél. Aztán a beszéd lassan-lassan

elmosódott, már nem értettem a szavaikat, csak a zümmögést hallottam és hébe-hóba egy-egy távoli nevetést.

Már jóval lejjebb voltam, mint a komp. Fölültem, és megpillantottam a Jackson-szigetet vagy két és fél mérfölddel lejjebb, sűrűn benőve fákkal; úgy jött szembe velem, mint egy nagy, széles gözhajó, aminek kioltották a lámpásait. A csúcsán levő zátonyból semmi se látszott; az egész víz alatt volt.

Hamarosan odaértem. Úgy húztam el a csúcsánál, mint a nyíl, csak úgy ragadt a víz, aztán holt vízbe jutottam, és kikötöttem az Illinois felé néző parton. Bekormányoztam a csónakot egy kis öbölbe, amit már régebben ismertem; úgy kellett szétoltni az ágakat, hogy bejussak; és amikor benn voltam, senki se láthatta, hogy odabenn egy csónak van. Fölmentem a szigetcsúcsra, leültem egy fatörzsre, és néztem a hatalmas folyót, a feketén úszó szálfákat; három mérfölddel lejjebb volt a város, három-négy lámpa hunyorgatott a távolban. Egy irtó nagy tutaj jött felém, a közepén egy lámpa; ahogy elsiklott egy vonalban velem, hallottam, ahogy azt mondja valaki: „Húzd meg! Irány féljobbra!” Olyan tisztán értettem minden szavát, mintha mellettem állt volna.

Már szürkült az ég alja; visszamentem hát az erdőbe, és lefeküdtem, szundítani egyet reggeli előtt.

VIII. FEJEZET

Amikor fölébredtem, a nap már olyan magasan járt, hogy legalább nyolc óra lehetett. A fűben hevertem kellemes árnyékban, minden fáradtságom elmúlt, jól éreztem magam, és elégedett voltam. Egy-két helyen áttűzött a nap a lombok között, de javarészt nagy fák állottak köröskörül, és alattuk szinte félhomály volt. A földön fénypontok látszottak, ahol átsütött a napfény, a fénypontok rezegtek, mutatva, hogy odafönn szellő fújdogál. Az egyik ágon egy csomó mókus telepedett meg, és igen barátságosan cseveteltek felém.

A világon semmit sem akarózt csinálni, s nagyon kellemesen éreztem magam - nem volt kedvem fölkelni reggelit főzni. Megint elszundikáltam, és egyszer csak hallom: bumm! - följebb a folyón. Megfordultam, felkőnyököltem és hallgatóztam; rövidesen megint hallottam. Fölugrottam, és kinéztem a levelek közt - hát csak látom, hogy valami füst gomolyog a vízen, úgy a komp tájékán. És látni lehetett a gőzkompot is tele néppel.

Most már tudtam, mit jelentsen ez. Bumm! Láttam a fehér füstöt elválni a komp oldaláról. Ágyúztak, hogy a holttestem feljöjjön a víz tetejére.

Tisztességesen megéheztem, de nem mertem tüzet gyújtani, féltem, hogy észrevehetik a füstöt. Így csak üldögéltem, figyeltem az ágyúfüstöt, és hallgattam a dörgéseket. A folyó itt legalább mérföld széles volt, és egy ilyen nyári reggel mindig nagyon mutatós - egész kellemesen telt volna az időm azzal, hogy figyeljem, milyen buzgón keresik földi maradványaimat, ha lett volna harapnivalóm. Aztán eszembe jutott, hogy ilyenkor kenyérbe higanyt szoktak tenni, és a vízre teszik, mert az ilyen mindig oda úszik, ahol a hulla van, és megáll fölötte. Majd figyelni fogom - gondoltam -, és ha erre kerül valamelyik, nem hagyom hiába úszkálni. Átmentem a sziget illinois csúcsára, megnézni, mit hoz a szerencse, és nem is csalódtam. Csakugyan jött ám lefelé egy jó nagy cipó, majdnem el is kaptam egy hosszú bottal, de megcsúsztam, és elúszott. Persze oda mentem, ahol a folyó sodra a legközelebb visz a parthoz - ennyi eszem már volt. Rövidesen egy másik hajókázott lefelé; és ezt már sikerült kihalászni. Kivettem belőle a higanyt, és beleharaptam. Finom pékkenyér volt, amit az úri népek szoktak enni, nem amolyan korpás kukoricakenyér.

Jó helyre akadtam a gallyak között, leültem egy fatörzsre, kenyeret majszoltam, és igen elégedetten figyeltem a kompot. De hirtelen eszembe jutott valami. Hátha az özvegy vagy a tiszteletes vagy valaki imádkozott, hogy ez a kenyér rám találjon, és tényleg itt van. Bizonyos, hogy van hát valami a dologban, vagyis ha az özvegy vagy a tiszteletes imádkozik valamiért, az teljesül; persze ilyen magamfajta csavargónak nem sikerül.

Rágyújtottam a pipámra, füstöltem egy darabig, és figyeltem őket. A komp az árral úszott, és tudtam, hogy ha ideér, még azt is megnézhetem, ki van rajta, mert ugyanolyan közel fog elúszni, mint a kenyér. Mikor a közelemben ért, kioltottam a tüzet a pipámból, oda mentem, ahol a cipót kihalásztam, és lekushadtam egy ledőlt fatönk mögé; ahol a fa elágazott, remekül láttam mindent.

A hajó olyan közel úszott el, hogy ha kirakják a pallót, partra sétálhattak volna. Majd mindenki ott volt a hajón. Papa, Thatcher bíró, Bessie Thatcher, Joe Harper, Tom Sawyer, az öreg Polly néni és Sid és Mary és még sokan. Mindenki a gyilkosságról beszélt, de a kapitány közbeszólt:

- Figyeljenek csak: itt ér a folyó sodra a parthoz, hátha partra vetette a hullát, és megakadt a rekettyében a víz szélén. Remélem, így van.

Én reméltem, hogy nem. Mind odacsődültek, és kihajoltak a korláton, majdnem belelőgtak a képembe, és némán figyeltek, majd kinézték a szemüket. Én pompásan láttam őket, de ők nem láthattak engem. Aztán a kapitány elkiáltotta magát:

- Vigyázz! - És az ágyú akkorát bömbölt pont az orrom előtt, hogy majd megsüketültem, és megvakultam a füsttől, úgyszólván azt hittem, végem van. Ha lett volna egy-két golyó is a csőben, azt hiszem, meglelték volna a hullát, amit kerestek. Komoly bajom nem történt, hál' istennek. A hajó továbbúszott, és a sziget hajlatánál eltűnt a szemem elől. Időnként hallottam az ágyúdörgést, de mind távolabb és távolabb, és úgy egy óra múlva az is megszűnt. A sziget három mérföld hosszú volt. Úgy véltem, lemenni a végéig, és ott abbahagyják. De nem: az alsó csúcs alatt megfordultak, fölfelé mentek a missouri oldalon levő ágban, egyszer-egyszer ágyúztak is. Átmentem arra az oldalra, és megint figyeltem őket. Mikor a sziget felső csúcsához értem, abbahagyták a lövöldözést, és átvágva a missouri oldalra, visszamentek a városba.

Most már minden rendben volt. Ezután senkinek se jutott eszébe utánam kutatni. Kihordtam a holmit a csónakból, és rendes táborot ütöttem a sűrűben. A pokrócokból sátorféléket vertem, hogy ha eső jön, ne ázzanak meg a holmik. Fogtam egy harcsát, és a fűrésszel fölvágtam a hasát, naplemente felé tüzet raktam, és megvacsoráztam. Aztán újra kivettem a horgokat, hogy legyen hal reggelire is.

Mikor besötétedett, a tábor tűz mellett üldögéltem pipázgatva, és igen elégedett voltam, de lassanként kezdtem árván érezni magam. Kimentem a parthoz, és a víz csobogását figyeltem, meg a csillagokat számolgattam vagy az uszadékfát és az úszó szálfákat, aztán lefeküdtem. Nincs jobb mód elűzni az unalmat, ha az ember egyedül érzi magát.

Ez így tartott három nap és három éjjel. Semmi különbség nem volt - mindig ugyanaz. De azután való nap elindultam föl kutatni a szigetet. Én voltam az úr rajta; az enyém volt az egész, hogy úgy mondjam, és meg akartam nézni, mi van rajta; de leginkább az időmet akartam agyonütni. Sok szamócát találtam, igen finom érettet és édeset; vadribizlit és zöld málnát is, és már éretlen szedret is lehetett találni. Idővel mind nagyon jól fog jönni - gondoltam.

Addig kóboroltam az erdő mélyén, amíg úgy véltem, már nem lehettem messzi a sziget alsó végétől. A puska velem volt, de semmi nem akadt puska végre; inkább önvédelemből vittem magammal; vagy talán majd visszafelé lövök valami vadat. Egyszer majd ráléptem egy jókora kigyóra, amint a fű között siklott; én utána, megpróbáltam lövésre kapni, és addig-addig kergettem, amíg beleszaladtam egy tábor tűz még füstölgő hamvába.

A szívem majd a torkomba ugrott. Körül se mertem nézni, hanem felhúztam a puska kakasát, és lábujjhegyen visszairamodtam, amilyen gyorsan csak tudtam. Minduntalan megálltam egy-egy csalitnál, és hallgatóztam, de úgy ziháltam, hogy nem hallottam semmit. Még odébb mentem, megint hallgatóztam; aztán megint és megint; ha egy fatörzset láttam, embernek véltem; ha egy ág reccsent a lábam alatt, mintha a frász tört volna ki. Mikor visszaértem a táborhoz, igen cudarul éreztem magam; sok idő nincs a fejtörésre - mondtam magamnak. Mindent behordtam a csónakba, a tüzet eltapostam, és a hamut szétszórtam, mintha valami tavalyi tábor volna, és fölmásztam egy fára.

Talán két óra hosszat csücsülhettem a fán, de nem láttam semmit, nem is hallottam semmit - legföljebb képzeltem, hogy százféle dolgot látok és hallok. De végre is nem maradhattam örökké a fa tetején, lemásztam, bevettem magam a sűrűbe, és állandóan figyeltem. Nem volt semmi más ennivalóm, csak ami eperféle akadt és a reggeli maradéka.

Estére alaposan megéheztem. Mikor már jó sötét lett, holdfelkelte előtt áteveztem az illinoisi partra - lehetett úgy negyedmértföldnyire. Bementem a fák közé, és ott főztem magamnak vacsorát. Már éppen azon kezdtem gondolkozni, hogy itt maradok, amikor egyszerre csak lódobogást hallok; és röviddel rá emberi hangokat is. Mindent bedobáltam a csónakba, és közelebb osontam a fák közt, hogy körülnézzek. Nem kellett messze mennem, és hallottam, amint egy ember mondja:

- Itt letáborozhatunk, ha találunk megfelelő helyet; a lovak már ki vannak fáradva. Nézzünk széjjel.

Nem vártam meg a letáborozást, hanem vízre ereszkedtem és eleveztem. Visszamentem a régi rejtekhelyemre, és elhatároztam, hogy a csónakban fogok lefeküdni. De nem tudtam rendesen aludni. A gondolataim nem hagytak békén. És valahányszor fölriadtam, mindig az volt az érzésem, hogy valaki fogja a nyakamat. Szóval nem volt valami jó álmom. Ez így nem mehet tovább - gondoltam -, meg kell találnom, ki van még itt a szigeten; vagy megtalálom, vagy belegebdek. Erre mindjárt jobban kezdtem magam érezni.

Fogtam az evezőt, ellöktem magam a parttól, de csak egy-két lépésnyire, s csurogni kezdtem lefelé, mindig az árnyékban. A hold sütött, és az árnyékon túl olyan világos volt, mint nappal. Egy óra hosszat bóklásztam így, minden csöndes volt, és álomba volt merülve. Már majdnem a sziget alsó végénél voltam. Könnyű szellő borzolta most föl a vizet, az éjszaka már a végéhez közeledett. Egy evezőcsapással partra taszítottam a csónakot, aztán fogtam a puskát, és partra léptem. Az erdőszélen leültem egy fatönkre, és benéztem a levelek közé. A hold lemenőben volt, és a folyót homály ülte meg. De a fák tetején megpillantottam egy halvány csikot: már szürkült. Megmarkoltam a puskát, és minden percben megállva és hallgatózva elindultam arrafelé, ahol a tábortűzbe botlottam. De nem volt szerencsém: nem tudtam azt a helyet megtalálni. Végre mégis megpillantottam valami pislákoló tüzet a fák között. Óvatosan, lassan odaosontam. Nemsokára szemügyre vehettem, mi van ott: egy ember feküdt a földön. A hideg izzadság majd kivert. Takaró volt a fejére húzva, és a feje majd a tűzbe ért. Leültem egy bokor mögé, tőle két méterre, és szemmel tartottam. Már erősen szürkült. Rövidesen ásított egyet, nyújtózkodott, és lehúzta a takarót - Miss Watson Jimje volt! Szinte örültem, hogy látom. Mondom neki:

- Hé, Jim! - És kiléptem a bokor mögül.

Jim fölugrott, és rémülten rám meredt. Aztán térdre esett, összetette a kezét, és azt mondta:

- Jaj, ne bánts, ne bánts! Soha nem tettem semmi rosszat egy kísértetnek se! Mindig szerettem a hóttakat, mindent megtettem nekik, amit tudtam. Eriggy vissza a folyóba, ahonnan gyüttél, és ne bánts szegény öreg Jimet, aki mindig jót akart neked.

Nem sok időbe telt, amíg elhittem vele, hogy nem vagyok meghalva. Csudára örültem, hogy Jimet látom. Igen egyedül éreztem már magam. Mondtam neki, attól nem félek, hogy ő elmondja, merre vagyok. Összevissza beszéltem mindenfélét, de ő csak ült és hallgatott. Végre azt mondtam:

- Már világos van. Gyere, reggelizzünk. Szítsd föl azt a tüzet.

- Minek a tűz, ha nincs más, mint eper meg szeder? De neked puskád van, mi? Azzal jobbat lehet szerezni, mint epret.

- Eper meg szeder? Csak nem azon élsz itt?

- Nem tanáltam semmi mást.

- Mért, hát mióta vagy a szigeten, Jim?

- Azután való éjjel gyűttem ide, ahogy téged meggyilkoltak.
- Azóta itt vagy?
- Ühüm.
- És semmi más enivalód nem volt, csak ez a mismás?
- Nem biz.
- Na, akkor jól ki lehetsz éhezve, mi?
- Assziszem, meg tunnék enni egy ökröt. Bizony mondom, meg tunnék. Te miótátul vagy a szigeten?
- Azon éjszaka jöttem ide, amikor meggyilkoltak.
- No és min éltél? Igaz, van flintád. Az igen. Most majd meglősz valamit, hogy legyen reggelire.

Átmentünk a csónakhoz, egy füves tisztáson tüzet raktunk a fák közt, hoztam lisztet, szalonnát, kávéskannát és tepsit, cukrot és bögréket, és a néger csudára meg volt lepetve, mert azt hitte, hogy az egészet a kabátujjamból varázsoltam elő. Fogtam egy jókora harcsát is, Jim megtisztította a bicskájával, és megsütötte.

Mikor a reggeli kész lett, leheveredtünk a fűre, és azon forrón nekiláttunk; Jim úgy esett neki, mint a farkas, annyira ki volt éhezve. Mikor jól megtöltöttük a bendőnket, elhevertünk a fűben.

Egyszerre csak Jim megszólalt:

- De mondd csak, Huck, hát kit öltek meg ott a kalibában, ha nem téged?

Elmeséltem neki az egészet, és neki is nagyon tetszett. Azt mondta, hogy Tom Sawyer se tudott volna jobb tervet kieszelni. Aztán én kérdeztem:

- De te hogy kerülsz ide, Jim, és miért vagy itt?

Jim igen zavarba jött, és egy percig nem szólt egy szót se. Aztán kibökte:

- Jobb, ha nem szólok róla.
- Miért, Jim?
- Megvan az okom rá. De nem fogsz elárulni, Huck, ha megmondom neked?
- Száradjon le a kezem, ha szólok, Jim!
- Hát én elhiszem neked, Huck. Én - én elszöktem.

- Jim!

- Ne felejsd el, aszontad, nem mondom el, emlékezz vissza, aszontad.

- Ne félj, nem felejttem el. Megmondtam, hogy nem szólok, hát nem is szólok. Attól ne félj. Lehet, hogy az emberek átkozott abolicistának fognak mondani, és megvetnek érte - de nem tesz semmit. Megígértem, hát hallgatni fogok, és különben is nem megyek én oda vissza. Na, most pedig mondd el, hogymint volt.

- Hát tudod, az úgy volt. Az öreg naccsága - Miss Watson - folyton csak a fületem rágta, és csuda gorombán bánt velem, de mindig aszonta, hogy nem fog eladni engem Orleansba. De rágyűttem, hogy egy négerkereskedő mászkált arrafelé minduntalan, és kezdtem magam rosszul érezni. Eccer éccaka jó későn odalopóztam az ajtóhoz, hát hallom, ahogy az öreg

naccsága mondja az özvegynek, hogy el fog adni engem Orleansba, bármennyire is nem akaródzik neki, de hát nyócszáz dollárt kap értem, és nem tud ellenállni ekkora somma pénznek. Az özvegy próbálta lebeszélni, de én biz nem vártam meg a végit. Ecceribe elinaltam onnét. Ellógtam, és le a dombon, a partra: el akartam lopni egy ladikot valahol a város fölött, de mindenütt emberek voltak. Így hát elbújtam az öreg, elhagyott kádárműhelyben, hogy megvárjam, amíg elmennek. Ott voltam egész éjjel, de valaki mindig mászkált arra. Reggel hat óra tájban pedig egyik csónak a másik után jött arra, és mindenikbe arról beszéltek, hogy tatád átgyűtt a városba, és mondta, hogy téged meggyilkoltak. Ezek a csónakok teli voltak hölgyekkel és urakkal, akik átmentek megnézni azt a helyet. Vótak, akik megpihentek ekkicsit a parton, mielőtt áteveztek vóna, így a beszédjükből mindent megtudtam a gyilkosságrul. Csuda szomorú vótam, mer sajnáltalak, Huck, de most már örülök, mer élsz.

Egész nap ott kucorogtam a forgács alatt. Éhes is vótam, de nem félttem; tuttam, hogy az öreg naccsága meg az özvegy elmennek mingyár reggeli után az erdei istentiszteletre, én meg napkeltekor ki szoktam hajtani a marhát, úgyhogy nem fognak keresni engemet, csak este későn.

A többi rabszolga se fog keresni, mer azok úgyis eltűnnek, ahogy a naccságák kiteszik a lábukat.

Mikor osztán besötétedett, nekiindultam a folyópartnak, és mentem vagy két mérföldet, amíg elfogytak a házak. Törtem a fejem, hogy micsinájjak. Tudtam, hogy ha gyalog akarok nekiindulni, a kutyák megtanálják a nyomomat; ha ellopok egy ladikot, és átevedzek, rájönnek a ladikra, és megtuggyák, hogy átmentem a másik ódalra, és ott megint csak meglelhetik a nyomomat. Így hát, mondom, csak egyet lehet csinálnom: semmi nyomot nem szabad hátrahagyni, föl kell kapaszkodnom egy tutajra. A hajlásnál láttam gyünni egy fénypontot, beúsztam hát, és egy szálfát toltam magam előtt; jól beúsztam az uszadékfa közé, és lesuntam a fejem, amíg az ár oda nem vitt a tutajhoz. Erre odaúsztam a farához, és belekapaszkodtam. Be vót borulva, úgyhogy elég sötét vót egy ideig. Így hát fölmásztam, és lekushadtam a szálfákra. A tutajosok mind a közepinél vótak, ahol a lámpa állott. A folyó jól meg vót dagadva, és sebesen vitt, úgyhogy azt gondoltam, reggelre jó huszonöt mérfölddel lejjebb leszek; ott aztán lecsúszok hajnal előtt, és beveszem magam az erdőbe az illinoisai ódalon.

De nem vót szerencsém. Mikó a sziget csúcsánál vótunk, az egyik ember hátrafelé indult a lámpával. Láttam, hogy nincs mire várni tovább, beereszkedtem a vízbe, és nekiindultam a szigetnek. Aszitem, akárhol ki tudok mászni, de nem tuttam, igen meredek az ódal. Majdnemhogy az alsó végére értem, mikó jó helyet tanáltam. Bementem az erdőbe, és azt mondtam magamnak, többet nem érdemes a tutajokkal jádzani, ha a lámpával elkezdenek rajtuk mászkálni. A pipám velem vót meg egy tekercs dohány meg a tűzszerszám a sipkamba, és nem lett vizes, úgyhogy ez még jó vót.

- És egész idő alatt se kenyeret, se húst nem ettél? Mért nem fogtál teknősbékát?

- Hogy kell azt megfogni? Nem lehet lesbül megfogni vagy kiásni; és kővel se lehet agyonütni. Hogy csinálja az ember nappal?

- Hát az igaz. Persze mindig az erdőben kellett maradnod nappal. Hallottad, hogy ágyúztak?

- Hogyne. Tuttam, hogy téged keresnek. Láttam, ahogy itt elmentek, a bokrok közül vigyáztam őket.

Madárfiókák röpültek el előttünk; fölszálltak, egy-két métert röpültek, aztán megültek. Jim azt mondta, ez annak a jele, hogy eső lesz. Ha a fiatal csirkék így repkednek, az esőt jelent, és azt hiszi, más madár is azt jelenti. Meg akartam fogni közülük egyet, de Jim nem engedte. Azt

mondta, az halált jelent. Mondta, hogy az apja egyszer igen beteg volt, egyikük pedig megfogott egy madarat, és a nagymamája azt mondta, hogy az apja meg fog halni, és tényleg meg is halt.

Azt is mondta, hogy nem szabad megszámlolni a holmit, amit ebédre akar főzni az ember, mert balszerencsét hoz. Ugyanúgy, mint ha az ember naplemente után rázza ki az abroszt. És azt mondta, hogy ha valakinek méhese van, és az illető meghalt, azt másnap napfölkelte előttig meg kell mondani a méheknek, különben legyöngülnek, nem dolgoznak tovább, és el is pusztulnak. Jim azt is mondta, hogy a méhek nem szűrik meg a félkegyelműeket, de ezt nem hittem el, mert én is nemegyszer megpróbáltam, és engem se csíptek meg.

Már régebben is hallottam ilyenekről, de nem mindegyikről. Jim mindenféle jelet ismert. Azt mondtam, hogy úgy látom, a legtöbb balszerencsét hoz, és megkérdeztem, nem tud-e olyan jelet, ami jó szerencsére mutat. Azt mondta:

- Az biza kevés van, és nincs is szükség rájuk. Mér kéne tudni előre, ha jó szerencse ér? Hogy óvakoggy tüle? Ha szőrös a karod, és szőrös a mejjed, az annak a jele, hogy gazdag leszöl. Az ilyen jelnek van valami haszna, mert az ember legalább előre tuggya. Mert lehet, hogy az ember eleinte szegény marad, és elkeseredne, és megölné magát, ha nem tunná a jelbül, hogy eccer mégis gazdag lesz.

- Neked szőrös a karod meg a melled, Jim?

- Mér kérded? Hát nem látod?

- No és gazdag vagy?

- Nem, de eccer már vótam gazdag, és leszek is megint. Eccer vót tizennégy dollárom, de spekulációba kezdtem, és az egész elúszott.

- Mit spekuláltál vele, Jim?

- Hát először állattal próbálkoztam.

- Miféle állattal?

- Szarvasmarhával. Vettem tízért egy tehenet. De több pénzt se ölok állatba, mer a tehen megdöglött.

- Te meg elvesztetted a tíz dollárt.

- Nem az egész tízet. Csak úgy kilenc körül vesztettem. A bőrit eladtam egy dollár tíz centért.

- Akkor maradt öt dollárod és tíz cented. Avval meg mit spekuláltál?

- Ismered azt a féllábú néger, aki az öreg Bradish úré? Hát az bankot alapított, és aszonta, mindenki négy dollárt kap egy év múlva, ha betesz egy dollárt. Minden néger tett be valamit, de nem vót sok pénzüik. Én vótam az egyetlen, akinek sok vót. Így hát én többet akartam, mint négy dollárt, és aszontam, ha nem kapok többet, magam is bankot alapítok. Persze az a néger nem akart belevenni a bótjába, mer aszonta, kettőnek az kevés, és aszonta, tegyem be az öt dollárt, és az év végén harmincötöt fizet nekem. Én be is tettem. Gondoltam, a harmincötöt befektetem mielőbb. Vót egy néger, Bob nevezetű, annak vót egy csomó uszadékfája összegyűjtve, amirül a gazdája nem tudott. Azt megvettem tüle, és mondtam neki, hogy az év végén övé lehet a harmincöt dollár. De egy éjjel valaki ellopta a fát, és másnap jött a féllábú néger, és aszonta, hogy a bank tönkrement. Így hát senki sem kapta vissza a pénzit.

- No és mit csináltál a tíz centtel, Jim?

- Hát azt éppen el akartam köteni, amikor álmodtam, és az álom azt mondta, hogy aggyam oda egy négernek, akit Bálámnak híjtak - Bálám szamarának nevezték inkább; amolyan félkótya volt kicsit. De neki szerencséje volt, azt mondta, nekem meg nem volt szerencsém. Az álom azt mondta, hogy Bálám fektesse be a pénzt, és akkor hasznot hoz. Bálám eltette a pénzt, és amikor templomba volt, hallotta, hogy a pap mondja: aki a szegénynek ad, az Úrnak kölcsönöz, és az Úr százszorosán fizeti azt vissza. Bálám meg fogta, és a szegényeknek adta a pénzt, és aztán várta, hogy mi lesz belőle.

- No és mi lett belőle?

- Semmi se lett belőle. Én nem tudtam sehogy se visszaszerezni a pénzt; és Bálám se tudta. Nem is kölcsönözök én több pénzt, csak ha biztos helyét tudom. Az Úr százszorosán fizeti vissza, mondta az a pap. Ha csak a tíz centet visszakapnám, bódog lennék!

- No, azért nincs baj, Jim, hiszen, amint mondod, még egyszer leszel gazdag.

- Bizon, hiszen most is gazdag vagyok; én az enyém vagyok, és nyócszáz dollárt érek. Hej, ha csak annyi pénzem volna, sose kívánnék többet!

IX. FEJEZET

Föl akartam keresni egy helyet a sziget közepe felé, amelyre emlékeztem; elindultunk, és hamarosan meg is találtuk, mert az egész sziget csak három mérföld hosszú és negyed mérföld széles volt.

Ez a hely egy hosszabb, meredek domb volt, úgy tizenöt méter magas. Éppen elég volt fölkapaszkodni rá, olyan meredek volt, és véges-végig benőve bozóttal. Nagy nehezen fölmásztunk, és egyszer csak egy szép nagy barlangot találtunk a sziklában, a domb tetejéhez közel, az illinoisi oldalon. Akkora volt a barlang, mint két-három szoba együttvéve, és Jim föl tudott állni benne. Jó hűvös volt a barlang. Jim ide akarta hozni a holminkat, de én azt mondtam, hogy semmi kedvem folyton csak föl-le mászkálni.

Jim azt mondta, hogy ha a csónakot jól el tudjuk rejteni, és mindent behordunk a barlangba, ide menekülhetünk, ha valaki a szigetre jön, és kutyák nélkül itt soha meg nem találják. Amellett a kis madarak esőt jósoltak, és bizonyára nem szeretném, ha minden átázna.

Így hát visszamentünk, föleveztünk a barlang magasságáig, és behordtunk minden ingóságot. Kerestünk a közelben egy rejtekhelyet a csónak számára, a sűrű füzesben. A horgokról leszedtünk egypár halat, visszadoztuk a horgokat, és hozzáfogtunk az ebédőzéshez.

A barlang bejárata olyan tágas volt, hogy egy hordót is be lehetett volna gurítani, és belül, nem messze a barlang szájától volt egy kis kiemelkedés, egyenletesen sima felületével igen alkalmas tűzrakásra. Ezt aztán kineveztük tűzhelynek, s azon főztük meg az ebédünket.

A pokrócokat kiterítettük a barlangban szőnyegnek, és ott ettük meg az ebédet. A többi holmit mind rendbe raktuk a barlang mélyén. Hamarosan beborult, mennydörögni és villámlani kezdett; a kis madaraknak igazuk volt. Nemsokára már zuhogott is az eső, mintha dézsából öntötték volna; még soha nem láttam ilyen felhőszakadást. Igazi nyári zivatar volt, odakinn minden kékesfekete lett, és nagyon érdekes volt nézni; az eső olyan sűrűn zuhogott, hogy a közeli fákat egész homályosan, pókháló mögül lehetett csak látni; aztán jött egy szélroham, és a fák hajladozni kezdtek, a levelek ezüstös alsó felét mind látni lehetett; aztán úgy tépte az ágakat, mintha vadul integetnének; és mikor a legsötétebb, legfeketébb volt a világ, sss! - egyszerre megszakadt az ég, és olyan világos lett egy szempillantásra, hogy látni lehetett a sziget végén a fák tetejét, messzebb, ahogy hajlongtak a viharban; aztán egy másodpercre megint olyan sötét lett, mint a pokol fenekén, és akkor megdördült az ég, hogy az ember majd megsüketült belé, és a dörgés legörgött az égen a világ másik végéig, mint amikor üres hordókat gurítanak le a lépcsőn, méghozzá sok lépcsőn, s a hordók rengeteg zökkenővel jutnak el a lépcsősor végére.

- Jaj, de szép ez, Jim - mondtam -, örülök, hogy itt vagyok, és nem másutt. Adj egy harapás halat és egy falás meleg kukoricakenyeret!

- Pedig nemigen akarózott neked ide jönni, ha az öreg Jim nem mondta volna. Most ott ülnél az erdőben, ebéd nélkül, bőrig ázva, úgy bizon! A csirkék tuggyák, mikor fog esni, és a madarak is, úgy látszik.

A folyó még vagy tíz-tizenkét napig folyton-folyvást emelkedett, és végül is kicsapott a medréből. Jó méteres víz állott a sziget mélyebb helyein és az illinoisi síkságon. Azon az oldalon jó pár mérföld szélesnek látszott; de a Missouri állam felé eső oldalon most sem volt több a távolság fél mérföldnél - az az oldal csupa magas part volt.

Nappal ide-oda evezünk a szigeten. Csuda kellemes hűvös volt a fák közt, bár a nap ugyancsak tűzött odakinn. Erre-arra kanyarogtunk; néhol olyan sűrű volt az iszalag, hogy nem tudtunk áttörni rajta. És minden nyomorult facsonkon nyulak meg kígyók és hasonló állatok ültek; mikor a sziget már több napja el volt öntve, az éhezéstől olyan szelídek lettek, hogy csak oda kellett evezni és megfogni őket; persze a kígyókat és teknősbékákat nem - azok a vízbe menekültek. A dombhát, ahol a barlangunk volt, tele volt velük. Ha akartuk volna, egész sereg háziállatot szerezhettünk volna.

Egy éjjel elfogtunk egy rendes kis tutajt - kilenc szép szálfát. Négy méter széles és öt-hat méter hosszú volt, és jó húsz centire kiállott a vízből a teteje; rendes, szilárd építmény volt. Napközben is sok fát láttunk, de azokat hagytuk, nappal nem mutattuk magunkat.

Egy másik éjjel, mikor a sziget csúcsánál voltunk, egy egész faház úszott lefelé a nyugati oldalon. Emeletes, zsindeletetős ház volt, igen rendes kinézésű. Odaevezünk, és bemászunk az egyik emeleti ablakon. De nagyon sötét volt; odaköztük a csónakot, és vártuk, hogy kivilágosodjék.

Még nem értünk a sziget alsó végéhez, mikor szürkülni kezdett. Benéztünk az ablakon. Egy ágyat, asztalt, két öreg karosszéket láttunk és egész csomó mindenfélét a padlón; a falra pedig ruhanemű volt fölakasztva. Az egyik sarokban valami emberhez hasonló feküdt. Jim odaszólt:

- Hé, te!

Az meg se moccan. Én is kiáltottam, aztán Jim azt mondta:

- Nem alszik az, meg van halva. Maradj itt, megnézem.

Bement, lehajolt és megnézte.

- Bizon, ez meghótt - mondotta. - És egész meztelen. Hátulról lelőtték. Már két-három napja hótt lehet. Gyere be, Huck, de ne nézd meg a képit, csuda hátborzongató.

Én oda se néztem a halottra. Jim egypár ócska rongyot rádobott, de nem volt szükség rá; nem kívántam a látását. A padlón zsíros, régi kártya volt elszórva, üres pálinkásüvegek és fekete selyemből kivágott álarok; a fal pedig a legtitokzatosabb szavakkal és rajzokkal volt telepingálva. Két piszkos kartonruhát találtunk; egy nagy szélű kalapot, női fehérneműt és egy-két darab férfiholmit is. Mindent berámoltunk a csónakba; még jól jöhet egyszer. Egy ócska gyerek-szalmakalap feküdt a padlón; azt is bedobtam. Egy tejesüveg is feküdt a földön, a szája ronggyal lekötve, hogy szopni lehessen belőle; fölvevük, de az üveg el volt törve. Egy szüette, öreg szekrényt találtunk még és egy ütött-kopott ládát, aminek el voltak törve az eresztékei. Mind a kettő nyitva volt, de nem volt bennük semmi szóra érdemes. Ahogy minden szét volt szórva, arra mutatott, hogy a házat menekülésszerűen hagyták el lakói, és nem volt idejük mindent magukkal vinni.

Találtunk egy régi pléhlámpát, egy nyél nélküli henteskést és egy vadonatúj bicskát, akárki megadott volna érte két hatost. Volt ott még egy csomó faggyúgyertya, egy pléh gyertyatartó, egy kanna, cinbögrék, egy vacak, ócska ágytakaró az ágy mellett, egy varródoboz, benne tűk és cérna, méhviasz és gombok és miegymás; egy fejsze, szögek, egy olyan vastag horgászó-zsineg, mint a kisujjam, óriási nagy horgok rajta; egy göngyöleg szarvasbőr, egy bőrből való kutyanyakörv, egy patkó, egypár orvosságosüveg, címke nélkül; és mikor már ott akartuk hagyni a házat, találtam egy elég jó lóvakarót, Jim pedig egy rossz hegedűvonót és egy falábat. A faláb szíjai le voltak szakadva, de ettől eltekintve egész jó faláb volt, bár nekem túl hosszú volt, Jimnek pedig túl rövid; a párvát pedig sehogy se tudtuk megtalálni.

Mindent összevéve jó fogást csináltunk. Mikor visszaindultunk, már jó negyed mérfölddel lejjebb voltunk a szigetnél, és fényes nappal volt. Jimet lefektettem a csónakban, és betakartam az ágyterítővel, mert ha fölült volna, messziről megismerték volna, hogy néger. Átveztem az illinoisi oldalra; közben a víz sodra levitt vagy fél mérföldnyire. De aztán a part menti csendes vízben minden baj nélkül föleveztem; senki sem látott meg. Szerencsésen hazaértünk.

X. FEJEZET

Reggeli után szerettem volna a halott emberről beszélni, kiókumlálni, hogy hogyan halhatott meg, de Jimnek nem volt kedve hozzá. Azt mondta, balszerencsét hoz; amellejt eljöhet kísérteni. Azt mondta, hogy a temetetlen halottak sokkal inkább eljárnak kísérteni, mint azok, amelyek kényelmesen fekszenek. Ebben volt valami igazság: így hát elhallgattam; de nem ment ki a fejemből, és kíváncsi voltam, ki löhette le azt az embert és miért. Átkutattuk a ruhaneműt, amit zsákmányoltunk, és nyolc ezüstdollárt találtunk egy ócska kabát bélésébe bevarrva. Jim azt mondta, hogy a lakók biztosan lopták a kabátot, mert ha tudták volna, nem hagyják benne a pénzt. Azt mondtam, hogy a kabát gazdáját is bizonyára megölték; de Jim csak nem akart erről beszélni.

- Azt mondd, balszerencsét hoz - szóltam -, és mit mondtál a múltkor, amikor elhoztam a dombon talált kígyóbört? Azt mondtad, hogy ennél rosszabb nincs a világon, ha az ember kígyóbörhöz nyúl, az biztos balszerencse. Hát itt van, ez neked balszerencse? Ennyi mindent szereztünk, és még nyolc dollárunk is van. Bár mindennap érne valami ilyen balszerencse!

- Csak várj, öcskös, csak várj! Ne bízd el magad! Elgyün annak is az ideje.

Hát el is jött. Kedden beszéltünk róla. Pénteken délután pedig, amikor ebéd után a fűben heverésztünk, a domb tetején, egyszer csak elfogyott a dohányunk. A barlanghoz mentem, és egy csörgőkígyót találtam. Agyonütöttem, és összezsavarva odatettem Jim takarója mellé, mintha élne, és előre élveztem, milyen hecc lesz ebből. Estére egészen kiment a fejemből a kígyó, és amikor Jim leheveredett a vackára, én meg éppen lámpát gyűjtöttem, a kígyó párja ott volt és megmarta.

Ordítva ugrott föl, és ahogy a fény fellobbant, látni lehetett, hogy a bestia összehúzza magát, és ismét ugorni készül. Én nekiestem a bottal, és elintéztem, Jim pedig megragadta a papa pálinkás korsaját, és vedelni kezdte a tartalmát.

Jim mezítláb volt, és a kígyó pont a sarkán csípte meg. Én milyen hülye voltam, nem jutott eszembe, hogy ha az ember otthagy valahol egy döglött kígyót, a párja mindig odajön, és körülötte leskelődik. Jim megkért, hogy vágjam le a kígyó fejét, dobjam el, a többit nyúzzam meg, és süssek meg belőle egy darabot. Megsütöttem, megette, és azt mondta, ez rendbe hozza. Aztán levágatta velem a kígyó csörgőit, és a csuklójára kötötte. Azt mondta, az is segít. Mikor mindezzel megvoltam, kisompolyogtam, és a kígyókat jó messze eldobtam a bokrok közé; semmi kedvem nem volt hozzá, hogy Jim kitalálja, hogyan kerültek oda. Jim meg csak szopta be a pálinkát, néha a fejébe szállt, ide-oda tántorgott és ordította; de valahányszor magához tért, mindig újból nekiesett a korsónak. A lába térdig alaposan földagadt; de lassanként egészen tökrészeg lett, és ebből gondoltam, hogy kezd rendbe jönni; habár engem inkább a kígyó marjon meg, mint a papa pálinkája.

Jim négy nap és négy éjszaka rosszul volt. Akkorra a daganat lelohadt, és magához tért. Én pedig elhatároztam, hogy soha többé hozzá se nyúlok kígyóbörhöz, ha tényleg ez az eredménye. Jim azt mondta, reméli, legközelebb hiszek neki. És azt mondta, hogy a kígyóbör olyan borzasztó rossz jel, hogy talán még ezzel nem is telt be a mérték. Azt mondta, hogy inkább ezerszer megnézné a bal vállán át az újhódat, mint hogy a kezébe vegyen egy kígyóbört. Én is kezdtem hinni a dologban, pedig mindig azt tartottam, hogy nem tehet ostobább dolgot az ember, mint hogy a bal vállán át nézi az újhódat. Az öreg Hank Bunker megtette egyszer, és dicsekedett is vele; és nem egészen két éven belül egyszer részegen leesett a toronyból, és úgy szétlapult, mint a palacsinta; azt mondják, hogy koporsó helyett két

ajtó között temették el; én ugyan nem láttam, a papa mesélte. Mindenesetre abból származott a baj, hogy a holdat úgy nézte az öreg bolond.

A napok teltek-múltak, és a folyó is visszatért a medrébe; egyik legelső dolgunk az volt, hogy ráhúztunk egy megnyúzott nyulat a legnagyobb horgunkra. Fogtunk is vele egy akkora harcsát, mint egy ember: közel két méter hosszú volt, és nyomott egy mázsát. Persze nem bírtunk vele; átrántott volna Illinoisba. Így hát kivártuk, amíg fickándozik, és rövidesen megdőglött. A gyomrában egy rézpitykét találtunk, egy gömbölyű, golyószerű dolgot és mindenféle hulladékot. A golyót kettévágtuk a bárdal, és egy orsót találtunk benne. Jim azt mondta, igen régen benne lehet már, hogy ilyen tokot tudott növesztetni köré. Ekkora halat én még nem láttam eddig a Mississippiben. Jim azt mondta, hogy nagyobbát még ő sem látott. A faluban csinos kis summát adnának érte. Az ilyen halat kilóra szokták kimérni a piacon, és mindenki vesz belőle; a húsa olyan fehér, mint a hó, és igen finom pecsenye.

Másnap reggel kijelentettem, hogy én már nagyon unom ezt az életet, és szeretnék valami változatosságot. Azt mondtam, átlopózom a folyón, és szétnézek, mi újság. Jimnek is tetszett az ötlet; de azt mondta, éjszaka menjek, és nagyon vigyázzak. Gondolkozott a dolgon, és megkérdezte, hogy nem bújhatnék-e be azokba a női ruhákba, hogy lánynak adjam ki magam. Nekem is nagyon tetszett ez az ötlet. Az egyik kartonruhát megkurtítottuk, a nadrágomat felgyűrtem a térdemig, és belebújtam a szoknyába. Jim hátul összetűzte, pompásan állott. Föltettem a szalmakalapot is, átkötöttem az állam alatt; ha valaki le akart hajolni, hogy az arcomba nézzen, akár egy kályhacső könyökébe nézett volna. Jim azt mondta, hogy még fényes nappal se ismerne rám senki. Egész nap gyakoroltam a mozgást, hogy megszokjam az új viseletet, és rövidesen egész ügyesen mozogtam; Jim azt mondta, hogy csak a járásom más, mint a lányoké; és le kell szoknom arról, hogy minduntalan fölhajtom a szoknyámat, hogy a nadrágzsebembe nyúljak. Erre is ügyeltem, és jól ment.

Besötétedés után indultam neki az illinoisi partnak.

Valamivel a kompátkelés alatt vágtam át a vízen, és a folyó sodra elvitt egészen a város túlsó vége felé. Ott kikötöttem, és elindultam a parton. Egy kunyhóban fény világolt; kíváncsi voltam, ki költözött belé, mert azelőtt lakatlan volt. Odasurrantam, és belestem az ablakon. Egy negyven év körüli asszony üldögélt bent, és kötött. A fenyőfa asztalon egy gyertya égett. Nem ismertem a képét; idegen lehetett, mert olyan pofa nem volt a városban, amelyet legalább látásból ne ismertem volna. Ez szerencse volt, mert kezdtem begyulladni: már megbántam, hogy elindultam; még fölismerhetnek a hangomról. De egy ilyen asszonnak elég két nap egy ilyen kisvárosban, hogy mindent el tudjon mondani, ami engem érdekel. Így hát bekopogtattam az ajtón, és elhatároztam, nem fogom elfelejteni, hogy lány vagyok.

XI. FEJEZET

- Szabad - mondta az asszony, és én beléptem. - Ül le - mondotta.

Leültem. Apró, gyors szemével végigvizsgált.

- Hogy hívnak? - kérdezte.

- Sarah Williams.

- Hová valósi vagy? Ide a szomszédba?

- Nem, Hookerville-ből jövök, hét mérfölddel lejjebb. Gyalog jöttem, és nagyon el vagyok fáradva.

- Gondolom, éhes is vagy. Majd keresek valami ennivalót.

- Köszönöm, néni, nem vagyok éhes. Olyan éhes voltam, hogy két mérfölddel lejjebb betértem egy farmra; ott jóllaktam. Azért jutottam ide ilyen későn. A mamám beteg, a pénzünk elfogyott, és velem üzen a bátyánknak, Abner Moore-nak. Azt mondta, a város felső végén lakik. Én még sohasem jártam itt. Néni ismeri talán?

- Nem. Még nem ismerek itt mindenkit. Csak két hete lakom itt. Még jó út a város felső végéig. Inkább maradj itt éjszakára. Vedd le a kalapod.

- Nem - mondtam -, csak megpihenek egy kicsit, aztán továbbmegyek. Nem félek a sötétiségtől.

Azt mondta, hogy nem enged el egyedül, de a férje rövidesen itt lesz, az majd elkísér. Aztán elkezdett beszélni a férjéről meg a rokonairól a folyón innen és a folyón túl, és hogy azelőtt mennyivel jobban ment nekik, és hogy megbánták, hogy idejöttek a városba, mert itt még rosszabb - és így tovább; végül már azt hittem, rossz helyre kopogtattam, ha újságokat akarok megtudni a városról; de nemsokára rátért a papára és a gyilkosságra, és most már elhallgattam volna virradatig. Elmesélt rólam és Tom Sawyerról mindent, hogy találtuk meg a hatezer dollárt (ő tízet mondott), aztán a papáról beszélt, hogy micsoda fráter, meg hogy én micsoda fráter voltam, és végre eljutott a gyilkossághoz. Megkérdeztem:

- És ki volt a gyilkos? Mi is hallottunk erről Hookerville-ben, de azt nem tudtuk, hogy ki ölte meg Huck Finnt.

- Azt hiszem, itt is vannak egypáran, akik szeretnék tudni. Vannak, akik azt tartják, hogy az öreg Finn ölte meg.

- Csak nem?

- Először mindenki azt gondolta. Az öreg nem is tudja, milyen közel állt a meglincseléshez. De még aznap este másfelé terelődött a gyanú, és azt mondták, hogy egy elszökött néger, valami Jim nevű ölte meg.

- Hogyan, Jim?... - kezdtem, de megakadtam. Jobb lesz befogni a számat - gondoltam. Az asszony észre se vette, csak pergett a nyelve tovább:

- A néger aznap este szökött el, mikor Huck Finnt meggyilkolták. Díjat is tűztek ki a fejére - háromszáz dollárt. És díjat tűztek ki az öreg Finn fejére is - kétszáz dollárt. Az öreg a gyilkosság utáni reggelen bejött a városba, és velük együtt ment a kompon, mikor a holttestet keresték, utána pedig fogta magát, és eltűnt. Akkor este meg akarták lincselni, de elszelelt.

Másnap aztán rájöttek, hogy a néger megszökött; a gyilkosság éjszakáján tíz órától fogva senki se látta. Így aztán ráfogták a gyilkosságot; másnap pedig megjelent az öreg Finn Thatcher bírónál, és nagy dérrrel-dúrral pénzt követelt, hogy a négert hajszolja Illinoisban. A bíró adott neki valami pénzt, erre az öreg még az este berúgott, és éjfélig gyanús idegenekkel mászkált, aztán elment velük. Azóta nem jött vissza, és azt mondják, nem is fog visszajönni egyhamar, amíg ez a dolog kicsit el nem csitul. Sokan azt hiszik róla, hogy mégiscsak ő ölte meg a fiát, és úgy rendezte, mintha rablók tették volna, hogy hozzájusson Huck pénzéhez, és ne kelljen a pörösködés végét kivárni. Azt mondják, nála rosszabb helyen nem is lehetne az a pénz. Ravasz fickó lehet az öreg. Biztosan oda lesz egy évig is, és addigra a dolgok rendbe jönnek. Rábizonyítani nem lehet semmit; addigra minden lecsillapodik, és szépen beleül Huck vagyonába.

- Az bizony könnyen lehet - mondtam. - És nincs már senki se, aki azt hiszi, hogy a néger a tettes?

- De azért vannak. Sokan őt tartják ma is a tettesnek. Nemsokára nyilván el is kapják azt a négert, és akkor kiszedik belőle a dolgot.

- Miért, hát üldözik?

- De buta vagy, hát azt hiszed, máskor is csak úgy hever háromszáz dollár az utcán? Vannak, akik azt hiszik, hogy a néger nem is lehet nagyon messze innét. Én is azt hiszem, csak nem nagyon beszéltem róla senkinek. Pár napja beszélgettem egy öreg házaspárral, akik itt laknak a szomszédban, és azok mondták, hogy senki se jár arra a szigetre ott szemben, amit Jackson-szigetnek hívnak. „Nem lakik ott senki?” - kérdezem. „Senki” - mondják ők. Én nem szóltam, de valami szeget ütött a fejembe. Majdnem egész biztos vagyok benne, hogy füstöt láttam fölszállni arról a szigetről, egy-két napja lehet talán; hátha az a néger ott rejtőzködik - mondom magamnak. De mindenképpen érdemes fölkeresni a szigetet. Azóta nem láttam füstöt, talán elment onnét; de a férjem mindenesetre át fog menni egy másik emberrel. Most fönn volt a folyón, de ma visszajött, és meg is mondtam neki a dolgot; vagy két órája lehet.

Csuda kényelmetlenül éreztem magam, nem is bírtam nyugton maradni. Kellett valamit csinálnom; fölvettem egy tüt, és próbáltam befűzni. A kezem remegett, és nem nagyon sikerült. Mikor az asszony abbahagyta a mondókáját, fölnéztem, és láttam, hogy nagyon furcsán néz rám, és mosolyog egy kicsit. Letettem a tüt és a cernát, és mintha érdekelne - érdekelt is -, mondtam:

- Háromszáz dollár csuda nagy pénz. Bár az én mamámnak lenne annyi! Még ma este átmegy a férje?

- Hogyne. Fölment a városba a másik emberrel, hogy csónakot szerezzen, és ha lehet, kölcsönözzenek, még egy puskát is. Éjfél után akarnak elindulni.

- Nappal biztosan jobban látnának...

- Az igaz. De a néger is jobban látna. Éjfél után bizonyára alszik; nyugodtan megkereshetik a tanyáját, különösen ha tábortüzet rakott.

- Erre nem is gondoltam.

Az asszony továbbra is furcsán nézett rám, és igazán nem éreztem magam túl jól.

Nemsokára megkérdezte:

- Hogy is hívnak téged, drágám?

- Eee... Mary Williams.

Mintha az előbb nem Maryt mondtam volna - derengett bennem, és nem is néztem föl; mintha Sarah-t mondtam volna; kicsit fogóban éreztem magam, s féltem, hogy ez meg is látszik rajtam. Szerettem volna, ha tovább beszél; mentül tovább hallgatott, annál kényelmetlenebbül éreztem magam. Végre megszólalt:

- Nem Sarah-t mondtál az előbb, kicsikém?

- De igen. Azt mondtam, Sarah-Mary Williams. Sarah az első nevem. Vannak, akik Sarah-nak hívnak, vannak, akik Marynek.

- Ja úgy. Már értem.

- Igen, néni.

Valamennyire föllélegeztem, de jobban szerettem volna kívül lenni. Még mindig nem mertem fölnézni.

Az asszony pedig elkezdett beszélni arról, hogy milyen nehéz idők járnak, hogy milyen küszködve élnek, s hogy a patkányok olyan nyugodtan sétálnak náluk, mintha övék volna a ház és így tovább. Kezdtem magam jobban érezni. Amit a patkányokról mondott, igaz volt; minduntalan kidugta valamelyik az orrát a sarokból, ahol a lyuk volt. Azt mondta, mindig a keze ügyében tart valamit, hogy hozzájuk vágja, különben nincs tőlük békesége. Mutatott egy gombóc formájúra gyúrt ólomdarabot, azt mondta, azzal egész jól tud célozni, de két nappal ezelőtt kifecamította a karját, és nem tudja, tud-e most hajítani. Megvárta, amíg egy jelentkezik, és odavágta, de nem talált, és sziszegve fogta a karját. Mondta, hogy legközelebb próbáljam meg én.

Szerettem volna elszelelni, mielőtt az ember hazajön, de nem mutattam. Fölvettem az ólmot, és mikor a következő patkány kidugta az orrát, odavágtam; ha ott marad, nem mászott volna el négy lábon. Az asszony azt mondta, pompás dobás volt, és legközelebb bizton sikerülni fog. Fölvette az ólomdarabot, visszahozta, és hozott egy gombolyag fonalat: megkért, hogy segítsék neki gombolyítani. Föltartottam a két kezemet, ő kifeszítette rá a motringot, és közben beszélt mindenféle ügyéről-bajáról. Egyszer csak azt mondta:

- Figyelj csak a patkányokra! Jobb, ha az ólom a kezed ügyében van.

Odadobta az ólmot az ölembe, még éppen el tudtam kapni, amikor összecsaptam a térdemet. Az asszony tovább beszélt, de aztán abbahagyta. Levette a kezemről a fonalat, és egyenest a szemembe nézve, nagyon barátságosan megkérdezte:

- Na, most pedig mondd meg, mi az igazi neved.

- H-hogyan, néni?

- Hogy híznak igazán? Billnek vagy Tomnak vagy Bobnak? Vagy minek?

Azt hiszem, reszkettem, mint a nyárfalevél, és azt se tudtam, mit csináljak.

- Ne csináljon tréfát egy szegény lánnyal, néni! Ha útban vagyok, én elmegyek...

- Dehogy mész! Ül le, és maradj a helyeden. Nem bántalak, nem is árullak el senkinek. Csak mondd el, mit titkolsz, és bízzál bennem. Én megtartom a titkodat, és segítek is neked. Az uram is segíteni fog, ha én mondom. Tudom én: megszökött inas vagy, semmi más. Nincsen abban semmi. Biztosan rosszul bántak veled, te pedig fogtad a sátorfádat, és megléptél. Hidd el, gyerek, nem árullak el. Mondd el, ami a szíveden fekszik, mint jó fiúhoz illik.

- Látom, nincs értelme, hogy tovább játsszak - mondtam -, és ki akarom önteni a szívemet, ha igazán megtartja, amit ígért.

Elmondtam, hogy az apám meg az anyám meghalt, és a törvény egy komisz vén farmerhoz adott, harminc mérföldre a folyótól, és az öreg olyan kutyául bánt velem, hogy már nem bírtam tovább, és mikor a gazdám egy napra elment, elloptam a lánya viselt ruháit, és elszöktem. Három éjszaka jövök már, mert nappal nem mertem jönni, hanem aludtam. Hoztam magammal kenyeret és húst, úgyhogy nem éheztem. Remélem - mondtam -, Abner Moore bátyám gondomat fogja viselni, ezért igyekeztem ide, Goshen városába.

- Goshen? Ez nem Goshen, te gyerek! Ez St. Petersburg. Goshen tíz mérfölddel följebb van a folyón. Ki mondta neked, hogy ez Goshen?

- Ma hajnalban találkoztam egy emberrel, éppen mikor befordultam az erdőbe, hogy aludjak. Azt mondta, hogy ahol az út elágazik, jobbra kell ténnem, és öt mérföld után elérem Goshent.

- Na, az is be volt rúgva! Éppen fordítva mondta neked.

- Könnyen lehet, hogy részeg volt, de most már mindegy. Indulok tovább. Virradat előtt elérem Goshent.

- Várj még egy percig. Kapsz egy falatot. Nem fog ártani.

Hozott egy szelet húst, és azt mondta:

- Mondd csak, ha a tehén fekszik, melyik felével kel föl előbb? Rögtön válaszolj ám, ne gondolkozz sokáig! Melyik felével kel föl előbb?

- A hátuljával, néni.

- No és a ló?

- Az elejével, néni.

- A fának melyik oldalán nő leginkább a moha?

- Az északon.

- Ha tizenöt tehén legel a domboldalon, hány eszik úgy, hogy a fejük egy irányban van?

- Mind a tizenöt, néni.

- Na, látom, tényleg vidéken éltél. Gondoltam, megint be akarsz ugratni. Szóval mi a valódi neved?

- George Peters, néni.

- Jó, de ezt aztán próbáld megjegyezni, George. Ne felejtse el, és ne mondj nekem Alexandert helyette később, és ne próbáld magad azzal kihúzni, hogy George-Alexandernek hívnak. És ne menj asszonyok közé ebben a vacak kartonruhában. Nagyon rosszul adod a lányt, de talán a férfiakat be tudod csapni. Az isten szerelmére, ha be akarsz fűzni egy tüt, ne úgy tartsd a cérnát, és ne arra próbáld ráhúzni a tüt; tartsd a tüt, és azon dugd át a fonalat - a nők mindig így csinálják; a férfiak teszik úgy, ahogy te. Ha pedig hajítasz valamit, akár patkányra, akár másra, állj lábujjhegyre, és emeld a kezedet a fejed fölé, olyan ügyetlenül, ahogy csak tudod, és hibázd el azt a patkányt legalább két-három méterrel. Merev karral, vállból dobjál, mintha ereszték volna benne - úgy, ahogy a lányok; nem csuklóból és könyökből, oldalról, ahogy a fiúk szoktak. És jegyezd meg, hogy ha egy lány el akar kapni valamit, amit az ölébe dobnak, szétveti a térdét; nem összecsapja, mint ahogy te csináltad, mikor odadobtam azt az ólomdarabot. Már akkor gyanakodtam, hogy fiú vagy, mikor befűzted a cérnát; és a többit már csak azért csináltam, hogy meggyőződjek róla. Most pedig igyekezz a bácsikádhoz, Sarah-Mary Williams vagy George-Alexander Peters, és ha valami baj ér, ne felejtse el üzeni Mrs. Judith Loftusnak, azaz nekem, és én megsegítelek, amennyire módomban lesz. Csak le ne téj a folyó

menti útról; legközelebb pedig húzzál cipőt és harisnyát. A parti út köves, és képzelem, hogy fog kinézni a lábad, mire Goshenba érsz.

Elindultam fölfelé a parton, de ötven méter után visszafordultam, és nagy sietve a csónakhoz mentem, amely jóval a ház alatt volt elrejtve. Beugrottam, és jól megfogtam az evezőt. Fölmentem annyira, hogy a sziget felső végénél tudjak majd kikötni, aztán átvágtam. Levettem a szalmakalapot, mert szemellenzőre igazán nem volt szükségem. Mikor a középtáján jártam, hallom, hogy egy toronyóra ütni kezd; megálltam és végighallgattam - a hang gyöngén, de tisztán szállt felém a vízen: tizenegy óra volt. Mikor a sziget felső végéhez értem, ki se fújtam magam, pedig alaposan kivoltam, hanem egyenest be a ligetbe, ahol a régebbi táborom volt, és egy száraz helyen derekasan tüzet raktam.

Aztán beugrottam a csónakba, és nekieredtem a mostani helyünknek, ami másfél mérfölddel lejjebb volt. Kikötöttem, átrohantam a csaliton, be a barlangba. Jim a padlón feküdt, és aludt, mint a bunda. Fölvertem és mondtam:

- Kelj föl, Jim, és csülökre. Nincs egy pillanat veszteni való időnk! A nyomunkban vannak!

Jim szót se szólt, egyet sem kérdezett, de ahogy a következő fél óra alatt dolgozott, látni lehetett, hogy be van gyulladva. Ezalatt mindenünk a tutajra került, és éppen csak ki kellett tolni a fűzfák alól, ahová eldugtuk. Első dolgunk volt, hogy a tábortüzet kioltottuk a barlangnál, és gyertyát se gyújtottunk egész idő alatt.

A csónakkal kimentem, és szétnéztem a vízen, de nem láttam semmit; igaz, hogy a csillagfényben és az árnyékok közt nem lehet olyan könnyen észrevenni egy csónakot. Aztán kihúztuk a tutajt, és lecsurogtunk az árnyékban; nemsokára elhagytuk a sziget alsó csúcsát, halálos némaságban, meg se mukkanva egész idő alatt.

XII. FEJEZET

Legalább egy óra lehetett, mire elhagytuk a szigetet; úgy éreztük, hogy a tutaj csuda lassan halad. Elhatároztuk, hogy ha hajóval találkozunk, beülünk a csónakba, és átvágunk az illinoisi partra, de szerencsénkre nem jött hajó; sietségünkben megfeledkeztünk róla, hogy a puskát vagy a horgokat vagy akár valami ennivalót is a csónakba rakjunk. A nagy igyekezetben eszünkbe se jutott. Pedig nem volt valami jó ötlet mindent a tutajra halmozni.

Ha azok az emberek a szigetre mentek, nyilván megtalálták a tábortüzet, amit raktam, és egész éjjel a mellett várták Jimet. Nem jönnek a nyakunkra, és ha a trükköm a tábortűzzel nem sikerült, nem az én hibám. Én mindenesetre olyan ravaszul csináltam, ahogy csak tudtam. Mikor hajnalodni kezdett, kikötöttünk egy nyárfával sűrűn benőtt homokzátonyon, az illinoisi part egyik kanyarulatában, levágtunk egy csomó nyárfaágat, és befődtük vele a tutajt; úgy nézett ki, mintha beomlás lenne a parton. A kis zátonyon olyan sűrűn nőtt a nyárfa, mint a borona fogai.

A Missouri államhoz tartozó part hegyes volt, az illinoisi erdős; ezen a szakaszon a hajók a missouri part közelében jártak, így hát nem kellett félnünk, hogy valaki belénk botlik. Egész nap heverésztünk, és néztük, hogy úsznak lefelé a tutajok és a gőzhajók a missouri part mentén, és hogyan küszködik fölfelé egy-egy gőzhajó a folyó közepén. Jimnek elmeséltem, hogy mi mindent hallottam az asszonytól; elmondtam, milyen helyre asszony, ha az jött volna át a szigetre, biztosan nem ülne le egy tábortűznél; biztosan kutyával jött volna. No és - mondtam - vajon a férjének nem szólt, hogy vigyen magával kutyát? Jim azt mondta, fogadni merne, hogy szólt az asszony, mikor a férfi indulni akart, de bizonyára be kellett még mennie a városba kutyáért, és ezzel vesztegették el az időt; különben nem üldögeznénk ezen a zátonyon tizenöt-húsz mérföldre a várostól, hanem ott találnánk magunkat a város kellős közepén. Én meg azt feleltem, hogy nem töröm a fejem, miért nem fogtak el, a fő, hogy nem fogtak el. Mikor sötétedni kezdett, kidugtuk a fejünket a nyárfák közül, és szétnéztünk jobbra-balra, előre-hátra: sehol semmi. Így hát Jim fölszedte a tutaj egy-két deszkáját, és csinos kis kunyhót eszkábált össze belőlük a tutaj végén, hogy esőben vagy napsütésben oda bújhassunk, és a holmi is szárazon maradjon. Még padlót is csinált neki, fél méterrel a tutaj színe fölött, hogy a gőzhajó hullámai ne tudjanak becsapni. A kunyhó közepén csináltunk egy elkerített helyet, és megtöltöttük földdel: ez lesz a tűzhely hideg vagy esős időben; kívülről nem lehet meglátni. Készítettünk egy második kormányt is, hátha a meglevő eltörik. Egy villás faágat tűztünk a tutaj végébe, és ráakasztottuk az ócska lámpást; mert ha felülről jön egy gőzös, mindig ki kell tenni a lámpát, különben nekimegy az embernek. A fölfelé menő hajóknak nem kellett lámpát gyújtanunk, legfeljebb ha azt láttuk, hogy a túlsó part felé vág át a vízen; a vízállás magas volt, az alacsony partok még víz alatt álltak, s a felfelé haladó hajók nem mindig a folyó medrében jártak, hanem inkább a kiöntések csendesebb vizében.

Ezen az éjjelen hét-nyolc órát csurogtunk, és az ár legalább négy mérföld sebességgel vitt óránként. Halásztunk, beszélgettünk, időnként beugrottunk úszni egyet, hogy el ne álmodjunk. Csuda méltóságteljes érzés volt úszni lefelé a hatalmas folyón, ahogy feküdtünk a hátunkon, és néztük a csillagokat; nem volt kedvünk hangosan beszélni, és nevetni se nagyon nevtünk, csak időnként kuncogtunk egyet. Pompás időnk volt mindig, és semmi se történt se az éjjel, se a következő két éjjel.

Minden éjszaka városok mellett úsztunk el; egyik-másik messzebb volt, fönn a dombtetőn, és csak a csillogó fénypontokat lehetett látni, a házakat nem. Az ötödik éjjel elhaladtunk St. Louis mellett; olyan volt, mintha az egész világ fényben úszna. St. Petersburgban azt

mesélték, hogy St. Louisban húsz-harmincezer ember is él, a mai napig el se hittem, de most láttam, hogy még éjszaka két órakor is micsoda kivilágítás van ott. Azonban egy hangot se lehetett hallani; mindenki aludt.

Estefelé mindig kilopóztam a partra, úgy tíz óra tájt, bementem valamelyik falucskába, és vettem tíz-húsz cent ára lisztet meg szalonnát vagy más ennivalót; és ha szerét ejthettem, elemeltem egy csirkét, amelyik nem ült el idején. Papa mindig azt mondta, hogy ha az embernek alkalma nyílik rá, sose hagyjon ott egy csirkét, mert ha neki magának nem is kell, mindig akad valaki, aki hálás lesz érte, és a jótett jutalma sose marad el. Úgy még nem láttam a papát, hogy neki ne kellett volna, de mondani mindenesetre ezt mondta.

Hajnaltájban meg kimentem a kukoricásba, és kölcsönvettem egy-egy görögdinnyét vagy sárgadinnyét vagy tököt vagy fiatal kukoricát, ami éppen akadt. A papa mindig azt mondta, nem bűn, ha az ember kölcsönvesz valamit azzal a szándékkal, hogy vissza fogja fizetni; de az özvegy azt mondta, hogy ez nem más, mint a lopás finom elnevezése, és rendes ember nem tesz ilyet. Jim azt mondta, hogy szerinte a papának is igaza van, de az özvegynek is igaza van; ezért a legjobb lesz kihúzni egy pár dolgot a listáról, és megfogadni, hogy azokat nem vesszük kölcsön többet - akkor tán nem bűn, ha a többiből kölcsönzünk néha-néha. Jól meghánytuk-vetettük a dolgot, ahogy úsztunk lefelé az éjszakában, hogy mit is hagyjunk ki belőle: a görög-dinnyét, a sárgadinnyét, a tököt vagy mit? Hajnalig szépen elrendeztük a dolgot: oda lyukadtunk ki, hogy kihagyjuk a berkenyét és a petrezselymet. Eddig egy kicsit kényelmetlenül éreztük magunkat, de ezzel minden rendbe jött. Örültem, hogy ilyen szépen sikerült elrendezni, mert a petrezselyemért nem rajongok különösképpen, a berkenye meg nem lesz érett még két-három hónapig.

Néha lőttünk valami vízimadarat, amelyik túl korán kelt föl, vagy túl későn feküdt le. Mindent összevéve finoman éltünk.

Az ötödik éjjel St. Louis alatt alapos vihart kaptunk éjfél után, mennydörgött és villámlott, szakadt az eső, mintha dézsából öntötték volna. Bebújtunk a kalibába, és hagytuk, hogy a tutaj menjen, amerre akar. Mikor a villám föl villant, látni lehetett a hatalmas folyót, mindkét oldalán a magas, sziklás partokat. Egyszer csak mondom Jimnek:

- Nézz oda, mi az ott?

Egy sziklára futott gőzhajó volt. A tutaj éppen feléje úszott. A villám fényében egészen jól lehetett látni: féloldalra volt dőlve, a fedélzet egy része víz alatt volt; amikor a villámcsapás-kor kivilágosodott, minden szöveget tisztán lehetett látni rajta, még a széket is a hajóharang alatt; a hátára egy ócska szalmakalap volt akasztva.

A viharos éjszakában minden olyan rejtelmes volt, és én is úgy éreztem magam, ahogy egy magamfajta gyerek szokta, amikor megláttam a komor és elhagyott hajóroncsot a folyó közepén. Kedvem kerekedett fölmászni rá, szétnézni rajta, mi van ott. Mondtam Jimnek:

- Jim, másszunk föl rá!

De Jim eleinte hallani se akart róla. Azt mondta:

- Én biz nem teszem a lábam hajóroncsra. Ismered a bölcs tanácsot: örülj, míg jó sorod van! Hátha öröködnék a fedélzeten.

- Öröködnék az öreganyád! - mondtam neki. - Nincs ott mit őrizni, legföljebb a parancsnoki hidat őrizhetnék meg a kajütöt; de ki az őrdögnek jut eszébe rajtamaradni egy ilyen éjszaka, amikor minden pillanatban elsüllyedhet az egész alkotmány?

Jim erre nem tudott felelni.

- No és aztán - folytattam -, talán kölcsönözhetünk is valami szemrevalót a kapitány kabinjából. Fogadjunk, hogy szivart találunk - igazi havannát, aminek öt kemény cent az ára. A gőzhajókapitányok mindig gazdagok, hatvan dollárjuk van egy hónapra; azoknak semmi egypár cent ide vagy oda, ha kedvük kerekedik valamire. Dugj egy gyertyát a zsebedbe; nem nyughatom, amíg át nem kutattuk ezt a roncsot. Gondolod, hogy Tom Sawyer csak úgy elmenne mellette? Nem menne az a fél világért se! Azt mondaná, hogy ez még csak a kaland, és kikötne annál a hajóroncsnál még akkor is, ha a fejébe kerülne. És képzelem, mekkora feneket kerítene az egésznek! Olyan nagy fiú lenne, mint Kolumbusz Kristóf, mikor fölfedezte a túlvilágot. Be szeretném, ha Tom Sawyer itt lenne!

Jim morgott még egy kicsit, de aztán beadta a derekát. Csak azt mondta még, hogy lehetőleg ne beszéljünk többet, mint ami okvetlenül szükséges, és akkor is csak suttogva. Egy újabb villám megvilágította a roncsot, éppen idejében: elkaptuk a csigakötelet az orránál, és kikötöttünk.

A fedélzet erre emelkedett. Lábujjhegyen osontunk végig a lejtős oldalon a kabinok felé, a kezünkkel tapogatózva, hogy bele ne ütközzünk valamibe, mert olyan koromsötét volt, hogy az orrunkig se láttunk. Nemsokára elértük a feljárót, lemásztunk, és ott találtuk magunkat a kapitány kabinja előtt. Egyszerre az ebédlőben fényt láttunk, és ugyanabban a pillanatban hangok hallatszottak alulról!

Jim azt suttogta, hogy rém rosszul érzi magát, és menjünk vissza. Én is jónak láttam, és éppen indultunk a tutaj felé, mikor hallottuk, hogy egy rémült hang kiáltja:

- Ne bántsatok, fiúk, esküszöm, hogy soha senkinek nem szólok!

Egy másik hang felelt rá, jó hangosan:

- Hazudsz, Jim Turner! Azelőtt is hazudtál. Mindig többet akartál, mint a jussod, és meg is kaptad, mert fogadkoztál, hogy beáruulsz, ha nem kapod meg. De most az egyszer rajta-vestettél! Te vagy a legaljasabb áruló kutya az egész országban!

Ezalatt Jim a tutajhoz ment. Engem majd fölvetett a kíváncsiság; Tom Sawyer biztosan nem hátrálna meg - mondom magamban -, hát én se fogok; megvárom, mi történik itt. Négykézlábra ereszkedtem a folyosón, és előreindultam a sötétben, amíg az ebédlő sarkáig nem értem. Az árnyékban meghúzódva láttam, hogy egy ember fekszik a padlón, keze-lába megkötözve, és két másik ember áll fölötte, az egyiknek lámpa a kezében, a másik pedig egy pisztolyt szorongat. A pisztolyt a földön fekvő fejének szegezte és mondta:

- Legjobban szeretném agyonlőni, mint egy veszett kutyát! Az is volna a legjobb.

A fekvő ember összerándult és kiabált:

- Jaj, ne bánts, Bill, ne bánts! Isten bizony soha nem szólok róla senkinek!

Valahányszor fölkiáltott, a lámpát tartó ember nevetett, és azt mondta:

- Azt meghiszem, hogy nem! Ennél igazabbat sohase mondottál!

Később megint:

- Nézd, hogy könyörög a nyavalyás! És ha le nem kapjuk, és meg nem kötözzük, mind a kettőnket eltesz láb alól. És ugyan miért? Semmiért. Csak mert ragaszkodunk a jussunkhoz... ezért! De fogadom, többé nem fenyegetsz senkit ebben a kutya életben, Jim Turner! Tedd el azt a pisztolyt, Bill.

De Bill azt mondta:

- Nem teszem én, Jake Packard! Le akarom lőni, ahogy ő is lelőtte az öreg Hatfieldet. Nem érdemli meg talán?

- De én nem akarom, hogy lelődd, és megvan az okom rá.

- Isten áldjon meg azért, amit mondtál, Jake Packard! Soha el nem felejttem neked, amíg élek!

- nyöszörgött a padlón fekvő.

Packard rá se hederített, fölakasztotta egy szögre a lámpát, és felém jött a sötétben, intve Billnek, hogy az is jöjjön. Hátrakúsztam, amilyen gyorsan csak tudtam, de a hajó orra lejtett, úgyhogy nem értem messzire; nehogy utolérjenek, besurrantam egy kabinba. A két ember arrafelé botorkált a sötétben, és mikor odaérték az én kabinomhoz, Packard megszólalt:

- Gyere be ide.

Bejött, Bill utána. De akkor én már fönn kuksoltam a felső ágyon; be voltam gyulladva, és bántam, hogy miért is mentem fel a hajóra. Megálltak az ágy szélére támaszkodva, és beszélgetni kezdtek. Nem láttam őket, de éreztem, hol vannak, olyan pálinkaszag jött belőlük. Örültem, hogy nem ittam pálinkát; igaz, hogy akkor se vettem volna észre, mert nem is lélegeztem ezalatt. Csudára meg voltam ijedve. Aztán nem is igen jön meg az ember lélegzete, amikor ilyen beszédet hall. Halkan és igen komolyan beszéltek. Bill meg akarta ölni Turnert.

- Azt mondta, hogy beáruul, és be is fog, ha hagyjuk - mondotta. - Még ha mind a ketten odaadnók neki a teljes részünket, az se segítene rajtunk a verekedés után, meg ahogy elbántunk vele. Ő lesz ellenünk a koronatanú, ez olyan biztos, ahogy itt állok. Én mindenképpen el akarom tenni láb alól.

- Én is - mondotta csöndesen Packard.

- Az ördög vigyen el, már azt kezdtem hinni, hogy nem akarod! Akkor rendben van. Gyerünk, és végezzünk vele!

- Várj egy percet; még nem mondtam el, amit akartam. Ide figyelj. Agyonlőni, az is jó, de vannak simább módok is, ha az ember a végére akar járni. Mi a fenének tegyük ki magunkat esetleg a kockázatnak, mikor van rá mód, hogy sokkal kényelmesebben célt érjünk? Nem, igaz?

- De bizony. És hogy akarod csinálni?

- Én így gondolom: szétnézünk, és összeszedjük a kabinokban, amit kinéztünk, aztán partra visszük és elrejtjük a szajrét. Aztán várunk. Amondó vagyok, nem kell hozzá két óra se, és ezt a roncsot elmossa a víz, és el fog süllyedni, mint a fejsze. Érted? Jim belefullad, és senki más nem lesz oka, csak saját maga. Azt hiszem, ez sokkal szebb, mint ha egyszerűen eltennők láb alól. Nem szeretek megölni valakit, ha van más mód is az eltüntetésére. Nincs értelme, és nem illik. Nincs igazam?

- De azt hiszem, igen. De mit csinálsz, ha *nem* süllyed el?

- Azt a két órát megvárhatjuk, és majd meglátjuk, mit csinálunk.

- Rendben van. Gyerünk.

Kimentek, én is kiosontam, egészen kivert a hideg verejték. Sötét volt, mint a pokolban; rekedten megszólaltam: „Jim!” - és Jim megszólalt, pont a fülem mellett nyögött valamit.

- Siessünk, Jim - mondtam -, nincs időnk itt mászkálni és nyögdécselni; egy rablógyilkosbanda tanyázik odalenn, és ha nem találjuk meg és nem oldjuk el a csónakjukat, hogy ne tudjanak elszabadulni a hajóroncsról, az egyik csúnyán pórul jár. De ha megtaláljuk a csónakjukat, mind pórul járnak - mert akkor a seriff kezére kerülnek. Siessünk, siessünk! Te kutasd végig a jobb oldalát, én a bal oldalát. Te kezd a tutajnál, és...

- Jaj, istenem! Tutaj, az nincs sehun! Elszabadult és elúszott... mi pedig itt ragadtunk...

XIII. FEJEZET

Elakadt a lélegzetem, és majd elájultam. Bezárva egy ilyen hajóba, egy gonosztevőbandával együtt! De nem volt idő a lamentálásra. Most már meg *kellett* találnunk azt a csónakot a magunk részére. Remegve és reszketve mentünk végig a hajó bal oldalán - úgy tetszett, mintha egy hétig tartott volna, amíg a farához értünk. Csónaknak semmi nyoma. Jim azt mondta, hogy ő egy tapodtat se tud továbbmenni, úgy meg van ijedve, hogy alig bír a lábán állni. De én biztattam, mert ha itt ragadunk a hajón, nekünk is melegünk lesz. Így hát továbbmáztunk. A kabinok felé igyekeztünk, a hajó orra táján és a szellőztetőablakok mentén iparkodtunk tovább, ablakról ablakra lógázva magunkat, mert ez az oldal már a vízben volt. Mikor az elülső feljáróhoz értünk, megpillantottuk a csónakot. Hálát adtam az égnek, és éppen be akartam mászni, mikor az ajtó kinyílt. Az egyik ember kidugta a fejét, egy-két méterre tőlem, és már azt hittem, végem van.

De visszafordult, és azt mondta:

- Vidd a fenébe azt az átkozott lámpát, Bill!

Bedobott valamit a csónakba, és maga is beült. Packard volt. Aztán Bill is kijött és beült. Packard halkán megszólalt:

- Rajta, mehetünk!

Alig bírtam megkapaszkodni az ablakon, olyan gyöngé voltam. De Bill megszólalt:

- Várj csak, megmotoztad?

- Nem én. Te se?

- Nem. Hisz akkor még az ő része nála van!

- Gyere, nincs értelme elvinni a szajrét és nála hagyni a dohányt.

- Mondd, nem fog gyanakodni, hogy mit csinálunk?

- Nem hiszem. De a pénzre mindenesetre rá kell tenni a kezünket. Gyere!

Kiszálltak és visszamentek. Az ajtó magától becsapódott, mert a hajó befelé dülő oldalában volt. Egy fél perc se telt bele, és mind a ketten a csónakban voltunk. Kihúztam a késem, elvágtam a kötelet, és aztán uzsgyi!

Nem mertünk se az evezőkhöz nyúlni, se beszélni, de még suttogni sem, még a lélegzetünket is visszatartottuk. Halálos csöndben úsztunk lefelé a kerékdomb mellett, el a hajó faránál; aztán egy-két másodperc alatt már legalább száz méterre voltunk a roncsból, és eltűnt a sötétségben; végre éreztük, hogy biztonságban vagyunk.

Mikor három-négyszáz méterre lehattunk a hajótól, láttuk a lámpát fölvestenni az ajtóban, és tudtuk, hogy a banditák keresik a csónakot, és lassanként rájönnek, hogy ők is éppúgy benne vannak a pácban, mint Jim Turner.

Aztán Jim megmarkolta az evezőket, és a tutajunk után eredtünk. Furdalni kezdett a lelkiismeret azok miatt a fickók miatt - eddig nem jutottam hozzá. Az járt a fejemben, hogy milyen borzasztó lehet így bennszorulni, még ha gyilkosokról van is szó. Ki tudja, hátha én is fogok gyilkolni egyszer - mondom magamban -, és vajon nekem hogy tetszene akkor az ilyesmi? Mondtam is Jimnek:

- Ahogy meglátjuk az első fényt, kiszállunk vagy száz méterre tőle, keresünk valami rejtekhelyet neked meg a csónaknak, én pedig odamegyek, és kitalálok valami mesét, hogy elmenjen valaki azért a bandáért, és kihúzza őket a csávából; aztán hadd akasszák fel őket, ha megérdemlik.

De nem lett belőle semmi; rövidesen megint kitört a vihar, és még jobban dühöngött, mint az előbb. Az eső zuhogott, egyetlen lámpa sem látszott; bizonyára mindenki a fülére húzta a takarót. Suhantunk lefelé a folyón, lesve a fénypontokat és a tutajunkat. Hosszú idő múltán az eső alábbhagyott, de a felhők nem oszlottak szét; a láthatár szélén még villámlott, és egyszer csak az egyik lobbanásnál egy fekete tömeget láttunk úszni magunk előtt. Utána iramodtunk.

A tutaj volt, és csudára örültünk, hogy ismét ott tanyázhatunk rajta. Egy fénypontot is megpillantottunk a jobb oldali parton. Én odamegyek - mondtam. A csónak félig tele volt holmival, amit a banditák zsákmányoltak, ezt gyorsan átdobáltuk a tutajra, és megmondtam Jimnek, hogy szép lassan csurogjon lefelé, gyűjtsön lámpát úgy két mérfölddel lejjebb, és hagyja égni, amíg megjövök. Aztán megragadtam az evezőt, és a fény felé indultam. Mikor közelebb értem, még három-négy fénypont látszott a hegyoldalban. Egy falu volt. A parti fény felé tartottam; a közelébe jutva abbahagytam az evezést, s vittem magam a vízzel. Ahogy a csónakom elúszott mellette, láttam, hogy a lámpa egy gőzkomp rúdjáról lógott. Körülnéztem az ór után, és megtaláltam, amint egy kötélcsomón ülve szunyókált, a feje a térde között. Kétszer-háromszor meglöktem a vállát, és sírni kezdtem.

Fölriadt, és meghökkenve nézett körül, de mikor meglátott, nyújtózkodott és ásított egyet, aztán megkérdezte:

- Na, mi baj? Ne sírj, gyerek. Mi esett beléd?

- A papa meg a mama és a kis húgom... - hüppögtem.

- Ne bőgj, te! - vigasztalt. - Ne vedd a szívedre, mindenkinek megvan a maga baja, aztán egyszerre véget ér az is. Mi történt velük?

- Ott... ott... maga a hajó öre?

- Igen - mondotta, nem minden büszkeség nélkül. - Én vagyok a kapitány, a tulajdonos, a kormányos, a révkalauz, az ór és a vitorlamester; és néha én vagyok a rakomány és az utas. Nem vagyok olyan gazdag, mint az öreg Jim Hornback, és nem is tudok olyan bőkezű lenni Tommal, Dickkel meg Harryval, mint ő, és úgy szórni a pénzt, mint ő; de mondtam neki nemegyszer, hogy én nem cserélnék vele; mert nekem csak a hajósélet való, és így görbüljek meg, ha hajlandó volnék a várostól kétféldnyire lakni, ahol soha semmi sem történik. Nem laknék én, ha nem tom, mennyit fizetnének is.

Közbevágtam:

- Rém nagy bajban vannak...

- Kicsoda?

- Hát a papa meg a mama meg a kis húgom meg Miss Hooker, és ha feljönne evvel a hajóval oda...

- Hova? Hol vannak?

- A hajóroncson.

- Miféle hajóroncson?

- Hát én csak egyről tudok.

- Csak nem a *Walter Scottot* gondolod?

- De azt.

- Szent isten! Mit keresnek ott, az isten szerelmére?

- Nem maguktól kerültek oda.

- Azt meghiszem! Jó isten, ha egyhamar el nem kerülnek onnét, végük! Hogy az ördögbe kerültek oda?

- Hát az elég egyszerű. Miss Hooker látogatóban volt odaát a városban...

- Igen, Booth's Landingben. Folytasd csak.

- Látogatóban volt Booth's Landingben, és már alkonyat volt, amikor néger cselédjével átment a kompon, hogy az éjszakát ott töltsse a barátnőjénél, Nemtudomhogyhívjákéknál, elfelejtettem a nevét, és elvesztették a kormánylapátot, és a víz elvitte őket, és rászaladtak a hajóroncsra, és a révész meg a néger asszony és a lovak is elpusztultak, de Miss Hooker meg tudott kapaszkodni, és fölmászott rá. Besötétedés után egy órával mi arra mentünk a bárkával, és olyan sötét volt, hogy nem vettük észre a roncsot, és nekimentünk; de tőlünk mindenki megmenekült, kivéve Bill Whipple-t - jaj, istenem, pedig ő volt a legáldottabb lélek! Bár inkább én haltam volna meg!

- Az annya! Ennél cifrább dolgot még az életben nem hallottam. És azután mit csináltak?

- Hát ordítoztunk, de olyan széles ott a folyó, hogy senki se hallotta meg. A papa azt mondta, hogy valakinek partra kell menni, hogy segítséget szerezzen. Csak én tudtam úszni, hát én indultam neki, és Miss Hooker azt mondta, hogy ha elébb nem tudok segítséget találni, jöjjenek ide, és keressem a bácsikáját, az majd elintézi. Vagy egy mérfölddel alább jutottam ki, és azóta mászkálok errefelé, de mindenki azt mondja: „Ilyenkor éjszaka és ebben a sodrásban? Nincs semmi értelme. Menj a gőzkomphoz.” Hát ha maga elmenne...

- Hát isten látja lelkemet, én elmennék, vigyen el az ördög, ha nem mék, de ki fog *fizetni érte?* Gondolod, hogy az apád?

- Avval ne törődjön! Miss Hooker külön mondta, hogy a bácsikája, Hornback...

- Te magasságbeli, hát ő a nagybátyja? Ide figyelj, menj egyenest a felé a fény felé, és ha odaérsz, fordulj nyugatnak, és egy negyed mérföldre van onnét a kocsmá, ott keresd csak Jim Hornbacket, majd ő fizeti a költségeket. És siess, mert ez a hír neki nagyon fontos. Mondd meg neki, hogy még be sem ér a városba, és már hozom is a húgát minden baj nélkül. Most pedig ugorj; én szaladok, fölkeltem a gépészemet.

Nekiindultam a fénypontnak, de ahogy az ember befordult a sarkon, visszamentem a csónakhoz, kihúztam, és a part menti csendes vízben föleveztem vagy hatszáz métert, és ott bebújtam vele a bárkák közé; nem tudtam nyugodni addig, amíg nem láttam elindulni a gőzkompot. Most már kezdtem magam igen becsületesnek érezni, hogy ennyi mindent a nyakamba vettem a miatt a banda miatt, mert nem mindenki fáradt volna ennyit! Szerettem volna, ha az özvegy tud róla. Biztosan büszke lett volna rám, hogy még efféle gazembereken is segítek, mert az özvegy és a hasonló jó lelkek mindig nagyon szívükön viselték a gazemberek és szélhámosok sorsát.

Egyszerre csak, nem sok idő múltán, látom, hogy úszik lefelé a roncs, sötétben, csuda komoran. A hideg végigfutott a hátamon, aztán odaveztem. Már nagyon mélyen el volt merülve, és rögtön láttam, hogy ezen nem maradt élő ember. Körülevettem, és kiáltoztam feléje, de senki

se felelt; halotti némaság volt rajta. Egy kicsit nehéz volt a szívem a banda miatt, de nem túlságosan, mert ha ők kibírták, én is kibírom.

Ugyanakkor elindult a komp is; én nekivágtam a folyó közepének, és mikor már kívül voltam a látótávolságon, behúztam az evezőt, és visszanéztem. Láttam, ahogy körülszaglásszák a roncsot, hátha meglelnék Miss Hooker földi maradványait, mert a kapitány sejtette, hogy az öreg Hornback szeretné, ha megtalálnák; aztán hamarosan abbahagyta a keresést, és visszapöfögött, én pedig megfogtam megint az evező végét.

Jó hosszú ideig tartott, amíg megpillantottam Jim lámpáját; mikor megláttam, akkor is úgy tetszett, hogy legalább ezer mérföldre van még tőlem. Mikor odaértem, az ég alja már szürkülni kezdett kelet felől; kikormányoztunk hát egy szigetre, elrejtettük a tutajt, és elsüllyesztettük a csónakot, aztán aludtunk, mint a hullák.

XIV. FEJEZET

Mikor fölkeltek, átnéztük a zsákmányt, amit a banditáktól örököltünk; volt ott cipő, ruha, takaró, mindenféle holmi, egész csomó könyv, egy távcső és három doboz szivar. Soha életünkben nem voltunk ilyen vagyonosak, mint most! A szivarok elsőrangúak voltak. Egész délután a csalitban heverésztünk, beszélgettünk, én a könyveket böngészttem, és csuda jól éreztük magunkat. Elmondtam Jimnek, mit hallottam a hajóroncon, és mi minden történt később a gőzkomppal meg a többi; azt mondtam, ilyesmit szokás kalandnak nevezni; de ő azt mondta, hogy nem kíván több kalandot. Elmonda, hogy mikor én bementem a kabinba, és ő visszamászott, és látta, hogy a tutaj elúszott, majd összeesett; mert úgy érezte, hogy *neki* mindenképpen vége, akármi történik; ha nem mentik meg, belefut; ha megmentik, aki megmentette, vissza fogja küldeni, hogy megkapja a jutalmat, és akkor Miss Watson holtbizonyos, hogy eladja Délre. Ebben igaza volt, ahogy mindig igaza volt; csuda jó feje volt ahhoz képest, hogy néger.

Fölolvastam Jimnek a könyvekből; szó volt ott királyokról, hercegekről, grófokról és hasonlóról, hogy milyen pompásan öltözködnek, és milyen előkelően viselkednek, és egymást felségnek és fenségnek hívják, nem pedig úrnak; Jimnek annyira tetszett, hogy majd kiesett a szeme. Azt mondotta:

- Nem is tudtam, hogy ennyi sok van belőlük. Eddig nem hallottam másról, csak az öreg Salamon királyról, hacsak azokat nem számolja az ember, akik a kártyában vannak. Mennyit kap egy király?

- Hogy mennyit? - kérdeztem. - Hát ha kedve tartja, ezer dollárt is kap egy hónapra; de annyit kap, amennyit csak akar; minden az övé.

- Ejnye, ez aztán fájintos lehet! És mondd, Huck, mit kell csinálniuk?

- Csinálni? Semmit! Milyen butaságokat kérdezel. Hát csak üldögélnek naphosszat.

- Csak nem?

- De bizony! Csak üldögélnek. Kivéve ha háború van, akkor háborúba mennek. De máskor csak lustálkodnak egész nap; vagy solymászni mennek - solymásznak, és semmi mást. Pszt! Nem hallasz valamit?

Szétréztünk, de csak egy gőzhajó kereke dohogott a kanyarban fölfelé jövet. Visszafeküdtünk.

- Úgy bizony - folytattam -, máskor meg, ha nagyon unják magukat, a parlamenttel bajmóldnak; és ha valaki nem engedelmeskedik, annak lenyisszantják a fejét. De legtöbbször a háremükben lógnak.

- Micsodában?

- A háremben.

- Mi az a hárem?

- Az a hely, ahol a feleségeiket tartják. Még nem hallottál a háremről? Salamonnak is volt; több mint egymillió felesége volt.

- Ez igaz, tényleg; ezt elfelejtettem. A hárem amolyan szállodaforma. Képzelem, micsoda láрма van ott a gyerekszoba körül. És azok az asszonyok is bizton folyvást marják egymást; az még csak az igazi ricsaj! Mégis, aszongyák, Salamon volt a legokosabb ember, aki élt. No de

ezt már nehezen hiszem. Hát vóna kedve egy okos embernek egész életit ilyen cigány-lakodalomban tölteni? Nem biza! Az okos ember építene magának egy kis kerti házat; osztán ha kedve szottyán, csak átmegy a kerti házba pihenni.

- Pedig Salamon *tényleg* a legokosabb ember volt; maga az özvegy mondta.

- Bánom is én, mit mond az özvegy, én nem hiszem, hogy okos ember lett volna! Máshol is olyan kacifántos módon csinált mindent, emlékszel arra a purdéra is, akit ketté akart vágatni?

- Igen, az özvegy mesélt róla.

- Nahát! Hát hallottál ennél nagyobb zöldséget valaha is? Csak gondold meg. Ez a *csomó* itt az egyik asszony - te meg, te vagy a másik; én vagyok Salamon; és ez az egydolláros bankó a gyerek. Te aszondod, hogy a tiéd. Erre micsinállok én? Elmék, és megtudakolom a szomszédaidtól, hogy tulajdonképpen kié ez az egydolláros, és aztán odaadom annak, akié, minden további nélkül? Közelében sem jársz az igazságnak. Dehogy! Fogom a pénzt, és kettévágom, és az egyik felit neked adom, a másik felit pedig annak a másik asszonynak. Salamon is ezt akarta csinálni avval a gyerekekkel. Én meg amondó vagyok: mi haszna egy fele bankónak? Semmit se kapsz érte. És mi haszna egy fél gyereknek? Nem adnék egy fityinget egymilliónyiert se!

- Az ördög vigyen el, Jim, egészen félreértetted, közelében sem jársz az igazságnak.

- Én? Miért? Nézze meg az ember, assziszem, nem estem a fejem lágyára! Nem fél gyerekrül veszekedtek azok a fejércselédek, hanem egy egész gyerekrül. Az az ember meg assziszzi, ő végit vetheti az egésznek, ha az egész gyerekbül két felet csinál! Ne is beszélj nekem az öreg Salamonról, Huck, ismerem már, mint a rossz pénzt.

- De mondom, hogy közel se jársz az értelméhez.

- Ördög vigye az értelmét! Én tudom, amit tudok. És hidd el, az igazi értelme mélyebben fekszik. Gondolj arra, hogy nőtt föl az a Salamon. Ha egy embernek csak egy vagy két gyereke van, gondolod, hogy az csak úgy pazarolja majd a gyerekeket? A fenét! Vigyáz rájuk, mert nincs több. Megbecsüli őket. De gondolj csak arra, akinek ötmillió gyereke szaladgál a ház körül, annak annyi egy gyereket kettévágni, mint egy patkányt. Marad neki elég. Egy gyerekekkel több vagy kevesebb, nem számított Salamonnak.

Soha még egy ilyen négert nem láttam. Ha egyszer a fejébe vett valamit, ne adj' isten, hogy ki lehetett volna verni belőle. A világ összes négerei között ő rúgott ki legjobban Salamonra. Ezért más királyokról kezdtem beszélni neki, és hagytam Salamont. Beszéltem neki XVI. Lajosról, akinek levágták a fejét Franciaországban valamikor régen; és a kisfiáról, a trónörököséről, akinek a királynak kellett volna lennie, de megfogták, becsukták a börtönbe, és ott is halt meg.

- Szegény kicsi kölök.

- De vannak, akik azt mondják, hogy elmenekült, és Amerikába jött.

- Ez már igen - de csuda egyedül érezheti magát itt; nálunk nincsenek királyok, mi, Huck?

- Nincsenek.

- Akkor nem tanál magának foglalkozást. Micsinál itt?

- Én bizony nem tudom. Van, aki elmegy rendőrnek, van, aki franciául tanítja az embereket.

- Hogyan, Huck, hát a franciák másképp beszélnek, mint mink?

- Hát persze; egy szót se értenél, amit mondanak, egyetlen szót se.

- Hát ezt nem értem! Hogyan lehet ez?
 - Én nem tudom; de így van. Az egyik könyvben megvan, hogy gagyognak. Ha idegyünne egy ember, és azt mondaná neked: „*Palivu franszé*” - mit gondolnál?
 - Én biz nem gondolnék semmit, csak húznék egyet a fejire. Kivéve ha fehér ember volna. De bizony négernek meg nem engedném.
 - Te hólyag, persze semmi rosszat nem mondana, csak azt kérdezné, hogy beszélsz-e franciául.
 - Hát akkor miért nem *így* kérdezi?
 - Hát *ezt* kérdezi, de úgy, ahogy a franciák szokták.
 - Hát fene furcsa dolog ez, és nem is akarok hallani róla többet. Nincs ennek semmi értelme.
 - Hát ide figyelj, Jim: a macska úgy beszél, ahogy mink?
 - Nem a.
 - Hát a tehén?
 - Asse.
 - Úgy beszél a macska, mint a tehén, vagy a tehén, mint a macska?
 - Nem, egyik se.
 - Nem természetes, hogy mindegyik másként beszél, mint a másik?
 - Dehogynem.
 - És nem természetes, hogy a macska meg a tehén másként beszél, mint mi?
 - De, hogyané vóna az!
 - Hát akkor miért nem természetes, hogy egy francia másként beszél, mint mi? Erre felelj.
 - Ember a macska, Huck?
 - Nem.
 - Hát akkor nincs értelme, hogy a macska úgy szóljon, mint az ember. Vagy ember a tehén? Vagy macska a tehén?
 - Nem egyik se.
 - No, hát akkor semmi köze a másikhoz, hogy ugyanúgy beszéljen. De ember a francia?
 - Igen.
 - Nohát! Akkor meg miért nem beszél úgy, ahogy az emberek szoktak? Erre felelj!
- Láttam, hogy csak szófecsérlés volna tovább kötözködni vele: négernek nincs érzéke a vitatkozáshoz. Így hát abbahagytam.

XV. FEJEZET

Úgy számítottuk, hogy még három éjszaka, és Cairóba érünk, Illinois legalján, az Ohio torkolatánál: oda igyekeztünk. Ott eladjuk majd a tutajt, gőzhajóra szállunk, és fölmegyünk az Ohión a szabad államokba, ahol túl leszünk minden veszedelmen.

A második éjszaka köd szállott le, és kikötöttünk egy kis zátonyon, mert kockázatos volt továbbmenni a ködben; de mikor előreeveztem a csónakban, hogy megerősítsem a tutaj kötelét, csak vékony facsemetéket találtam. Az egyik köré odakötöttem a kötelet, de olyan erős volt a víz sodra, hogy a tutaj egyet rántott rajta, gyökerestül elvitte az egészet, és elúszott. Láttam, hogy eltűnik a ködben, de egy fél percig úgy meg voltam hökkenve, hogy moccanni se bírtam - és aztán volt tutaj, nincs tutaj. Tíz méternél nem látott tovább az ember. Beugrottam a csónakba, megragadtam a lapátokat, és jót rántottam rajtuk. De a csónak nem indult meg. A nagy sietségben elfeledtem eloldani. Odamentem, és megpróbáltam kioldani, de olyan izgatott voltam, hogy a kezem reszketett, és alig tudtam mit csinálni vele. Ahogy elindultam, utána-eredtem a tutajnak, eveztem, ahogy csak bírtam, mindig szorosan a zátony mellett. Amíg így ment, nem is volt semmi baj, de a zátony alig volt hatvan méter hosszú, és utána belesuhantam a sűrű fehér ködtengerbe, és nem tudtam jobban, merre az út, mint egy fatuskó.

Evezni nem lesz jó - gondoltam -, mert vagy a partnak szaladok, vagy egy zátonynak megyek neki: hagyni kell, hogy csurogjak lefelé. Csuda idegesítő volt ülni a ködben, és fülem botját se mozgatni. Hallóztam és hallgatóztam. Valahol, jó messze tőlem, hallottam egy gyöngé kiáltást. Rögtön kedvet kaptam, és utána eredtem, lesve, hogy mikor hallom újra. Mikor újra hallottam, úgy vettem észre, hogy nem feléje tartok, hanem jobbra tőle. Legközelebb meg balra. Sok hasznom nem volt belőle, mert én jobbra és balra bóklásztam, az pedig egyenesen ment lefelé az árral.

Reméltem, hogy lesz annyi esze annak a hülye Jimnek, hogy verni fog egy pléhkannát egész idő alatt, de nem jutott eszébe; a szünetek a hallózás közben nagyon az idegeimre mentek. Tovább dolgoztam, és egyszerre csak a hátam mögött hallom a kiáltást. Most aztán benne vagyok a pácban - gondoltam. Vagy másvalaki hallózott, vagy én fordultam meg egészen.

Elengedtem a lapátot. Megint hallottam a kiáltást, most is mögöttem, de más irányból: közeledett felém, és állandóan más-máshonnan hangzott fel, én pedig felelgettem neki, amíg megint csak elibém került; most már tudtam, hogy a víz sodra megint megfordította a csónak orrát. Ha Jim kiabált, akkor szünet, de hátha valamilyen más tutajos? A hangot nem ismertem meg a ködben, mert ott minden másnak látszik és hallatszik, mint a valóságban.

A kiáltozás folytatódott, és egy perc múlva nekiszáguldottam egy meredek partnak, hatalmas fák kísértetei füstölögtek rajta, és az ár kidobott bal felé, és elvitt egypár fűzfaág mellett, amelyek szinte sisteregtek a rohanó áramlatban.

Egy pillantás alatt minden megint fehér lett és néma. Ültem egy helyben, és hallgatóztam, figyeltem, hogy ver a szívem: azt hiszem, hogy legalább százat vert, amíg megint lélegzetet mertem venni.

Erre abbahagytam a próbálkozást. Tudtam, mi történt: a leomlott part egy sziget volt, és Jimet a másik oldalon vitte le a víz. Nem amolyan zátony volt, ami mellett tíz perc alatt lecsurog az ember, komoly nagy fák voltak rajta, és legalább öt-hat mérföld hosszú és fél mérföld széles sziget lehet.

Némán ültem, és hegyeztem a fülemet egy jó negyedóraig. Közben persze legalább négy-öt mérföld sebességgel csurogtam lefelé, de ez eszébe se jut az embernek. Az ember úgy érzi, mintha egy helyben libegne a vízen, és ha egy-egy kiálló fatönköt megpillant, ahogy elsiklik mellette az ember, nem jut eszébe, hogy: ejnye, de gyorsan megyek! - hanem hogy az a fatönk milyen sebesen jön szembe. Aki pedig nem tudja elképzelni, hogy milyen félelmetes és komor odakünn a ködben, éjnek idején, az próbálja meg egyszer.

A következő fél órában kiáltottam egyet-kettőt, végre hallok én is egy kiáltást, jó messze tőlem, próbáltam utána menni, de nem lehetett, mert - mint megállapítottam - egy csomó szigetecske közé kerültem, kétoldalt föl-fölvillant egy, néha egész szűk csatornában mentem közöttük, és ameddig már nem láttam, ott is hallottam, ahogy a víz sustorog a partról lelógó cserjéken és hordalékon. Hamarosan megint elvesztettem a hallózót, és rövidesen abbahagytam, mert rosszabb volt azt kergetni, mint a lidércfényt. Soha nem hittem volna, hogy a hang is ugrál ide-oda, és ilyen gyorsan változtatja a helyét. Sokszor el kellett rántanom a csónakot a parttól, nehogy kidöntsek a helyéből egy-egy szigetet: úgy véltem, a tutaj is nekiütközik néha a partnak, különben már jóval messzebb lenne, túl a hallótávolságon, mert valamivel gyorsabban haladt, mint ahogy én.

Egyszer csak megint úgy éreztem, hogy kint vagyok a nyílt vízen, de sehol sem hallottam kiáltást. Gondoltam, hogy Jim talán rászaladt valami víz alatti fatönkre. Úgy ki voltam merülve, mint egy kutya, lefeküdtem a csónakban, és azt mondtam, én már nem bánom. Elaludni nem akartam, de olyan álmos voltam, hogy nem bírtam magammal: gondoltam, szundítok egyet.

A szundítás, úgy látszik, kicsit hosszúra nyúlt, mert mikor fölriadtam, a csillagok ragyogtak, a köd eloszlott, és farral előre siklottam lefelé egy nagy kanyarban. Először nem tudtam, hol vagyok, azt hittem, álmodom, és mikor emlékezni kezdtem a történtekekre, olyan volt, mintha ezer éve történt volna.

A folyó óriási nagy volt itt, mind a két partján hatalmas, sűrű erdő, mintha csupa fal volna kétoldalt, ameddig elláttam a csillagfénynél. Mikor jól kinyitottam a szememet, egy fekete foltot láttam úszni magam előtt a vízen. Utána eredtem, de mikor odaértem, láttam, hogy csak egypár összekötözött tönk úszik lefelé. Aztán megpillantottam egy másik pontot, azt is utolértem, aztán még egyet, és végre nem tévedtem. A tutaj volt.

Mikor odaértem, Jim a kormány mellett ült, a feje a térde között, a karja meg a kormányrúdon. A másik lapát el volt törve, és a tutaj teli volt falevéllal, ágakkal és mindenféle szeméttel. Szóval neki se volt gyöngyélete.

Megkötöttem a csónakot, lefeküdtem Jim orra elé, és ásítózni meg nyújtózkodni kezdtem, és mondtam Jimnek:

- Nézd csak, Jim, nem elaludtam? Miért nem ébresztettél föl?

- Jóságos isten, te vagy az, Huck? Hát nem hóttál meg, igazán nem fulladtál meg? Hála az istennek, hogy megint itt vagy, kincsem, csak hogy itt vagy! Hadd nézzelek, gyerek, hadd tapogassalak meg! Nem, nem hóttál meg, eleven vagy, a régi öreg Huck, hála a magasság-bélinek!

- Mi bajod van, Jim? Ittál talán?

- Én ittam? Én? Hát volt nekem időm inni?

- Hát akkor mit habogsz ennyi zöldséget összevissza?

- Mért habognék?

- Mért? Hát nem arról beszéltél, hogy visszajöttem meg effélét, és hogy nem voltam itt?
- Huck, Huck Finn, nézz a szemem közé: nézz a szemembe! Hát nem maradtál el innét?
- Én? Hogy érted ezt? Nem mozdultam egy tapodtat se. Hova is mentem volna?
- Hát itt valamit nem értek, fiam, nem én. Mondd, én vagyok én, vagy kicsoda vagyok én? Itt vagyok én, vagy hol vagyok? Ezt szeretném tudni!
- Hát én azt hiszem, hogy itt vagy, ez világos, mint a vakablak, de azt is hiszem, hogy tökkelütött vén számár vagy, Jim.
- Mármint hogy én? Csak azt mondd meg: hát nem kimentél a ladikkal, hogy megkösd a tutajt a zátonyon?
- Nem én. Miféle zátonyon? Nem láttam semmiféle zátonyt.
- Nem láttál zátonyt? Ide nézz - hát nem szakadt el a kötél, és nem indult neki a tutaj, te meg ott ragadtál a ladikkal a ködben?
- Miféle ködben?
- Hát a ködben. Abban, amékben egész éccaka benne vótunk. És nem kiabáltál, és én is nem kiabáltam, míg csak bele nem keveredtünk a szigetek közé, és elvesztettük egymást? Hát nem nekimentem egész csomó szigetnek, és majd belefulladtam néhol? Hát nem így volt, Huck - mondd, nem így volt?
- Hát ez már túl sok nekem, Jim. Én biz nem láttam se ködöt, se szigeteket, se kalamajkát, se semmit. Itt üldögéltem, és beszélgettem veled egész éjszaka, aztán vagy tíz percre elaludtál, és úgy látszik, én is. Ennyi idő alatt nem tudtál berúgni, hát álmodtál, kincsem.
- De hogy az ördögbe álmodjak ennyi mindent tíz perc alatt?
- Hát azt már nem tudom, de álmodnod kellett, mert itt nem történt semmi.
- De Huck, hát mindent olyan tisztán látok, hogy...
- Az nem változtat rajta, hogyan látod, ha nincs úgy. Én tudom, hisz itt voltam egész idő alatt.

Jim öt percig egy kukkot se szólt, csak töprenkedett. Aztán megszólalt:

- Hát lehet, hogy álmodtam, Huck, de ilyen cifra álmom még életemben sohasem vót. És soha még nem álmodtam ilyet, hogy ennyire ki lettem volna dögölve tőle.
- Az megtörténik, hogy az álom éppen úgy kifárasztja az embert, de ez igen furcsa álom lehetett; meséld el, Jim!

Jim nekikezdett, és elmondta az egészet elejétől végig úgy, ahogy történt, csak kiszínezte egy kicsit. Aztán azt mondta, ezt meg kell fejtenie, mert ez az álom intelem volt. Azt mondta, hogy az első zátony egy ember volt, aki jót akart nekünk, de az ár egy másik ember, aki elszakít tőle. A hallózások figyelmeztetések voltak, amit egyszer-másszor kapni fogunk, és ha nem értjük meg őket, bajba visznek, ahelyett, hogy kihúznának belőle. A sok zátony a bajokat jelenti, amikbe kerülni fogunk, veszekedős emberekkel és mindenféle csirkefogókkal, de ha csak a dolgunkkal törődünk, és nem jártatjuk a szánkat, és nem sértegetjük őket, baj nélkül megússzuk, és kikerülünk a ködből a nagy, sima folyóra, ami a szabad államokat jelenti, ahol minden rendbe fog jönni.

Mikor a tutajra értem, kezdett beborulni, és jó sötét volt, de most megint kivilágosodott.

- Ezt szépen megfejtetted, Jim - mondtam neki -, de mit jelentenek ezek itt? - És a levelekre meg a szemétre mutattam és a törött evezőre. Most pompásan lehetett látni őket.

Jim a szemétre nézett, aztán rám, aztán megint a szemétre. Úgy beleélte magát az álomba, hogy most nem tudta lerázni magáról, és megint rendes módon gondolkozni. De mikor az egész dolog kivilágosodott előtte, merőn rám nézett, nem is mosolygott, és azt mondta:

- Hogy mit jelentenek? Na jó, azt is megmondom. Mikó már egészen ki vótam merülve a munkátul és a kiabálástul utánad, és elaludtam, a szívem majd megszakadt, hogy elvesztél, és mán nem is bántam, mi lesz velem itt a tutajon. És mikor fölébredtem, és látom, hogy itt vagy épen, egészségesen, könnyek potyogtak a szememből, és legszívesebben letérgyeltem vóna, hogy megcsókoljam a lábod, olyan boldog vótam. Te pedig csak arra gondultál, hogy csinálj bolondot szegény öreg Jimbül. Az ott piszok, de az is piszok dolog vót, hogy az orránál vezetted az öreg Jimet, és nem szégyelled magad miatta!

Lassan fölkeltem, bement a kalibába, és egy szót se szólt többet. De ez elég is volt. Olyan szégyenben éreztem magam, hogy legszívesebben én csókoltam volna meg az ő lábát, hogy visszaszívja.

Jó tizenöt percbe került, amíg rá tudtam venni magamat, hogy odamenjek, és megalázkodjam egy néger előtt - de megtettem, és nem bántam meg azután se. Nem is próbáltam becsapni máskor, és ezt se csináltam volna, ha tudom, hogy ennyire bántani fogja.

XVI. FEJEZET

Majdnem egész nap aludtunk, és éjszaka indultunk neki az útnak, nem sokkal egy óriási hosszú tutaj után, amelyik olyan sokáig haladt el, mint egy lakodalmos menet. Négy nagy lapátja volt mind a két végén, legalább harminc ember lehetett rajta. Öt nagy kunyhó volt a fedélzetén, messzi egymástól, nyílt tűz a közepén, és mind a két végén zászlórúd. Volt valami tekintélyes benne. Ilyen tutajon hajózni nem kis dolog.

Egy nagy kanyarba jutottunk, felhősödni kezdett: igen meleg lett. A folyó nagyon széles volt, mind a két oldalán sűrűn benőve fákkal; egy nyílást sem lehetett látni, nemhogy fényt. Cairóról beszélgettünk, hogy vajon megismerjük-e, ha odaérünk. Mondtam, hogy nem biztos, mert azt hallottam, nincs ott több, csak egypár tucat ház, és ha véletlenül nincsenek kivilágítva, hogy az ördögbe vegyük észre? Jim azt mondta, hogy ahol két nagy folyó találkozik, azt okvetlen meg kell látni. De hátha azt hisszük, hogy egy sziget alsó végét látjuk csak - mondtam -, és megmaradunk a jó öreg Mississippin. Ez zavarba hozta Jimet, de engemet is. Mit csináljunk? - ez volt a kérdés. Azt mondtam, majd partra evezek, és úgy ejtek szót, hogy a papám utánam jön, de az öreg ismeretlen erre, és kérdezteti, mennyire van még Cairo. Jim jó gondolatnak találta, így hát tovább pipáztunk.

Más dolgunk nem volt, mint jól kimeresztetni a szemünket, nehogy elszalasszuk a várost. Jim azt mondta, hogy ő biztosan nem szalasztja el, hiszen szabad ember lesz azon minutumban, ahogy meglátja; ha elszalasztaná, megint rabszolgatartó államba kerülne, és akkor aztán lóttek a szabadságnak. Minden pillanatban fel-felugrott, és elkiáltotta magát:

- Ott van!

De nem az volt. Lidércfény volt vagy szentjánosbogár; így hát Jim visszaült, és bámult tovább. Azt mondogatta, hogy reszket az egész belseje, és lázban van, hogy ilyen közel kerül a szabadsághoz. Nem mondom, nekem is reszketett a belsőm, és lázban is voltam nemegyszer, ha az jutott eszembe, hogy tényleg ilyen közel van a szabadsághoz, és ki az oka ennek? Csak én. Emiatt nem hagytam sehogyan se békén a lelkiismeretem. Annyira idegesített, hogy nem bírtam egy helyben maradni; eddig még nem mértem föl igazában, hogy mibe keveredtem. De most muszáj volt: és csak nem hagytam békén, és folyton-folyvást rágott. Próbáltam bebeszélni magamnak, hogy én nem vagyok az oka, mert nem én szöktettem el Jimet a jogos tulajdonosától; de ez se használt, a lelkiismeret csak furdalt, és azt hajtogatta: „De te tudtad, hogy szökésben van, kievezhettél volna, és megmondhattad volna valakinek.” Ez csakugyan így is volt - akárhogy csűrtem-csavartam is a dolgot. És ez nem hagytam nekem nyugtot. A lelkiismeret azt mondogatta: „Mit ártott neked a szegény Miss Watson, hogy hagytad a négerét meglépni, és hallgattál, mint a sír? Mit vétett az a szegény öreg nő, hogy ilyen hitványul bántál vele? Olvasni akart tanítani, jó modorra akart tanítani, jó volt hozzád, és segített neked, ahol tudott. Ezt tette veled.”

Olyan nyomorultul éreztem magam, hogy legszívesebben a föld alá süllyedtem volna. Ide-oda topogtam a tutajon, és szidtam magamat, és Jim is ide-oda csetlett-botlott mellettem. Egyikünk se bírt nyugton maradni. Minduntalan ugrálni kezdett: „Ez Cairo!” És valahányszor belém nyilallott, hogy hátha tényleg Cairo, úgy éreztem, meghalok szégyenletemben.

Jim egész idő alatt jártatta a száját, amíg én önmagamot ettem. Hogy amint valamelyik szabad államba ér, minden krajcárt a fogához fog verni, és egy centet se költ semmire, és ha elég pénze lesz, megvásárolja a feleségét, aki egy farmeré volt azon a tájon, ahol Miss Watson

lakott, és akkor mindketten dolgozni fognak, hogy megvásárolhassák a két gyereküket, ha a gazdájuk nem akarná eladni őket, kerít egy abolicistát, és ellopatja őket.

A vér is meghűlt bennem, mikor ezeket hallottam. Soha életében nem mert volna ilyesmit beszélni. Mekkora különbséget jelentett az, hogy olyan közel érezte a szabadságát! Mint ahogy a közmondás tartja: „Nyújtsd a négernek a kisujjadat, és mindjárt az egész kezedet akarja.” Íme, ez az eredménye, hogy a buta fejem után mentem. Ezt a négert én segitettem hozzá a szökéshez, és most azt meri mondani, hogy ellopja a gyerekeit - olyasvalakinek a tulajdonát, akit még csak nem is ismerek! Aki soha egy ujjal nem bántott meg engem.

Nagyon bántott, hogy ezt hallottam Jimtől, ettől mindjárt nagyot esett a szememben. A lelkiismeret még jobban furdalt, mint annak előtte, és a végén már azt mondtam magamnak: „Ennek végét kell vetni - még nem késő -, a legközelebbi lámpánál kievezek és megmondom.” Mindjárt megkönnyebbültem, és újra tisztességes embernek éreztem magam. Kimeresztettem a szemem, nem látok-e valami fényt, és dúdolgattam magamban. Végre megpillantottam egyet. Jim fölkiáltott:

- Megérkeztünk, Huck, megérkeztünk! Ugorj, és oda süss, mert ez a jó öreg Cairo, fogadom!

- Majd kimegyek a csónakkal, és megnézem - mondtam neki -, hátha még nem az.

Jim pattant, és leoldotta a csónakot, az ócska kabátját a fenekére tette, hogy arra üljek, és a kezembe nyomta a lapátot, és ahogy elhúztam mellőle, hallottam, ahogy mondja:

- Nemsokára ujjongani fogok a boldogságtól, és tudom, hogy ezt neked köszönhetem, Huck: szabad ember leszek, és nélküled sose lettem vóna; egyedül te tetted, Huck! Sose nem fogom ezt elfeledni neked, hogy te vagy szegény öreg Jim legjobb barátja, és te vagy az egyetlen barátom az egész világon.

Eleveztem abban az igyekezetben, hogy beáruolom Jimet; de amikor ezt hallottam, mintha minden erő kiszállt volna belőlem. Lassan eveztem tovább, és már nem tudtam, jól teszem-e, hogy nekiindultam, vagy nem. Mikor ötven méterre lehettem, Jim még azt mondta:

- Csak menj, derék öreg Huckom; te vagy az egyetlen fehér úriember, aki megtartod az ígéreted!

Erre megint rosszul kezdtem magam érezni. De meg kell tennem - mondtam magamnak -, ezt le kell nyelni.

Egyszerre jön egy csónak két emberrel, puska mindegyiknél; megálltak, én is megálltam. Az egyik megkérdezte:

- Mi az ott?

- Egy tutaj - mondtam.

- Oda tartozol?

- Igen, bácsi.

- Van rajta valaki?

- Csak egyvalaki.

- Azért, mert öt néger megszökött az éjjel onnan a kanyarulatán túlról. Az ott fehér vagy fekete?

Nem bírtam rögtön felelni. Próbáltam, de a nyelvem nem forgott. Nekifogtam, hogy kibököm, de nem jött ki szó a számon. Láttam, hogy nem megy; nem is próbálkoztam vele tovább, hanem azt mondtam:

- Fehér.

- Na, majd magunk is megnézzük.

- Jaj, az jó lesz - mondtam -, mert a papa fekszik rajta betegen, és partra segíthetnék a tutajt, ahol az a fény van. A mama és Mary Ann is betegek.

- A fenét! De mi sietünk, fiam. De mégis, illenék. Gyere, fogd meg az evezőt!

Megfogtam a lapátot, ők is. Alig húztunk egyet-kettőt, mikor megszólaltam:

- A papa nagyon hálás lesz, ha kiségitik. Mindenki elkerüli, akit megkérek, hogy segítse partra a tutajt, magam meg nem bírom.

- Disznóság! De mégiscsak furcsa! Mondd, mi baja az apádnak?

- Hááát... eee... nem komoly.

Megálltak. Már nem voltunk túl messze a tutajtól. Az egyik azt mondta:

- Te gyerek, hazudsz! Mi baja van az apádnak? Felelj őszintén, ha jót akarsz!

- Én... igen... de ne hagyjanak itt, kérem. Csak húzzák ki a partra, majd én odaadom a kötelet, nem kell odajönniük a tutajhoz... Jaj, nagyon kérem!

- Vissza, Jack, vissza! - mondta a másik. Megfordultak. - Ide ne gyere, te kölök, maradj ott! Fene vigye, még a szél is felénk fúj! Az apádnak fekete himlője van, és te is tudod jól. Mért nem mondtad mindjárt?

- Hát - mondtam hüppögve - mondtam mindenkinek, de mind elszaladtak, és otthagytak bennünket.

- Szegény ördög, hát ami igaz, igaz. Mi is igazán sajnáljuk, de semmi kedvünk himlőt kapni. Nézd, az lesz a legjobb: ne próbálj magadtól kikötni, mert csak elrontod a dolgot. Menjetek le még húsz mérföldet, és a bal oldali parton egy városhoz értek. Ez már jóval napfölkelte után lesz. És ha segítséget kérsz, mondd azt, hogy a családod lázas beteg. És máskor buta fejjel ne hagyd, hogy rájöjjenek, mi a bajuk a tieidnek. Mi nem akarunk rosszat, de mentül hamarabb van köztünk húsz mérföld, antul jobb. Nincs értelmé itt kikötni; ahol a fény van, ott csak favágók vannak. Gondolom, az apád nem valami gazdag, mi? Szegény ember, kijutott neki!

Nézd, ideteszek egy húszdolláros aranyat erre a deszkára, ha arra úszik, vedd el. Tudom, hogy disznóság, ha most elevezünk, de a himlővel nem lehet tréfálni!

- Várj, Parker - mondta a másik -, itt van egy másik húszdolláros. Isten veled, gyerek, és ne feledd, amit mondtam!

- Bizony, fiam, isten veled! Ha pedig szökött négereket látsz, keress valami segítséget, és kapsold le őket, azért is fogsz jutalmat kapni.

- Köszönöm szépen - mondtam nekik -, ha tőlem telik, egy néger se megy tovább.

Eleveztek, én pedig visszamentem a tutajra, és igen aljasul éreztem magam, mert éreztem, hogy rosszul cselekedtem, és rajtam már semmi sem segíthet: ha az ember nem kezd a helyes úton járni már kicsi korában, ha akkor nincs, aki megmutassa neki, magától nem megy semmire; ha egyszer megcsúszik, nincs, ami visszahúzza, s aztán már nem is talál helyes útra. Aztán megint gondolkodóba estem; tegyük föl, hogy beárultam volna Jimet, ahogy illik: vajon

akkor jobban éreztem volna magam, mint most? Nem biztos - mondtam magamnak -, éppen ilyen komiszul érezném magam, ha nem rosszabbul. Akkor meg mi haszna, ha az ember megtanulja a helyes utat, mikor a jótett bajjal jár, a rossz pedig nem, és mind a kettőnek egy ára van? Itt aztán megfeneklettem. Erre nem tudtam felelni. Így hát elhatároztam, hogy nem gyötöröm magam többet vele, hanem mindig csak azt fogom tenni, ami a legalkalmasabb.

Bementem a kalibába, Jim nem volt ott. Körülnéztem, sehol se láttam.

- Jim! - kiáltottam.

- Itt vagyok, Huck. Elmentek mán? Ne beszélj hangosan!

Benn volt a vízben a kormánylapát mellett, csak az orrát dugta ki belőle. Mondtam, hogy már árkon-bokron túl járnak, és kimászhat.

- Végighallgattam az egészet - mondta -, és bebuktam a víz alá, és elszántam magam, hogy partra úszom, ha ide gyűnnek. Aztán megint visszaúszom. De hogy bolonddá tetted őket, Huck! Ez vót csak a móka! Mondom neked, hogy ezzel mentetted meg az öreg Jimet, esse fogom neked sose elfelejteni, gyerek!

Aztán a pénzről kezdtünk beszélni. Rendes kis summa volt, negyven kemény dollár. Jim azt mondta, hogy most már másodosztályon is utazhatunk a gőzhajón, és annyi a pénzünk, hogy a szabad államokban olyan messzire utazhatunk, amennyire csak akarunk. Húsz mérföld már semmi ennek a tutajnak - mondta -, de szeretné, ha már ott lennénk.

Hajnal felé kikötöttünk, és Jim igen ügyelt rá, hogy jól elrejtjük a tutajt. Aztán egész nap csomagolt, és bugyrokba kötötte a holmikat.

Este tíz óra felé megpillantottuk egy város lámpáit egy olyan partszakaszon, ahol a folyó bal felé kanyarodik.

Csónakba szálltam, hogy megkérdezzem, mi ez. Rövidesen találtam egy embert, amint horgokat rakott ki egy csónakban. Odamentem mellé, és megkérdeztem:

- Bácsi, ez itt Cairo?

- Cairo? Egy fenét! Megbolondultál?

- Micsoda város ez akkor?

- Ha kíváncsi vagy, menj és nézd meg. De ha itt lábatlankodsz még továbbra is, megkapod, amit nem kerestél.

Visszaevettem a tutajhoz. Jim rém csalódott volt, de én mondtam, hogy ne búsuljon, biztos a következő lesz Cairo.

Napfölkelte előtt még egy város mellett mentünk el, és ott is ki akartam szállni, de ez magas parton feküdt. Cairo körül semmi magas part nincs - mondta Jim. Persze, ez kiment a fejemből. Nappalra kikötöttünk egy zátonyon, közel a bal oldali parthoz. Valami fúrta az oldalamat. Jimnek is.

Mondtam neki:

- Hátha azon a ködös éjszakán elmentünk Cairo mellett.

- Jaj, ne is beszéljünk róla, Huck! - mondta Jim. - Szegény négernek nincsen szerencséje. Mindig féltem, hogy attul a kígyóbörtül nem szabadulunk meg egyhamar.

- Hej, bár soha ne is láttam volna azt a kígyóbört, Jim, esett volna ki a szemem!

- Nem a te hibád, Huck, te nem tudhattad. Ne is edd magad miatta.

Mikor világos lett, láttuk, hogy itt folyt a part mentén a tiszta Ohio-víz és kint pedig a rendes, iszapos Mississippi-víz. Így hát Cairónak befellegzett.

Meghánytuk-vetettük a dolgot. Partközelve jutni nem volt értelme: a tutajjal nem tudtunk víz ellen menni. Nem volt mit tenni, mint megvárni az estét, és visszaindulni a csónakban, lesve a jó szerencsét. Így hát egész nap szunyókáltunk a nyárfásban, hogy estére frissek legyünk; és mikor besötétedéskor visszamentünk a tutajhoz, a csónak eltűnt!

Hosszú ideig szóhoz sem jutottunk. Nem is volt mit szólni. Mind a ketten tudtuk, hogy ez a csörgőkígyó bőre miatt van, minek beszélni róla? Ha szidjuk, még több balszerencsét zúdítunk újra meg újra a nyakunkba, míg csak meg nem jön a jobbik eszünk, és be nem fogjuk a szánkat.

Aztán megpróbáltuk kiókumlálni, hogy mitévők legyünk, és beláttuk, hogy nincs más út, mint továbbmenni a tutajjal, amíg találunk egy eladó csónakot.

Kölcsönvenni egyet, ahogy a papa szokta, nem volt célirányos, mert csak a nyakunkra hozza a gazdáját.

Így hát alkonyat után megint vízre toltuk a tutajt.

Aki még mindig nem hinné, hogy milyen ostobaság kézbe venni egy kígyóbőrt, be kell hogy lássa, különösen ha figyel arra, hogy még mi minden történt velünk.

Csónakot leginkább ott lehet venni, ahol tutajok vannak kikötve a parton. De mi semmiféle tutajt nem láttunk; legalább három órát úsztunk már lefelé. Homályos, szürke éjszaka volt, alig jobb, mint a köd. Az ember nem látja a partot, és nem éri a távolságot se. Már igen késő volt, és minden nagyon csendes, mikor meghallottuk egy gőzhajó dohogását, amint jött fölfelé a folyón. Meggyújtottuk a lámpást, gondoltuk, majd meglátja. A fölfelé haladó hajók rendszeren nem kerülnek az utunkba, azok inkább a part menti sekélyebb, csendes vizet keresik, de ilyen éjjeleken visszatérnek a mély vízbe.

Hallottuk, hogy zakatol fölfelé, de nem láttuk meg, csak amikor már egész közel volt. Egyenesen nekünk jött. Gyakran megpróbálják, hogy milyen közel tudnak jönni, anélkül, hogy elütnének; néha a kerék elüt egy lapátot, és olyankor a kormányos kidugja a fejét, és röhög, hogy milyen ügyesen csinálta. Már az orrunk előtt volt, és mondtam, ez is biztos meg akar borotválgni: és csakugyan úgy látszott, hogy egyáltalán nem akar kitérni. Nagy hajó volt, és igen iparkodott, olyan volt, mint egy fekete felhő, oldalt mintha szentjánosbogarak világítottak volna sorban, és egyszerre csak fölénk tornyosodott, láttuk a kazánok sorát, az ajtajuk kitérve, mint egy égővörös fogsor, és a hatalmas hajó orra már ott is volt felettünk. Kiáltás hallatszott és csöngetés, hogy állítsák le a gépeket, recsegés-ropogás, a gőzsíp megszólalt, és Jim az egyik oldalon, én a másikon bukfenceztünk bele a vízbe, a hajó pedig keresztülgázolt a tutajon.

Lemerültem, a feneket kerestem, mert egy tizenöt méternyi keréknek kellett elmenni fölöttem, és nem szerettem volna, ha elkapja a galléromat. Egy percet mindig kibírtam a víz alatt: de most legalább másfél percig lent voltam. Aztán felrúgtam magam a víz színére, mert már majd kiszakadt a tüdőm. Kidugtam a fejem, kifújtam a vizet az orromból, és fújtam egyet-kettőt. A víz persze sodort lefelé, és a hajó is persze tíz másodperc után megindította a gépeket, mert kisebb gondjuk is nagyobb volt, hogysen holmi tutajosokkal törődjenek, és már el is tűnt az éjszakában fölfelé, bár a hangját sokáig hallottam.

Jó néhányszor kiáltottam Jim után, de nem kaptam választ; megkaptam hát egy lécet, ami elúszott mellettem, ahogy a vizet tapostam, és a part felé iparkodtam, magam előtt tolv a deszkát. Hamarosan láttam, hogy a víz a bal part felé sodor, hát én is arra fordultam.

Jó hosszú kanyarban úsztam, beletellett két mérföldbe, amíg partra értem. Minden baj nélkül kimásztam. Nem láttam tovább az orromnál, pár száz métert baktattam valami szántásfélén, és beleütköztem egy régimódi, L alakú házba, ami fából volt építve. El akartam szaladni, de egy csomó kutya utánam eredt és körülsaholt; így hát jobbnak láttam megállni, mint a cövek, és moccanni sem mertem.

XVII. FEJEZET

Fél perc múlva valaki kiszólt az egyik ablakon, de a fejét nem dugta ki:

- Vigyázzatok, fiúk! Ki az?

- Én vagyok - mondom.

- Ki az az én?

- George Jackson, uram.

- Mit akarsz?

- Semmit se akarok, uram. Csak el akartam menni erre, de a kutyák nem hagytak.

- Mit mászkálsz itt ilyenkor, éjnek idején?

- Nem mászkálok, uram, csak leestem a gőzhajóról.

- Micsoda? Gyújtsatok világot! Mit mondtál, hogy hínak?

- George Jackson, uram. Csak gyerek vagyok még.

- Ide figyelj: ha igazat mondtál, senki se fog bántani, ne félj. De meg ne próbálj moccanni: maradj ott, ahol vagy. Bob, Tom, ugorjatok, hozzátok ide a puskákat! George Jackson, van veled valaki?

- Nincsen senki, uram.

Hallottam, ahogy ide-oda mozgolódtak a házban, és láttam, hogy fény gyullad ki. Az ember odakiáltott:

- Vidd a fenébe azt a gyertyát, Betsy, vén hülye, elment minden eszed?! Tedd a padlóra a nagyajtó mögé; Bob, ha készen vagytok Tommal, álljatok a helyetekre!

- Kész! - mondták azok.

- Nos, George Jackson, ismered Shepherdsonékat?

- Nem én, soha nem is hallottam róluk.

- Lehet, hogy igazat mondasz, lehet, hogy nem. Kész? Gyere ide, George Jackson. De ne siess! Lassan gyere. Ha van valaki veled, maradjon hátra, ha mutatja magát, lelőjük. Gyere ide. Lassan! Nyisd ki az ajtót, annyira, hogy éppen beférj, hallod?

Nem siettem, ha akartam volna, se tudtam volna. Lassan lépegettem, és minden lépésnél hallottam, hogy dobog a szívem. A kutyák is befogták a szájukat, akár az emberek, de a sarkamban voltak. Irtó csönd volt. Mikor a bejáró előtt a három lépcsőhöz értem, hallottam, hogy elhúzzák a reteszt, és a kulcs megfordul a zárban. Megfogtam a kilincset, és benyomtam az ajtót egy kicsit, mire megszólalt valaki:

- Elég, dugd be a fejed.

Bedugtam, de azt hittem, hogy mindjárt le fogják nyisszantani.

A gyertya a földön világított, mind ott állottak, és néztek rám, én is rájuk. Legalább egy fél percig bámultuk egymást. Három nagy darab ember szögezte rám a puskáját, mondhatom, majd a frász tört ki: a legöregebb jó hatvanas lehetett, a feje szürke, a másik kettő harminc

körül - mind jóképű, derék emberek -, hátul meg egy angyali, ősz fejű öreg hölgy, mögötte két fiatal nő, akiket nem láttam jól. Az öregúr azt mondta:

- Na, úgy látom, semmi baj. Gyere be!

Ahogy benn termettem, az öregúr bezárta és bereteszelt az ajtót, és azt mondta a fiatalabbnak, hogy jöjjenek puskástul együtt. Bementünk egy nagy ebédlőbe, aminek vadonatúj rongyszőnyeg volt a padlóján, ott az egyik sarokba vonultak, az ablaktól odébb. Föltartották a gyertyát, jól megszemléltek engem, és azt mondták:

- Hát ez nem Shepherdson, és nincs semmi Shepherdson-forma rajta.

Az öregúr azt mondta, reméli, nem haragszom, ha megmotoz, nincs-e fegyver nálam, nem akar velem semmi rosszat, csak a biztonság kedvéért. Nem nyúlt a zsebembe, csak kívülről tapogatott végig, és azt mondta, rendben van. Azt mondta, érzem magam otthon, és meséljek el mindent magamról, de az öreg hölgy közbeszólt:

- De az isten áldjon meg, Saul, szegény gyerek tiszta merő lucok, és nem gondolod, hogy talán éhes is?

- Igazad van, Rachel; eszembe se jutott.

Az öreg hölgy erre odaszólt egy öreg néger asszonynak:

- Betsy, eredj, és hozz valami ennivalót, de már itt se légy! Lányok, ti meg keltsétek föl Buckot, és mondjátok meg neki... No, már itt is van Buck. Vidd magaddal ezt a kis idegent, Buck, vetköztesd le, és adj rá valami száraz ruhát a magadéból.

Buck olyan korú lehetett, mint én, tizenhárom-tizennégy év körüli, csak valamivel nagyobb nálam. Nem volt más rajta, csak a hálóing, és igen borzas volt. Ásított, és az egyik kezével a szemét dörgölte, ahogy bejött, a másik kezében pedig egy puskát vonszolt.

- Nem Shepherdsonék jártak itt?

Mondták neki, hogy vaklárma volt.

- Azért - mondta -, mert ha azok lettek volna, elkaptam volna egyet közülük.

Mind nevettek, és Bob még hozzátette:

- Na, Buck, mindnyájunkat megskalpolhattak volna, amíg te előkerültél.

- Hát mikor senki se jön értem, ez nem is járja: engem mindig otthagynak, és kimaradok a muriból!

- Ne búsulj, fiam - mondta az öreg -, lesz még elég részed belőle, csak várd ki az idejét türelemmel. Most pedig vidd a vendéget, és öltöztess át, ahogy anyád mondta.

Mikor fölértünk az emeletre, adott egy szőttes inget, matrózból, nadrágot a magáéból, és én felöltöztem. Közben megkérdezte, hogy hínak, de mielőtt felelhettem volna, elkezdett locsogni egy mátyásmadárról meg egy nyúlfiókáról, amit a minap az erdőn fogott, és megkérdezte tőlem, hogy hol volt Mózes, amikor elaludt a gyertya. Mondtam, hogy nem tudom: nem is hallottam róla soha.

- Hát találj ki - mondta.

- Hát hogy találjam ki, ha még sose hallottam róla?

- Gondolkozzál! Olyan könnyű.

- Milyen gyertya aludt el? - kérdeztem.

- Hát akármilyen gyertya - mondta Buck.

- Én bizony nem tudom, hol volt. Mondd meg, hol.

- Hát sötétben volt! Nem igaz?

- No, ha tudod, hogy hol volt, miért kérdezed tőlem?

- Ördög vigyen el, ez egy találós kérdés, nem érted? Mondd, meddig akarsz nálunk maradni? Maradj itt örökre. Csuda jól fogunk mulatni - most nincs iskola. Van kutyád? Nekem van egy, beugrik a folyóba, és kihozza a bedobott faágat. Szereted, ha vasárnap templomba menet előtt megfésülnek és a többi marhaságot? Én utálok, de a mama sose engedi, hogy elhagyjam a fésülködést. Ördög vigye ezt a vacak nadrágot, föl kéne húznom, de túl meleg. Kész vagy? Gyere, pajtás!

Hideg lángos, hideg hús, vaj és író - egész lakomát tálaltak elém, és életemben nem ízlett még jobban a falatozás. Buck, a mamája és mindenki más kis kukoricacsőből vájt pipát szívott, kivéve a néger asszonyt, aki kiment, és a két fiatal nőt. Furt pipáztak és beszéltek, én is furt ettem meg beszéltem. A fiatal nők kendőt vettek magukra, és a hajuk le volt eresztve hátul. Mind engem kérdezgettek, és én elmondtam, hogy a papám meg a családom egy kis farmon élnek lent Arkansas legalján, és a nővérem, Mary Ann elszökött, és titokban férjhez ment, és nem is hallottunk azóta róla; Bill pedig elment, hogy fölkutassa őket, de róla se hallottunk azóta; Tom és Mort meghaltak, és nem maradtunk csak ketten a papával, és alig maradt több, mint ami rajtunk volt, a sok baj miatt; és amikor a papa meghalt, fogtam, ami holmink volt, mert a farm nem volt a miénk, és elindultam fölfelé a folyón mint fedélközi utas, és kiestem a korláton: így kerültem ide.

Ők azt mondták, hogy náluk otthonra találok, ameddig csak kedvem tartja. Már majdnem nappal volt, amikor mindenki lefeküdt; én is elmentem Buckkal, és amikor reggel fölébredtem, ne adj isten, nem jutott eszembe hogy hívnak. Vagy egy óráig feküdtem, és törtem a fejem rajta. Mikor Buck felébredt, megkérdeztem:

- Tudsz helyesen írni, Buck?

- Hogyne - mondta.

- Fogadjunk, nem tudod, hogy az én nevemet hogy írják!

- Fogadjunk akármibe, hogy tudom!

- Rendben van, rajta!

- Dzs-o-r-d-zs Dzs-e-x-n, na - mondta.

- Tényleg - mondom -, pedig nem hittem volna. Nem olyan közönséges név ez, hogy csak úgy kapásból ki lehessen találni, hogy írják.

Titokban magam is leírtam, hátha egyszer valaki tőlem kérdi meg, hogy is írják a nevemet, hogy akkor a fejemben legyen, és el tudjam darálni mint megszokott dolgot.

Nagyon rendes család voltak, és a ház is nagyon rendes volt. Még sose láttam ilyen csinos és jó formájú házat vidéken. A nagyajtón nem vaslakat volt, sem pedig fakallantyú, hanem egy forgatható sárgaréz gomb, mint a városi házaknál. A nagyszobában nem voltak ágyak, pedig a városban a legtöbb nagyszobában van ágy. Egy téglával kirakott nagy kandalló volt benne, a téglákat pedig mindig pucolták: vizet öntöttek rájuk, és egy másik téglával súrolták. Néha átfestették piros festékkel, amit indiai vörösnek hívtak, akárcsak a városban szokás. Akkora réz piszkavas volt mellette, mint egy dárda. A kandallón egy óra állott, az üvege alsó felére egy város volt festve, a közepén egy kerek lyuk a napot ábrázolta, és mögötte lehetett látni az

inga járását. Csudaszép hangja volt az órának, és ha néha arra járt egy-egy vándorórás, és rendbe szedte, kitisztította, úgy megindult, hogy százötven ütésnél nem is adta alább. Nem is adták volna el semmi pénzért.

Az órától jobbra is, balra is egy-egy nagy, furcsa papagáj állott, valami krétaformából gyúrva, tarkára befestve; az egyik papagáj mellett egy cserépmacska, a másik mellett egy cserépkutya állott, és ha az ember megnyomta a hátukat, nyivákolnak, de még csak a szájukat se tátották ki, mintha a dolog nem is érdekelné őket. A hasukban volt, ami nyivákol. Mögöttük két nagy vadpulykaszárny legyező volt a falon. A szoba közepén, az asztalon egy csudaszép cserépkosár, tele szőlővel, narancssal, körtével, almával, ami mind sokkal pirosabb és sárgább és szebb volt, mint a valódi. Egyes helyeken, ahol lepattogott a máz, lehetett látni a fehér krétát, vagy mit.

Ezen az asztalon egy gyönyörű viaszosvászon terítő volt, rajta egy vörös és egy kék sas kiterjesztett szárnyal, és különféle minták vették őket körül. Ezt mind Philadelphiából hozták - mondták nekem. Könyvek is voltak ott, szigorúan glédába rakva az asztal négy sarkára. Az egyik egy nagy képes családi biblia volt. Egynek *A zarándok útja* volt a címe, és egy emberről szólt, aki otthagya a családját, de hogy miért, azt a könyv nem mondta meg. Elég sokszor olvastam belőle. Érdekes, de kicsit kellemetlen dolgok voltak benne. A másiknak *Baráti ajándék* volt a címe, és tele volt gyönyörű versekkel: de a verseket nem olvastam el. Egy másik Henry Clay beszédei voltak, egy meg dr. Gunn *Orvosi tanácsadója*, amelyikben minden megvolt, hogy mit kell csinálni, ha valaki megbetegszik vagy meghal. Egy énekeskönyv is volt, és még egész csomó más. Szép, fonott karszékek voltak az asztal körül, és még egész épek, nem lógott le a fenekük, sem az oldaluk nem dagadt ki, mint valami öreg szatyor.

A falakon képek lógtak - Washington és Lafayette, csaták és szép nők: egynek az volt a címe, hogy *A függetlenségi nyilatkozat aláírása*. És voltak olyanok, amikre azt mondták: ezeket az egyik leányuk csinálta, aki meghalt tizenöt éves korában. Ezek egész mások voltak, mint azok a képek, amiket eddig ismertem: általában sokkal komorabbak voltak. Az egyik egy asszony volt, sima fekete ruhában, az öve a hóna alatt volt megkötve, az ujjja puffos volt, mint két káposztafej, és a fején egy akkora kalap, mint egy szeneskanna, fekete fátyollal. Vékony fehér bokája volt, rajta fekete pántok, a lábán apró fekete cipellő, akkora, mint egy veréb nyelve, és mélézva könyökölt egy sírkőre egy szomorúfüz alatt. A másik keze lelógott, benne fehér zsebkegő meg egy retikül, és a kép alatt az állott: *Ah, már többé nem találkozunk?* Egy másikon egy fiatal hölgy volt, a haja egy csomóban fésülve a feje tetejére és megtűzve egy olyanforma fésűvel, mint egy szék háta, egy zsebkegőbe zokogott, és a másik kezében egy döglött madarat tartott a lábánál fogva, és a kép alatt az állott: *Ah, már nem hallom többé édes fütyödöt!* Az egyikén meg egy fiatal hölgy ült az ablaknál, és a holdat nézte, és könnyek folytak le az orcáján; a kezében egy fölbontott levelet tartott, ami fekete pecséttel volt leragasztva, és egy aranyláncon lógó medalliont csókolgatott, és a felirat így szólt: *Ah, elhagytál engem, hát mégis elhagytál!* Nagyon szép képek voltak, én legalább azt hiszem, de nekem valahogyan nem fűlt a fogam hozzájuk, mert valahányszor lógott az orrom, még jobban elszontyolodtam tőlük. Mindenki nagyon szomorú volt, mikor a kislány meghalt, mert még sok ilyen képet akart festeni, és a vak is láthatta, hogy mi veszett el benne. De én úgy gondoltam, hogy ezzel a hajlammal jobban érzi magát a temetőben. Mint mondják, akkor is dolgozott, amikor ágynak esett, méghozzá épp a fő művén. Éjjel-nappal azon imádkozott, hogy befejezhesse, de ezt már nem érte meg. Az egy fiatal nőt ábrázolt, hosszú fehér ruhában, ahogy a híd korlátján áll éppen leugrás előtt, a haja kibomolva, és fölneéz a holdra, könnyek potyognak a szeméből, és két karját összefonja a mellén, két másik karját pedig kitarja a hold felé, két karját pedig kinyújtja maga elé - persze azzal a céllal, hogy melyik karja illik legjobban a képhez; de mint mondtam, meghalt, mielőtt a többi karját kiradírozhatta volna, és

most a képet a szobájába akasztották az ágya fölé, és minden születésnapján virágokat tettek alája. Máskor le volt takarva egy kis függönnyel. Csinos arca volt a leánynak a képen, de a sok karjával egészen úgy nézett ki, mint egy nagy pók.

Az elhalt leánynak volt egy naplója, és abba mindenféle szomorú eseteket belejegyzett, de leginkább a türelmes szenvedésről, amit a Presbiteriánus Figyelőből vett, és néha verseket is írt saját magától. Nagyon szép versek voltak. Ezt itt egy Stephen Dowling Bots nevű gyerekről írta, aki vízbe esett és megfulladt:

ÓDA A MEGHOLT
STEPHEN DOWLING BOTSHOZ

Kis Stephen tán beteg lett,
élte úgy szakadt?
Sírtak ágya mellett
súlyos gyász alatt?

Szamárköhögés nem,
himlő sem verte ki.
Szörnyű elmesélnem,
mi sorsa lett neki.

Nem ily szörnyű vége
volt Stephen fiúnak,
nem fájó betegsége
lett forrása a búnak.

Kihúzták, de hiába,
vízzel volt tele.
Lelke szállt ég honába,
s megszakadt élete.

Ha Emmeline Grangerford ilyen verseket tudott írni, és még tizennégy éves se volt, nem is lehet elmondani, még mi lehetett volna belőle. Buck azt mesélte, hogy csak úgy rázta ki a verseket a ruhája ujjából. És még csak meg se kellett állnia közben, hogy gondolkodjék. Azt mesélte, hogy leírt egy sort, és ha rögtön nem talált rá rímet, akkor kihúzta, leírt egy másikat, és azzal folytatta. Nem volt válogató, és bármiről tudott írni, amit csak elmondtak előtte, föltéve, ha valami bánatos dolog volt. Valahányszor meghalt valaki, férfi, asszony, gyerek, még ki se hült, de Emmeline már ott volt „kegyelete adójával” (így hívta verseit). A szomszédok azt mondták, hogy először érkezik a doktor, azután Emmeline, és csak azután a temetkezési vállalkozó - soha meg nem előzte a vállalkozó Emmeline-t, csupán egyetlenegyszer: akkor is csak azért, mert nem tudott jó rímet találni a „Whistler”-re (a halott nevére). De ezután mintha kicserélték volna: sosem panaszkodott, csak sorvadt egyre, és nem is élte sokkal túl az esetet. Szegényke, én is fölmentem a szobájába; valahányszor a képei elbúsítottak, elővettem a naplót, és olvastam, és sajnálkoztam rajta. Az egész család nagyon kedvemre való volt, élők és holtak egyformán, és reméltem, hogy jó viszonyunkat semmi sem fogja megzavarni. Nem tartottam igazságosnak, hogy szegény Emmeline, amíg élt, annyi verset írt a megholtakról, és ő róla nem írt soha senki, amikor meghalt. Megpróbáltam hát kiizzadni egy-két versszakot az emlékezetére, de sehogy se ment. Emmeline szobáját mindig rendben tartották, és minden dolgot azon a helyen hagytak, ahová még ő tette, és senki se aludt abban a szobában. Maga az öreg hölgy gondozta ezt a szobát, pedig elég négerjük volt; gyakran varrogatott ott, és a bibliát olvasta.

Beszéltem már a nagyszobáról, ahol gyönyörű szép függönyök lógtak az ablakon? Fehér függönyök, rajtuk festmények, kastélyok, befutva folyondárral és tehenek az itatónál. Aztán volt egy kis öreg zongora, úgy szólt, mintha cintányérok lettek volna benne; semmit se szerettem annyira, mint mikor a fiatal hölgyek az „Eltört az utolsó láncszem”-et énekelték mellette, vagy a „Prága ostromá”-t zongorázták rajta. Mindenik szoba fala belül vakolva volt, és kívül az egész ház be volt meszelve. Nagy L alakú ház volt, és a két szárny közötti rész be volt földve, padlója is volt, és ha néha napközben kitették az asztalt, igen kellemes, hűvös hely volt. Minden remek jó volt. Hogy a konyháról ne is beszéljek.

XVIII. FEJEZET

Grangerford ezredes igazi úriember volt. Ez tetőtől talpig meglátszott rajta, de az egész családon is. Előkelő származású volt, és az embernél ez legalább annyit jelent, mint a lónál - ahogy az özvegy mondani szokta -, márpedig azt mindenki elismerte, hogy ő a legelőkelőbb a városunkban. De még a papa is azt szokta mondani, pedig ő igazán nem volt sokkal előkelőbb egy durbincsnál. Grangerford ezredes magas, vékony ember volt, az arca sötétes-sápadt, minden pirosság nélkül. Minden reggel frissen meg volt borotválva; soha olyan keskeny ajkat, szűk orrlyukat és horgas orrot nem láttam, mint az övé: busa szemöldöke volt, a szeme fekete, és olyan mélyen be volt esve, mintha barlangból nézne ki az emberre. Magas homloka volt, a haja fekete és sima, és egészen a válláig ért. A keze is vékony volt és hosszú, mindennap tiszta inget vett föl, és a vászonruhája is olyan fehér volt, hogy szinte vakított. Vasárnap pedig sötétkék, fecskefarkú kabátot viselt rézgombokkal, a kezében ezüstfejű mahagóni botot hordott hozzá. Csuda tekintélygerjesztő kinézése volt, pedig soha egy hangosabb szót se lehetett tőle hallani. Olyan szíves volt, hogy az ember rögtön bizalmas tudott lenni vele. Néha elmosolyodott, és akkor jó volt ránézni. De amikor kihúzta magát, mint a cövek, és szeme villámlani kezdett sötét szemöldöke alól, olyankor első gondolata az volt az embernek, hogy fára mászik, és csak a második az, hogy megkérdezi, mi a baj. Sose kellett neki senkit se rendre utasítani a viselkedése miatt: körülötte mindenki példásan viselte magát. Mindenki örült, ha az ezredes a körünkben tartózkodott, olyan napfényes volt az egész ember. Ha felhős lett az arca - elég volt egy félpercnyi elborulás -, utána egy hétig minden úgy ment, mint a karikacsapás.

Mikor reggelente lejött a feleségével, az egész család fölállt, és jó reggelt kívánt nekik, és addig nem ült le senki, amíg ők el nem helyezkedtek. Aztán Tom és Bob odamentek az almáriumhoz, ahol a palackok állottak, keverték egy-egy gyomorkeserűt, és átnyújtottak egyet az ezredesnek, egyet a feleségének, ők megvárták, amíg a két fiú is készen van, akkor a fiúk meghajtották magukat, és azt mondták: „Kedves egészségükre!” Erre az ezredes és az ezredesné is megbiccentette a fejét, azt mondták: „Köszönöm” - aztán koccintottak és ittak. Ezután Tom és Bob egy kanál vizet öntöttek a pohár fenekén maradt pálinkára, és odaadták nekem meg Bucknak, és mi is ittunk az öregek egészségére.

Bob volt a legidősebb fiú, utána következett Tom. Hatalmas, derék legények voltak, széles vállú, barna képű, hosszú fekete hajú, fekete szemű fiúk. Ők is tetőtől talpig fehérbe öltözködtek, mint az ezredes, és széles karimájú panama kalapot viseltek.

Utánuk következett Charlotte kisasszony, aki huszonöt éves volt, magas, büszke, pompás teremtés, és jó volt, mint egy falat kenyér. Igaz, hogy ha haragudott, úgy nézett, akár az apja - hogy legszívesebben föld alá süllyedt volna az ember. Gyönyörű szép leány volt.

A húga, Sophia kisasszony is szép volt, de egészen másfajta, édes, szelíd és kedves leány volt, akár a gerlice, és csak húszéves.

Mindenkinek megvolt a maga szolgálattelvő négere - még Bucknak is. Az én négeremnek csuda jó dolga volt, mert nem voltam hozzászokva, hogy minduntalan kiszolgáljanak, de Buck alaposan megugratta a magáét.

Ez volt az egész család, de régebben többen voltak. Volt három fiuk, akiket megöltek, és Emmeline, aki meghalt.

Az öregúrnak egész csomó farmja volt és több mint száz négere. Néhanapján jött egy csapat ember lóháton, tíz-tizenöt mérföld körzetből, és nagy ricsajt csaptak a folyó és a ház körül. Nappal a fák közt heverésztek és csatangoltak, este meg a házban rendeztek bált. Ezek leginkább a család rokonságából kerültek ki. A férfiak mindig magukkal hozták a puskájukat is. Mondhatom, ritkán láttam ilyen finom társaságot együtt, mint ilyenkor.

Egy másik ősi nemzetség leszármazottai laktak még a környéken - öt vagy hat család -, akiket legnagyobb részben Shepherdsoknak hívtak. Éppen olyan előkelőek, gazdagok és büszkék voltak, mint a Grangerford család. A Shepherdsok és a Grangerfordok ugyanahhoz a hajóállomáshoz jártak vagy két mérfölddel a ház fölött. Néha, ha valamelyikükkel odamentem, láttam egypár Shepherdsont, telivér lovakon.

Egy nap Buckkal az erdőben vadásztunk, és egyszerre lódobogást hallottunk. Éppen az úton mentünk át. Buck odakiáltott:

- Siess! Be a fák közé!

Beugrottunk, és kinéztünk az útra. Hamarosan megjelent egy jóvágású fiatalember, amint lefelé vágatott az úton: olyan volt, mint egy katonatiszt. A puskája előtte keresztbe a nyeregkápán. Már láttam azelőtt: a fiatal Harney Shepherds volt. Aztán hallottam, hogy Buck puskája megszólal a fülem mellett, és Harney kalapja leröpül a fejről. Rögtön a puskájához kapott, és oda vágatott, ahol mi voltunk. Persze nem vártuk be, hanem uszgyi! - neki az erdőnek. A csalit nem volt nagyon sűrű, és a vállamon át láttam, ahogy Harney rádupláz Buckra. Aztán visszament az útra, valószínűleg, hogy fölvegye a kalapját. Hazáig meg se álltunk. Az öregúr szeme föl villant egy pillanatra - úgy láttam, inkább az örömtől -, aztán megint elkomolyodott, és halkán mondta:

- Nem szeretem, ha bokor mögül lövöldözöl. Mért nem álltál ki az útra, fiam?

- A Shepherdsok sem állnak ki, apa. Mindig lesből puskáznak.

Miss Charlotte úgy tartotta a fejét, mint egy királynő, amíg Buck elmesélte a történetet; orrlyukai kitágultak, a szeme szikrázott. A két fiatalember sötét arccal hallgatta, nem szóltak egy szót se, Miss Sophia elsápadt, de mikor meghallotta, hogy Harneynak semmi baja se történt, visszatért belé az élet.

Amint elkaptam Buckot a kukoricás szélén a fák alatt, megkérdeztem:

- Te meg akartad ölni, Buck?

- Meg én.

- Mit vétett neked?

- Nekem? Soha hozzám se nyúlt!

- Hát akkor miért akartad megölni?

- Miért? Hát a családi viszály miatt.

- Mi az a családi viszály?

- Hát te hol nőttél fel? Azt sem tudod, mi a családi viszály?

- Soha nem is hallottam róla; mondd el, mi az!

- Hát a családi viszály úgy lesz, hogy egy ember összevész egy másikkal, és megöli; aztán a másik ember testvére megöli őt; aztán a többi testvérek mindkét oldalról egymásnak mennek; aztán az unokatestvérek is belekeverednek, és végül is mindenkit megölnék, és akkor véget ér a családi viszály. De ez lassan megy, és sokáig tart.

- Ez már régóta tart, Buck?

- Meghiszem azt! Vagy harminc évvel ezelőtt kezdődött, ha nem régebben. Valami zavar volt valami miatt, és pörre ment a dolog, és amikor az egyik elvesztette a pört, fogta magát, és lelőtte a pörnyertest, aminthogy természetes is. Mindenki így tett volna.

- És min vesztek össze? Föld miatt?

- Lehet, én nem tudom.

- No és ki lőtt először? Grangerford vagy Shepherdson?

- Honnan az ördögből tudjam? Olyan régen volt!

- Senki se tudja?

- De azt hiszem, apa tudja és néhányan az öregek közül; de azt ők se tudják, hogy min vesztek össze tulajdonképpen.

- És sokat megöltek azóta, Buck?

- Ojjé, volt annyi szép temetés, hogy csak no! De nem mindig volt haláleset. Papában még most is van egypár öreg szemű serét, de nem bánja, legalább annyival is nehezebb, ami ráfér, hiszen olyan sovány. Bobot egyszer megszurkálták, Tom is megsebesült egyszer-kétszer.

- Öltek meg valakit az idén, Buck?

- Hogyne, ők is egyet tőlünk, mi is egyet tőlük. Körülbelül három hónapja lehet, hogy az unokatestvérem, Bud, aki tizennégy éves volt, az erdőben lovagolt a folyó túlsó partján, és nem volt nála fegyver - ami kész örökség volt -, egy magányos helyen egyszer csak hallja, hogy egy lovas ember jön utána, és látja, hogy a vén Baldy Shepherdson vágázik utána, puska a kezében, és fehér haja lobog a szélben. Bud, ahelyett, hogy leugrott volna, és be az erdőbe, azt hitte, hogy egérutat nyerhet, és vagy öt mérföldet futott előle, de az öreg utolérte. Amikor Bud látta, hogy vége, megállt, és szembefordult vele, hogy előlről kapja a golyót, az öreg pedig odavágtatott és lelőtte. De nem sokáig örülhetett a szerencséjének, mert egy hét se tellett belé, és a mieink őt terítették le.

- Én amondó vagyok, hogy hitványság volt attól a vénembertől.

- Én meg amondó vagyok, hogy nem volt hitványság. Nem biz a'! Nincs a Shepherdsonok közt egyetlen hitvány se, keresve se találsz köztük. Ahogy a Grangerfordok közt sincs hitvány ember. Az az öreg egyszer fél óráig harcolt három Grangerforddal, és legyőzte őket. Mind lóháton voltak: az öreg leugrott a lováról, és egy kis farakás mögé bújt, és maga elé állította a lovát, hogy megvédje magát a golyóktól. A Grangerfordok pedig lóháton maradtak, és az öreg körül cirkáltak, és furt lövöldöztek egymásra. Az öreg is meg a lova is alaposan össze voltak lyuggatva, és alig vonszolták magukat, de a Grangerfordokat meg úgy kellett hazavinni. Egyikük halott volt, egy másik pedig meghalt másodnapra. Úgy bizony, ha valaki hitvány embereket keres, rossz helyen jár, ha a Shepherdsonok körül szaglászik. Hitvány Shepherdson nem is születik!

A legközelebbi vasárnap mind templomba mentünk, hárommérföldnyire, mindenki lóháton. A férfiak a puskájukat is magukkal vitték, Buck is, és a térdük közt tartották, vagy a kezük ügyében a falnak támasztották. A Shepherdsonok szintén. Igen akkurátus prédikáció volt a

felebaráti szeretetről és egyéb unalmas dolgokról, de mindenki azt mondta, hogy szép beszéd volt, és hazamenet mindenki arról beszélt. Annyit papoltak a hitről, a jó cselekedetekről, az isteni kegyelemről és az előre megrendelésről, és én nem tudom, miről, hogy nem hiszem, volt-e még egy ilyen keserves vasárnapom.

Úgy egy órával ebéd után mindenki szunyókált egy kicsit: ki csak karosszékekben, ki a saját szobájában. Én kezdtem nagyon unni magam. Buck és a kutyája is elnyújtóztak a fűvön, és aludtak, mint a bunda. Fölmentem a szobámba, és úgy véltem, én is szunyókálok egyet. Az ajtómban az édes Miss Sophia állott, behúzott a szobájába, óvatosan becsukta az ajtót, és megkérdezte, hogy szeretem-e; én mondtam, hogy szeretem. Megkérdezte, hogy megtennék-e valamit, és nem szólok róla senkinek, és én mondtam, hogy meg. Erre azt mondta, hogy ottfelejtette a templomban a bibliáját a padban, két másik könyv között, és kért, hogy menjek, és hozzam el neki, de ne szóljak róla egy léleknek se. Mondtam, hogy örömet. Kilógtam, és elporoszkáltam a templomhoz. Nem volt ott senki, csak egy-két disznó rőfögött a padok közt, mert a kapuja nem volt bezárva; a disznók pedig szeretnek a deszkapadlón hűsölni nyár-időben. Az emberek nem járnak máskor templomba, csak amikor muszáj nekik, de a disznók, úgy látszik, más állásponton vannak. Mondom, itt valami nincs rendben - nem egészséges dolog, ha egy leány ennyire oda van a bibliája miatt. Megráztam a könyvet, és kihullott belőle egy cédula. „Fél három” - ez volt ráírva ceruzával. Átböngésztem a könyvet, de semmi mást nem találtam benne. Ettől nem lettem bölcsebb, visszatettem hát a papirozt a könyvbe, és hazamentem vele. Az emeleten Miss Sophia az ajtóban várt. Bevonszolt a szobába, és becsukta az ajtót, aztán lapozni kezdte a bibliát, amíg csak meg nem találta a cédulát. Mikor elolvasta, egész boldognak látszott, és mielőtt egyet szólhattam volna, megfogta a vállamat, és magához szorított. Azt mondta, hogy én vagyok a legjobb gyerek az egész világon, de ne szóljak senkinek. Igen ki volt pirulva, és a szeme is csillogott; átkozottul csinos volt így. Igen meg voltam rökönyödve, de mikor magamhoz tértem, megkérdeztem, hogy miről szól az a papiros, ő azt kérdezte, elolvastam-e, én mondtam, hogy nem. Aztán megkérdezte, hogy tudok-e olvasni, én mondtam, hogy csak a nagybetűket, erre azt mondta, hogy az a papír csak könyvjelző volt, én pedig menjek játszani.

Lementem a folyóhoz, és törtem a fejemet, hogy mi lehet e mögött, hát látom, hogy a négerem a sarkamban jár. Mikor már túl voltunk a házon, körülnézett, és odasompolyodott hozzám:

- Úrfi, ha legyüszs a mocsárhoz, egész sereg kélgyót mutatok neked.

Ejnye, de furcsa - gondoltam -, már tegnap is ajánlgatta nekem a vízikigyókat, pedig tudhatná, hogy nem érdeklik annyira a magamfajta fiút, hogy törje magát utánuk. Mi van ennek a füle mögött? Szóltam hát neki:

- Na jó, menj előre.

Mentem utána egy fél mérföldet, aztán átvágott a mocsáron, néhol bokáig süllyedtünk az iszapban; végre egy kis száraz helyre értünk, ami sűrűn be volt növe bozóttal és folyondárral. Itt azt mondta:

- Csak menj arra, egypár lépés után meg fogod látni, úrfi, űket. Én már láttam eccer, én nem mék oda.

Aztán elinalt onnét, és eltűnt a fák közt. Én bekémleltem a bokrok közé, és egy kis tisztást láttam, akkora volt, mint egy szoba, mindenünnen benőve folyondárral, és egy ember aludt rajta - megnéztem, hát nem az öreg Jim?!

Fölébresztettem - azt hittem, odalesz a meglepetéstől, ha meglát, de egy csöppet se volt oda. Majdnem sírt az örömtől, de egy fikarcnyit se csodálkozott rajtam. Elmesélte, hogy egész idő alatt mögöttem úszott, hallotta, hogy én kiabálok, de nem mert felelni, mert félt, hogy őt fogja ki valaki, és visszaküldi a rabszolgaságba.

- Megütöttem magam ekkicsit - mesélte -, és nem tudtam olyan gyorsan úszni; nem sokkal teutánad én is kimásztam a partra, és ippeg kajátani akartam neked, mikor megláttam azt a házat. Ahhoz messze vótam, hogy halljam, mit mondanak neked, de tudtam, hogy a házba vagy, és igen szurkoltam a kutyáktul. Ezért bebúttam az erdőbe, hogy várjam a másnapot. Reggel arra gyűttek a négerék, amint mentek a fődekre, ők elrejtettek, és megmutatták ezt a helyet: a kutyák itt nem szaglászhatnak ki a víz mián, ők pedig hoznak elemózsiát minden éccaka, és elmondják, hogy-mint megy sorod.

- Miért nem szóltál előbb az én Jackemnek, hogy hozzon ide hamarabb?

- Hát nem vót mér zavarjalak, Huck, amíg valamit ki nem tanálunk. De most már minden rendbe gyűtt. Vásároltam már fazekakat meg tepsit meg ennivalót, és főszereltem a tutajt is.

- Miféle tutajt, Jim?

- A mi öreg tutajunkat.

- Hát az nem ment rapityára a hajó alatt?

- Nem biz a'! Összevissza vót ugyan szabdalva, különösen az egyik vége, de kutya baja különben, csak épp a holmink veszett oda majd egy szálíg. Ha nem buktunk vóna olyan mélyre, és nem lett vóna olyan sötét az éccaka, és nem lettünk vóna úgy begyulladva, és nem lettünk vóna olyan tökfűek, meg is tanáltuk vóna. De így se lett semmi baj, mert most szépen ki van teremtettéve, és egész csomó új holmink van a helyett, ami vízbe veszett.

- És hogy szerezted meg a tutajt? El tudad fogni?

- Hol fogtam vóna el? Az erdőben? A négerék tanálták meg, amint föl vót akadva egy fatönkön, a kanyarban, osztán eldugták a ficfák közé, és addig veszekedtek, hogy kié legyen a tutaj, amíg odamentem, és igazságot csináltam, mer megmondtam nekik, hogy egyiküké se, hanem az enyim meg a tied. És megkérdeztem, hogy csak nem akarják tán ellopni egy fiatal fehér úriember tulajdonát, hogy aztán jól elverjék őket érte. Attam nekik tíz centet fejenkint, mire mind igen bódogok lettek, és azt kívánták, hogy bárcsak gyünne még több tutaj, hogy ennyi vagyont szerezhessenek. Igen rendesen bánnak velem ezek a négerék, bármit kérek, megteszik, nem kell kétszer se mondanom, máris ugornak. Ez a Jack is derék egy néger, igen okos fiú.

- Igen, azt én is tudom. A nevedet ki se ejtette előttem, csak azt mondta, jöjjetek ide, és mutat nekem egy csomó vízisiklót. Ha bármi történjék is, neki nem esik baja. Joggal mondhatja, hogy ő nem látott bennünket együtt, nem fog hazudni.

A következő napról nem akarózik túl sokat írni. Hajnalban fölriadtam, és éppen a másik fülemre akartam fordulni, mikor észrevettem, milyen csönd van, mintha senki se moccant volna. Ez nagyon szokatlannak látszott. Aztán észrevettem, hogy Buck sincs a helyén, elment. Én is fölkeltem, kíváncsian, mi baj lehet. Lementem a földszintre, sehol senki: olyan csönd volt, mint a templomban. A ház körül ugyanúgy: mit jelentsen ez? A farakásnál szembejött a négerem, Jack, azt megkérdeztem:

- Mi történt?

- Nem tudod, úrfi?

- Nem én, nem is hallottam semmit.

- Miss Sophia megszökött. Az éccaka szökött - senki se tuggya, mikor -, és az a fiatal Harney Shepherdson szöktette meg - legalábbis azt hiszik. A család most gyűtt rá vagy egy fél órája, és mondhatom, ilyen sietséget még nem láttam! Mind lóra kaptak, puskával, a naccságák pedig elmentek fölverni a rokonságot. Az öreg Saul úr meg a fiatalurak a révhez lovagoltak, hogy elfogják azt a fiatalembert, és megöjjék, mielőtt át tunna menni Miss Sophiával a folyón. Ott már parázs csetepaté lehet!

- Buck föl se keltett, amikor elment.

- Azt elhiszem! MÉR is keverték vóna bele téged is? Buck úrfi megtöltötte a puskáját, és fogadkozott, hogy vagy egy Shepherdsonot hoz haza, vagy otthaggya a fogát. Gondolom, lesznek elegenden belőlük, és ha lesz rá alkalmuk, le is szed egyet közülök bizonyosan.

ÉN is nekiindultam a rév felé, és futottam, ahogy csak tudtam. Nemsokára hallottam a puskaropogást, még elég messze. Mikor megpillantottam a bódét és a farakást, ahol a gőzhajók ki szoktak kötni, a fák alatt, a gazban odakúsztam, aztán fölmásztam egy nyárfa ágára, és néztem, mi történik ott. Volt ott egy négy láb magas farakás, nem messze a nyárfától, előbb a mögött akartam meghúzódni, de talán jobb, hogy nem bújtam oda.

Négy vagy öt lovas ember cirkált a térségen a bódé előtt, kiabálva és káromkodva, és két fiatal fiúra vadásztak, akik a kikötő közelében húzódo farakás mögött voltak elbújva, s nem tudtak eljutni a kikötőig. Valahányszor egyikük megmutatta magát a farakás oldalán, rápuskáltak. A két fiú egymásnak vetette a hátát, hogy mind a kétfelé lássanak.

Egyszer aztán abbahagyták az ide-oda vágózást, és egyenest nekihajtottak a bódénak; erre az egyik fiú fölugrott, jól célzott a farakás mögül, és az egyiket kilötte a nyergéből. A többiek leugráltak a lovaikról, a sebesülthöz rohantak, és a bódéhoz cipelték; ebben a pillanatban a két fiú futásnak eredt. Már félúton voltak a fáig, ahol én ültem, mikor észrevették őket. Mikor meglátták, hogy futnak, lóra kaptak, és hajrá! - utánuk. Hamarosan a nyakukon voltak, de sokat nem értek el vele, mert a két fiúnak nagy előnye volt; a farakás mögé bújtak az én fám előtt, és megint szembefordultak a lovasokkal. Az egyik fiú Buck volt, a másik pedig egy tizenkilenc év körüli, vékony legény.

Az emberek még ott ödöngtek egy darabig, aztán ellovagoltak. Mikor már túl voltak a látótávolságon, odaszóltam Bucknak. Először nem értette, miféle hang szól rá a fa tetejéről; csudára meg volt lepve, amikor megismert. Megkért, hogy figyeljek, mikor jönnek megint elő a lovasok; mondta, hogy valami rosszban fő a fejük, és nem mentek messzire. Szerettem volna nem a fán csücsülni, de most már késő volt. Buck sírva fakadt, és azt mondta, hogy ő meg az unokatestvére, Joe (a vékony fiú) még megfizetnek ezért a napért. Elmondta, hogy az apját és két bátyját megölték, és elesett a Shepherdsonok közül is kettő-három. Mondta, hogy lesben álltak, úgy várták őket.

Az apjának meg kellett volna várnia a rokonságot, a Shepherdsonok túlerőben voltak. Megkérdeztem, hogy mi történt Harneyval és Miss Sophiával. Mondta, hogy átjutottak a folyón, és biztonságban vannak. Ennek igen örültem; de ahogy Buck átkozódott, hogy annak idején nem tudta lelőni Harneyt, olyat még sohasem hallottam.

Egyszerre csak, durr-durr! - három-négy puska is megszólalt, az ellenség körülkerülte az erdőt, és hátulról lopózott oda, gyalogszerrel. A két fiú beugrott a folyóba - mind a kettő meg volt sebesülve -, és ahogy úsztak lefelé, a Shepherdsonok a part mentén futottak utánuk, és ordítottak: „Lőjétek le, lőjétek le!” - és puskáltak rájuk, mint az örültek. Olyan rosszul lettem, hogy majd leestem a fáról. Nem is tudok elmondani mindent, hogy történt - megint rosszul

lennék, ha el kellene mondanom. Azt kívántam, hogy bár ne másztam volna ki a partra akkor éjjel. Azóta se tudok szabadulni az emlékétől, néha még ma is fölriadok álmomban.

A fán maradtam, amíg be nem sötétedett, félttem lemászni. Néha még hallottam egy-egy puskalövést az erdőben, és kétszer láttam egy kis csapat lovast, amint elvágattak a bódé előtt, puskával a kezükben; ebből is láttam, hogy még nincs vége a táncnak. Nagyon el voltam keseredve, s elhatároztam, hogy annak a háznak még csak a tájékára se megyek többet, mert valahogy úgy éreztem, hogy az egészek én vagyok az oka. Az a cédula biztosan azt jelentette, hogy Miss Sophiának fél háromkor kellett találkoznia valahol Harneyval. Meg kellett volna mondanom az ezredesnek, hogy mi volt a cédulán, és milyen furcsán viselkedett az a leány; talán akkor bezárta volna, és nem történt volna ez az egész szörnyű hecc.

Mikor lemásztam a fáról, végigosontam a parton, és hamarosan megtaláltam a két holttestet a víz szélén; nagy ügyvel-bajjal kihúztam őket a partra, és letakartam az arcukat, ahogy tudtam. Sírtam is egy verset, mikor Buck arcát takartam le, mert mindig nagyon jó volt hozzám.

Ekkor már egészen sötét volt. A háznak közelébe se mertem menni, csak nekivágtam a mocsárnak; de Jimet nem találtam a kis szigeten. Erre a tutaj rejtekhelye felé igyekeztem, hogy minél előbb rajta legyek, és el ebből az átkozott országból. De a tutaj nem volt seholl! Nagy isten, hogy be voltam gyulladva! Egy percig még a lélegzetem is elakadt.

Aztán elkiáltottam magam. Nem is egészen tíz méterre tőlem válaszol egy hang:

- Hála isten! Te vagy az, Huck? Ne lármázz!

Jim hangja volt. Soha még nem hallottam ilyen örömet emberi hangot. Odafutottam a part mentén, a tutajra ugrottam, Jim pedig megölelt és megszorongatott; majd megevett, úgy örült nekem.

- Hála isten, hogy itt vagy, gyerek, már aszittam, hogy megin meghóttál. Jack itt vót, és aszonta, téged is biztos meglőttek, mert nem gyüttél haza; éppég ebbe a percbe toltam ki a tutajt a torkolatbul, hogy kész legyek az indulásra, ha Jack megint gyün, és mondja, hogy tényleg meghóttál. Jaj, de örülök, hogy megint látlak, eszem a szívedet!

- Nem is baj, ha így van - mondom -, hadd higgyék, hogy tényleg lelőttek, és elvitt a folyó. Fognak találni odafönt valamit, amiből meg is győződhetnek erről, így hát ne vesztegessük az időt, Jim, hanem neki a nagy víznek, és szedjük a nyakunk közé a lábunkat.

Mindaddig izgultam, amíg két mérfölddel lejjebb jócskán bele nem kerültünk a Mississippri sodrába. Fölhúztuk a jelzőlámpát, és úgy éreztem, most megint szabad vagyok, és minden veszély elmúlt. Tegnap óta egy falat sem volt a számban; Jim adott málépozácsát és író, disznóhúst, káposztát meg salátát - nincs jobb ezeknél, ha akkurátusan el vannak készítve -, és amíg megvacsoráltam, beszélgettünk, és fenségesen éreztük magunkat. Csudára örültem, hogy kikerültem a családi viszályból, és Jim is örült, hogy kikerült a mocsárból. Mondtuk is, hogy nincs senkinek külön otthona, mint nekünk a tutajon. Minden más inog és düledezik, de a tutaj, az biztos. Irtó szabadnak, nyugodtnak és könnyűnek érezheti magát az ember egy tutajon.

XIX. FEJEZET

Elmúlt két-három nap, olyan csöndben és nyugalomban, mint a paradicsomban. Elmondom, mivel ütöttük agyon az időt. A folyó idelelni már óriási széles volt, néha másfél mérföld szélességben folyt; éjszaka hajókáztunk, nappal pedig kikötöttünk és elbújtunk; amint hajnalodott, rendesen megálltunk, és kerestünk egy célirányos szigetet vagy zátonyt; vágunk egypár fiatal ágat a nyárfákról, és befödtek velük a tutajt. Aztán kitettük a horgokat; úsztunk egy jót, hogy lehűljünk egy kicsit; aztán leültünk a sekély vízben, és vártuk a nappalt. Minden néma volt, egy pissenés se hallatszott, mintha az egész világ álomba merült volna, csak néha-néha kuruttyolt valahol egy béka. Először egy fakó vonal látszott a vízen túl, az erdő körvonala a túlsó parton; aztán az ég egy helye megsápadt; aztán a sápadtság terjedni kezdett; a víz is lassan fényt kapott, és nem volt már egészen tintafekete, inkább szürkés; apró sötét pontok jelentkeztek rajta, bárkák és egyebek - és hosszú, fekete csíkok: tutajok. Néha egy kormánylapát nyikorgott, vagy elmosódott hangokat hallottunk nagyon messziről. Nemsokára a csíkot is lehetett látni a vízen, ahol egy víz alatti fatönc megtörte a víz sodrát. Könnyű pára szállt föl a vízről, és keleten már a hajnalpír derengett, majd lassanként elfolyt az égen és a folyón. Nemsokára a túlsó parton egy gerendából ácsolt kunyhót lehetett látni, ahol favágók tanyáztak. Aztán finom szellő kezdett birizgálni amonnan, friss és édes illatú, a fák és virágok jó szagát hozva; de néha mást is, ha valahol döglött halakat hagytak szerteséjjel, ami már kevésbé jó szagú. És egyszerre kibújt a nap, minden mosolygott a hajnali fényben, és a madarak is trillázni kezdtek a fák között.

Egy kis füst nem tűnik föl ilyenkor, hát mi is leszedtünk egypár halat a horogról, és meleg reggelit süttünk. Később az elhagyatott folyót szemléltük, lustán henteregtünk a gyepen, és lassan-lassan elszunyókáltunk. Néha felriadtunk, és körülnéztünk, mitől: egy gőzhajó pöfögött fölfelé, olyan messze a túlsó part mellett, hogy csak annyit lehetett megállapítani róla, hogy lapátos vagy csavaros hajó-e; aztán óra hosszat megint nem történt semmi, csönd volt és végtelen nyugalom. Aztán egy tutaj úszott lefelé jó messze; egy tutajos tán éppen fát vágott rajta - ez igen gyakori látvány tutajon -, az ember látta föl villanni a baltát, látta lecsapni - és hallani nem hallott semmit; aztán megint föllendült a balta a favágó feje fölé, és akkor „puff” - odaért a hang a túloldaltól. Így telt el az egész nap, heverészve, amint hallgattuk a csöndet. Egyszer sűrű köd volt, a tutajokon és csónakokon réztányérokat vertek, hogy a gőzhajó rájuk ne menjen. Egy-egy bárka vagy tutaj olyan közel ment el hozzánk, hogy hallottuk, ahogy beszélgetnek, káromkodnak, röhögnek. Minden szót lehetett érteni, de látni semmit. Mintha kísértetek jártak volna körülöttünk - hátborzongató volt. Jim azt mondta, biztosan kísértetek, de én azt mondtam neki:

- Kísértetek nem mondanák azt, hogy „a rosseb egye meg azt a rohadt ködöt.”

Mikor beesteledett, vízre szálltunk; mikor beértünk a víz közepére, hagytuk, hadd vigyen a víz sodra, ahová akar; pipára gyújtottunk, a vízbe lógattuk a lábunkat, és beszélgettünk mindenféléről - éjjel-nappal meztelenül jártunk, már amennyire a szúnyogoktól lehetett, mert az új ruha, amit Buckéktól kaptam, túl finom volt, semhogy kényelmes lehetett volna, és különben is, soha nem adtam túl sokat az öltözködésre.

Néha az egész folyó a miénk volt mindenestül. Kétoldalt a partok, néha szigetek; egy-egy fénypont - talán egy gyertya valamelyik kunyhó ablakában; egyszer-egyszer a vízen is felvillant a fény: tutaj vagy bárka; és hegedűszót vagy dalolást hallottunk egyik-másikról. Pompás dolog a tutajozás. A mennybolton sziporkáztak a csillagok, mi a hátunkon fekvé bámultuk őket, és azon vitatkoztunk, hogy úgy csinálták-e őket, vagy csak maguktól lettek. Jim azt

tartotta, hogy csinálták őket, én meg azt, hogy úgy lettek; s mondtam, hogy túl soká tartott volna, ha csinálni kellett volna őket, annyian vannak. Jim azt vetette föl, hogy hátha a hold *tojta* őket; ez tényleg erősen valószínűnek látszott, és nekem sem volt mit ellene vetni; láttam elégszer, amint a béka legalább annyi tojást rak egyszerre; mért ne tehetne volna a hold is? Figyeltük a hulló csillagokat is; azokról Jim azt tartotta, hogy megzápultak, és kilökték őket a fészekből.

Egyszer-kétszer gőzhajót is láttunk az éjszakában, és néha a kéménye egész szikraesőt okádott. Csodaszép volt, amint a vízbe hullott; aztán eltűnt egy kanyarban, a lámpái elvesztek, és a dohogása is megszűnt, és minden megint csöndes lett; és lassan a hullámverése is elért bennünket, mikor már jó régen eltűnt, egy kicsit himbálta a tutajt; aztán semmi mást nem lehetett hallani, csak elvétve egy-egy békát.

Éjfél tájban a parton lakók is aludni mentek, és két-három óra hosszat még csak fénypontokat se lehetett látni. Ezek a fénypontok voltak a mi óráink; amikor ismét megpillantottunk egyet, tudtuk, hogy közeleg a reggel, ilyenkor aztán kikötőt és búvóhelyet kerestünk.

Egy reggel, hajnalhasadáskor, csónakot találtam, és áteveztem a partra egy kis földnyelvre, ami nem volt messzebb kétszáz méternél. Aztán föleveztem egy kis patakon, ciprusfák között, érett szedret keresve. Mikor odaértem egy helyre, ahol marhacsapás keresztezte a patakot, hallottam, hogy emberek rohannak felém az ösvényen, futottak, ahogy a lábuk bírta. Azt hittem, végem van, mert ha valakit kergetnek, az csak én lehetek - vagy talán Jim.

Éppen el akartam szelelni a lélekvesztővel, mikor odaért két ember, és azt kiáltozták nekem, hogy mentsem meg őket, kergetik őket, pedig semmi rosszat nem tettek - kutyákkal vannak a nyomukban. Már-már be akartak ugorni hozzám, mikor mondtam nekik:

- Ne! Várjanak még! Nem hallom sem a kutyákat, sem a lovakat; van még idejük, hogy átvágjanak a sűrűn, és följebb gázoljanak bele a patakba; akkor majd beszállhatnak, legalább a kutyák elvesztik a nyomot.

Úgy is tettek, és én nekifeküdtem az evezőknek. Amikor a földnyelv felé közeledtem, hallom a kutyaugatást és a kiáltozást. Már a pataknál járhattak, de látni még nem láttuk őket; megálltak, és egy helyben topogtak; aztán mentül távolabb kerültünk, annál kevésbé hallottuk őket. Már egymérföldnyi erdő volt a hátunk mögött; elértük a folyót, és akkorra minden elcsöndesült, mi pedig áteveztünk a zátonyhoz, elbújtunk a nyárfák közt, és megmenekültünk.

Az egyik pofa lehetett vagy hetvenesztendős, egészen kopasz volt, és a bajusza is szürke. A fején egy ütött-kopott kalapot viselt, kék inge piszkos volt, és rongyos kék nadrág volt a bakancsába gyűrve; kötött kamáslit viselt, de csak az egyik lábán, a karján egy csapzott kék kabát lógott rézgombokkal; mindketten nagy, dagadtra tömött, viharvert koffert cipeltek.

A másik fickó harmincéves lehetett, és egész rendesen volt öltözve. Reggelinél mind együtt hevertünk és beszélgettünk; az első dolog, ami kiderült, az volt, hogy a két alak nem is ismeri egymást.

- Maga hogy került a pácba? - kérdezte a kopasz a másikat.

- Én egy olyan szert árultam, ami leszedi a fogkövet - le is szedi, de a zománc is vele megy -, és egy éjszakával tovább maradtam, mint ahogy kellett volna. Éppen iszkoltam el onnét, mikor az ösvényen magára bukkantam, és könyörögni kezdett ott, hogy segítsek ellógni, mert jönnek maga után. Én meg mondtam, hogy nekem is vaj van a fejemen, és pucoljunk együtt. Ez az egész - hát maga mit csinált?

- Én mértékletességi előadásokat tartottam a városban egy álló héten keresztül, és az asszonyok apraja-nagyja dédelgetett, mert befűtöttem a borisszáknak, mondhatom; volt, hogy öt-hat dollárt is beszédtem egy este - tíz centet fejenként, gyerekeknek és négereknek ingyen -, és az üzlet napról napra javult. De egyszer csak arról kezdtek suttogni, hogy titokban én sem vetem meg az itókát, és a minap is leszoptam magam. Ma reggel egy néger vert föl, hogy a népek csöndben gyülekeznek, lóháton, kutyákkal, és rövidesen ideérnek, adnak egy fél óra előnyt, és aztán üzőbe vesznek, és ha elkapnak, lesz nemulass! Alighanem lepedőben visznek majd el. A reggelit meg se vártam - valahogy nem volt étvágyam.

- Mondja, öreg - szólt a fiatalabbik -, nem csinálhatnánk közös boltot?

- Én benne vagyok; maga főleg miben dolgozik?

- Mesterségem szerint nyomdász vagyok; értek a különleges gyógymódokhoz is; színészkedem - persze inkább tragikus szerepekben; értek a mesmerizmushoz¹ és frenológiához,² ha sor kerül rá; ha kell, nótára szedett földrajzot is tanítok; néha előadásokat tartok. Ó, sok mindenben jártas vagyok, majd mindenben, ami nem jár munkával. És maga?

- Én magam is doktorkodtam annak idején. A kézrátétel volt a legerősebb oldalam, rák ellen meg gutaütés ellen, tudja; jövendőlni is tudok, ha akad valaki, aki kiszimatolja nekem a szükséges tudnivalókat. Néha prédikálni is szoktam, vagy szabadtéri népgyűléseken munkálkodom; van úgy, hogy térítőúton járok.

Egy ideig hallgattunk; aztán a fiatalabbik fősóhajtott, és azt mondta:

- Hej, hej!

- Mit sóhajtozik? - kérdezte a kopasz.

- Ha elgondolom, hogy milyen életem van, és milyen társaságba kerültem... - És elkezdte törölgetni a szeme sarkát a zsebkendőjével.

- A fene egye meg magát, hát ez a társaság nem elég jó magának?! - pattogott igen fennen az öreg.

- Dehogynem, egy szóval se mondom; olyan, amelyet megérdemlek; mert kit okolhatok, hogy ennyire süllyedtem, mikor olyan magas voltam? Csak magamat. Nem okolom önöket, uraim, távol legyen tőlem; senkit sem okolok. Megérdemlem a sorsom. A kegyetlen világ töltse be ítéletét; egyet tudok: valahol befogad a föld mélye. A világ mehet tovább, mint eddig, és elragadhat tőlem mindent, szeretteimet, vagyont, mindent, de *ezt* nem tudja elragadni. Egy nap majd megpihenek a sír mélyén, és elfelejtek mindent, mindent, és szegény megtört szívem végtére nyugalmat talál.

És egyre csak törölgette a szemét.

- Frász a maga megtört, szegény szívébe - mondta a kopasz -, mit emlegeti azt *nekünk!* Mi nem csináltunk neki semmit.

- Ó, én azt tudom! Nem vádolom önöket, uraim. Én magam voltam romlásom oka, én, egyedül én. Megérdemlem a szenvedést, egy nyögés nem sok, annyi sem hagyja el ajkamat.

¹ *Mesmerizmus* - áltudomány, mely azt hirdeti, hogy az egész világegyetemet, az élő szervezetet is mágneses erő hatja át. Nevét Mesmer F. Antonról, a tan alapítójáról kapta.

² *Frenológia* - áltudományos elmélet, mely szerint a koponya formája és az ember észbeli és erkölcsi tulajdonságai között kapcsolat áll fenn.

- Mi az, hogy romlás? Hát mi volt maga azelőtt?

- Ó, el se hinnék nekem; a világ sosem hisz, ne is beszéljünk róla, nem fontos. Születésem titka...

- A születése titka? Csak nem akarja azt mondani, hogy...

- Uraim - mondta a fiatalabbik igen ünnepélyesen -, én fölfedem önök előtt titkomat, mert bizodalمام van önökben. Jog szerint én herceg vagyok!

Jimnek még a szeme is kimeredt, mikor meghallotta; azt hiszem, az enyém is. Aztán az öreg felkiáltott:

- Nem! Ez nem lehet igaz!

- Igaz. Ükapám, Bridgewater herceg legidősebb fia, ebbe az országba menekült a múlt évszázad végén, hogy a szabadság tiszta levegőjét lélegezze; itt házasodott meg, itt is van eltemetve, és egy fia maradt, s körülbelül ugyanakkor halt meg, amikor az apja, a herceg. De az öccse elragadta a címet és a birtokot, s a kiskorú igazi herceggel senki sem törődött. Én e gyermek egyenes ági leszármazottja vagyok, én vagyok jog szerint Bridgewater hercege; és íme, itt állok egyedül, elhagyottan, őseim birtokából kiforgatva, üldözés és a kegyetlen világ megvetése, nyomor és törődöttség minden osztályrészem, és szívszakadva, keserűen kell élnem, holmi szedett-vedett népség társaságában egy tutajon!

Jim igen megsajnálta, és én se különben. Próbáltuk vigasztalni, de mondta, hogy hiába, rajta nem lehet segíteni; azt mondta, hogy ha mi elismerjük, az többet jelent neki mindennél; így hát megkérdeztük, hogy csináljuk. Azt mondta, hogy hajoljunk meg mindig előtte, és szólítsuk úgy: „Fenség” vagy „Herceg úr”, de azt se bánja, ha egyszerűen Bridgewaternek hívjuk, ami maga is előkelő cím, nem puszta név; és egyikünk legyen szolgálatára ebéd alatt, és álljon rendelkezésére.

Ez nem volt nehéz dolog, így hát bele is egyeztünk. Jim egész ebéd alatt mögötte állott és mondta: „Fenség, ebből tessék, vagy abbul tessék” - és látszott, hogy ez csudára tetszik neki.

De az öreg igencsak elhallgatott, úgy látszik, nem volt mondanivalója, és sehogy sem tetszett neki az udvarlás, amit a herceg körül véghezvittünk. Mintha forgatott volna valamit magában. Végre délutántájt megszólalt.

- Nézze, Bridgewater - mondta -, én iszonyúan sajnálom magát, de nem maga az egyetlen, akinek ilyen baja van.

- Igazán?

- Nem bizony. Nem maga az egyetlen, aki jogtalanul került mélyre a magas polcról.

- Csak nem?

- De bizony, úgy van, nem maga az egyetlen, akinek titok van a születése körül.

És nézd csak! Nem elkezdett ő is bőgni?

- Ejnye, mit akar ezzel?

- Bridgewater, bízhatom magában? - kérdezte az öreg, még mindig hüppögve.

- A sír fenekéig! - ragadta meg a herceg az öreg kezét, és megszorongatta. - Mondd: mi életednek titka?

- Bridgewater, én vagyok a Dauphin!

Képzelné lehet, mekkorát bámultunk Jimmel. A fiatalember megkérdezte:

- Micsoda maga?

- Bizony, barátom, ez az igazság: bámuló szemük az eltűnt francia trónörökösöt látja maguk előtt. XVII. Lajost, szegény XVI. Lajos és Marie Antoinette fiát.

- Maga? A maga korában? Ha azt mondja, hogy maga Nagy Károly császár, és nyolcszáz éves, azt előbb elhiszem.

- A gondok tették, Bridgewater, a gondok; a gondoktól szürkültek meg a fürtök, és a gondoktól van ez az idő előtti kopaszság. Igen, uraim, kék ingben és nyomorúságban, megtiportan a bolyongó száműzöttet látják maguk előtt, Franciaországnak isten kegyelméből való szenvedő királyát.

Megint sírni kezdett és elkámpicsorodott, hogy azt se tudtuk Jimmel, mihez kezdjünk, úgy sajnáltuk, de boldogok és büszkék is voltunk, hogy együtt vagyunk vele. Így hát megpróbáltuk megvigasztalni, mint előbb a herceget. De azt mondta, hogy hiába minden, rajta már csak a halál könnyít, más már nem segíthet; aztán azt mondta, hogy mégis, az mindig könnyített szomorú sorsán, ha az emberek rangjához méltóan bántak vele, és fél térdre ereszkedve beszéltek vele, és „Felséges Uram”-nak szólították, és megvárták az ebédnél, és addig nem ültek le, amíg ő föl nem szólította őket. Jim és én elkezdtük felségezni, és megtettük, amit kívánt, és állva maradtunk, amíg azt nem mondta, hogy üljünk le. Ez mindjárt földerítette, és egész magához jött. De a herceg fanyalgott egy kicsit, és sehogy sem tetszett neki a dolog; pedig a király igazán barátságosan viselkedett vele, és mondta, hogy az ő apja a herceg ükapját és az összes többi Bridgewater herceget jó szemmel nézte, és gyakran meg is hívta őket magához; de a herceg is gögösen állt egy darabig, amíg a király azt nem mondta neki:

- Úgy látszik, most egy ideig együtt kell penészednünk ezen a tutajon, minek orrol hát rám, Bridgewater? Csak antul rosszabb a helyzet. Nem az én hibám, hogy nem hercegnek születtem, és a maga hibája se, hogy nem királynak született, minek bánkódnia rajta? Vegyük úgy a dolgokat, ahogy adódnak, ez az én jelszavam. Nem rossz helyre tettük le magunkat, bőséges kaja és könnyű élet; adja a kezét, herceg, és legyünk jó barátok.

A herceg kezét adott, és Jim is meg én is csudára örültünk neki. Ezzel elmúlt minden zavar; nagyon rühelltük volna, ha ellenségeskedés van a tutajon; mert a tutajon mindenkifölött egyetértésnek kell lenni, hogy ki-ki jól érezze magát.

Nem került sok időbe, és rájöttem, hogy ezek az alakok se nem királyok, se nem hercegek, csak közönséges szélhámosok. De nem szóltam egy szót se, és megtartottam magamnak, amit tudtam. Ez a legjobb, ha az ember el akarja kerülni a veszekedést, és nem csinál fölöslegesen bajt. Ha csak az volt a vágyuk, hogy mi királynak meg hercegnek szólongassuk őket, az ellen igazán nem volt kifogásom, amíg ez őrzi a házi békét; nem volt értelme annak se, hogy Jimnek megmondjam. Ha semmi mást nem tanultam a papától, ezt az egyet megjegyeztem, hogy az effajta népekkel legjobban úgy jön ki az ember, ha nem avatkozik a dolgukba.

XX. FEJEZET

Azok ketten hosszasan faggattak bennünket; kíváncsiak voltak, hogy miért fődtük el így a tutajt, és miért állomásozunk napközben, ahelyett, hogy úsztatnánk - talán Jim szökött néger?

- Az isten szerelmére, hát menne egy szökött néger *Dél felé?* - feleltem nekik.

Ezt ők is elismerték, hogy esze ágában se lenne. Valahogy ki kellett magyarázni a dolgot, hát előadtam nekik:

- A famíliám Pike Countyban lakott, Missouriban, amikor én születtem, és mindenki elhalt, csak én, a papám és az öcsém, Ike maradtunk. A papa elhatározta, hogy fölszedi a sátorfáját, és elmegy Ben bácsihoz, akinek van egy nyomorult kis tanyája itt a folyó mentén, negyvennégy mérföldre Orleans alatt. A papám nagyon szegény volt, és adósságai is voltak; mikor mindent kifizetett, semmink se maradt, csak tizenhat dollár és a négerünk, Jim. Ez pedig nem volt elég, hogy ezernégyszáz mérföldet tudjunk utazni rajta, még fedélközben sem. Mikor a folyó áradni kezdett, papának szerencséje volt, és kifogta ezt a tutajt; erre úgy gondoltuk, hogy ezen lemehetünk Orleansig. De a papám szerencséje sem tartott soká; egy gőzhajó rászaladt a tutaj végére, és mind befordultunk, és a kerék alá kerültünk; Jim és én kikecmeregtünk, de a papa be volt rúgva, Ike pedig csak négyéves volt, és ők nem jöttek fel többet. Az azután való napokon pedig folyton bajunk volt a csónakosokkal, mind odajöttek, és el akarták venni tőlem Jimet, azt mondták, hogy szökött néger. Ezért nem utazunk nappal; éjszaka legalább nem háborgatnak.

- Várjunk csak - mondta a herceg -, majd kitalálok én valamit, hogy nappal is utazhassunk, ha kedvünk tartja. Hadd gondolkozzak egy kicsit, amíg eszembe jut valami. Ma persze már úgyse megyünk, mert semmi kedvem fényes nappal elhajózázni az előtt a város előtt - nem kívánja a természetem.

Estefelé beborult, és esőre hajlott az idő; a láthatár szélén villámlott, a meleg megtorlódott, és rövidesen a falevelek is reszketni kezdtek - látni való volt, hogy mindjárt kezdődik a zuhé. A herceg és a király szétnéztek a kalibában, milyen fekvőalkalmatosság van benne. Az én nyoszolyám egy szalmazsák volt - jobb, mint Jimé, mert az csak kukoricahánccsal volt megtömve. A kukoricaháncsban mindig vannak torzsák, amik kiállnak, bökődik az embert, és ha megfordul rajta, a száraz levelek úgy ropognak, mintha avaron feküdné; muszáj fölébrednie a süstörgésre. A herceg kijelentette, hogy ő az én ágyamat választja; de a király azt mondta, hogy abból nem eszik.

- Azt kell hinnem, hercegséged elfelejti, hogy a kukoricaháncs nem méltó fekhely az én személyemnek. Vegye csak hercegséged azt az ágyat.

Jim és én már félni kezdtünk, hogy megint összehorgolnak; de nagy kő esett le a szívünkről, mikor a herceg fölsóhajtott:

- Úgy látszik, ez az én sorsom: sárba tapostatni az elnyomás vasökle alatt. A balszerencse megtörte egykor büszke lelkemet; megadom magam, nem ellenkezem, ez az én végzetem. Egyedül állok a nagyvilágban; hadd szenvedjek tovább, ezt még elviselem.

Amint elég sötét lett, útnak eredtünk. A király azt mondta, hogy tartsunk erősen a víz közepe felé, és nehogy lámpát gyújtsunk, amíg jóval a város alatt nem vagyunk. Rövidesen odaérteztünk ahhoz a marék fényponthoz, ami a várost jelentette, és jó fél mérföldre úsztunk el tőle. Mikor megtettünk még vagy egy mérföldet, kiakasztottuk a jelzőlámpát; tíz óra tájban

elkezdődött az égiháború. Zuhogott, villámlott, dörgött; a király azt mondta, hogy mi ketten örködjünk, amíg az idő ki nem tisztul; ők ketten pedig bemásztak a bódéba, és lefeküdtek. Éjfélig még nekem kellett örködnöm, de akkor se bújtam volna be, ha ágyam lett volna, mert nem mindennap lát az ember ilyen vihart. Huj, hogy süvöltött a szél! És minden fél percben fölillant egy iszonyú fényesség, és félmérföldnyire körös-körül látni lehetett a tarajos hullámokat, az esőben porzó szigeteket és a szélben hajladozó fákat, aztán krrr-bum-bum-bumbum-brrr-bumm! - és a mennydörgés végiggörgött az égen, és lassan elhalkult. Akkor megint egy nagy villanás és újabb égzendülés. A hullámok majd lesodortak a tutajról, de ruha nélkül voltam, és nem bántam. A víz alatti tönköktől se kellett félni; a villám olyan sűrűn csapkodott, hogy jókor megláttuk őket, és még idejében félre tudtuk rántani a tutajt előlük.

Az enyém volt a második őrség, de akkorra már olyan álmos lettem, hogy Jim elvállalta helyettem az első felét; Jim mindig csuda kedves volt velem. Bebújtam a kalibába, de a király és a herceg úgy elnyújtózkodtak benne, hogy nem fértem a lábuktól; így hát kint feküdtem le, az esővel nem törődtem, mert meleg volt, és a hullámok se csapkodtak már annyira. Két óra tájban megint dobálni kezdtek, és Jim már szólni akart nekem, de aztán meggondolta magát; azt hitte, nem csapnak föl odáig; egyszer aztán jött egy *rendes* hullám, és lemosott a fedélzetről, mint annak a rendje. Jim a hasát fogta nevében. Jim különben is olyan könnyen nevetett bármin, mint egyetlen más néger sem.

Átvettem az őrséget, Jim pedig lefeküdt, és hortyogni kezdett; lassanként a vihar is alábbhagyott. Amint az első fénypontot megláttam, felébresztettem Jimet, és nekiálltunk búvóhelyet keresni. Rövidesen ki is kötöttünk. A király reggeli után előkapart egy csomag zsiros kártyát, és leült a herceggel huszonegyezni, centes alapon. Aztán beleuntak, és kijelentették, hogy „kifőzik a haditervet”, ahogy mondták. A herceg beleturkált a kofferjába, és előszedett egy csomó apró nyomtatott cédulát, és fölolvasta őket. „A híres dr. Armand de Montalban, Párizsból, előadást tart a frenológia tudományáról” - szólt az egyik, itt és itt, ekkor és ekkor, belépődj tíz cent és „jellemanalízis írásban, huszonöt cent darabja”. A herceg azt mondta, hogy ez ő. Egy másik cédulán ez állt: „A világhíres Shakespeare-színész, az ifjabb Garrick, a londoni Drury Lane tagja.” A többi cédulán is mind más néven szerepelt, és csodálatos történetek voltak róla, például hogy „varázsvesszővel” vizet és aranyat talál, megszabadít a rontástól és így tovább.

- Mégis Thalia a kedvenc múzsám. Járt valaha a világot jelentő deszkákon, felség?

- Nem én - mondta a király.

- Akkor most majd rájuk lép, bukott nagyság; nem adok neki három napot - mondta a herceg. - Amint az első jobb városhoz érünk, kibérelünk egy termet, és eljátsszuk a *III. Richárd* párbajjelenetét és az erkélyjelenetet a *Rómeó és Júliából*. Na, mi a véleménye?

- Én benne vagyok testestül-lelkestül, csak dohányt lássak belőle; de hát eddig még sose ütöttem az orrom a színjátszásba, és nem is nagyon fogtam körülötte. Kicsi fiú voltam, amikor a papám kastélyában színészek jártak. Gondolja, hogy be tud tanítani?

- Könnyedén!

- Akkor rendben. Már úgyis fáj a fogam valami újdonságra. Akár lássunk is hozzá!

A herceg elmondta neki, hogy ki volt Rómeó és Júlia, és azt mondta, hogy ő szokta játszani Rómeót, és a király játszhatja Júliát.

- De ha Júlia olyan südő leányzó, ahogy maga mondja, herceg, akkor az én kopasz fejem és fehér bajszom nem nagyon illik hozzá, vagy mi a szösz.

- Attól ne fájjon a feje, ezeknek a vidéki tahóknak eszükbe se jut az. No és aztán kosztümben lesz, az pedig mindent megváltoztat. Júlia az erkélyen mereng, egy kicsit élvezi a holdfényt, mielőtt lefeküdne, és hálóingben van, fodros főkötőben. Itt vannak a kosztümpok is.

Kiszedett két-három kartonruhát, amiről azt mondta, hogy középkori páncél III. Richárdnak, és a másik pofának egy hosszú, fehér vászon hálóinget és egy fodros főkötőt. A király meg volt elégedve; a herceg pedig elővette a könyvét, és elszavalta a szerepeket, ide-oda ugrált, és rezegtette a hangját, és mutogatta, hogy kell csinálni; aztán odaadta a királynak, hogy a maga szerepét tanulja be kívülről.

A kanyar után egy kis városka feküdt, és mire a közelébe értünk, a herceg kijelentette, hogy megvan az ötlete, hogyan utazhatunk nappal is, hogy Jim ne kerüljön bajba; most le fog menni a városba, és elintézi a dolgot. A király azt mondta, ő is elmegy vele, hátha akad valami. A kávénk kifogyott, ezért Jim azt mondta, hogy én is menjek velük, és vásároljak be. Mikor odaértünk, mintha minden kihalt volna; az utcák üresek, egy lelket se lehetett látni, mintha vasárnap lett volna. Az egyik szérún egy beteg négert láttunk, az elmesélte, hogy aprajánagyja elment a szabadtéri istentiszteletre az erdőbe. A király megkérdezte az utat, és azt mondta, ő kifacsarja ebből az istentiszteletből, amit csak lehet; én is vele tartottam. A herceg azt mondta, ő egy nyomdát keres. Meg is találtuk, egy asztalosbolt egyik sarkában; de az asztalosok és nyomdászok is elmentek a gyülekezetbe, és még az ajtót se csukták be. Piszkos, szemetes kis lyuk volt, tele festékfoltokkal, a falon pedig lovakat meg szökött négereket ábrázoló plakátok. A herceg azt mondta, hogy ő helyben van, levetette a kabátját, és munkához látott. Mi pedig a királlyal útnak eredtünk az erdei istentisztelet felé.

Fél óra alatt odaértünk, patakozott rólunk a veríték, mert igen meleg volt. Legalább ezer ember volt ott húsz mérföld körzetből. Az erdő tele volt kocsikkal és szekerekkel, a lovak szénát rágtak, és a legyeket csapkodták a farkukkal.

Nagy gerendákból bódékat ácsoltak össze, és befődték gallyakkal. Ezekben limonádét és szentjánoskenyeret árultak meg görögdinnyét és tejes kukoricát és sok más egyéb ilyesmit.

A prédikálás is ilyen bódékban folyt, csak azok nagyobbak voltak, és nagy tömeg ember szorongott bennük. A padok kettéhasított gerendákból készültek; a domború oldalukba lyukakat fűrtak, azokba cövekeket vertek be lábuknak; de támlájuk nem volt. A szónokok magas dobogón papoltak a bódé egyik végén. Az asszonyok hatalmas szalmakalapokat viseltek, az öregebbek szövetruhában, a fiatalabbak kartonban. A legények közül sokan mezítláb voltak, és sok gyereken nem volt más, csak egy ingecske. Az öregasszonyok kötöttek, a fiatalok pedig titokban viháncoltak. Az első bódében a szónok éppen egy énekre zendített rá. Két sort előreénekelt, a többiek pedig utána - csuda nagyszerű volt hallgatni, annyi hangon és olyan dübörgéssel énekeltek; aztán megint elénekelt két sort - és így tovább. A népek mindjobban belejöttek, és mind hangosabban énekeltek; a vége felé már voltak, akik nyöszörögni kezdtek, mások meg kiáltoztak. Aztán a szónok beszélni kezdett, és csuda nagy feneket kerített neki; ide-oda járt a dobogón, és gesztikulált; aztán szembenézett a népekkel, és torkaszakadtából kiabált rájuk; és minduntalan fölkapta a bibliáját, és fölnyitotta, mintha oda akarná adni nekik, és azt bömbölte:

- Ez a sivatagi érc kígyó! Lássátok, és gyógyuljatok meg tőle!

A nép pedig rávágott:

- Alleluja! Ááá-men! - És így ment tovább, míg mindenki zokogott és nyöszörgött és ámenezett.

- Ó, jöjjetek a bűnbánók padjára, testvéreim! Jertek, ti bűnben megfertezettek! (*Ámen!*) Jertek, betegek és lesújtottak! (*Ámen!*) Jertek, bénák és sánták, vakok és süketek (*Ámen!*), jertek, szegények és szűkölködők, szégyenben rejtőzök (*Ámen!*), jöjjetek, ti megnyomorítottak és beszennyezettek, szenvedők és bűnösök - jertek, ti lelki szegények, jertek, bűnbánó szívvel, jertek, ti, kik rongyok közt éltek, bűnben és szennyben! Tietek a víz, mely tisztává tesz, megnyitva előttetek a menny kapuit - ó, lépjete be és nyugodjatok! (*Ámen! Alleluja, hozsánna!*)

És így tovább. Az ember a végén már nem is hallotta, mit mond a szónok, akkora volt a kiáltozás és a zokogás. Az emberek fölugráltak, és mindenünnen a szónok felé tolongtak, a bűnbánók padjához igyekeztek, és közben a könny patakzott a szemükből; mikor az összes bűnbánók az első padokban nyüzsögtek, rágyújtottak egy énekre, és kiáltoztak, levetették magukat a szalmára, és a mellüket verték, mintha megvadultak volna. Az első, akit ott láttam, a király volt; úgy abajgatott, hogy legfölül hallatszott a hangja, túlkiabálva mindenkit; aztán fölugrott a dobogóra, és a szónok megkérte, hogy beszéljen a néphez, mire elkezdett szónokolni. Elmondta, hogy ő kalóz volt; harminc évig kalózkodott az Indiai-óceánon, és a legénysége igen megfogyatkozott az utóbbi harcokban; azért jött haza, hogy új embereket toborozzon, de istennek hála, előző éjjel kirabolták, és kirakták a gőzhajóról egyetlen fitying nélkül, de hálás ezért, mert ennél áldottabb dolog nem történhetett vele; most újjászületett, és most érzi magát igazán boldognak először életében; és bármilyen ágrólszakadt, mégis nekiindul, visszatér az Indiai-óceánra, és élete hátralevő részét arra fordítja, hogy az igaz ösvényre vezérelje a kalózokat; ezt ő jobban tudja bárki másnál, mert ismeri minden kalóz azon a tengeren; és ámbár igen hosszú időbe fog telleni neki, hogy pénz nélkül elérkezzen oda, ha török, ha szakad, útnak indul, és valahányszor megtérít egy kalózt, megmondja neki: „Ne nekem köszönd, ne nekem hálálkodjál; köszönd azoknak a drága jó népeknek a pokeville-i gyülekezetben, felebarátainknak és jótevőinknek és drága szónokunknak itt, akinél nincs a kalózoknak igazabb barátja!”

A végén zokogni kezdett, és vele a többiek is. Aztán valaki elkiáltotta magát:

- Gyűjtsünk neki! Csináljunk gyűjtést!

Fél tucat ember ugrott, hogy elkezdje, de egy másik hang közbekiáltott:

- Járron ő körbe a kalappal!

Erre mindenki ezt kiáltozta, még a szónok is.

A király pedig körüljárt a tömegben a kalapjával, a szemét dörgölte, áldotta és dicsérgette a népeket, és megköszönte nekik, hogy olyan jószívűek a szegény kalózokkal szemben, és minduntalan furakodtak hozzája csinos fiatal leánykák, könnyek folytak le az arcukon, és megkérték, hogy hagyja magát megcsókolni, hogy valami emlékük legyen tőle; és az öreg mindig hagyta magát; némelyiket megölelte, és négyszer-ötször is megcsókolta. Meghívták, maradjon itt egy hétig; és mindenki hívta, hogy menjen hozzájuk lakni, megtisztelésnek veszik, mondogatták; de ő azt felelte, hogy miután ez az utolsó istentisztelet, nincs értelme, hogy tovább maradjon, amúgy is siet, hogy mielőbb visszakerüljön az Indiai-óceánra, és megkezdhesse munkáját a kalózok között.

Mikor visszatértünk a tutajra, és az öreg megszámlálta a pénzét, kiderült, hogy nyolcvanhét dollárt és hetvenöt centet gyűjtött össze. Azonkívül hozott magával egy tizenöt literes pálinkás butykost, amit az egyik kocsi alatt talált, mikor hazaindultunk. Azt mondotta, hogy egészben véve még soha nem volt ilyen eredményes napja a térítői pályán.

A kalózok még a pogányoknál is többet érnek, ha beszélni kell az embernek egy erdei gyülekezésben.

A herceg azt hitte, hogy *neki* ütött be jól a nap, míg a király meg nem mutatta neki az eredményt. Kiszedett és kinyomtatott két kis megbízást - marhapasszusokat két gazda részére -, és fölvette érte a pénzt, négy dollárt. Amellett fölvelt tíz dollár árú hirdetést is az újságba, és azt mondta, négyért beveszi, ha előre kifizetik; persze hogy kifizették. Az újság előfizetése két dollár volt egy esztendőre, ő pedig fölvelt három előfizetést fél dollárért fejenként, ha előre fizetik; tüzelőfával és hagymával akarták kifizetni, ahogy szokás volt, de ő azt mondta, hogy most vette át az üzemet, és amennyire lehetett, leszállította az árakat, de készpénzt kér. Kiszedett egy verset is, amit a saját fejéből talált ki, három versszak volt, amolyan édeskés, szomorkás dolog, a címe pedig: *Tipord, világ, szegény szívem*. Ezt otthagya a lapnak kiszedve, és nem számított föl semmit érte.

Összesen kilenc és fél dollárt szedett össze, és azt mondta, ez jó munka volt.

Aztán megmutatott egy másik dolgot is, amit kinyomtatott; azért se számított föl semmit, mert magunknak szólt. Egy szökött néger képe volt rajta, a botja végén a motyóval, és alatta: „Két-száz dollár jutalom.” A szöveg tetőtől talpig leírta Jimet, és azt mondta, hogy a St. Jacques-tanyáról szökött meg, negyven mérfölddel New Orleans alól, a múlt télen, és valószínűleg északnak tartott; aki elfogja, küldje vissza, megkapja a jutalmat, és a költségeit is megtérítik.

- Most már nappal is utazhatunk, ha akarunk - mondta a herceg. - Valahányszor szembejön valaki, megkötözzük Jimet, bedobjuk a kalibába, és megmutatjuk ezt a hirdetményt, hogy mi fogtuk el fönn a folyón, de nem volt annyi pénzünk, hogy gőzhajón menjünk, ezt a tutajt is kölcsönbe kaptuk a barátainktól, és most megyünk a jutalomért. Ha volna bilincsünk és láncunk, az még jobban festene, de viszont nem illene ránk, mert szegények vagyunk. Annak már kissé ékszer jellege volna. Itt csakis kötélről lehet szó! Meg kell tartani az egységet, mint a színpadon mondják.

Mindnyájunknak tetszett ez a terv; most már igazán utazhatunk nappal is. Az éjszaka árkon-bokron túl leszünk; gondoltuk, a herceg tevékenysége a nyomdában nem fog minden muri nélkül járni, jó lesz addigra elszelelni. Elbújtunk, csöndben maradtunk, és tíz óráig az orrunkat se dugtuk ki; akkor lecsurogtunk, jó messze a várostól, és addig nem húztuk föl a lámpát, amíg túl nem voltunk a látótávolságon.

Mikor Jim reggel négykor fölébresztett, hogy átvegyem az örökösödést, megkérdezte:

- Mondd, Huck, gondolod, hogy még sok királyokkal fogunk találkozni ezen az úton?

- Nem hiszem.

- Hát akkor semmi baj. Egy-két királyt nem bánok, de az öreg. Ez a miénk cefetül be van rúgva, és a herceg nemkülönben.

Kiderült, hogy Jim megkérte a királyt, hogy beszéljen franciául, hadd hallja, hogy megy az; de az öreg azt felelte, hogy olyan régen él ebben az országban, és annyi szerencsétlenség érte, hogy már egészen elfelejtette.

XXI. FEJEZET

Már fönn volt a nap, de mi folytattuk utunkat, és nem kötöttünk ki. Egy idő múlva a király és a herceg is előkerült, elég rossz színben; de miután beugrottak a vízbe, és úsztak egyet, hamarosan fölvidultak. Reggeli után a király leült a tutaj egyik sarkára, lehúzta a cipőjét, föltúrta a nadrágját, és a vízbe lógatta a lábát, hogy teljes kényelembe helyezze magát, aztán rágyújtott a pipájára, és nekilátott a *Rómeó és Júliának*. Mikor már tűrhetően tudta, próbálni kezdtek a herceggel. A hercegnek úgy kellett az öreg fejébe verni újból meg újból, hogy mondjon minden szót; megmutatta neki, hogyan sóhajtozzon, hogy tegye a kezét a szívére, és rövidesen azt mondta, meg van elégedve.

- Csak ne bömbölje úgy: *Rómeó!* - mint egy bika; lágyan, nyögdécselve, tompán kell mondani; *Ro-o-ómeó...* az az igazi; Júlia egy angyali fiatal leányzó még, és nem üvöltözik ám úgy, mint egy sakál.

Aztán elővettek két hosszú kardot, amit a herceg tölgyfa lécekből fabrikált, és a vívást próbálták. A herceg azt mondta, ő III. Richárd; csuda látvány volt, ahogy egymásnak mentek, és körbeugráltak a tutajon.

Egyszer aztán a király megcsúszott, és belepottyant a vízbe, erre pihenőt tartottak, és elmesélték egymásnak, milyen kalandjaik voltak régebben a folyó mentén.

Ebéd után azt mondta a herceg:

- Tudja, felség, ebből egy első osztályú előadást csinálunk, kell hát még valami hozzá. Valamivel csak ki kell állni, ha újrának.

- Mi az újrázás, Bridgewater?

A herceg elmagyarázta neki, és azt mondta:

- Én majd eljáróm nekik a hegyipásztor-táncot vagy a matróztáncot; maga pedig... mit is lehetne?... Megvan! Maga elmondja Hamlet monológját.

- Hamlet micsodáját?

- Hamlet monológját, tudja, ez Shakespeare leghíresebb dolga. Főnséges, főnséges valami! Mindig elbűvöli a nézőket. A könyvemben nincsen meg - csak egy könyv van velem -, de azt hiszem, össze tudom szedni emlékezetből. Várjon csak, hadd sétáljak egy kicsit, mindjárt előidézem agyam rekeszéből.

Föl-alá járkált egy ideig, gondolkodva, és időnként irtó módon ráncolta a homlokát; aztán fölhúzta a szemöldökét; vagy a homlokához szorította a tenyerét, néha visszahőkölt, és nyögött egyet; sőt néha föl is sóhajtott, és úgy tett, mint aki sír. Nagyszerű látvány volt. Lassanként eszébe jutott. Azt mondta, figyeljünk. Aztán fölvette a legelőkelőbb pózt, az egyik lábát kiteve, a karját meredten felemelve, és fölnézett az égre: aztán elkezdett hörögni és nyögni, a fogát csikorgatta, és az egész szavalás alatt üvöltött, gesztikulált, és hol kidagasztotta a mellét, hol nem - ilyen színjátszást még sose láttam. Itt van a szavalat, én is megtanultam, mert elég könnyű volt, amíg ő betanította a királynak:

Lenni vagy nem lenni: ez a puszta ék,
mely kínossá teszi a hosszú létet:
annak ki terhet viszen: míg a birnami erdő
lejön magától Dunsinane-be.
De él a félelem halál után,
s gyilkos az ártatlan álmodás
a nagy természet ferde útjain.
A vak szerencse átkos nyilait
nem vetjük másra, csak ami miénk.
Adjon békét a köztisztelet:
ébreszd föl Duncant, csendes kopogás!
Tudom, hogy tudod;
mert ki szenved az idő ostorát,
az elnyomó dühét, a büszkék megvetését,
törvény haragját és a fájdalom
simogató tűszúrásait,
az éj vad, halott, sötét csend idején,
mikor kripták ásítanak felénk
szokott fekete öltözetben,
az ismeretlen ország, honnan utazó
meg nem tért még soha, felénk lehel,
és elpusztítja fél világaink.
Az elhatározás belső heve az,
mint a macska kemence vállain,
mely gonddal fűszerez,
és felhőket von tetőink fölé.
Ezért folynak az útra csermelyek,
és elveszítik a tett hírnevét.
Várjuk a végét, hittel, jámborul. De te,
szelíd Ophelia,
nyisd ki súlyos és márványos szájadat,
s eridj kolostorba - menj!

Az öregnek csudára tetszett a szavalat, hamarosan be is vágta, és pompásan tudta előadni. Mintha neki írták volna; ha belejött, és elkezdett ágálni a kezével, öröm volt nézni, úgy hadonászott, és forgatta a szemét hozzá.

Ahogy az első alkalom adódott, a herceg kinyomatott egy csomó színlapot; azután még két-három napig a tutaj csuda élénk hely volt, mert egész nap más se folyt rajta, csak vívás meg próbák.

Egy reggel, mikor már javában benne jártunk Arkansas államban, megpillantottunk egy isten háta mögötti városkát egy nagy kanyarban; kikötöttünk fölötte vagy háromnegyed mérfölddel egy patak torkolatánál, ami olyan volt, mint egy alagút, mert mindenfelől ráborultak a ciprusok. Jimet ott hagytuk, és mi, többiek, lementünk a csónakkal megnézni, hogy van-e valami kilátás az előadásra.

Szerencsénk volt; délután éppen cirkuszeloadás készült, és a vidéki népek is kezdtek tódulni, ki szekéren, ki lóháton. A cirkusz még este előtt el akart menni, így hát remek kilátásaink voltak. A herceg kibérelte a községházát, és aztán körüljártunk kiragasztani a színlapokat. A szövegük ez volt:

SHAKESPEARE-FELÚJÍTÁS!
FELÜLMÚLHATATLAN SZENZÁCIÓ!

Kizárólag ma este

A világhírű tragikus színészek: Ifjabb Garrick, a londoni Drury Lane tagja és idősebb Kean, a londoni Királyi Színház és több európai operaház örökös tagja felejthetetlen Shakespeare-alakításban:

AZ ERKÉLYJELENET
RÓMEÓ ÉS JÚLIÁBÓL

Rómeó: *David Garrick*. Júlia: *Edmund Kean*
És a társulat összes többi erői
Új kosztümök, új díszletek, új szereposztás

Ezenkívül:

Az izgató, fenséges és vérfagyasztó párbajjelenet
III. RICHÁRDBÓL

III. Richárd: *David Garrick*. Richmond: *Edmund Kean*

Továbbá (közkívánatra)

HAMLET
HALHATATLAN MONOLÓGJA

Előadja a kiváló Edmund Kean
Ezt a szerepet háromszázszor játszotta el Párizsban!
Kizárólag ma este! Sürgető európai szerződések miatt!

Belépődíj 25 cent; gyermekek és szolgálók részére 10 cent

Utána szétnéztünk a városban. A házak és boltok ócska, ütött-kopott fabódék voltak, még csak ki se voltak meszelve; cölöpökre építve, fél méterrel az utca szintje fölé, hogy áradáskor a víz be ne csapjon lakásukba. A házakat apró kertek vették körül, de úgy látszik, mást nem termesztettek bennük, csak gízgázt, napraforgót, hamut, ócska cipőket és csizmákat, törött üvegeket, rongyokat és lyukas fazekakat. A kerítések is mindenféle szedett-vedett lécből állottak, csak úgy átabotában megszőgelve; kidült-bedőlt mindenik, és az ajtót is csak az imádság tartotta rajtuk. Egyik-másik palánk valamikor be volt meszelve, a herceg azt mondta, hogy talán Kolumbusz idejében.

A kertekben disznók turkáltak és gyerekek ugrándoztak, akik a disznókat hajkurászták.

A boltok mind egy utcában voltak. Elöl mindegyiknek ponyvája volt kifeszítve, és a falusiak a tartórudakhoz kötötték a lovukat. A ponyva alatt üres ládák és naplopók tanyáztak, akiknek minden foglalkozásuk az volt, hogy bicskájukkal a ládákat farigcsálták, s közben bagót rágtak. Ott ásítottak és nyújtózkodtak egész nap. Csuda társaság. A fejükön rendesen akkora sárga

szalmakalap, mint egy napernyő, de se kabátot, se mellényt nem viseltek; egymást Jimnek és Billnek és Joe-nak és Andynek szölongatták, vontatottan beszéltek, és sűrűn káromkodtak. Minden póznához legalább egy naplopó támaszkodott zsebre vágott kézzel, és csak akkor húzta ki a kezét, ha bagót vagy dohányt kért kölcsön. Az ember minduntalan azt hallotta:

- Adj egy pofa bagót, Hank!

- Nem tudok adni; csak egy kicsi maradt magamnak is. Kérj Billtől.

Bill aztán adott, ha adott, vagy azt mondta, hogy neki sincs. Az ilyen csavargók közt vannak olyanok, akiknek soha sincs egy centjük se, de még egy pofa bagójuk sincs a sajátjukból. Még a bagót is kölcsönkérik. Ha azt hallja az ember: „Adj kölcsön egy pofa bagót, Jack, most adtam az utolsót oda Bill Thompsonnak” - tudja, hogy hazugság az egész: legföljebb az idegent lehetne vele becsapni; de Jack nem idegen, és azt feleli erre:

- Te adtál neki egy pofa bagót, mi? A keresztanyád térgye! Inkább add vissza azt a bagót, amit eddig kölcsönkértél tőlem, Lafe Buckner, akkor kölcsönzök neked akár két mázsát is, és a régi tartozásodért elengedem a kamatot.

- Mér, hát nem megadtam már belőle eccer valamennyit?

- Persze, vagy hat porciót. És finom dohányt kértél kölcsön, aztán kapadohányt adtál vissza.

A finom dohány olyan, mint egy fekete palacsinta, de az ilyen fickók rendszerint a nyers levelet csavarják össze, és azt rágják. Ha kölcsönkérik egy pofa bagót, nem késsel vagdalják le, hanem foguk közé veszik a dohánytekercset, és úgy próbálnak letépni egy darabot, olyankor a lepény tulajdonosa rendesen búskomoran nézi, és azt mondja, mikor visszakapja:

- Tudod mit, inkább azt add vissza, amit leharaptál, és a többit tartsd meg magadnak!

Az utca és a járda csupa sár volt, nem is volt ott más, csak fekete, ragacsos sár, helyenként fél méterre is belesüppedt, aki nem vigyázott; arasznyi mély mindenütt megvolt. Mindenütt disznók rőfögtek, és turkáltak benne. Néha egy koszos koca ballagott át az úton egy csapat malaccal, aztán fogta magát, és ledöglött az utca közepén, az arra járóknak pedig ki kellett őket kerülni; a koca behunyta a szemét, a füleit mozgatta, és elnyújtózott, amíg a malacok szoptak, és olyan boldognak látszott, mintha jó pénzért csinálná. Nemsokára hallotta az ember: „Csípd meg, Tigris, fogd meg!” - és a koca iszonyú visítással nekiiramodott, mindegyik fülébe egy kutya akaszkodott, és még tíz-húsz kutya a nyomában; erre az összes naplopók fölkeltek megnézni, mi a hecc, és röhögtek rajta. Aztán visszaheveredtek, amíg a két kutya össze nem verekedett. Semmi nem tudta őket annyira fölizgatni és olyan boldoggá tenni, mint egy kutyaháborúság, legfeljebb az, ha bekenték egy kóbor kutya farkát terpentinnel, és meggyújtották, vagy pléhfazekat kötöttek a farkára és lesték, amíg megkergült.

A folyóparton is állott egy sor ház; azok is úgy meg voltak dülve, mintha minden percben bele akarnának esni a vízbe. Másutt meg alá volt mosva a part; a fölött is laktak emberek, pedig az veszélyes lehet, mert a víz akkora partot is kimos néha, mint egy ház. Néha fél mérföldön végig alá van mosva a part, és addig vájja a víz, amíg egy nyáron az egész be nem omlik. Az ilyen városok mindig hátrálnak, mert a folyó állandóan eszi őket.

Mentől jobban közeledett a dél, annál több szekér és ló mutatkozott az utcán. A családok magukkal hozták az ebédjüket, és a szekereikben ették meg. Böven fogyott a pálinka is, és több helyen össze is verekedtek.

- Itt jön Boggs! Mégiscsak bejött a maga kis itókájáért, itt jön, fiúk!

A naplopók mind csudára örültek, úgy látszik, sokat röhögtek Boggs rovására. Az egyik azt mondta:

- Kíváncsi vagyok, kibe fog belekötni máma. Ha mindenkit elintézett vóna, akibe belekötött az utóbbi hús évben, csuda nagy tekintélye vóna.

- Bár engem fenyegetne meg eccer Boggs, akkor legalább tudnám, hogy ezer esztendeig se halok meg - mondta egy másik.

Boggs arrafelé ügetett lován, kiabált és üvöltött, mint a sakál.

- Hé, félre az útból! Harcias kedvemben vagyok, és ha nem takarodtok, mindjárt föl fog menni a koporsó ára!

Be volt rúgva, és ide-oda hajbókolt a nyeregben; jó ötvenes lehetett, a képe egészen kivörösödött. Mindenki kiabált feléje, röhögtek rajta, ugratták, ő pedig visszakiáltott, hogy lesz gondja rájuk, és jönnek még az ő utcájába, de most nem ér rá, mert azért jött a városba, hogy megölje a vén Sherburn ezredest, és az a jelszava: „Előbb gyün a hús, aztán a feketelevés.”

Megpillantott engem, odafarolt, és rám kiáltott:

- Honnét gyüsz, te kölök? Elkészültél a halálra?

Aztán továbblovagolt. Én begyulladtam, de az egyik fickó azt mondta:

- Csak a szája jár, mindig ilyen, ha be van rúgva. A legjobb természetű vén bolond egész Arkansasban, a légynek se árt se részegen, se józanon.

Boggs odalovagolt a legnagyobb bolt elé, lesunyta a fejét, hogy belásson a ponyva alá, és beordította:

- Gyere ki, Sherburn! Bújj ki, és nézz a szemembe, ha mersz! Te csaptál be, terád vadászok most, kutya, és most meg is fogtalak!

És így tovább, elmondta Sherburnt mindennek, ami eszébe jutott, és lassanként az egész utca teli volt néppel, akik rajta röhögtek, és hallgatták szájalását.

Egyszerre csak kilépett egy büszke tartású, olyan ötvenöt év körüli férfi a boltból - legeslegjobban öltözött valaki az egész városban -, és a tömeg kettévált, hogy utat nyisson neki. Igen nyugodtan és csöndesen azt mondta Boggsnak:

- Már unom, Boggs; de pontosan egy óra időt adok neked. Egy órát, jól jegyezd meg. Ha azután is ki mered nyitni rám a szádat, elbújhatsz a világ másik végére, ott is megtalállak.

Aztán sarkon fordult és visszament. A tömeg igen megcsöndesedett; moccanni se nagyon moccantak, és senki nem nevetett. Boggs ellovagolt onnét, és utca hosszat tovább szidta Sherburnt, ahogy a torkán kifért, hamarosan visszafordult, és megint megállt a bolt előtt, és ott folytatta, ahol az előbb abba hagyta. Egypáran odacsoportosultak köré, és próbálták elhallgattatni, de nem lehetett bírni vele; mondták neki, hogy negyedóra hiányzik az egyből, és haza kell mennie, s mindenképpen tisztuljon innét. De nem használt. Csak tovább káromkodott, a kalapját a földhöz vágta, és átlovagolt rajta, aztán megint végigvágatott az utcán, a szürke haja lobogott utána. Mindenki igyekezett észre téríteni, és le akarták ráncigálni lováról, hogy becsukják valahová, amíg kijózanodik; de nem használt, tovább vágatott, és tovább átkozta Sherburnt. Valakinek eszébe jutott:

- Menjetek a lányáért, gyorsan, hozzátok ide a lányát; talán arra hallgatni fog. Ha valaki le tudja beszélni, talán ő.

Valaki elfutott érte. Én elindultam lefelé az utcán. Öt-tíz perc múlva megint megjelent Boggs, de nem lóháton. Kalap nélkül tántorgott felém, kétoldalt két barátja támogatta karonfogva, és látszott, hogy siettetik. Már lecsöndesedett, és nagyon behúzta a nyakát; nem maradt hátra, hanem inkább ő siettette a másik kettőt. Egyszerre fölhangzott:

- Boggs!

Odanéztem, ki kiáltott, hát ott állt Sherburn ezredes. Nyugodtan állott az utcán, fölemelt pisztoly a kezében - nem célzott vele, a csövét az ég felé tartotta. Ugyanabban a szempillantásban láttam, hogy egy fiatal lány szalad arrafelé két férfival. Boggs és társai megfordultak, mikor az ezredes rákiáltott, és mikor megpillantották a pisztolyt, a két ember félreugrott; a pisztoly csöve pedig lassan lefelé fordult, Boggs felé, mind a két kakasa föl húzva. Boggs égne emelte a karját, és elkiáltotta magát:

- Ne lőj, az istenért!

Durr! - szólt az első lövés, és Boggs hátratántorodott, a levegőbe markolászva; durr! - hallatszott a másik, és Boggs összeesett, elterült a porban, mozdulatlan, mint egy zsák, kiterjesztett karral. A lány fölsikoltott, odarohant, és ráborult az apjára zokogva: „Megölte, ó, istenem, megölte!” A tömeg összezárult körülöttük, egymást lökdösték és nyomták, a nyakukat meregették, hogy jobban lássanak, a körön belül állók pedig igyekeztek visszatartani őket, és kiabáltak: „Vissza, vissza! Levegőt, hagyjatok neki levegőt!”

Sherburn ezredes elhajította a pisztolyát, sarkon fordult és elment.

Boggsot a patikába vitték, a tömeg ott nyüzsgött körülötte, az egész város odagyúlt; én is odafurakodtam, és jó helyet találtam az egyik ablakban, ahonnan mindent láthattam. Lefektették a padlóra, egy nagy bibliát tettek a feje alá, egy másikat pedig kinyitottak, és a mellére tették. Előbb azonban kinyitották az ingét, és látni lehetett, hol mentek be a golyók. Nyolc-tíz hörgés még kiszaladt belőle, a melle fölemelte a bibliát, mikor belélegzett, és leengedte, mikor kilélegzett, aztán mozdulatlan maradt; meghalt. A lányát elvonszolták mellőle, az, szegény, sikoltozott, és zokogott, de elvitték. Tizenhat éves forma lehetett, nagyon bájos és szelíd kinézésű, de sápadt volt, és össze volt törve.

Rövidesen az egész város összegyülekezett a patika előtt, tolakodva, lökdösődve, könyökölve és az ablak körül nyüzsgöve: persze akik ott voltak, nem akartak helyet adni, a többiek pedig morogtak.

- Hé, ti már láttátok eleget, fiúk, hagyjatok minket is, ne csak ti bámuljatok mindig, más meg semmit se lát! Másnak is joga van odamenni!

Persze azok visszafóráztak; én elosontam onnét, mert kezdett szorulni a kapca; az utca tömve volt, és mindenki izgatott volt. Aki látta a lövöldözést, arról mesélt; egész tömeg nyüzsgött körülöttük, kinyújtott nyakkal hallgatták a történetet. Az egyik, egy hosszú, vézna ember, akinek kályhacsőhöz hasonló kalap ült hosszú haján, egy görbe nyelvű botot szorongatott, és avval mutogatta a helyet, ahol Boggs állt, ahol Sherburn állt, a népek pedig mentek utána egyik helyről a másikra, és nézték, mit csinál, és bólogattak, hogy mennyire értik, lehajoltak, és csípőre tett kézzel figyelték, ahogy a bottal a helyeket mutogatta; aztán megállt mereven és katonásan azon a helyen, ahol Sherburn állott, a homlokát összehúzta, a kalapja karimáját a szemébe nyomta, és azt kiáltotta: „Boggs!” - a botját pedig lassan vízszintesre vitte, azt mondta: „Durr!” - hátratántorodott, újból azt mondta: „Durr!” - és hátrazuhant. Akik látták, azt mondták, tökéletesen játszotta el az egészet; szóról szóra így történt.

Egész csomó ember vette elő a csutoráját, és megkínálták.

Aztán valaki elkiáltotta magát, hogy meg kellene lincselni Sherburnt. Egy perc alatt végigfutott a tömegen, és mindenki ezt kiáltozta; erre ordítózva elindultak, és minden szárítókőtelel leszaggattak, ami az útjukba esett, hogy azzal akasszák föl az ezredest.

XXII. FEJEZET

Sherburn háza felé özönlöttek az utcán, üvöltöztek, ahogy a torkukon kifért, és ami nem szaladt el előlük, azt legázolták, és pacallá tiporták. Ijesztő volt nézni. Gyerkcöcök szaladgáltak a tömeg előtt, visítózva és igyekezve elszaladni az útból; minden ablak tömve volt asszonynéppel, és minden fán néger kölykök csücsültek, a néger férfiak és asszonyok pedig a kerítések mögül lesték a dolgot; de mikor a tömeg a közelükbe ért, elinaltak, nehogy őket is elkapják. A nők és a gyerekek bőgtek, ahogy a torkukon kifért.

Sherburn kerítése előtt megtorlódtak, olyan sűrűn, ahogyan csak tudtak, és az ember a saját hangját se hallotta a lármától. A házig egy kis kert futott, talán húsz méter széles. Valaki elordította magát: „Törjük be a kerítést!” - erre egy reccsenéssel benyomták a palánkot, és nekilódultak a ház falának, mint egy hullám.

Ekkor lépett ki Sherburn a háza tornácára, kétsövű puska a kezében, és megállott, nyugodtan és minden izgatottság nélkül; ki se nyitotta a száját. A ricsaj alábbhagyott, és a hullám visszatorlódtott.

Sherburn egy szót se szólt, csak nézett le rájuk. Ez a némaság irtó hátborzongató volt. Sherburn végigjártatta a szemét a tömegen, és akire ránézett, az igyekezett állni a tekintetét, de nem sokáig bírta, inkább lesütötték a szemüket, és kussoltak. Aztán Sherburn elnevette magát; nem vidáman, hanem úgy, ahogy akkor érez az ember, ha homok csikordul meg a foga alatt a kenyérben.

Aztán lassan, megvetően megszólalt:

- Ti akartok meglincselni valakit! Mulatságos. Még hogy ti volnátok elég bátrak meglincselni valakit, aki férfi a talpán? Amiért van merszetek göröngyökkel megdobálni valami nyomorult, ágrólszakadt nőszemélyt, aki ide téved, azt hiszitek, hogy van bátorságtok hozzányúlni egy férfhoz? Aki férfi, biztonságban érezheti magát közöttetek, még ha tízezren vagytok is, amíg nappal van, és amíg nem vagytok a háta mögött.

Ismerlek benneteket, mi?! Átlátok rajtatok, nyavalyások! Én Délen születtem, és ott nőtem föl, de jó ideje élek Északon; ismerem az átlagembert. Az átlagember gyáva. Északon hagyja, hogy bárki rátaposson, aztán elbújik, és alázatos lélekért imádkozik, hogy elbírja a szégyent. Délen egyetlen férfi fényes nappal megállított egy postakocsit tele férfiutasokkal, és kirabolta őket. Az újságjaitok addig papolják, hogy bátor nép vagytok, hogy a végén magatok is azt hiszitek, hogy bátrabbak vagytok minden más népnél, pedig csak éppolyan bátrak vagytok, mint a többi. Miért nem kötik fel a bíróságaitok a gyilkosokat?

Mert a bírók félnek, hogy a gyilkos barátai hátulról lelövik őket a sötétben; erre tényleg elég bátrak vagytok.

Ezért mentik föl mindig őket; aztán egy valódi férfi éjszaka elmegy érte, száz álarcos anyámasszony katonájával a háta mögött, és meglincseli a gazembert. Most ott tévedtetek, hogy nem hoztatok magatokkal ezt az embert; másodsor meg ott tévedtetek, hogy nem sötétben jöttetek, álarcosan. Egy félembert hoztatok magatokkal - Buck Harknesst, amott -, mert ha ő el nem indított volna, megelégedtetek volna az ordítózással.

Ti nem akartatok jönni. A közönséges ember nem szereti a bajt és a veszedelmet. Ti se szeretitek a bajt és a veszedelmet. De ha csak egy félelme - mint Buck Harkness - elkiáltja magát: „Lincseljük meg, lincseljük meg!” - már nem mertek visszakozni, féltek, hogy kiderül,

mik vagytok tulajdonképpen - gyáva kutyák -, és elkezdtek kiabálni, odabújtok annak a fél-embernek a kabátja mögé, és idetolakodtok, esküdözve, hogy milyen nagy tetteket fogtok elkövetni.

A legszánalmasabb látvány egy ilyen embercsorda; a hadsereg is csak csorda; a katonákat nem a velük született bátorság hajtja, csak a nagy tömegük meg a tisztek adnak nekik némi bátorságot. De egy ilyen csürhe, férfi nélkül, aki vezesse őket, még sokkal szánalomra méltóbb. Most pedig nincs más hátra a számotokra, mint behúzni a farkatokat, hazamenni, és elbújni egy lyukba. Ha lesz lincselés, az biztosan éjszaka lesz, déli szokás szerint; és akik jönnek, álarcban jönnek, és lesz velük egy férfi, aki vezesse őket. Most pedig takarodjatok, és vigyétek magatokkal ezt a félembert is! - És ezt mondva, puskáját bal karján átfektette, és felhúzta a kakasát.

A tömeg hirtelen visszahúzódott, szétszakadozott, és minden irányban elszéledt. Buck Harkness a nyomukban, és igen lógatta az orrát. Ott is maradhattam volna, ha akarok, de nem volt nagy kedvem hozzá.

A cirkuszhoz mentem, a hátsó fele körül őgyelegtem, és mikor az ór elment, bebújtam a ponyva alatt. A húzdollárosom és holmi aprópénz nálam volt ugyan, de mért ne spóroljak, ha lehet; az ember sosem tudja, mikor kerül rá nagyobb szükség, messze hazulról, idegenek között.

Az ember sosem lehet elég óvatos. Nem mintha ellene volnék, hogy az ember cirkuszra költse a pénzét, ha nincs más mulatsága, de pazarolni rá, nincs értelme.

Igazi nagy cirkusz volt. Nincs pompásabb látvány, mint mikor kettesével belovagolnak, egy hölgy és egy úr egymás mellett, a férfiak csak feszes nadrágban és ingujjban, cipő és sarkantyú nélkül, a kezük a csípőjükön, könnyedén és mutatósan - legalább húszan voltak -, és minden nő csudaszép, mintha egy csapat királynőt látna az ember, olyan ruhákban, amelyek legalább egymillió dollárba kerülnek, telehintve gyémántokkal. Nagyszerű látvány volt; még életemben nem láttam ilyen szépet. Aztán egymás után fölállottak, és olyan finoman és kecsesen libegtek végig a porondon, a férfiak magasan, előkelően, feszesen, a fejük cikcakkos vonalat írt a levegőben, ahogy a ló futott, a nők rózsalevél ruhája pedig libegett, csupa selyem a csípőjük körül; mindegyik úgy festett, mint valami gyönyörű, eleven napernyő.

És mind gyorsabban és gyorsabban mentek, és táncoltak a ló hátán, előbb az egyik lábukat rúgták föl a levegőbe, aztán a másikat, a lovak kinyúltak, a cirkuszigazgató pedig körbe-körbe járt a középén, pattogtatta az ostorát, és kiáltozta: „Gyíó-gyú!” - a bohóc pedig a háta mögött figurázott; aztán elengedték a gyeplőt, a hölgyek csípőre tették a kezüket, a férfiak pedig keresztbe fonták a karjukat; a végén a lovak letérdeltek, ők pedig leugráltak, és kecsesen meghajoltak, hát olyan mesésépet még nem láttam! Utána kifutottak, a közönség pedig tapsolt, hogy majd megszakadt.

Az egész előadás alatt a legmeglepőbb dolgokat művelték; a bohóc pedig egész idő alatt mókázott, hogy az ember majd megszakadt a nevetéstől. Az igazgató egy szót se szólhatott, és máris a legjobb viccel vágott rá; ma sem értem, hogy tudott olyan hirtelen mindig olyan jókat kitalálni. Én egy esztendeig törhetném rajta a fejemet. Aztán egy részeg ember be akart menni a porondra, azt mondta, lovagolni akar, dicsekedett, hogy ő is lovagol úgy, mint akárki más. Próbálták kituszkolni, de nem hallgatott rájuk, és megállt az egész előadás. A népek már elkezdtek kiabálni, és vicceltek vele, erre megvadult, és tombolni kezdett; az emberek már ugráltak lefelé a padokon keresztül, hogy a porondra jussanak, és kiáltoztak: „Üssétek le! Ki vele!” - a nők pedig sikoltozni kezdtek. A cirkuszigazgató erre egy kis beszédet tartott; azt mondta, reméli, az urak megnyugszanak, és ha ez az ember megígéri, hogy nem csinál több

zavart, ő megengedi, hogy lovagoljon, ha egyáltalán lóra tud ülni. Erre mindenki nevetett, és azt mondták: rajta! Az az ember fölmaszott a lóra, az pedig azon minutumban toporzékolni, ágaskodni és farolni kezdett, két cirkuszi szolga kapaszkodott a zablájába, azokat is magával vonszolta, a részeg ember pedig a nyakán lógott, és minden ugrásnál égnek állt a lába, és mindenki fölállott, röhögve és ordítózva, hogy a könnyek csurogtak a képükről. Végül a ló kiszakította magát, és vágatni kezdett, mint az ördögmotolla, az a bolond pedig hol a hátán feküdt, hol a nyakában lógott, a keze a földet söpörte néha, a nézők pedig majd megpukkadtak a kacagástól. Én nem mulattam olyan jól; reszketett minden tagom, hogy mi lesz vele. De rövidesen nyeregbe keveredett, megkaparintotta a kantárt, erre-arra hajladozva, és a következő pillanatban fölpattant, eleresztette a kantárszárat, és állt! A ló pedig úgy vágatott körbe, mintha égne a ház. Ez a részeg úgy állt ott, olyan vidáman és nyugodtan, mintha soha életében nem lett volna részeg, aztán elkezdte lehányini magáról a ruháit. Úgy dobálta le magáról őket, hogy csak úgy röpködtek a levegőben; legalább tizenhét rend ruha volt rajta. Aztán, ahogy ott állott, karcsún és csinosan, a világ legszebb, legtarkább ruházatában, elővette a lovaglóstorát, és ráhúzott a lóra; az kinyúlt, mint egy agár - a végén pedig lelibbent róla, meghajolt, és kitáncolt az öltöző felé, a közönség pedig üvöltött a meglepetéstől és a gyönyörűségtől.

Az igazgató csak most látta, hogy becsapták, és nem hiszem, hogy butább képet vágott volna valaki a világon. A saját embere volt! Saját maga találta ki az egész mókát, és senkinek se árulta el! Kicsit én is szégyelltem magam, hogy így hagytam magam fölültetni, de a cirkusz-igazgatóval nem cseréltem volna ezer dollárért sem.

Lehet, hogy vannak nagyobb cirkuszok ennél, de én még olyat nem láttam. Nekem ez is csuda módon tetszett; s ha valaha még találkozom ezzel a cirkusszal, pártfogásomra mindig számíthat.

Este mi is megtartottuk a magunk előadását; de nem volt több közönség, mint tán tizenkét ember, éppen hogy a költségeink bejöttek. Azok is egész idő alatt röhögtek, és a herceg majdnem megvadult; és mindenki elment, mielőtt vége lett volna az előadásnak, kivéve egy fiút, aki elaludt. A herceg azt mondta, hogy ezek az arkansasi fajankók nem érnek föl Shakespeare-hez; nekik bohózat kell vagy még annál is alantasabb. Azt mondta, majd eltalálja ő a gusztusukat. Másnap reggel szerzett nagy csomagolópapirosokat, festett néhány színlapot, és kiragasztotta őket a városban.

A színlap így szólt:

A VÁROSHÁZÁN CSAK HÁROM ESTÉN ÁT!

A közismert művészek:

**IFJABB DAVID GARRICK
ÉS IDŐSEBB EDMUND KEAN**

a londoni és egyéb európai színpadok tagjai hátborzongató
tragédiájukban, melynek címe:

A KIRÁLY TEVEPÁRDUCA

vagy

A KIRÁLYI NONPLUSZULTRA!!!

Belépődíj 50 cent

És az alján a legvastagabb sor:

**NŐKNEK ÉS GYERMEKEKNEK
TILOS A BEMENET!**

- Ha erre a sorra be nem csődülnek - mondta a herceg -, nem ismerem Arkansast!

XXIII. FEJEZET

A herceg meg a király egész nap a színpadon serénykedett, függönyt szerelt, és gyertyákat rakott föl rivaldafénynek. Este tényleg zsúfolásig megtelt a nézőtér. Mikor már nem fértek be többen, a herceg becsukta a pénztárt, és hátrament a színpadra, kilépett a függöny elé, és egy rövid beszédet tartott; földicsérte a tragédiát, és azt mondta, hogy ennél izgalmasabbat még senki se látott; és összevissza locsogott a darabról mindenfelét, az idősb Edmund Keanról, akié a főszerep benne, s mikor már mindenki topogott a várakozástól, fölhúzta a függönyt. Utána betáncolt a király négykézláb, anyaszült meztelenül; és tetőtől talpig be volt festve csíkosra, mint egy zebra, a szivárvány minden színében. És még - de nem is fontos, mi volt még rajta - csuda vadul nézett ki, de irtó röhögtető volt. Az emberek majd meghaltak a kacagástól, és mikor a király abbahagyta a fickándoást, és beugrált a színpad mögé, addig üvöltöttek, tapsoltak és hogyvoltoztak, amíg újra ki nem jött megint fickándozni, és azután harmadszor is kihívták. Még egy bivaly is röhögött volna, ha meglátja azt a vén bolondot ilyenformán kipingálva.

Aztán a herceg leengedte a függönyt, meghajolt a közönség felé, s mondta, hogy a hatalmas tragédiát már csak két este fogják játszani, sürgős londoni szerződések miatt, mert a Drury Lane színházban már előre el vannak adva a jegyek; aztán újból meghajolt feléjük, és azt mondta, hogy ha tetszett nekik a darab, és meg voltak vele elégedve, reméli, hogy meg fogják említeni barátaiknak is, hogy azok is jöjjenek el és nézzék meg. Húszan is fölkiáltottak:

- Mi az, vége van? Ez az egész?

A herceg azt mondta:

- Igen.

Erre lett csak ricsaj!

- Csalás! - ordította mindenki, és már rohantak a színpad felé, hogy ellássák a színészek baját. De egy derék, vállas ember fölugrott a padra, és elkiáltotta magát:

- Megálljatok! Egy szót, uraim!

Mindenki odafordult.

- Becsaptak bennünket, csúnyán becsaptak. De azt hiszem, senki nem akarja, hogy rajtunk nevéssen az egész város, és ne legyen vége-hossza a pofázásnak, hogy járatják velünk a bolondját. Nem biz a'! Menjünk szépen haza, dicsérjük föl a színdarabot, és küldjük el a többieket is! Akkor legalább mind egy kalap alatt leszünk. Nincs igazam? (Úgy van! Igaza van a bírónak! - hallatszott mindenfelől.) Akkor rendben van, szó se essék a becsapásról. Menjen ki-ki haza, és beszélje rá a többit is, hogy gyűjjön el.

Másnap egyebet se lehetett hallani az egész városban, mint hogy milyen pompás volt az előadás. A nézőtér megint dugig volt néppel, és ezeknek megint ugyanavval szúrtuk ki a szemét. Aztán a királlyal és a herceggel visszamentünk a tutajra, és megvacsoráztunk; éjfél tájban pedig kitoltuk a tutajt a rejtekhelyről, és leúsztattunk a folyó közepén jó két mérfölddel a város alá; ott újból elrejtettük.

Harmadik este is megtelt a terem az utolsó szögig. De ezek nem újonnan jöttek voltak, hanem olyanok, akik már látták a darabot előzőleg. Én a herceg mellett állottam az ajtónál, és láttam, hogy minden nézőnek ki volt dagadva a zsebe, vagy volt valami a kabátja alatt, és azt is éreztem, hogy nem illatszerezes flakákat szorongatnak. Záptojást éreztem ládászám, rohadt

káposztát és hasonlót; és ha van orrom a döglött macskához, márpedig van, hát legalább hatvannégy volt belőlük. Benéztem egy percre a nézők közé, de nekem is túl vegyes volt a levegő, ezért sietve kifordultam onnét.

Mikor már többen nem fértek be, a herceg adott egy suhancnak egy húszast, hogy őrizze pár percig az ajtót, ő meg elindult a színpad felé. Én utána; de mikor befordultunk a sarkon a sötétbe, a herceg azt mondta:

- Most pedig szedjük a nyakunk közé a lábunkat, és iszkoljunk a tutajhoz, ahogy csak bírunk!

Én nekiiramodtam, ő nemkülönben. Egyszerre értünk a tutajhoz, és két másodperc múlva már a folyó sodrában siklottunk a közepe felé, egyetlen mukk nélkül. No, a szegény király irtó pácban lehet - gondoltam -, ha azok elkapják; de esze ágában se volt; egyszerre csak kimászott a kalibából, és megkérdezte:

- No, hogy ütött be máma a cirkusz, herceg?

Fönn se volt a városban a vén kujon.

Jó tíz mérföldre lehattunk a várostól, mikor föl mertük gyújtani a lámpát. Megvacsoráztunk, a király és a herceg majd hülyére röhögtek magukat azon, hogy úgy fölültették a népet. A herceg azt mondta:

- Zöldfülűek, fajankók! Tudtam, hogy első este befogják a szájukat, és beküldik a többieket is; és tudtam, hogy a harmadik estére várnak, hogy majd akkor ők rendeznek előadást. Hát most rendezhetnek, és sokat adnék érte, ha látnám, mi folyik ott. Kíváncsi vagyok, hogy mivel töltik ki a műsort. Akár pikniket is rendezhetnek, ha kedvük tartja, hozzávalót vittek magukkal eleget.

Ez a két lókötő négyszázhatvanöt dollárt vett be a három este. Soha nem láttam még akkora halom pénzt egy csomóban.

Mikor már elaludtak és horkolni kezdtek, Jim megszólalt:

- Mondsza csak, Huck, te nem csudálkozol, hogy viselkedik ez a király?

- Nem én - feleltem.

- Mért nem, Huck?

- Hát mert ilyen a fajtájuk. Azt hiszem, mind egy kaptafára megy.

- Te Huck, ezek a mi királyaink nem mások, mint közönséges csirkefogók.

- Hát én is azt mondom; a királyok többnyire mind csirkefogók, amennyire én ismerem őket.

- Igazán?

- Ha olvasol róluk egyszer, magad is meglátod. Vegyük például Nyolcadik Henriket: ezek itt vasárnapi iskolai tanfelügyelők hozzá képest. És Második Károly vagy Tizenegyedik Lajos vagy Tizenötödik Lajos vagy Második Jakab vagy Második Eduard vagy Harmadik Richárd és még vagy ötvenen; hogy ne is beszéljünk a hét szász választófejedelemről, akik egymást ették. Hej, láttad volna az öreg Nyolcadik Henriket, mikor virágja teljében volt! Az volt csak a mák-virág! Mindennap másik feleséget vett magának, másnap reggel pedig lenyisszantotta a fejét. És ezt olyan unottan csinálta, mintha kávéért kért volna. „Hozzátok föl Nell Gwynnt” - mondotta. Fölhozták. Reggel meg: „Vágjátok le a fejét!” Levágták. „Hozzátok föl Jane Shore-t” - mondotta; följötte. Reggel meg: „Vágjátok le a fejét!” - és levágták. „Csöngessétek be a szőke Rozamundát.” A szőke Rozamunda bejött. Reggel meg: „Vágjátok le a fejét!” És mindegyiknek egy történetet kellett elmondania minden éjszaka; és addig csinálta, amíg ezeregy történet

össze nem gyűlt, azokat aztán összefűzte egy könyvbe, és elkeresztelte Corpus Jurisnak - ami illett is hozzá. Te nem ismered a királyokat, Jim, én ismerem őket; és ez a mi lóköntönk még a legszelídebb, akiről eddig tudok. Henriknek eszébe jutott, hogy összehergeljen az országával. Hogy csinálja - figyeled -, azt hinnéd, sereget indít? Dehogy! Se szó, se beszéd, behányja az egész tearakományt a bostoni kikötőbe, és kibocsát egy függetlenségi nyilatkozatot, és azt várja, hogy jöjjenek, ha mernek. Ilyen fiú volt, mindig nála volt az adu. Egyszer gyanakodni kezdett apjára, Wellington hercegre. Gondolnád, kérdőre vonta? Nem biz, belefojtotta egy káposztás hordóba, mint egy macskakölyköt. Valakinek nagy vagyona volt, és a szemébe tűnt? Rögvest rátette a kezét. Vagy ha összepaktált valakivel, az pedig kifizette, és nem ült ott, hogy lesse, hogy teljesíti - mit csinált? Pont az ellenkezőjét. És ha az illető ki merete nyitni a száját - mi történt? Ha nem csukta be hamarosan, otthagya a fogát. Ilyen legény volt Nyolcadik Henrik; ha vele lettünk volna, nem evvel a két semmirekellővel, fenekestül fölforgatta volna ezt a fészket, olyanabbul, mint a mieink. Nem mintha ezek kezes bárányok volnának, távolról sem, ha az ember a rideg tényeket nézi: de ahhoz a vén kecskéhez képest ezek kismiskák. A királyok királyok, és az embernek gazsulálni kell. Egészében véve fene egy népség. Már így nevelték őket.

- De ennek itten olyan szaga van, mint...

- Szaga, az mindenkinek van, Jim. Azon nincs mit tenni; erre még a történelem se tud kádenciát.

- De a herceg egész tűrhető fickó a maga móggyán.

- A herceg, az más. Az se egész más; olyan jó közepes hercegféle. De ha be van rúgva, az ördög se tudná megkülönböztetni egy királytól.

- Hát én nem kívánok többet belőlük, Huck. Nekem ez is elég.

- Én se vagyok másképpen, Jim. De hát már itt vannak, nem szabad elfelejtenünk, kicsodák, és engedni kell nekik. Néha én is szeretném, ha olyan országban volnánk, ahol nincsenek királyok.

Mi értelme lett volna, ha megmondom Jimnek, hogy ezek nem igazi királyok meg hercegek?

Semmi haszna se volna; amellet nem is hazudtam: nem lehetett megkülönböztetni őket az igaziaktól.

Lefeküdtem, és Jim nem ébresztett föl, mikor én kerültem sorra. Gyakran megtette ezt. Mikor napfölkeltkor fölébredtem, láttam, hogy a fejét a térde közé ejti, nyöszörög, és búslakodik magában. Úgy csináltam, mintha nem venném észre. Tudtam, mi fúrja az oldalát. A feleségére meg a gyerekeire gondolt fönn a folyón, és honvágy gyötörte; még soha életében nem volt el hazulról; és elhiszem, hogy legalább annyira szerette őket, mint egy fehér ember. Nem látszik természetesnek, de azt hiszem, így van. Gyakran nyöszörgött és búslakodott így éjszakánként, mikor azt hitte, már alszom:

- Szegény kicsi Liszka, szegény kicsi Johnny! Nehéz a sorotok; tán már sose látlak titeket, soha-soha többé!

Csuda rendes ember volt ez a Jim, mondhatom.

Most valahogy szóra bírtam a feleségéről és a gyerekeiről.

- Azért vagyok úgy elkámpicsorodva most, mert hallom, hogy valaki hogy veri a gyerekit odaát a túlsó parton, és az jut eszembe, én is hogy bántam szegény kicsi Liszkámmal annak idején. Nem vót több, csak négyesztendős, és sarlakban feküdt, és csuda nagy láza vót; aztán meggyógyult, és egy nap ott mászkált körülöm, és azt mondom neki:

„Csukd be az ajtót!”

Nem csukta be; csak állt, nézett rám, és mosolygott. Én meg fölmérgesedtem és rákiabáltam:

„Nem hallod? Csukbe az ajtót!”

Ő meg csak állt, mosolygott tovább. Engem elfutott a méreg. Aszondom: „Hallod-e, ezt megemlegeted!” És úgy nyakon vágtam, hogy megszédült. Osztán bementem a másik szobába, és ott vótam vagy tíz percig; és mikó visszamentem, az ajtó még mindig nyitva vót, és szegény gyerek ott állt, a szeme lesütve, és könnyek folytak a szemibül. Majd a méreg elevett, és már megint nekirontottam, de eccerre a szél bevágta azt az ajtót, és akkorát csattant, mint egy álgjú, és istenem, a gyerek meg se moccant! A vér is megállt bennem; úgy... úgy éreztem - nem is tudom, hogy. Kimentem, reszketve tetőtül talpig, és a háta mögött belopóztam, olyan halkán, ahogy csak tuttam, és mögötte elkiáltottam magam: „Huu!” - ahogy a torkomon kifért. Szegényke meg se rezzent! Ó, Huck, magam is sírva fakattam, és főkaptam a karomba, és mondtam neki: „Szegén kis fëreg, az Úristen meg fog bocsátani az öreg Jimnek, de ő sose tuggya ezt magának megbocsátani, amíg csak él!” Olyan süket volt a kicsi, mint a hal, és olyan néma is - süketnéma lett! -, és én úgy bántam vele...

XXIV. FEJEZET

Másnap estefelé kikötöttünk egy kis, fűzfával benőtt zátonyon a folyó közepe táján; kétoldalt falvak voltak, a herceg és a király pedig terveket szőttek, hogy dolgozzák meg a két falut. Jim megkérte a herceget, hogy ne tartson a dolog tovább, mint pár órát, mert csuda kényelmetlen és fárasztó egész nap megkötözve feküdni a kunyhóban. Valahányszor magára hagytuk, mindig megkötöztük szegénynek kezét-lábát, mert ha valaki belebotlana, amikor nincs gúzsban, nem nézhetné elcsípett szökevény négernek. A herceg is azt mondta, elhiszi, hogy nehéz kenyér egész nap megkötözve heverni, és majd kitalál valamit a helyébe.

Csuda éles esze volt a hercegnek, és hamarosan ki is sütött valamit. Felöltöztette Jimet Lear király ruhájába - hosszú kartonpongyola volt, fehér lószőr parókával és nagy bajusszal -, aztán vette a színpadi festékeit, és kifestette Jim arcát, kezét, fülét, nyakát valami halottszerű kékkel, úgyhogy a végén úgy nézett ki, mint egy kilencnapos vízi hulla. Életemben még nem láttam ijesztőbb ördögpfát. A herceg fogott egy lécet, és ráírta:

„Örült arab - de ha nem izgatják, ártalmatlan.”

A lécet rászögezte egy póznára, és kitűzte két méterre a kaliba előtt. Jim meg volt elégedve. Azt mondta, ez egy fikarcnyival jobb, mint megkötözve heverni időtlen időközön keresztül, mindennap, és remegni, ha egy hangot hall valahonnan. A herceg azt mondta, hogy most már szabadon és nyugodtan mászkálhat, és ha valaki arra jár, ugorjon ki a kunyhóból, handabandázzon egy kicsit, üvöltjön egy-kettőt, mint valami vadállat; akkor biztosan nem fogják háborgatni. Ebben is igaza volt; bár közönséges ember, azt hiszem, nem várja meg az üvöltözést sem. Nemcsak úgy nézett ki Jim, mint aki meg van halva, hanem még olyanabbul.

A két lóköti meg akarta megint próbálni a *Nonpluszultlát*, mivel annyi pénzt hoz a konyhára, de aztán nem tartották biztonságosnak, mert hátha elért már ide is a híre. Végül is nem találtak semmi alkalmas módot; aztán a herceg azt mondta, ő átmegy, és szétnéz az arkansasi faluban, hátha eszébe jut valami; a király pedig át szándékozott nézni a másik faluba, szintén minden terv nélkül, csak a Gondviselésben bízva, ami majd megmutatja a helyes utat. Ezalatt bizonyára az ördögöt értette. Legutóbb mind vásároltunk magunknak rendes ruhákat; a király fölvette a magáét, és mondta, hogy én is vegyem föl az enyémet. Persze fölöltöztem. A király ruhája egészen fekete volt; igen feszesnek és előkelőnek látszott benne. Nem is hittem volna, hogy a ruha ennyire elváltoztatja az embert. Azelőtt úgy nézett ki, mint a legutolsó vén kapcabetyár; de most, ha levette az új fehér kalapját, meghajolt és elmosolyodott, olyan tiszteletre méltó, kegyes öregúrnak nézett ki, mintha most sétált volna ki a bárkából, és maga lenne az öreg Jáfet. Jim rendbe hozta a csónakot, és én megragadtam az evezőt. Följebb egy nagy gőzhajó volt kikötve, a városka fölött három mérfölddel. Pár órája ott volt már, és rakodott.

A király azt mondta:

- Az öltözékem inkább azt kívánja, hogy St. Louisból vagy Cincinnatiből érkezzem vagy más komoly helyről. Gyerünk a gőzhajóhoz, Huckleberry; azon fogok megérkezni a városba.

Kétszer se kellett szólni nekem, ha hajókázásról volt szó. Fél mérfölddel a falu fölött értem a parthoz, és a csendes, sekély vízben eveztem fölfelé a meredek part mellett.

Rövidesen oda értünk, ahol egy ártatlan képű, jámbor falusi siheder üldögélt egy fatönkөн, és az izzadságot törülgette a homlokáról, mert csuda meleg nap volt; két nagy koffert is cipelt még ráadásul.

- Állj a parthoz - mondta a király. Odafaroltam. - Hová igyekszel, öcsém?

- A gőzhajóhoz. Orleansba megyek.

- Szállj be akkor - mondta a király. - Várj egy pillanatig, a szolgám majd besegíti a csomagjaidat. Ugorj, és segíts az úrnak, Adolphus - szólt oda nekem.

Besegítettem, és hármásban újból elindultunk. A legény igen hálás volt; komisz dolog ilyen hőségben cepekedni - mondta. Kérdezte, hová megy a király, ő pedig elmondta, hogy tegnap érkezett fölülről, és a másik faluban szállt ki; most pedig fölevez egypár mérföldnyire, meglátogatja egy régi barátját a farmján.

A fickó azt mondta:

- Mikor először megláttam magát, azt mondtam magamnak: né csak, Mr. Wilks, és éppen idejében kerül erre! De aztán azt mondtam: nem, mégsem lehet Mr. Wilks, mert mér evezne fölfelé a folyón? Ugye, maga nem Mr. Wilks?

- Nem, Blodgett vagyok. Alexander Blodgett, tiszteletes, egyike vagyok az Úr szerény szolgáinak. De azért igazán sajnálom szegény Mr. Wilkset, hogy nem érkezett meg idejében, ha evvel kára történt, bár remélem, nem.

- Hát vagyomban nem éri kár, mert az van neki ölég, de nem lehetett ott, mikor a bátyja, Peter meghalt - bár ki tudja, talán nem is bánja olyan nagyon -, de a bátyja a világ minden kincsét odaadta volna, ha láthatja őt a halála előtt. Másrul se beszélt három héten át; pedig azóta se látta, hogy mint gyerekek különváltak; és a másik öccsét, Williamet se látta azóta - az ugyanis süketnéma -, William nem lehet több mint harminc-harmincöt éves. Peter és George voltak az egyetlenek, akik itt éltek; George nősült meg közülük, de ő is meg a felesége is meghaltak tavaly. Peteren kívül így egyedül Harvey és William maradtak; de mint mondom, azok se érkeztek idejében.

- Hát senki sem értesítette őket?

- Dehogynem: egy-két hónappal ezelőtt, mikor Peter megbetegedett; mert Peter mondta, ő úgy érzi, nem lesz már belőle egészséges ember. Már elég öreg volt, George lányai pedig nagyon fiatalok voltak, hogysen neki való társaság lettek volna, kivéve Mary Jane-t, a vörös hajút; George-nak meg a feleségének a halála után nagyon egyedül érezte magát, és nem is nagyon vágyott már élni. De igen nagyon akarta látni Harveyt és Williamet is - mert abból a fajtából való volt, aki nem bír végrendeletet csinálni. Hátrahagyott egy levelet Harveynek, és azt mondta, abban hagyja, hol van elrejtve a pénze, és hogyan osszák föl a többi vagyont, hogy George lányai ne rövidüljenek meg, mert hát George után nem maradt egy fillér sem. Ez a levél volt az egyetlen, amihez a kezébe tudták erőszakolni a pennát.

- És miből gondolod, hogy Harvey nem jön el? Hol lakik?

- Ó, messze él, Angliában, Sheffieldben - ott lelkészkedik -, nem is járt még ebben az országban. El lehet foglalva nagyon, és tán meg se kapta a levelet.

- Szegény, szegény ember, hogy nem láthatta meg a testvéreit! Te azt mondod, Orleansba mész?

- Igen, de onnan még tovább. Jövő héten, szerdán indulok Rio de Janeiróba, ott lakik a nagybátyám.

- No, az jó hosszú út. De pompás időtöltés: szeretnék a helyedben lenni. Mary Jane a legidősebb lány? A többiek milyen idősök?

- Mary Jane tizenkilenc. Susan tizenöt, Johanna pedig tán tizennégy, ő szokott jótékonykodni, és nyúlszája van.

- Szegényké! Így magukra maradtak a kegyetlen világban.

- No, azért lehetnének rosszabb helyzetben is. Az öreg Peternek a barátai nem hagyják, hogy bajuk essék. Ott van Hobson, a baptista lelkész, Lot Hovey, a másik pap, Ben Rucker, Abner Shackelford és Levi Bell, az ügyvéd, és Robinson doktor meg a feleségeik, az özvegy Bartleyné és... no hiszen vannak elegendő; de ezek voltak Peter testi-lelki jó barátai, ezekről írt is az öccsének haza, úgyhogy Harvey tudni fogja, hova forduljon, ha ideér.

A király kikérdezte a fiút töviről hegyire, és mindent kiszedett belőle. Nem volt egy lélek se a faluban, akiről mindenfélét meg ne kérdezett volna, főleg a Wilks családról, aztán Peter mesterségéről - cserző volt szegény - és a George-éról - az meg ács volt - és Harveyről - aki a független egyház papja volt - és így tovább. Aztán megkérdezte:

- És te mért igyekszel gyalog ehhez a hajóhoz?

- Mert az ilyen nagy hajók nem mindig állnak meg a falunál, különösen ha ilyen mélyjárátúak. A cincinnati hajók megállnak, de ez St. Louis-i.

- Jómódú volt Peter Wilks?

- Hogyne, házai voltak meg földjei, és azt mondják, legalább három-négyezer dollárt hagyott készpénzben, elrejtve valahová.

- Mit mondtál, mikor halt meg?

- Még nem mondtam? Tegnap este.

- A temetés akkor holnap lesz, mi?

- Igen, holnap délfelé.

- Bizony, szomorú dolog ez; de egyszer mindenkinek eljő a maga ideje. Ezért kell elkészülnünk rá, akkor nem lesz keserű utolsó óránk.

- Bizony, tiszteletes uram. A mamám is mindig azt mondogatta.

Mikor odaértünk a hajóhoz, már elkészült a rakodással, és rövidesen útnak is indult. A király semmi hajlandóságot nem mutatott fölszállni rá; így én is elestem a hajókázástól. Mikor a hajó elfüstölt, a király azt mondta, evezzek föl még egy mérföldet; ott egy elhagyott helyen partra szállt, és azt mondta:

- Na, most siess vissza, és hozd ide a herceget az új kofferokkal együtt. Ha átment volna a másik oldalra, menj érte, és hozd el onnét is. És mondd meg neki, hogy ne kérdezze, csak gyűjjön, amilyen hamar csak tud. Most pedig igyekezz!

Átláttam a szitán, és sejtettem, miben sántikál; persze szót se szoltam róla. Mikor odaértünk a herceggel, elrejtettük a csónakot, és leültünk egy fatönkre; a király elmesélt neki mindent, töviről hegyire, ahogy az a fiú mondta. És egész idő alatt igyekezett úgy beszélni, mint egy angol; egész jól sikerült neki, ahhoz képest, hogy milyen csavargó volt. Én utánozni se tudnám, meg se próbálom; de igazán jól csinálta. Aztán azt mondta:

- És magának hogy fekszik a süketnémaság, Bridgewater?

A herceg azt mondta, hogy az neki gyerekjáték; játszott ő már süketnémát Thalia deszkáin.

Aztán vártunk egy gőzhajót.

Délutántájt jött egy-kettő, de kis hajók voltak, és nem jöhettek túl messziről. Végre azonban megjelent egy nagy hajó, annak odakiabáltak. A hajó leeresztette a csónakját, és főlzálltunk rá. Cincinátiből jött. Mikor megmondtuk, hogy csak négy-öt mérföldnyit akarunk utazni, irtó dühösek lettek, szidtak, mint a bokrot, és azt mondták, nem hagynak kiszállni. De a király egész nyugodt volt. Aztán mondta:

- Vannak olyan urak, akik egy dollárt fizetnek személyenként minden vacak mérföldért, és még ki is hajózzák őket; azt hiszem, annyiért minket is elvállalhatnak.

Erre elcsöndesedtek, és beleegyeztek a dologba; mikor a faluhoz értünk, partra szállítottak. Legalább húsz ember összecsdült, mikor a csónakot látták közeledni; és mikor a király azt mondta:

- Meg tudja mondani valaki az urak közül, hol lakik Mr. Peter Wilks? - jelentősen egymásra pislogtak, a fejüket csóválták, mintha azt mondanák: „Nem megmondtam?” - és az egyik nagyon szelíden, tapintatosan megszólalt:

- Igazán sajnálom, uram, de legfölbjebb azt tudom megmutatni, hogy hol lakott szegény még tegnap.

Erre mintha összeesett volna a vén lóköttő, a másiknak a vállára borult, és zokogni kezdett.

- Istenem, istenem! Szegény fivérem! Elment, és nem is láhattuk egymást! Ó, jaj, milyen szörnyű!

Aztán megfordult, és zokogva mindenféle krikszkrakszokat mutogatott a kezével a hercegnek, hát erre az is elejtette a kofferokat, és maga is sírni kezdett. Soha két ilyen sikerült széltolót nem láttam, mint ez a pár!

Mindenki körénk gyűlt, mind sajnálkoztak, és vigasztalták a királyt; azok meg sírtak, mint a záporosó; elmesélték a királynak bátyja utolsó perceit, a király pedig mindent továbbmutogatott kezével a hercegnek, és mind a ketten úgy bögték a megholt cserző rovására, mintha a tizenkét apostol halt volna meg. Hát néger legyenek, ha ennél különbet láttam! Rendes embernek a bőr is lesült volna a képéről!

XXV. FEJEZET

A nagy újság két perc alatt végigfutott a városon, és már rohantak is a népek lefelé a lejtőn, a világ minden tájáról; voltak, akik futás közben ráncigálták föl a kabátjukat. Rövidesen egész tömeg vett körül, és a lábdobogás olyan volt, mintha egy regiment masírozott volna arra. Minden ablak és kapu teli volt; és minden minutumban átszólt valaki a kerítésen:

- Ők azok?

És valaki, aki a tömeggel ment, visszafelelt:

- Ők biz a'.

Mikor a házhoz értünk, az utca tömve volt, és három lány állt az ajtóban. Mary Jane tényleg vörös hajú volt, de az nem tesz semmit, mert csudaszép volt, és a szeme-szája ragyogott a boldogságtól, hogy megláthatja a nagybácsikáját. A király kitarta a karját, Mary Jane pedig a nyakába ugrott, a nyúlszájú a herceg nyakába esett, és vége-hossza nem volt az ölekezésnek. Majd mindenki sírt, főleg az asszonyok, mikor látták, hogy örülnek a találkozásnak.

Aztán a király titokban meglökte a herceget - én láttam -, és körülnézett; mikor meglátta a két székre tett koporsót az egyik sarokban, a herceggel együtt odamentek, egymás vállát átölelve és a szemüket dörzsölve, lassan, ünnepélyesen; mindenki hátrált, hogy utat nyissanak nekik, a lárma elhallgatott, mindenki pissegett, a férfiak levették a kalapjukat, mindenki lehajtotta a fejét, hogy még a légyzűmmögést is meg lehetett hallani. Mikor azok ketten odaértek, ráhajoltak a koporsóra, és ránéztek; aztán olyan sírásba kezdtek, hogy még Orleansban is biztosan meghallották; aztán egymás nyakába borultak, fejüket egymás vállára hajtották, és három-négy percig úgy bőgtek, ahogy még soha emberfia nem bőgött. De mindenki utánuk. Majd elúsztunk, annyi könnyet potyogtattak. Aztán fölocsúdtak, egyik a koporsó egyik végéhez ment, a másik a másikhoz, letérdeltek, és hozzátámasztották a homlokukat, mintha imádkoznának magukban. Ez olyan hatással volt a tömegre, mint soha semmi - mindenki hangosan hüppögni kezdett, szegény lányok is; az asszonyok is mind odamentek a lányokhoz, és szó nélkül megcsókolták őket a homlokukon, a kezüket pedig a fejükre tették, fölnéztek az ég felé, a könnyeik pedig folytak, aztán hüppögve és nyögdécselve kiszaladtak, és jöhetett a soron következő asszony. Soha ilyen undorítót nem láttam még!

A király aztán rövidesen magához tért, előrejött, összeszedte magát, és elcsukló hangon beszélni kezdett, s csak úgy ontotta a könnyeket és a nagy szavakat, hogy milyen szomorú megpróbáltatás ez neki és szegény öccsének, hogy így elveszítették szegény megboldogultat, és hogy hiába tették meg a négyezer mérföldes utat, már nem találták szegényt életben, de megpróbáltatásukat megédesíti és felmagasztosítja az a meleg együttérzés és ezek a szent könnyek, amit szíve legmélyéből köszön - és fivére szíve legmélyéből is -, szavakkal úgyse tudja megköszönni, mert a szavak gyöngék és ridegek és így tovább. A végén, mikor már a belem is majd kifordult, nagy ájtatosan áment mondott, utána megint zokogni kezdett, mintha sírógörcse lenne. Ahogy abbahagyta, valaki rázendített egy gyászénekre, és mindenki belevágott, hogy az embernek a szíve repeshetett tőle, akárcsak a templomban lett volna. Az énekszó jó dolog, és az után a sok moslék beszéd után úgy fölemelte az ember lelkét, és olyan igaznak hangzott.

Aztán a király megint kinyitotta a száját, és azt mondta, hogy ő is és a húgai is boldogok lennének, ha a család legjobb barátai velük vacsoráznának az este, hogy megüljék a szegény elhunyt torát, és azt mondta, hogy ha szegény testvére beszélni tudna, ezeket sorolná föl,

akiket annyira szerethetett, mert majd minden levélben benne voltak: nagytiszteletű Mr. Hobsont, Lot Hovey tiszteletest, Mr. Ben Ruckert, Abner Shackelfordot, Levi Bellt és dr. Robinsont, a feleségüket, no meg özvegy Bartleyné asszonyt. Hobson tiszteletes és Robinson doktor a város másik végén voltak közös vadászaton, vagyis úgy értem, hogy a doktor biztosan átsegített valami beteget a másvilágra, és a pap adta hozzá az útravalót. Bell ügyvéd Louisville-ben volt valami ügyes-bajos dologban. De a többiek itt voltak, és mind odajöttek kezét szorítani a királlyal, megköszönték a meghívást, és mondtak még sok egyebet; aztán kezét szorítottak a herceggel is, de neki nem szóltak semmit, csak vigyorogtak, és a fejükkel bólogattak, mint a fababák, ő pedig mindenféle jeleket mutogatott nekik a kezével, és azt motyogta: gögögő, mint valami csecsemő.

A király azonban jártatta a száját, mint egy szélkelep, és mindenről kérdezősködött, ami a városban történt, és apró esetekről beszélt, amik itt estek meg George családjával vagy Peterrel; és azt mondta, ezekről Peter írt neki; ami szintiszta hazugság volt, mert az egészet abból a fiatal tahóból szedte ki, akit föl vittünk a hajóhoz.

Aztán Mary Jane elhozta a levelet, amit az elhalálozott hátrahagyott, a király pedig hangosan fölolvasta, és sírt egy verset fölötte. A házat hagyta a lányokra és háromezer dollárt aranyban; a cserzőműhelyt (ami jó bolt lehetett) és több házat és földet (körülbelül hétezer dollár értékben) és háromezer aranydollárt hagyott Harveyra és Williamre, és megmondta, hol van elrejtve a hatezer dollár a pincében. A két gazember azt mondta, hogy rögtön lemennek és fölhozzák, hogy mindent hamarosan rendbe hozzanak; nekem azt mondták, jöjjenek, és hozzák egy gyertyát. Becsuktuk magunk mögött a pinceajtót, és mikor megtaláltuk a zacskót, a király meg a herceg kiöntötték a pénzt a padlóra; pazar látvány volt, csupa sárga csikó. Hű, hogy csillogott a király szeme! Ráveregetett a herceg vállára, és azt mondta:

- Na, ha ez nem telitalálat, akkor semmi sem! Mi, Bridge? Ez még a *Nonpluszult* is lepipálja!

A herceg is elismerte, hogy igen. Söpörgették az aranyakat, és az ujjaik között csurgatták, hogy csak úgy pörögtek a padlón; aztán a király azt mondta:

- Akárki akármit mond is, ez az igazán nekünk való szerep, Bridge: gazdag halott testvéreinek lenni, és hátrahagyott külföldi örökösök érdekeit képviselni! Mindig mondtam, hogy bízni kell a Gondviselésben. Íme, itt a jutalma! Hiába, tudom, mit beszélek.

Más ember meg lett volna elégedve evvel a halom pénzzel, és nem nézett volna utána; de ezek nem, ezeknek meg kellett számolni az egészet. Kiderült, hogy négyszáztizenöt dollárral kevesebb. A király káromkodott:

- Mi a fityfenét csinált avval a négyszáztizenöt dollárral?

Keresték-kutatták mindenfelé, de nem találtak semmit. Aztán a herceg azt mondta:

- Biztosan nagyon beteg volt már, és rosszul emlékezett rá, biztos így történt a hiba. Ne törődjünk vele, és hallgassunk az egészről. Ez legyen minden veszteségünk.

- Jó, jó, azt én is tudom, hogy nekünk mindegy, de a számolásnál lesz baj. Csuda becsületesnek és nagylelkűnek kell lennünk odafönn. Föl akarom vinni ezt a csomó pénzt, és meg fogjuk számolni mindenki szeme láttára, nehogy gyanút fogjanak. De ha a halott ember azt írja, hatezer volt, hát tudja.

- Várjunk csak - mondotta a herceg. - Tudja mit, ki fogjuk pótolni a hiányt! - És már szedte is ki az aranyakat a zsebéből.

- Pompás gondolat, herceg! Magának igazán helyén van az esze - mondta a király. - Azért mégiscsak kisegíti a jó öreg *Nonplusultra!* - És ő is kezdte előszedni a maga pénzét.

Nem sokjuk maradt, de a hatezer megvolt az utolsó krajcárig.

- Hopp - mondta a herceg -, van egy jobb ötletem! Menjünk föl, számoljuk meg a pénzt, és aztán adjuk oda az egészet a lányoknak.

- A keblemre, herceg, nagyszerű! Ennél remekebb gondolata még nem volt élő embernek! Pompás koponya! Evvel aztán mindent verünk, azt lefogadom! Ezután gyanakodhatnak, ha mernek!

Mikor fölmentünk, mindenki összesereglett az asztal körül, a király pedig megszámolta a pénzt, és oszlopokba rakta, háromszáz dolláronként - húsz csinos oszlop lett belőle. Mindenkinek a szeme dülledt ki tőle, és a szájuk szélét nyalogatták. Aztán újból besöpörték a zacskóba, a király meg kihúzta magát, és beszélni kezdett:

- Kedves barátaim, szegény testvérem bőkezű volt azok iránt, akik itt maradtak a föld siralomvölgyében. Bőkezű volt e szegény báránnyakkal szemben, kik apátlan-anyátlanok voltak, s kiket életében is óvott és istápolta. És mi, akik ismertük őt, tudva tudjuk, hogy még bőkezűbb is lett volna, ha nem fél attól, hogy fájdalmat okoz nekem és Williamnek. Pedig hát okozott volna? Előttem nem kétséges ez, barátaim. Mert milyen testvérek azok, akik ilyenkor az útjába állottak volna? És milyen nagybátyák lennének azok, akik megrabolnák - igenis, megrabolnák - ezeket a szegény angyalkákat, akiket ő is annyira szeretett? Ahogy én ismerem Williamet - és azt hiszem, senki nem ismeri nálam jobban -, ő is. Hadd kérdezzem meg... - Megfordult, és mindenféle jeleket mutogatott neki; a herceg egy ideig ostobán és fafejűen nézte, aztán mintha hirtelen megértette volna, odaugrott a királyhoz, mintha örömeben tenné, úgy gügyögött, és tiszta is megölelte az öreget. Aztán a király folytatta:

- Tudtam; azt hiszem, hogy ebből mindenki megismerheti, milyen derék fiú. Jertek ide, Mary Jane, Susan, Johanna, vegyétek el a pénzt - tiétek az egész. Az ő ajándéka ez, aki már ott fekszik, akinek a teste már hideg, de a szíve megbékélt.

Mary Jane odaszaladt a királyhoz, Susan és a nyúlászú pedig a herceghez, és olyan ölelkezés-csókolódzás lett, amelyet még a világ se látott. Mindenki könnyes szemmel tódult oda hozzájuk, a kezüket szorongatták, és mindenki azt mondogatta:

- Drága jó ember! Milyen nagyszerűek! Hogy ezt tették!

Aztán megint az elhalálozotról kezdtek beszélni, hogy milyen jó ember volt szegény, és milyen veszteség és minden; egyszerre egy nagy, kemény képű ember furakodott be kívülről: hallgatta a dolgot, és nézelődött, de szót se szólt; hozzá se szólt senki, mert mindenki a királyt figyelte. A király már jó ideje beszélt, s éppen ott tartott, hogy:

- Ők voltak az elhunyt legjobb barátai. Ezért hívtam meg őket ma estére; de holnap mindenki hivatalos lesz - minden egyes ember. Mert szegény bátyám mindenkit szeretett, mindenkit tisztelt, és illendő, hogy a temetési orgiákat nyilvánosan tartsuk meg.

És így tovább, úgy látszott, megrészegetett a saját hangjától, és minduntalan előhozta a temetési orgiákat, amíg a herceg már nem bírta tovább; fölírta egy kis cédulára: „Ceremónia, maga vén hülye!” - összehajtogatta, és gügyögve odaadta neki az emberek feje fölé. A király elolvasta, zsebre tette, és tovább beszélt:

- Szegény William, bármilyen nyomorék is, a szíve aranyból van. Arra kér, hogy mindenkit hívjak meg a temetésre. De kár volt aggódnia - éppen a nyelvemen volt.

Aztán tovább szónokolt, és újra belevegyítette az orgiákat, tökéletes nyugalommal, akár az előbb. Mikor harmadszorra mondta, megemlítette:

- Orgiákat mondok, habár nem ez a használatos kifejezés - ceremóniának szokták mondani -, de az orgia a helyes szó rá. A ceremóniát nem is használják már Angliában, elavult. Ma már mindenütt orgiát mondanak Angliában. Orgia a helyes kifejezés, mert sokkal pontosabban megvan benne az, amit itt mondani akarunk. Ez a szó a görög *orgo*: nyílt, külső, külföldi és a héber *ija*: elás, temet összetétele, vagyis orgia nyilvános temetést jelent.

Hát ennél különb mákvirágot még nem láttam! Ez lehetett annak az újonnan jött, kemény képű embernek is a véleménye, mert egyenest a király szemébe nevetett. Mindenki megdöbbsent. „De doktor!” - kiáltoztak. Abner Shackelford azt mondta:

- Jé, Robinson, hallottad az újságot? Ez Harvey Wilks.

A király szélesen rávigyorgott, és kinyújtotta felé mancsát.

- Igazán, ön szegény bátyám drága barátja és orvosa? Én...

- Vigye a kezét innét! - mondta a doktor. - Persze azt hiszi, angolosan beszél, mi? Ennél rosszabb utánzást még nem hallottam. Maga Peter Wilks bátyja? Közönséges csaló, nem más!

Hű, hogy fölzdúldtak erre mind! A doktor köré gyűltek, és próbálták lecsillapítani, magyarázták neki, hogy Harvey százszor is igazinak bizonyult, és mindenkit név szerint ismert, és még a kutyájuk nevét is tudta, és könyörögtek neki, hogy ne sértse meg szegény Harveynak és a kislányoknak az érzéseit; de mit sem használt, a doktor tovább kiabált, hogy a király nem igazi angol, még az angol beszédet is rosszul mímeli, és hazug csaló, semmi más. A szegény kislányok a király nyakában lógtak és sírtak; a doktor pedig hirtelen órájuk támadt:

- Az apátoknak is barátja voltam, nektek is barátotok vagyok; és mint őszinte barátotok óvlak benneteket, nehogy bajba jussatok; fordítsatok hátat ennek a csirkefogónak, és ne törődjetelek vele. Tudatlan fráter, a maga ostoba héber és görög szavaival! Soha nyavalyásabb szélhámost nem láttam - valahonnan megtud egy csomó nevet, összeszed egypár adatot, és ti azt hiszitek, ez bizonyíték, és hagyjátok, hogy becsapjanak benneteket; a többiek pedig szintén nem különbek, pedig több eszük lehetne! Mary Jane Wilks, te tudod, hogy mindig szerettelek, és mindig önzetlen barátotok voltam. Hallgass rám: dobd ki ezt a szánalmas csirkefogót - kérlek, dobd ki. Megteszed?

Mary Jane kihúzta magát - istenem, de csinos volt! -, és azt mondta:

- Ez az én feleletem.

Fölkapta a zacskó pénzt, a király kezébe tette, és azt mondta:

- Tessék, itt a hatezer dollár; fektesd be számunkra, ahogy akarod, és még csak elismervényt se kérek tőled.

Aztán a király nyaka köré fonta a karját. Susan és a nyúlszájú szintén.

Mindenki tapsolt és dobogott a padlón, mintha vihar tört volna ki; a király pedig fölemelte a fejét, és büszkén mosolygott. Az orvos azt mondta:

- Hát jó, én mosom kezeimet. De mondhatom, lesz olyan idő, hogy keservesen megemlegetitek ezt a napot! - És ezzel elment.

- Jól van, doktor - szólt utána a király gúnyolódón -, majd magát is bele vesszük a megemlékezésbe... - Amire mindenki kacagni kezdett, mert nagyon jó mondásnak tartották.

XXVI. FEJEZET

Mikor már mindenki elment, a király megkérdezte Mary Jane-t, hogy állnak vendégszoba dolgában; a lány azt mondta, hogy egy üres szoba van William bátyjának, Harvey bácsinak pedig a saját szobáját fogja adni, mert az nagyobb, ő meg a húgai szobájában alszik majd egy heverőn. Fent pedig van egy padlásszoba egy szalmazsákkal. A király mondta, hogy az meg fog felelni az inasának - vagyis nekem.

Mary Jane fölvezetett bennünket, és megmutatta a két csirkefogónak a szobáját; egyszerű, de kedves szobácskák voltak. Mondta, hogy kiviheti a ruháit és más mindenféle cókmozóját, ha Harvey bácsinak útjában van, de a király azt mondta, a világért sem. A ruhák sorban föl voltak aggatva a falra, és egy kartonfüggöny lógott előttük, amely egész a földig ért. Az egyik sarokban egy öreg láda, a másikban egy gitár és mindenféle apró csecsebecsék és egyéb holmik, amilyenekkel a lányok föl szokták cicomázni a szobájukat.

A király azt mondta, hogy ezek még otthonosabbá és kedvesebbé teszik, ne is bántsa őket.

A herceg szobája igen kicsi volt, de nagyon rendes, és az enyém nemkülönben.

Este nagy vacsora volt, nők és férfiak mind ott voltak; én a király és a herceg háta mögött álltam, és kiszolgáltam őket, a többieket négerek szolgálták ki. Mary Jane ült az asztalfőn, mellette Susan, és folyton mondogatta, hogy milyen rossz a sütemény, mennyire nem sikerült a kompót, és milyen kemény a sült csirke - ahogy az asszonyok szoktak fecsegni, hogy kikényszerítsék a bókokat; a népek pedig tudták, hogy milyen akkurátusan van elkészítve, és azt kérdezték:

- Hogy tudod ezt a tésztát ilyen szép barnára sütni?

- Hogyan is tudtál ilyen pompás salátát szerezni? - És így tovább, összevissza, ahogy már az emberek vacsoránál beszélni szoktak.

Mikor megvolt a vacsora, a nyúlszájú meg én is belaktunk a maradékokból a konyhában, amíg a többiek segítettek a négereknek elmosogatni. A nyúlszájú minduntalan Angliáról faggatott, és isten bizony sokszor majd sarokba szorított. Azt kérdezte:

- Láttad már a királyt?

- Kicsodát? IV. Vilmost? Hogyne láttam volna, odajár a mi templomunkba.

Tudtam, hogy a király már jó pár éve meghalt, de hagyján. Mikor megmondtam, hogy a mi templomunkba jár, a nyúlszájú kérdezett:

- Hogy? Rendesen oda jár?

- Persze, rendesen. A padja ott van szemben a miénkkel, a szószék másik oldalán.

- Én azt hittem, hogy Londonban lakik.

- Persze. Hol lakna máshol?

- De úgy tudtam, hogy ti Sheffieldben laktok.

Észrevettem, hogy csapdába kerültem. Úgy tettem, mintha torkomon akadt volna egy csirkecsont, hogy kigondoljam, hogy bújhatok ki. Aztán azt mondtam:

- Úgy értettem, hogy akkor jár oda rendesen, amikor Sheffieldben van. Főleg nyáron, amikor odajön tengeri fürdőre.

- Miket beszélsz, hisz Sheffield nincs a tenger partján!
 - Ki mondta, hogy ott van?
 - Te mondtad!
 - Nem én!
 - Dehogynem!
 - Dehogy mondtam!
 - De bizony!
 - Nem mondtam én semmi olyat.
 - Hát akkor mit mondtál?
 - Azt mondtam, hogy odajön a tengeri fürdőre - csakis ezt.
 - No és? Hogy vesz tengeri fürdőt, ha nincs ott a tenger?
 - Mondd - kérdeztem -, láttál már kölnvizet?
 - Igen.
 - És kellett menned Kölnbe, hogy láthass?
 - Nem.
 - Nohát! IV. Vilmosnak se kellett tengerhez mennie, hogy tengeri fürdőt vegyen.
 - Hát akkor hogy csinálja?
 - Ahogy a kölnvizet: tartályokban. A sheffieldi palotában kemencék vannak, mert a király forró vizet kíván. A tengerben pedig nem tudják azt a rengeteg nagy vizet fölmelegíteni neki. Nincs hozzá semmi alkalmatosságuk.
 - Ja úgy, akkor értem. Mondhattad volna mindjárt, akkor nem kellett volna annyit beszélni.
- Mikor ezt mondta, éreztem, hogy túl vagyok a nehezén, és föllélegzettem.
- Nemsokára megint megkérdezte:
- Te is jársz templomba?
 - Hogyne, rendszeren.
 - És hol ülsz?
 - Hát a padunkban.
 - *Kinek* a padjában?
 - Hát a miénkben, Harvey bácsiéban.
 - A bácsiéban? Hát neki minek a pad?
 - Hát hogy üljön benne! Mi másra kéne?
 - Hát én azt hittem, ő a szószéken van.
- Ördög vigye el, elfelejtettem, hogy pap az öreg! Megint benne voltam a pácban, hát megint elrágódtam egy csirkecsonton, hogy időt nyerjek.
- Aztán megfeleltem:

- Hát te azt hiszed, hogy csak egy papja van a templomnak?
 - Hát minek kéne több?
 - Minek? Hogy a király előtt prédikáljanak. Sose láttam még ilyen lányt. Nem kevesebb, mint tizenhét pap van ott.
 - Tizenhét! Jó isten! Hát én nem bírnék ki egy olyan istentiszteletet, nem én, még ha elkárhoznék is. Hisz az legalább egy hétig eltart!
 - Hát csak nem képzeled, hogy mind ugyanaznap prédikálnak? Csak *egy* beszél minden másik nap.
 - No és mit csinálnak a többiek?
 - Hát nem sokat. Ide-oda ödöngenek, a kelyhet adogatják és hasonlókat. De legtöbbször semmit se csinálnak.
 - Hát akkor meg *minek* vannak egyáltalán?
 - Hogy előkelőbb legyen. Hát te semmit se tudsz?
 - Hát az ilyen számárságokra nem is vagyok kíváncsi. Mondd, hogy bánnak a szolgálakkal Angliában? Jobban bánnak velük, mint mi a négerekkel?
 - Nem. A szolga senki odaát. Rosszabbul bánnak velük, mint a kutyákkal.
 - Nem adnak nekik szabadnapot, mint mi, karácsonykor, újévkor meg a szabadságünnepen?
 - Dehogyan adnak! Ebből is látszik, hogy sose voltál Angliában. Tudod, nyúlsz... Johanna, egyik újévtől a másikig nincs egy szabadnapjuk se; nem járnak se cirkuszba, se színházba, se mutatványoshoz, se sehova.
 - Templomba se?
 - Oda se.
 - De *te* mindig jársz templomba?
- Megint beleestem. Elfeledtem, hogy az öreg szolgálja vagyok. De rögtön rá elkezdtem nagy sietve magyarázni, hogy az inas mennyire különbözik a közönséges szolgától, és annak *kell* templomba mennie, akár akar, akár nem, és a családdal kell ülnie, mert erre törvény kötelezi. De nem sikerült valami jól, mert láttam, hogy Johanna a felét se hitte el. Mondta is:
- Így görbülj meg, hogy nem hazudtál nekem itt összevissza?
 - Így görbüljek meg.
 - Semmit se?
 - Egy szót se. Szintiszta igazságot mondtam.
 - Tedd a kezéd erre a könyvre, és mondd úgy.
- Láttam, hogy csak egy szótár, hát rátettem a kezem, és elmondtam. Erre egy kicsit megnyugodott, és azt mondta:
- Hát van, amit elhiszek; de bizony isten van, ami nem megy a fejembe.
 - Mit nem hiszel, Hanna? - kérdezte Mary Jane, aki Susannel együtt most lépett be. - Nem szép tőled, hogy ilyeneket mondasz neki, mikor idegen itt, és olyan messze van hazulról. Szeretnéd, ha veled is így bánnának?

- Persze, te mindig ilyen vagy, Mary. Mindig akkor toppansz be, hogy segíts valakinek, mikor még hozzá se nyúlnak. Azt hiszem, elvetette a sulykot itt-ott, és semmi többet. Azt hiszem, ennyit elbír, vagy nem?

- Nem törődöm veled, hogy keveset mondtál neki vagy sokat, ő itt van a házunkban, a vendégünk, és nem szép tőled, hogy egyáltalán mondtad. Ha te az ő helyében lennél, biztosan elszégyellnéd magad; nem szabad hát olyasmit mondanod, hogy másnak szégyenkezni kelljen miatta.

- De Mary, ő azt mondta...

- Nem fontos, hogy ő miket mondott, fontos, hogy kedves légy hozzá, és ne mondjál neki olyanokat, hogy azt kelljen éreznie, idegenben van, nem pedig a saját népe közt.

Én nem hagyom, hogy *ezt* a leányt kirabolja az a vén csúszómászó! - mondom magamnak.

Aztán Susan táncolt be; és ő is ugyanúgy megmosta a nyúlszájú fejét.

És ez a *másik*, akit nem hagyok, hogy kiraboljanak! - mondom magamnak.

Aztán megint Mary Jane kezdett rá, kedvesen és bájosan - amilyen az egész lány volt -, és mikor a végére ért, semmi se maradt a szegény nyúlszájából.

Aztán rászóltak mindkettőre:

- Most pedig kérj tőle bocsánatot.

A nyúlszájú oda is jött, igazán szépen csinálta. Öröm volt hallgatni, olyan szépen mondta; és azt kívántam, bár mondhatnék neki még ezer hazugságot, hogy megint elmondathassam vele.

És ez *még egy*, akit nem hagyok kirabolni - mondom. És mikor a végére ért, mind azon iparkodtak, hogy otthon érezzem magam, és éreztem, hogy jó barátok közt vagyok. Olyan aljasnak és közönségesnek éreztem magam, hogy elhatároztam: eldugom nekik azt a pénzt, ha belegebedek is.

Nemsokára elbúcsúztam - azt mondtam, megyek lefeküdni. Mikor magamra maradtam, meghánytam-vettem magamban a dolgot. Elmenjek vajon a doktorhoz - kérdeztem magam -, és leleplezzem a két gazembert? Nem, ez nem lesz jó. A doktor elmondhatja, hogy ki szólt neki; akkor pedig a király és a herceg ellátnák a bajomat. Menjek, és mondjam el titokban Mary Jane-nek? Nem, az se jó. Az arcán biztosan meglátnák, nem tudná elleplezni; a pénz meg náluk van, egyszerűen elszelelnének vele. Ha pedig Mary Jane segítséget akarna hívni, én is belekeverednék, mielőtt vége volna. Nem marad más hátra, mint ellopni a pénzt. És úgy kell ellopnom, hogy ne jöhessenek rá, ki tette. Ezek most jó fejős tehénre találtak, és addig biztosan nem fognak elmenni, amíg ki nem pakolják ebből a családból és ebből a városból, ami benne van. Így hát ha lesz rá alkalmam, el fogom lopni a pénzt, és elrejttem; és majd ha már lejjebb leszek a folyón, írok egy levelet Mary Jane-nek, és megmondom neki, hová rejtettem a pénzt. De jobb lesz, ha lehetőleg még az éjjel ellopom, mert hátha a doktor főz valamit, s ha a két gazember megneszeli, még esetleg megugrik idejében.

El is indultam, hogy kikutassam a szobákat. Az emeleten az előszoba sötét volt, de megtaláltam a herceg szobáját; éppen elkezdtem matatni benne, mikor eszembe jutott, hogy a király bizonyára nem bizza másra a pénzt, hanem maga dugta el; átmentem hát hozzá, és ott kezdtem matatni. De beláttam, hogy gyertya nélkül nem jutok semmire, világot gyújtani pedig nem mertem. Erre a másik lehetőségre szántam el magam: hallgatózni fogok. Nemsokára hallottam, hogy csoszognak fölfelé, és már bújtam volna az ágy alá; de nem találtam meg ott,

ahol sejtettem, és belemarkoltam a függönybe, ami Mary Jane ruháit takarta. E mögé ugrottam, és bebújtam a ruhák közé; csöndben maradtam, mint egy egér.

Azok bejöttek, és becsukták az ajtót. Az első, amit a herceg tett, az volt, hogy leguggolt, és benézett az ágy alá. Csudára örültem, hogy nem találtam meg az előbb. Pedig az ember szinte természetesnek veszi, hogy az ágy alá bújlik, ha leskelődik. Leültek, és a király azt mondta:

- Na, mi baj? De fogja rövide, mert jobb, ha lenn vagyunk, és együtt üvöltünk a gyászolókkal, mint hogy itt fönn rostokolunk, és alkalmat adunk nekik, hogy rólunk járassák a szájukat.

- Jól van, Capet; tudja, igen kényelmetlenül érzem magam; nem érzem magam biztonságban. Az a doktor nem megy ki a fejemből. Szeretném tudni, mik a maga tervei. Nekem van egy ötletem, és azt hiszem, nem is utolsó.

- No, ki vele, herceg!

- Legjobb lenne, ha ellógnánk innét még hajnal előtt, és lecsurognánk a folyón a zsákmánnyal. Különösen, ha meggondoljuk, hogy milyen könnyen jutottunk hozzá. *Visszaadták*, szinte a fejünkhöz vágták, mikor már azt hittük, hogy úgy kell majd visszalopni. Én amellet vagyok, hogy szedjük a sátorfánkat, amíg lehet, és szeleljünk el.

Csuda komiszul kezdtem magam érezni. Egy-két órával ezelőtt még másként lett volna, de most nagyon rosszul és kárvallottan éreztem magam. A király azonban nekítámadt:

- Micsoda? És a vagyon többi részét el se adjuk? Elszaladjunk, mint két hülye, és itt hagyunk nyolc-kilencezer dollárnyi vagyont, amiért csak a kezünket kell kinyújtani, és amit rövid úton el is lehet adni?

A herceg morgott valamit; azt mondta, az a zacskó arany elegendő, ő nem akar többet kaparni, nincs kedve *mindenéből* kiforgatni egy csomó árvát.

- Ugyan, mit beszél! - mondta a király. - Mi semmi mást nem lopunk el tőlük, mint ezt a pénzt. Azok vallják kárát, akik megvásárolják az ingatlanokat, mert amint rájönnek, hogy a vagyon nem a mienk volt - és nem sokkal utána rá is fognak jönni -, az adásvétel nem lesz érvényes, és vissza kell adniuk a birtokot. Az árvák visszakapják a házukat, és az elég lesz nekik; fiatalok, fürgék, könnyen találnak valami foglalkozást. Nekik nem lesz káruk. Gondolja csak meg, ezren és ezren vannak, akiknek még ennyiük sincsen. Higgyc el, *nekik* nincs miért panaszkodniuk.

A király lyukat beszélt a herceg hasába; végre beleegyezett, de azt mondta, hogy ostobaság itt maradni, mikor a doktor itt van a közelben. A király azt mondta:

- Fene vigye a doktort! Mit fájjon a fejünk ómiatta? Nem látja, hogy az összes bolondok mellettünk vannak? És nem jelent ez többséget bárhol a világon?

Már indultak is lefelé, mikor a herceg visszafordult:

- Azt hiszem, nem tettük jó helyre azt a pénzt.

Erre fölvidultam. Már kezdtem azt hinni, hogy semmit sem mondanak, ami segítségemre lehet. A király megkérdezte:

- Miért?

- Mert Mary Jane mostantól gyászruhában lesz; és a néger majd rendet csinál itt ezek közt a ruhák közt, elrakja őket; és gondolja, hogy egy néger nem nyúl bele, ha pénzt talál?

- Az esze megint jól jár, herceg - mondta a király, és turkálni kezdett a függöny mögött, talán egy méterre tőlem. A falhoz lapultam, és úgy kussoltam, ahogy tudtam, de belül remegett bennem minden. És drukkoltam, mit fognak szólni ezek az alakok, ha elkapnak itt engem; és próbáltam gondolkozni, hogy mit mondjak, ha tényleg elfognak. De a király megtalálta a zacskót, mielőtt egy fél ötletem is támadhatott volna. Fogták a zacskót, és begyömöszölték a derékalj alatt a szalmazsákba egy hasadékon át, és jól benyomkodták a szalma közé. Itt jó helyen van - mondták -, mert a néger csak a derékaljat fogja megigazítani, a szalmazsákhoz nem nyúl fél évben egyszer se, s ott biztonságban van a pénz, nem fogják ellopni.

Most már tudtam, hogy mit tegyek. Még feleúton se voltak lefelé, mikor már kezemben volt a zacskó. Fölosontam a kamrámba, és elrejtettem, amíg jobb alkalom nem adódik. Úgy gondoltam, jobb, ha házon kívül dugom el, mert ha azok rájönnek, hogy eltűnt, föl fogják forgatni a házat. Ezzel tisztában voltam. Aztán lefeküdtem, csak úgy ruhástul; de nem tudtam elaludni, bárhogya is akartam, annyira tele voltam izgalommal a dolog miatt. Rövidesen hallottam, hogy a király és a herceg följönnek; lecsúsztam a szalmazsákról, és a létra legfelső fokához szorított állal, mozdulatlanul feküdtem a földön, várva, mi történik. De nem történt semmi.

Kitartottam, amíg az utolsó hangok is elcsöndesedtek, akkor lemásztam a létrán.

XXVII. FEJEZET

Odasompolyogtam az ajtajukhoz, és hallgatóztam; hortyogtak, erre lábujjhegyen elosontam, és minden baj nélkül leértem a földszintre. Sehol egy hang se hallatszott. Bekukucskáltam egy repedésen az ebédlőbe, és láttam, hogy a virrasztók mind mélyen alusznak a karszékeikben. Az ebédlőajtó nyitva volt a nappali felé, ahol a koporsó állott. Mind a két szobában égett a gyertya. Továbbmentem, és a nappali ajtaja is nyitva volt; és láttam, hogy nincs ott senki más, csak Peter földi maradványai; továbbboldalogtam, de az utcaajtó zárva volt, és nem volt benne a kulcs. Egyszerre hallottam, hogy jön valaki lefele a lépcsőn. Beugrottam a nappaliba, és hirtelen körülnéztem: az egyetlen hely, ahova elrejtettem a pénzt, a koporsó volt. A födele el volt tolva egy darabon, hogy látni lehessen a halott arcát, rajta egy nedves kendő és a szemfedő. Bedugtam a pénzes zacskót a födél alá, addig, ahol a két keze össze volt kulcsolva; összeborzongtam, olyan hideg volt, aztán visszafutottam, és az ajtó mögé álltam.

Mary Jane jött be. Odament a koporsóhoz, lágyan, finoman, és letérdelt, aztán megnézte a halottat, elővette a zsebkendőjét, és láttam, hogy sírni kezdett, bár hallani nem hallottam, mert háttal volt nekem. Kiosontam, és mikor az ebédlő előtt voltam, benéztem a hasadékon, hogy vajon a virrasztók nem láttak-e meg. De azok meg se moccantak, minden rendben volt.

Fölmásztam az ágyamba; nagyon el voltam szontyolodva, hogy csak ennyire mentem, pedig milyen sok fáradsággal és kockázattal járt a dolog! Ha ott marad, ahol van, az nem baj - mondtam magamban -, ha két-háromszáz mérfölddel lejjebb leszünk, írok Mary Jane-nek, akkor kiáshatják és megkaphatják; de nem valószínű, hogy így történjék; biztosan meg fogják találni, mikor végleg lezárják a koporsót. A király megint rá fogja tenni a kezét, és az biztos, hogy nem fog hagyni még egy alkalmat bárki tolvajnak. Igazán szerettem volna lemenni, és elvinni onnét, de nem mertem. Minden perccel közeledett a reggel; rövidesen a virrasztók is mozgolódni kezdenek, és elfoghatnak hatezer dollárral a kezében, mikor senki nem bízott meg vele, hogy gondját viseljem. Semmi kedvem nem volt ilyesmibe belekeveredni.

Mikor reggel lementem, a nappali csukva volt, és a virrasztók eltávoztak. Senki nem maradt a házban, csak a család, özvegy Bartleyné és a mi bandánk.

Figyeltem a képüket, meg akartam tudni, nem történt-e valami, de nem vettem észre semmit. Délután eljött a temetkezési vállalkozó az emberével, a koporsót a szoba közepére rakták, két székre, a többi széket pedig sorba állogatták, a szomszédokéit is idekölcsonózték, amíg a nappali és az ebédlő tele nem lett. Láttam, hogy a koporsófödél ugyanúgy volt, mint régebben, de nem mertem alá nézni, mert mindig volt valaki körülötte.

Aztán kezdtek csődülni a népek, a két himpellér és a lányok az első sorban, a koporsó fejénél. Fél óráig is jöttek, lassan, libasorban, és mind megnézték egy pillanatra a halott ember arcát; voltak, akik könnyeztek, de mind nagyon csöndesen és ünnepélyesen, csak a leányok és a két gazember szorongattak zsebkendő a szemükhöz, és le-lehajtották a fejüket hüppögés közben. Nem hallatszott más zaj, csak a csoszogás a padlón és az orrfúvás - az emberek folyton az orrukat fújják temetéskor; sehol máshol nem fújják ennyit, legfeljebb talán templomban.

Mikor a helyiség tömve volt, a temetkezési vállalkozó odafutott, fekete kesztyűben, sima, vigasztaló mozdulatokkal, és véghezvitte az utolsó simításokat; eligazította az embereket, mindent elrendezett, és nem csinált nagyobb zajt, mint egy macska. Egy szót se szólt; az embereket odébb állította, a későn jövőket beszorította, utcát nyitott közöttük, mindezt pusztán jelekkel és bólintásokkal. Aztán elhelyezkedett a fal mellett. Soha nem láttam nála simább, kigyózóbb, lopakodóbb embert; annyit se mosolygott, mint a kocsonya.

Volt ott egy kölcsönként harmónium - az is beteg volt; mikor minden rendbe jött, egy fiatal nő odaült, és játszani kezdett rajta; csuda nyikorgósan és hasfájósan szólt, de mindenki belevágott, és nagy énekszó kerekedett. Peter volt az egyetlen, aki a jobbat húzta a dologból, legalább én úgy véltem. Aztán Hobson tiszteletes állott fel, lassan és ünnepélyesen, és beszélni kezdett; és erre a legszörnyűbb láрма kerekedett a pincében: csak egy kutya volt, de olyan ricsajt csinált odalenn, mintha nyúznák; a pap ott állt a koporsó fölött, és szóhoz se jutott - az ember a saját gondolatait se hallotta. Nagyon kínos volt, és senki sem tudta, mit csináljon. Rövidesen azonban a hosszú lábú temetkezési vállalkozó intett a papnak, mintha mondta volna: „Ne féljen, bízva csak rám.” Aztán lehajolt, és kisurrant a fal mellett, csak a válla látszott az emberek feje fölött. A láрма odalenn már kibírhatatlan volt, és folyton-folyvást fokozódott; aztán a temetkezési vállalkozó megkerülte a házat, és eltűnt a pincében. Két másodperc múlva egy puffanást hallottunk, aztán a kutya fölvonított, mint az eszelős, és utána halálos csönd lett. A pap folytatta az ünnepélyes szónoklatot, ahol abbahagyta.

Egy-két perc múlva a temetkezési vállalkozó is megjelent, válla közé húzott fejjel, és megint végigsiklott a fal mellett; végigment a szoba három fala mellett, aztán fölágaskodott, tölcsért csinált a szája elé a kezéből, és kinyújtotta a nyakát a pap felé, az emberek feje fölött, sipítón sűgva feléje: „Patkányt fogott!” - aztán megint lebújt, és visszasompolygott a helyére. Látni lehetett, hogy megkönnyebbült mindenki, mert ette őket a kíváncsiság. Az ilyen kicsiség semmibe se kerül, és éppen az ilyen kicsiségek teszik közkedvelté az embert.

Nem is volt népszerűbb ember az egész városban, mint ez a temetkezési vállalkozó.

A gyászbeszéd igen szép volt, de csuda sokáig tartott, és már igen untam; aztán a király is kiállott, és szokása szerint összehordott hetet-havat; végre mégis befejeződött a dolog, és a temetkezési vállalkozó a koporsó felé iszkolt, srófhúzó a kezében. Az izzadság kezdett gyöngyözni rólam, és majd kiesett a szemem, úgy néztem. De nem sokat babrált a koporsón, halkán, simán odább csúsztatta a födelet, és alaposan becsavarta a srófokat. No, megint ott állottam! Nem tudtam, benne van-e még a pénz vagy sem. Hátha valaki titokban észrevette és elsuvasztotta a zacskót. Honnan tudjam most, hogy írhatok-e Mary Jane-nek vagy sem? Ha elképzelem, hogy kiássák a halottat, és semmit se találnak, mit gondolnak rólam? Sőt még utánam jöhetnének, és dutyiba is csukhatnának; jobb, ha csöndben maradok, eltűnök, és nem írok egy sort sem; hű, de össze volt minden gabalyodva! Helyre akartam ütni a bajt, és százszor inkább elrontottam. Bár hagytam volna isten nevében, ördög vigye az egészet! Eltemették Petert, és utána hazajöttünk; én megint csak az arcokat figyeltem.

Muszáj volt, úgy éreztem, nem marad nyugtom. De semmire se jöttem rá; az arcokból semmit se lehetett kiolvasni.

A király este körüljárt, mindenkivel igen édeskés volt, és igyekezett nagyon barátságos lenni; aztán kibökte, hogy a gyülekezete otthon Angliában már bizonyára nehezen nélkülözi őt, ezért sietnie kell, gyorsan rendezni akarja az ingatlanokkal kapcsolatos ügyeket, és igyekszik haza. Nagyon sajnálja, hogy ilyen sietős a dolga, és a többiek is sajnálták; mind azt mondták, hogy maradjon még, de aztán belátták, hogy nem tartóztathatják. Azt is mondta, hogy ő és William természetesen magukkal viszik a lányokat; ez szintén nagyon tetszett mindenkinek, mert ez jó sort jelentett volna nekik, és rokonok között maradhatnának; a lányoknak szintén nagyon tetszett. Annyira izgatta őket, hogy egészen elfeledték minden eddigi bújukat-bajukat, és ők is biztatták a királyt, hogy adjon el mindent, amilyen hamar csak lehet, és ők akár már indulnának is.

A szívem majd összeszorult, mikor láttam, hogy szegény teremtések milyen boldogok, és tudtam, hogy csalás és hazugság az egész, de nem találtam semmi alkalmas módot arra, hogy közbelépjek, és változtassak a dolgokon.

Hát a király nem kiírta árverésre a házat, a birtokot, négerestül - két napra a temetés után?! De ha valaki árverés előtt akart vásárolni, azt is lehetett.

Így a temetés utáni nap délutánján cseppent az első öröm a lányok örömébe; egy csomó négerkereskedő jelent meg, és a király jó áron eladta nekik a négereket; a papírokat, amikkel fizettek, háromnapos csekkeknek mondták; a két fiút föl vitték a folyón Memphisbe, az anyjukat pedig lefelé Orleansba. Azt hittem, szegény lányoknak meg a négereknek a szívük szakad meg a bánattól; úgy sírtak egymás nyakában, és annyira a lelkükre vették, hogy rossz volt nézni. A lányok azt mondták, hogy soha eszükbe se jutott, hogy a család így elváljon egymástól, vagy hogy eladják szegényeket. Soha nem felejttem el, hogy zokogtak szegény kislányok és a négerek, és hogy borultak minduntalan egymás nyakába, és alig állottam meg, hogy ki ne bökjem, miféle a mi társaságunk; de hát tudtam, hogy az adás-vétel nem érvényes, és egy-két héten belül úgylis visszakerülnek a négerek.

A dolog a városban is nagy port vert föl, és sokan voltak, akik fölháborodva mondták, hogy botrány így elválasztani az anyát a fiaitól. Ez egy kissé ártott a két gazember népszerűségének; de a király aztán is csak folytatta a dolgot, akármit is mondott vagy csinált a herceg, pedig mondhatom, az igen kényelmetlenül érezhette magát, meglátszott rajta.

Másnap volt az árverés. Kora reggel a király és a herceg fölmásztak hozzám a padlásszobába, és fölkeltek. Láttam a szemükön, hogy baj van. A király megkérdezte:

- Nem voltál a szobámban tegnapelőtt este?

- Nem én, felség. - Mindig így szólítottam, ha nem volt más a közelben, csak mi magunk között.

- És tegnap se voltál ott?

- Nem, felség.

- Becsületszavadra? De ne hazudj!

- Becsületszavamra, felség, igazán igazat mondok. Azóta se voltam ott, hogy Mary Jane kisasszony magát és a herceget oda vezette.

A herceg megkérdezte:

- És nem láttad, hogy valaki bement volna?

- Nem, fenség, amennyire emlékszem, senki.

- Gondolkozzál csak!

Egy ideig úgy csináltam, mintha a fejemet törném, aztán eszembe jutott, mit mondhatok:

- Hát a négerek bementek, nem is egyszer.

Mind a ketten meghököltek egy kicsit; először úgy néztek, mintha ezt nem várták volna, aztán úgy, mintha azt mondanák: hát persze.

- És mindnyájan benn voltak?

- Nem, legalábbis nem egyszerre. Nem emlékszem, hogy láttam volna őket együtt kijönni, talán csak egyszer.

- Hú, és mikor volt az?

- A temetés napján. Reggel. Nem volt már korán, mert kicsit elaludtam. Éppen indultam lefelé a létrán, mikor láttam őket.

- No és, no és mit csináltak? Hogy viselkedtek?

- Nem csináltak semmit. Nem viselkedtek azok sehogy se, ahogy én láttam. Lábujjhegyen elmentek onnét. Ebből gondoltam, hogy a felség szobáját akarták kitakarítani, és azt hitték, már felkelt; aztán látták, hogy még nem kelt föl, és ezért osonnak el onnét, nehogy felébresszék, ha ugyan addigra már föl nem ébredt a zajra.

- A kirelajzomat, ezt ellőttük! - mondta a király, és mindketten rém bután néztek egymásra, és szemmel láthatóan csúnyán érezték magukat. A szoba közepén állottak, a fejüket vakarták és gondolkoztak, aztán a herceg aprón, szárazon fölvihogott, és azt mondta:

- Hát ahogy ezek a négerek kijátszottak, az mindenen tútesz! Úgy tettek, mintha halálra búsulnák magukat, hogy el kell menniük innét, és én is azt hittem, hogy tényleg búsulnak. Maga is azt hitte, mindenki. Senki se mondja nekem ezután, hogy a négernek nincs színészi képessége. Ahogy ezek színleltek, az bárkinek port hintett volna a szemébe. Isten bizony pénzt lehetne keresni velük! Ha volna tőkém és egy színházam, nem is kellene jobb társulat, és mi meg eladtuk őket bagóért. Bagóért, amit egyelőre még nem is szívhatunk. Hol is van csak az a bagó, az a csekk?

- Hol lenne? A bankban, kifizetésre.

- Akkor még jó, már megijedtem.

Én is megszólaltam félénken:

- Valami baj van?

A király rám ripakodott:

- Semmi közöd hozzá! Fogd be a szád, és törődj a magad dolgával - ha van egyáltalán. Amíg itt vagy ebben a városban, jegyezd meg ezt magadnak. Megértetted?

Aztán a herceghez fordult.

- Hát ezt a békát le kell nyelni; és aztán hallgatni, mint a sír!

Ahogy indultak lefelé a létrán, a herceg megint fölvihogott:

- Nagy forgalom, csekély haszon! Jó üzlet, jaj, de jó üzlet!

A király rá is mordult:

- Én megtettem, ami tőlem tellett, azért igyekeztem gyorsan túladni rajtuk. Ha nincs rajta haszon, mennyivel inkább az én hibám, mint a magáé?

- Hát ha az én tanácsomra hallgat, *ők* maradtak volna a házban, és nem *mi* - mondta a herceg.

A király visszafeleselt neki, már amennyire mert, aztán megfordult, és megint rám jött. Elmondott mindennek, hogy nem mentem oda, és nem mondtam el neki, hogy láttam a négereket kijönni tőle; azt mondta: minden hülye látta volna, hogy valami nincs rendjén. Aztán önmagát kezdte szidni, mint a bokrot; azt mondta, az volt az egész baj, hogy nem maradt ágyban tovább, és nem pihent a szokott módján reggel, és a fene megeheti, ha ezután egyszer is elmulasztja. Egymást átkozva mentek el; én pedig irtó örültem, hogy sikerült a négerekre kenni a dolgot, és még csak bajuk se esett.

XXVIII. FEJEZET

Nemsokára reggel lett; fölkeltem, és indultam lefelé. Ahogy elmentem a lányok szobája előtt, nyitva volt az ajtó, és láttam bent Mary Jane-t, ahogy a koffer előtt ül és csomagol. Útra készül Angliába. Láttam, hogy egyszerre abbahagyja; épp egy összehajtogatott ruha volt az ölében; arcát kezébe temette, és sírva fakadt. Nagyon rosszul esett, hogy így látom; bárkinek rosszul esett volna. Bementem, és azt mondtam neki:

- Mary Jane kisasszony, maga se bírja nézni, ha valaki bajban van, én se - általában. Mondja el, mi bántja.

Elmondotta. A négerek miatt sírt, ahogy vártam. Azt mondta, hogy a gyönyörű angliai utat egészen tönkretette az eset; nem is hiszi, hogy valaha is túl tudja-e magát tenni rajta, amikor tudja, hogy a fiúk és az anyjuk sohase találkozhatnak többé - aztán még keservesebb sírásra fakadt, kitérta a karját, és úgy zokogott:

- Ó, ó, ha elgondolom, hogy soha, soha nem látják már egymást!

- Dehogynem látják, nem telik bele két hét, ha én mondom!

Nagy isten, kiböktem, mielőtt észbe kaptam volna - és mielőtt visszaszívhattam volna, a nyakamba borult, és azt mondta, mondjam még egyszer és még egyszer és még egyszer!

Láttam, hogy túl hamar kottyantottam ki, és megint benne voltam a pácban. Kértem, hogy hadd gondolkozzak egy percig; nagyon türelmetlenül és izgatottan nézett rám; csuda csinos volt, olyan kedvesen és megkönnyebbülten nézett rám, mint akinek végre kihúzták a fájós fogát. Én meg törtem a fejem, mit mondjak. Ha az ember kimondja az igazat, mikor ilyen szorultságban van - mondtam magamban -, könnyen rajtaveszthet, bár ilyen tapasztalatom még nem volt, és nem tudom bizonyosan; de ebben az esetben úgy látszik, mintha az igazság hasznosabb volna és biztosabb, mint valami hazugság. De mégis meg kéne gondolnom a dolgot, annyira szokatlan és furcsa volt az egész. Soha még nem volt részem ilyesmiben. Végre elszántam magam, hogy megpróbálom: megmondom az igazat, habár ez annyi, mintha puskaporos hordóra ülnék, és gyújtóval játszadoznék. Aztán megszólaltam:

- Mary Jane kisasszony, van valami olyan hely a város közelében, ahol ellehet három-négy napig?

- Igen, Lothropéknál. Miért?

- Ne kérdezze még most, hogy miért. Én most megmondom, miért fognak a négerek megint találkozni - két héten belül, itt a házban -, és be is bizonyítom, honnan tudom, de csak ha elmegy Lothropékhoz, és négy napig ott marad.

- Négy napig? Akár egy évig!

- Helyes - mondtam -, mást nem is kívánok magától, csak hogy ezt mondja; többet ér, mintha más a bibliát csókolgatná.

Elmosolyodott, és erősen elpirult.

- Ha megengedi, becsukom az ajtót, be is zárom - mondtam.

Aztán visszaültem melléje.

- Nehogy sikítson. Maradjon csöndben, és fogadja férfiasan. Meg kell mondanom az igazat, Miss Mary, és higgye el, amit mondok; nem lesz könnyű, de hát nincs más út. Ezek a maga nagybátyái sose voltak a maga nagybátyái, szélhámosok mindketten, utolsó csirkefogók. Na, túl vagyunk a nehezén, a többi már könnyebben fog menni.

Csudára fölkaavarta mindaz, amit mondtam; de most már egyenesben voltam, és elmondtam mindent; ahogy hallgatta, a szeme mindjobban szikrázni kezdett; elmondtam az egész disznóságot, kezdve onnét, ahol azt a fiatal pupákot föl vittük a gőzhajóra, egész addig, hogy az ajtó előtt a nyakába borultak, és megcsókolták hússzor is. Erre fölugrott, a szeme villámlott, és azt mondta:

- A gazember! Gyerünk, egy percet sem szabad veszíteni, egy pillanatot se, meg kell lincselni őket, és bedobni a folyóba!

- Hogyne - feleltem. - De hogy akarja, *mielőtt* elmenne Lothropékhoz, vagy...

- Ó, mi is jut eszembe?! - csillapodott le, és megint leült. - Ne haragudj, amit mondtam, de igazán, ugye, nem haragszol? - Bársonyos kezét az enyémre tette végtelen kedvesen, és úgy éreztem, inkább meghalnék, mintsem haragudni tudnék rája. - Egész elfelejtettem, úgy fölízgatott - mondta. - No, folytasd, többet nem szólok közbe. Mondd el, mit csináljak, és én megteszem, bármit tanácsolsz.

- Hát - folytattam - sötét két csirkefogó ez, de van valami, ami miatt együtt kell utaznom velük, akár akarom, akár nem - nem akarom elmondani, miért -, és ha most maga leleplezné őket, én ugyan kiszabadulnék a körmeik közül, de van valaki, akit maga nem ismer, és az még nagyobb bajba kerülne. Őt pedig meg kell menteni. Ezért nem szabad most leleplezni őket.

Miközben mindezt elmondtam, jó ötletem támadt. Ha ezeket itt lecsukják, én meg Jim megszabadulhatunk tőlük. De nem akartam elindulni a tutajjal fényes nappal, hogy aztán egymagamnak kelljen mindenféle kérdésekre válaszolgatni; ezért úgy eszeltem ki, hogy a tervem csak késő este süljön el.

- Mary Jane kisasszony - mondtam -, megmondom én, mit kell tennie. Nem is kell olyan soká Lothropéknál maradnia. Milyen messzire laknak?

- Nem egészen négymérföldnyire, itt beljebb a vidéken.

- Az nagyon jó. Most menjen el hozzájuk, és maradjon úgy este kilenc-fél tízig, aztán kérje meg őket, hogy hozzák haza; mondja, hogy valami eszébe jutott. Ha ideér tizenegy előtt, tegyen gyertyát az ablakba, és ha nem mutatkozom, várjon tizenegyig; és ha tizenegy utánig nem jelentkezem, az azt jelenti, hogy én már biztonságban vagyok. Akkor elmondhatja a hírt mindenkinek, és elfoghatják ezt a két lókööt.

- Jó - mondta -, megteszem.

- És ha úgy esne, hogy nem sikerül meglépnem, és horogra kerülök velük együtt, álljon mellém, és mondja, hogy én már előre elmondtam magának mindent, és fogja pártomat, ahogy lehet.

- Fogadom, hogy megvédelek. Egy hajadszála nem fog meggörbülni! - mondta, és láttam, hogy az orrcimpája kitágul, és a szeme föl villan, mikor mondja.

- Ha eliszkoztam, nem lehetek itt, hogy tanúskodjak a két szélhámos ellen; ha itt volnék, se tehetném. Legföljebb megesküdhetnék, hogy csaló gazemberek; igaz, hogy ez is valami. De vannak, akik többet tudnak róluk, mint én, és azoknak több hitelük lesz, mint nekem volna. Azt is megmondom, hol találja meg őket. Adjon egy ceruzát és egy darab papírt. Tessék:

„Királyi Nonpluszultra, Bricksville.” Tegye el, és vigyázzon, el ne veszítse. Ha a bíróság meg akar tudni a két jómadárról valamit, küldjék föl őket Bricksville-be, és mondják azt, hogy megtalálták a Királyi Nonpluszutrásokat, és tanúkra van szükség; meglátja, egy szempillantás alatt az egész város ott fog tolongani. És nem fogják elhallgatni, ami a nyelvükön van.

Úgy láttam, mindent megbeszélünk. Végezetül még azt mondtam neki:

- Most pedig hagyja, hogy az árverés folyjon, annak rendje-módja szerint. Fizetni senkinek se kell rögtön, csak egy nappal az árverés után, ők pedig addig ki nem teszik innét a lábukat, amíg a pénzt nem látják, és ilyen módon az adásvétel nem lesz érvényes, és egy fillért sem fognak látni. A négerekre is ugyanez áll, nem volt érvényes az eladás, és rövid idő se telik belé, vissza fognak kerülni. Még a négerek árát se tudják majd fölvenni, benne vannak a kutyaszorítóban, Miss Mary.

- Jó - mondta ő -, szaladok reggelizni, aztán egyenesen Lothropékhoz megyek.

- Szó se róla, nem így beszéltük meg, Miss Mary Jane - mondtam -, reggeli előtt kell odamennie.

- Miért?

- Mit gondol, miért kívántam, hogy egyáltalán odamenjen?

- Hát még nem is gondoltam rá, és nem is tudom. Miért?

- Mert maga nem tartozik a faarcú emberek közé. Sose kívánnék jobb könyvet, mint a maga arca. Ha valaki ránéz, úgy olvashatja, mintha írva volna. Azt hiszi, le tudna most menni, és szembenézni a bátyjaival, és megcsókolni őket, mikor jó reggelt kívánnak, és...

- Jaj, dehogy tudnék! Igen, megyek mindjárt, reggeli előtt, nem is bírnék! És a húgaimat velük hagyjam?

- Persze, ne aggódjon miattuk csöppet sem. Nekik még maradniuk is kell. Még gyanút fognának, ha mind elmennek. Azt szeretném, hogy ne is találkozzon velük, sem a húgaival, sem mással a városból; ha egy szomszéd megkérdezné, hogy vannak a bácsikái, még az arca elárulná. Csak menjen, induljon is, Miss Mary Jane, én majd elintézem a többit. Megmondom Miss Susannek, hogy csókoltatja a bácsikat, és pár órára elment, hogy egy szusszanásnyit pihenjen, vagy búcsúzni ment egy barátnőjétől, és estére már itthon is lesz, legkésőbb holnap kora reggel.

- Jó, mondd, hogy egy barátnőmhöz mentem, de nem akarom csókoltatni őket.

- Hát akkor nem - egyeztem bele. Ha én mégis mondom, nem ártok vele. Ilyen kicsiséget igazán könnyű mondani; és az ilyen kicsiségekkel lehet legjobban egyengetni az utat. Mary Jane nyugodt lesz, és mégsem kerül semmibe. - Még egy dolog van - jutott eszembe -, a pénzes zacskó.

- Hát az bizony náluk van; és most látom, milyen ostoba liba vagyok, hogy olyan könnyen megkaparintották.

- Téved. Nincs náluk.

- Hát kinél van?

- Szeretném tudni magam is, de nem tudom. Nálam volt, mert én loptam el tőlük; azért loptam el, hogy magának adjam; tudom azt is, hova dugtam el, de félek, hátha már nincs ott. Igazán nagyon sajnálom, Miss Mary Jane, rémesen sajnálom; én megtettem, ami tőlem tellett; isten

bizony megtettem. Majd elcsíptek velem, és be kellett dugnom az első helyre, ahova lehetett - és nem volt valami jó hely.

- Ó, ne fájjon a te fejed miatt! Szomorú dolog, tudom, de te nem vagy benne hibás. Hová rejtetted?

Nem akartam, hogy megint eszébe jusson a bánata; és a nyelvem se akart ráállni, hogy elmondjam neki, a pénz ott fekszik a koporsóban, a hulla hasán. Egy pillanatra elhallgattam, aztán megszólaltam:

- Inkább nem mondanám el, hová tettem, Miss Mary, ha megengedi; de fölírom magának egy darab papírra, és útközben elolvashatja, ha akarja. Jó?

- Jó, hogyne.

Fölírtam hát: „Betettem a koporsóba. Benn voltam, amikor maga úgy sírt az éjszaka ott mellette. Az ajtó mögött álltam, és nagyon sajnáltam magát, Miss Mary Jane...”

A szemem könnybe lábadt, amikor visszaemlékeztem rá, ahogy ott egészen egyedül zokogott, az a két sátánfajzat pedig az ő házában hortyogott avval a szándékkal, hogy bajt hozzanak rá, és kirabolják; és mikor összehajtottam és átadtam neki, láttam, hogy az ő szeme is könnyes; keményen megszorította a kezemet, és azt mondta:

- Isten veled, mindent úgy fogok tenni, ahogy te mondtad; és ha nem látnálak többé, sose foglak elfelejteni, és mindig gondolni fogok rád, és imádkozni fogok érted. - És ezzel elment.

Imádkozni értem! Ha tudta volna, kiféle-miféle vagyok - gondoltam -, biztosan okosabbra fordítaná az idejét. De lefogadom, hogy akkor is megtette volna - az a fajta volt. Még Júdásért is imádkozott volna, ha a fejébe veszi; ilyenben nem ismert akadályt. Mondhat bárki bármit, de nem láttam még nála derekabb lányt; azt hiszem, ő volt a legderekabb mind között. Ez amolyan hízelgésnek hangzik, de nem hízelgés. Ami a szépséget illeti - és a jóságot -, senki se múlja fölül. Azóta se láttam, hogy akkor kilépett az ajtón; nem én, azóta se, de azt hiszem, nem is ezerszer, hanem tízezerszer gondoltam rá és arra, hogy imádkozni fog értem; és ha tudnám, hogy javára vagyok, ha én is imádkoznék *őérte*, bizony, még azt is megtenném.

Mary Jane a hátsó ajtón szökött ki; legalább úgy gondolom abból, hogy senki nem vette észre. Mikor Susanbe és a nyúlszájába ütköztem, mondtam nekik:

- Hogy híják azokat, akik odaát laknak a folyó túlsó partján, akikhez maguk járnak szoktak?

- Vannak ott többen - mondták -, de leginkább Proctorékhoz.

- Igen, azok, azok - mondtam -, majd kiment a fejemből! Miss Mary Jane azt mondta, mondjam meg maguknak, hogy átment hozzájuk, nagyon sietett, valaki beteg közülük.

- Kicsoda?

- Én biz nem tudom; vagyis elfelejtettem; azt hiszem, hogy...

- Szent isten, csak nem Hanna?

- Sajnos, bizony Hanna - mondtam.

- Nahát, és szegény még milyen jól volt a héten! És nagyon rosszul van?

- Ki se lehet mondani. Egész éjszaka fönn virrasztottak mellette, mesélte Miss Mary Jane, és nem hiszik, hogy megéri az estét.

- Rettenetes! És mi baja?

Semmi okos dolog nem jutott eszembe hirtelenében, hát azt mondtam:

- Mumpsza van.

- Mumpsza van az öreganyádnak! Nem virrasztanak egy mumpszos beteg mellett!

- Micsoda, hogy nem virrasztanak? *E mellett* bizony igencsak. Ez valami különös mumpsz, valami újfajta, úgy mondta Miss Mary Jane.

- Hogyhogy újfajta?

- Hát mindenféle más is jár vele.

- Miféle más?

- Hát himlő meg szamárköhögés meg orbánc meg hektika meg sárgaság meg agyvelőgyulladás, és én nem tudom, még micsoda.

- Jóságos ég! És ezt mumpsznak híják?

- Miss Mary Jane azt mondta.

- Mi az ördögnek híják mumpsznak?

- Hát mert tényleg mumpsz. Avval kezdődik.

- Hát ennek se füle, se farka. Valaki esetleg megüti a lába ujját, mérget vesz, leesik a kútba, kitöri a nyakát, kiloccsan az agyveleje, és valaki megkérdi, miben halt meg, és erre valamelyik kelekótya azt feleli: „Megütötte a lába ujját.” Hát nem szamárság lenne? De bizony. És ez éppen olyan szamárság.

- És ragadós?

- Mi az, hogy ragadós! Ragadós, mint a légyapír! Ha az ember a sötét szobában nekimegy, beleragad vagy itt, vagy ott, s aztán hiába próbálja az ember leszedni magáról, annál jobban beleragad, s húzza magával az egész légyapírt. Ez a fajta mumpsz is olyan, mint a légyapír. Az ám! Olyan ragadós!

- Rémes - mondta a nyúlszájú -, megyek Harvey bácsihoz, és...

- Ó, csak menjen! - mondtam. - Siessen. Én is sietnék.

- Miért?

- Hát ide figyeljen, hátha megérti. A bátyjának olyan hamar vissza kell utaznia Angliába, ahogy csak tud, nem? És azt hiszi, hogy a bácsikája olyan komisz lenne, hogy ő maga elmegy, és itt hagyja magukat, hogy egyedül utazzanak? Tudhatják, hogy megvárja magukat. Harvey bácsi pap, nem? No és gondolja, hogy egy pap becsapna egy hajóskapitányt? Hogy Miss Mary Jane-t engedjék föl a hajóra? Nem bizony. Hát mit fog csinálni? Azt fogja mondani: „Sajnálom, de az egyház csináljon, amit tud, az unokahúgom ki van téve ennek a szörnyű sohasem volt mumpsznak, és kutya kötelességem, hogy itt várjam a három hónapot, amíg el nem múlik a veszély!” Jó, én nem bánom, ha mégis megmondják Harvey bácsinak...

- Juj, hallgass már, és ne mesélj bolondokat, hogy addig ülünk itt, amíg Mary Jane-ről ki nem derül, megkapta-e vagy nem, mikor azalatt Angliába érünk. Csupa ostobaságokat beszélsz.

- Hát akkor mondják meg a szomszédoknak.

- Ide figyelj! Nálad nagyobb tökfeket még nem láttunk. Hát nem érted, hogy akkor azok mondanák el? Nem szabad elmondani senkinek se!

- Igaz, tényleg igaza van.

- De meg kellene mondani Harvey bácsinak, hogy elszaladt egy kis időre, hogy ne keresse.

- Igen, Miss Mary Jane is kérte, hogy szóljanak neki. „Mondd meg nekik - mondotta -, csókolatom Harvey bácsit és Williamet, és mondják, hogy átnéztem a folyón túlra, hogy meglátogassam a... aa...” Hogy is híják azt a gazdag családot, akiről Peter bácsi annyit beszélt? Azokat gondolom, akik...

- Biztosan Aphthorpékra gondolsz.

- Persze, összezavarom ezt a sok nevet, nem káptalan az ember feje. Igen, azt mondta, mondják, hogy átment Aphthorpékhoz, hogy okvetlenül elgyűjjenek az árverésre, és vegyék meg a házat, mert Peter bácsi is biztosan inkább szánta nekik, mint bárki másnak; és hogy addig nem hagyja őket, amíg meg nem ígérik, hogy eljönnek, és ha nem lesz túl fáradt, akkor hazajön még ma vagy legkésőbb holnap reggel. Azt mondta, hogy Proctorékról ne is szóljanak, csak Aphthorpékról, ami igaz is, mert Mary Jane kisasszony tényleg fog is beszélni velük a házvétel miatt, maga mondta nekem.

- Jól van - mondták, és kimentek, hogy megterítsenek a nagybácsiknak, és átadják Mary Jane csókjait és üzenetét.

Így minden rendbe jött. A lányok biztosan nem fognak szólni semmiről, mert nagyon akarózik nekik Angliába menni; és a király meg a herceg is jobban örül, hogy Mary Jane elment hazuról az árverés dolgában, mint ha otthon van, ahol Robinson doktor belebotolhat. Kezdem magam jól érezni. Azt hiszem, pompásan intéztem mindent; fogadni mertem volna, hogy Tom Sawyer se tudta volna megcsinálni különül, ő persze nagyobb feneket kerített volna a dolognak, de nekem ez nem megy, én másképp nevelkedtem, mint ő.

Az árverést késő délutántájt kinn tartották meg a főtéren, és irtó sokáig tartott; az öreg ott lábatlankodott a biztos mellett, és csudára kitett magáért; minduntalan bibliai idézeteket vegyített bele vagy valami közmondást, a herceg is gügyögött egyet-egyet, hogy minél nagyobb rokonszenvet keltsen maga iránt, s általában igyekezett a figyelmet magára vonni.

Lassan aztán a végére jutottak, és eladtak mindent. Kivéve egy kis darab földet a temető mellett. Azt is kikiáltották - soha ilyen mohó frátert nem láttam, mint a király, aki nem hagyott volna egy körömfeketényit se. Amíg efölött folyt az árverés, kikötött egy gőzhajó, és két tízperc se telt belé, egész tömeg jött felőle, kiabálva, ordítva, röhögve és azt hajtogatva:

- Itt az ellenfél! Itt van Peter Wilks másik pár örököse! Most már ki-ki választhat tetszése szerint!

XXIX. FEJEZET

Egy nagyon tisztos kinézésű öregurat és egy rendes formájú fiatalabbat toltak maguk előtt, a fiatalabbnak föl volt kötve a karja. Hú, hogy ordibált és nevetett és kiáltozott mindenki! De én nem találtam tréfadolognak, és azt hittem, hogy a herceg és a király se fogják annak találni. Azt hittem, legalábbis elsápadnak. De bizony még az orruk hegye se sápadt el. A herceg úgy tett, mintha nem is gyanítaná, miről van szó, tovább gügyögött, boldogan és elégedetten, mint egy bugyogó korsó; a király pedig olyan, de olyan szomorúan nézett az újonnan jöttekre, mintha a szíve is hasfájást kapna, hogy ilyen szélhámos csirkefogók is léteznek. Pompásan játszott. A fontosabb emberek a király körül csoportosultak, hogy látni lehessen, ők vele tartanak. Az öregúr, aki most érkezett, csudára meg volt zavarodva. Nemsokára beszélni kezdett, és rögtön észrevettem, hogy ez valódi angol kiejtés, a királyé is egész jó volt, de mégiscsak utánzás. Szó szerint nem tudom elmondani, amit az öregúr mondott, azt sem tudom utánózni, ahogy mondta, de körülbelül így szólt a tömeghez fordulva:

- Olyan meglepetés ez, amelyet igazán nem vártunk volna; és őszintén beismerem, alig tudom, mit mondjak; mert az öcsémmel együtt sok baj ért, ő eltörte a karját, a poggyászsunkat meg tegnap este a sötétben tévedésből egy másik városban rakták ki, innen nem messze. Én vagyok Peter Wilks bátyja, Harvey, és ez az öcsém, William, aki sem nem hall, sem beszélni nem tud - és most még csak jelekkel se tud mutogatni, mert csak az egyik keze maradt épen. Mi azok vagyunk, akiknek mondjuk magunkat; és egy-két napon belül, ha megkapom a poggyászsomat, be is tudom bizonyítani. Addig azonban nem akarok többet mondani, hanem elmegyek a fogadóba, és várok.

Evvel elindult az új süketnémával együtt; a király pedig fölnevetett, és utánuk szólt:

- Kitérte a karját - *nagyon* valószínűen hangzik, mi? És nagyon kényelmes is egy szélhámosnak, akinek jelekkel kéne mutogatni, és nem tudja, hogy kell. Elveszett a poggyászsunk! Remek! Csuda találékonyak - már a körülményekhez képest!

Aztán megint nevetni kezdett; és a többiek is vele nevettek, egypár embert kivéve. Ezeknek egyike volt a doktor; a másik egy szúrós szemű úriember, aki régimódi vászon táskát tartott - ez is a gőzhajóról szállott le, és most halk hangon beszélt az orvossal, néha a királyra pislantva és bólintva -, ez volt Levi Bell, az ügyvéd, aki Louisville-ből jött; egy harmadik pedig egy tagbaszakadt fickó volt, aki először az öregurat hallgatta meg, és aztán a királyra figyelt. Mikor a király abbahagyta, ez a nagy darab ember odament és megkérdezte:

- Hallja, ha maga Harvey Wilks, mondja meg, mikor érkezett ide a városba!

- Egy nappal a temetés előtt, barátom - mondta a király.

- De aznap mikor?

- Estefelé, egy-két órával naplemente előtt.

- És hogyan jött?

- A *Susan Powellen* jöttem Cincinnatiból.

- Hát akkor hogy került a kanyarhoz *reggel* - és csónakban?

- Én nem voltam a kanyarban csónakkal soha.

- Hazudik!

Többen odaugrottak hozzá, és csitították, hogy ne beszéljen ilyen hangon egy öregemberrel, aki még hozzá pap is.

- Akasszanak föl, ha ez pap; szélhámos és hazug gazember! Aznap reggel fönn volt a kanyarban. Tudjátok, hogy ott lakom. Én is ott voltam, de ő is ott volt. Láttam, hogy ott volt. Csónakban jött oda, és Tim Collins volt vele meg egy gyerek.

A doktor odaszólt:

- Megismernéd azt a gyereket, ha látnád, Hines?

- Azt hiszem, meg, de nem tudom biztosan. De hisz itt van az is! Most már megismerem.

Rám mutatott. A doktor erre így szólt:

- Emberek, én nem tudom, hogy az újonnan jött pár szélhámos-e vagy sem, de ha ez a kettő nem szélhámos, megeszem a fejemet. Azt hiszem, egyetlen kötelességünk most, hogy vigyázzunk rájuk, nehogy megszökhessenek innen, amíg végére nem jártunk az egésznek. Gyere, Hines, gyertek ti is. Majd szembesítjük ezt a két alakot a másik párral a kocsmában, és fogadni merek, kiderül valami, mielőtt a végére érünk.

A tömeg kapott rajta, ha a király barátai nem is, és elindultunk. Már alkonyodott. A doktor kézen fogva vitt engem, és igazán finoman bánt velem. De a kezemet el nem engedte volna semennyiért.

Bevonultunk a fogadó egy nagyobb termébe, és gyertyákat gyújtottak; aztán behívták az új örökösöket. A doktor beszélt először:

- Nem akarom megsérteni ezt a két embert, de én azt hiszem, csirkefogók. De lehet, hogy vannak bűntársaik, akikről nem tudhatunk. Könnyen lehet, hogy ha vannak bűntársaik, azok már jó helyre tették azt a zacskó pénzt, amit Peter Wilks hátrahagyott. Ha nem csirkefogók, akkor nem lehet kifogásuk az ellen, hogy ide hozassuk a pénzt, és itt őrizzük addig, amíg be nem bizonyítják az igazukat. Nincs igazam?

Mindenki helyeselt. No - gondoltam -, most aztán benne vagyunk a kulimászban, soha jobban! De a király csak bánatosan tekingetett, és azt mondta:

- Uraim, én is boldog lennék, ha az a pénz itt volna, mert semmi kifogásom sincs az ellen, hogy nyíltan, őszintén és becsületesen végére járjunk ennek a szerencsétlen ügynek; de sajnós, a pénz nincs meg. Kereshetik, és meggyőződhetnek felőle, ha akarják.

- Hát hol van?

- Amikor az unokahúgom odaadta, hogy vigyázzak rá, én eldugtam a szalmazsákomba, mert nem akartam bankba tenni arra a pár napra, amíg itt vagyunk. Azt hittem, jó helyen van az ágyamban, mi nem vagyunk négerekhez szokva, és azt hittem, azok is becsületesek, mint az angol szolgák. De a négerek ellopták másnap reggel, mikor elmentem; és mikor eladtuk őket, még nem vettem észre, hogy hiányzik, és elvitték magukkal. Ezt az inasom is megmondhatja, uraim.

- Hiszi a piszi! - kiáltotta a doktor, és mások is vele; éreztem, hogy a királynak már végképp nem hisznek. Az egyik ember megkérdezett engem, hogy láttam-e, mikor a négerek ellopták. Én azt mondtam, nem láttam, csak annyit, hogy kisompolyogtak a szobából, de eszembe se jutott ilyesmi, azt hittem, csupán a gazdámat nem akarják fölébresztteni, és azért mennek ki lábujjhegyen. Többet nem is kérdeztek tőlem. De a doktor rám rontott és megkérdezte:

- Te is angol vagy?

- Igen - feleltem, mire nevetni kezdtek, és azt mondták:

- Hogyne, persze!

És aztán folytatták a vallatást órákon keresztül, és senkinek se jutott eszébe a vacsora - és csak nem akarták abbahagyni; kutya legyen, ha komiszabb helyzetben voltam valaha. Elmondatták a királlyal a maga mondókáját, az öregúrral is; és mindenki láthatta, kivéve egypár tökfilkót, hogy az öregúr igazat mond, a király pedig hazudik. Aztán felém fordultak, hogy mondjam el, mit tudok. A király rám hunyorított a szeme sarkából; erre elkezdtem beszélni Sheffielldről, hogy élünk ott, és az angliai Wilksekről és miegyásról; de nem messze jutottam, mert a doktor nevetni kezdett; Levi Bell, az ügyvéd pedig azt mondta:

- Hagyd abba, fiacskám, kár az erőlködésért! Látom, nem vagy szokva a hazudozáshoz, nem áll jól neked; hiányzik a gyakorlatod. Nagyon gyöngén csinálsz.

A bóknak nem nagyon örültem, de boldog voltam, hogy békén hagytak.

A doktor mondani akart valamit, megfordult és odaszólt:

- Ha elejétől kezdve a városban lettél volna, Levi Bell...

De a király közbevágott, és kinyújtotta a kezét:

- Nahát, szegény halott fivérem régi barátja, akiről annyit írt neked?

Az ügyvéd kezét fogott vele, mosolygott, és úgy tett, mintha örülne, aztán beszélni kezdtek a királlyal; félrevonta, és halkán beszélgettek, végre az ügyvéd fölkel, és azt mondta:

- Jó. Én elvállalom az ügyet, ha meghatalmazást ad nekem az öccsével együtt.

Erre előkerítettek egy papirost és tollat, tintát, a király pedig leült, a fejét félrehajtotta, kidugta a nyelvét, aztán firkantott valamit; utána odaadták a tollat a hercegnek - első ízben láttam, hogy nagyon kényelmetlenül érzi magát. De ő is fogta a tollat, és írt valamit. Akkor az ügyvéd odafordult az új öregúrhoz, és megkérte:

- Ön is és az öccse is írjanak egy-két sort, és írják alá.

Az öregúr leírta, de senki sem tudta elolvasni, amit írt. Az ügyvéd nagyon meg volt hökkenve, és azt mondta:

- Hát nem mondom, magam is zavarban vagyok... - És evvel kihalászott a zsebéből egy csomó régi levelet, és megvizsgálta őket, aztán megvizsgálta az öreg írását, aztán megint a leveleket, és azt mondta végül:

- Ezek a levelek Harvey Wilkstől származnak; itt van ennek a kettőnek az írása, és a gyerek is láthatja, hogy a leveleket *nem ők írták*. (A király és a herceg rém ostoba és kárvallott arcot vágott, hogy az ügyvéd így fölültette őket.) És itt van ennek az úrnak az írása, és bárki megmondhatja, hogy *ő sem* írta őket, ezt a kaparást nem is nagyon lehet írásnak nevezni. Ezek a levelek pedig...

Az öregúr közbeszólt:

- Ha megengedi, megmagyarázom. Az én írásomat senki nem tudja elolvasni, csak az öcsém - ő szokta lemásolni a leveleimet. Ez az *ő* keze írása, nem az enyém.

- Nohát - mondta az ügyvéd -, ez aztán furcsa dolog! De vannak itt levelek Williamtól is; írjon *ő* is egy-két sort, és akkor...

- De nem tud írni a bal kezével - mondta az öregúr. - Ha használni tudná a jobb kezét, láthatnák, hogy ő írta a saját leveleit és az enyémeiket is. Hasonlítsa össze őket: ugyanaz a kéz írta mindegyiket.

Az ügyvéd összehasonlította, és azt mondta:

- Tényleg, és ha nem is egészen ugyanaz, nagyon hasonlít, ezt már régebben észrevettem. Na jó! Már azt hittem, megtaláltam a dolog nyitját, de megint zsákutcába jutottunk. De egy dolog legalább bebizonyosodott: hogy ez a két alak semmiképpen nem Wilks... - És a király meg a herceg felé intett a fejével.

Mit szólnak hozzá?! Az a makacs öreg számár még most se ismerte el! Nem bizony. Azt mondta, ez nem bizonyíték. Azt mondta, az öccse, William a legnagyobb tréfacsináló a világon, és nem is akart rendesen írni - ő látta abban a percben, ahogy tollat fogott. Megint viccelni akart vele. Az öreg belejött a beszédbe, és folytatta tovább, és addig-addig beszélt, hogy végül már maga is hinni kezdte, amit mond - de rövidesen az új öregúr közbevágott:

- Valami eszembe jutott. Van itt valaki, aki segített kiteríteni a test... segített kiteríteni néhai Peter Wilkset?

- Hogyne - mondta valaki -, én és Ab Turner voltunk. Mi ketten terítettük ki.

Az öregúr a királyhoz fordult, és azt mondta:

- Talán akkor ez az úr meg tudja nekem mondani, mi volt a halott mellére tetoválva.

Na, erre ki kellett derülnie, milyen srófra jár a király esze, különben kicsúszott volna a lába alól a talaj, mint áradáskor a magas part, olyan hirtelen jött a kérdés - olyan kérdés volt, hogy bárki rajtaveszthetett, ha görbe úton jár, mert honnan az ördögből tudhatta, hogy mi van a halott mellére tetoválva? A király elsápadt egy kicsit, bárhogy is igyekezett uralkodni magán; mindenki elhallgatott, és mindenki előrehajolt, lesve, mit fog mondani. No, mondom, most ugrik ki a nyúl a bokorból - itt már az isten sem segít. No és mit csinált az öreg? Alig hinné az ember, nem adta be a kulcsot. Úgy látszik, az volt a szándéka, hogy addig csúri-csavarja a dolgot, amíg belefáradnak, elszélednek, és akkor elszélelhet a herceggel együtt. Tovább ült hát, elmosolyodott, és azt mondta:

- Cc! Ez aztán a fogas kérdés! Igen, uram, megmondhatom, mi volt a mellére tetoválva. Egy apró, halványkék íj - olyan piciny, hogy ha az ember közletről meg nem nézi, észre se veszi. Na és maga mit mond - hm?

Soha életemben nem láttam még egy ilyen fapofát, mint a király.

Az új öregúr odafordult Ab Turnerhez és a társához, és a szeme fölillant, hogy most aztán megfogta a királyt, és megkérdezte:

- Na, hallották, mit mondott! Volt ilyen jel Peter Wilks mellén?

Mind a ketten egyszerre feleltek:

- Nem volt ilyen jel rajta.

- Jó - mondta az öregúr. - Mert amit láttak rajta, egy egész halvány P betű volt, egy B betű (a második névnek a kezdőbetűje, amit később elhagyott) és egy W betű, köztük kötőjelek, ilyenformán: P-B-W. - És fölírta egy darab papirosra. - No, nem ezt látták?

Megint egyszerre felelték mindketten:

- Nem láttuk biz! Nem láttunk ott egyáltalán semmiféle jelet.

Hú de fölzúdult erre mindenki, és kiáltozni kezdtek:

- Mind szélhámosok! Üssétek le őket! Vízbe velük! Föl kell húzni őket! - És egyszerre ordított mindenki; irtó ricsaj kerekedett. De az ügyvéd fölugrott az asztalra, és elkiáltotta magát:

- Uraim, uraim! Csak egy szót, egyetlen szót, kérem! Van egy út még; menjünk, és ássuk ki a holttestet!

Ez hatott.

- Éljen! - kiáltozták, és már indultak is; de az ügyvéd és a doktor megállították őket:

- Megállj, megállj! Fogjuk galléron ezt a négy embert, és a fiút is vigyük magunkkal!

- Igaza van - kiabáltak -, és ha nem találunk semmi jelet, meglincseljük az egész bandát!

Hú, de be voltam gyulladva! De sehogy sem lehetett meglógni. Megfogtak bennünket, és vittek magukkal, egyenest a temetőbe, ami másfél mérföldre volt lefelé a folyó mellett, és az egész város a sarkunkban tolongott, mert csuda nagy zajt csaptunk, és még csak este kilenc óra volt.

Mikor elmentem a házunk előtt, kívántam, hogy bárcsak ne küldtem volna el Mary Jane-t, mert ha most jelt tudnék neki adni, szólhatna, és megmenthetne engem, a két széltolót meg leleplezhetné.

Végigkigyóztunk a folyóparti úton, olyan lármával, mintha sakálok lettünk volna; és hogy még komiszabb legyen az egész, besötétedett, villámlani kezdett az ég alján, és szél reszkettette meg a faleveleket. Ennél nagyobb bajban és veszedelemben még nem voltam, mintha fejbe vágtak volna. Minden annyira másképpen sikerült, mint ahogy kiterveltem; ahelyett, hogy ment volna szépen minden, ahogy szerettem volna, Mary Jane-nel a hátam mögött, hogy ha eljön az ideje, kihúzzon a csávából, most semmi más nem választott el a haláltól, csak az az átkozott tetoválás.

És ha nincs rajta, hát...

Nem is bírtam rágondolni; és mégis, semmi másra nem bírtam gondolni. Mind sötétebb és sötétebb lett, ez igen jó idő lett volna ahhoz, hogy meglógjak; de az a nagy darab ember - Hines - fogta a csuklóm, és akár a Góliát kezéből próbáltam volna meglógni. Szinte úgy vonszolt végig, annyira izgatott volt; szaladnom kellett, hogy lépést tartsak velem.

Mikor odaértünk, a tömeg áradatként lepte el a temetőt, sőt még ki is szorultak belőle egy-páran. Mikor a sírhoz értek, százszor annyi ásó volt, mint amennyi kellett, de senkinek sem jutott eszébe, hogy lámpást hozzon. Mégis a villámlás fényénél nekifogtak az ásásnak, és elküldtek valakit a legközelebbi házba - jó mérföldre onnét -, hogy hozzon lámpát magával.

Ástak, ástak, mint a bolondok; csuda sötét lett, esni kezdett, és a szél is sivítózott, a villámlás is mind gyakrabban fölillant, az ég dörgött; de a népek mintha észre se vették volna, úgy el voltak merülve; egy pillanatra látni lehetett az egész tömeget, ahogy a földet dobálták ki a sírból, a következő szempillantásban pedig megint eltűnt minden, és semmit se lehetett látni.

Végtére a koporsóhoz értek, és kezdték kicsavarni a földel srófjait; erre még nagyobb lett a tolongás és a lökdösődés, mindenki előrenyomakodott, hogy odalásson; rémes volt abban a pokoli sötétben. A csuklóm majd leszakadt, Hines úgy rángatta és huzigálta, azt hiszem, egész kiment a fejből, hogy én is a világon vagyok, úgy izgult és lihegett.

Hirtelen fölillant egy villám, nappali világos lett egy pillanatra, és valaki fölordított:

- Szentséges ég, itt van a pénzes zsák a mellén!

Hines elkiáltotta magát, mint mindenki, és eleresztve csuklómat, előrefurakodott, hogy lásson valamit, én pedig abban a minutumban megugrottam, és uccu! - neki az útnak, mintha az ördög sarkantyúzott volna.

Egész egyedül voltam az úton, és majdnem repültem - rémes sötét volt, néha-néha villámlott, az eső szakadt, a szél nyögött, és a menny dörgött; képzelhetni, hogy a nyakamba szedtem a lábam!

Mikor a városhoz értem, láttam, hogy senki sincs az utcán ilyen viharban, nem is kerestem hát a mellékutcát, hanem végigszáguldottam a főutcán; és mikor a mi házunk elé értem, odanéztem. Semmi fény nem látszott, egész sötét volt a ház; nagyon szomorú voltam, és fájt is, nem is tudom, miért. De éppen amint elfutottam előtte, fölillant valami Mary Jane ablakában! A szívem egyszerre kalapálni kezdett az örömtől. De egy pillanat múlva a ház is, én is újra sötétben voltam, és azóta se láttam Mary Jane-t. Nem volt nála derekabb lány az egész világon.

Mikor elég messze voltam a város fölött, hogy átvághattam a zátonyra, szétnéztem csónak után; az első villámnál megpillantottam egyet, ami nem volt lelakotva, azt kölcsönvettem és betaszítottam. A zátony jó messze volt, a folyó közepe felé, de nem vesztegettem az időt; és mikor végre a tutajhoz értem, úgy ki voltam fáradva, hogy legszívesebben elterültem volna, és levegő után kapkodtam volna. De nem volt rá idő. Fölugrottam, és elkiáltottam magam:

- Ugorj ki, Jim, és oldozd el a tutajt! Istennek hála, megszabadultunk tőlük!

Jim kibújt, és kitárt karokkal jött felém, úgy örült nekem, de mikor megpillantottam a villámfénynél, a szívem a torkomba ugrott, és hátrafelé bukfenceztem a vízbe, mert elfeledtem, hogy Lear királynak és vízbe fült arabnak van öltözve; még a vér is megfagyott bennem, mikor megláttam. De Jim kihalászott, és megölelt, megcsókolt, úgy örült, hogy visszakerültem, és megszabadultunk a hercegtől és a királytól; de én azt mondtam neki:

- Most ne, Jim; majd reggelire megehetsz, de most oldozd el a tutajt, és iszkolás!

Két másodperc múlva már úsztunk is lefelé a folyón, és irtó jó érzés volt megint szabadnak lenni, és egyedül lebegni a vízben. Végighemperegtem a tutajon, és megropogtattam minden tagomat - és egyszerre valami ismerős hangot hallottam. Visszatartottam a szuflámat, úgy figyeltem - és jaj, mikor egy újabb villám vágott végig a vízben, ott jött a két mákvirág, és ugyanám húzta a lapátot a király és a herceg!

Csak leborultam a pallóra, és fölhagytam minden reménnyel; alig bírtam visszatartani, hogy el ne bőgjem magamat.

XXX. FEJEZET

Mikor a tutajra értek, a király rám rontott, és megrázta a galléromat.

- Meg akartál lógni tőlünk, mi? Te taknyos! Meguntad a társaságunkat? He?

- Isten ments, felség - mondtam -, jaj, ne! Ne bántson, felség!

- Na, ki vele, mit csináltál, vagy kirázlak a bőrödből!

- Igazán, én elmondok mindent, felség, ahogy történt. Aki a kezemet fogta, az a nagy ember, nagyon kedves volt hozzám, azt mondogatta, hogy neki is volt egy ekkora fia, mint én, aki tavaly halt meg, és nagyon sajnál, hogy ilyen pácba kerültem; és mikor megtalálták a pénzt a koporsóban, és mindenki odarohant, eleresztett, és azt súgta: „Most pedig iszkiri, különben felkötnek!” Én pedig úgy elfutottam, mint a nyúl. Semmi értelme nem volt, hogy maradjak - segíteni igazán nem tudtam volna, és nem akartam, hogy fölakasszanak. Meg se álltam, amíg a csónakot meg nem találtam; és mikor ideértem, mondtam Jimnek, hogy siessen, mert ha elfognak, fölakasztnak; és mondtam neki, hogy maga és a herceg már biztosan nincsenek életben, és csudára sajnáltam magukat, Jim szintén, és irtó örültünk, mikor láttuk most, hogy jönnek, kérdezzék meg Jimet, ha nem hiszik.

Jim is azt mondta, úgy volt; a király azt felelte erre, hogy fogja be a száját, és a foga közt morogta:

- Persze hiszi, aki akarja... - És még hozzátette: legszívesebben vízbe fojtana. De a herceg megszólalt:

- Ugyan, hagyja azt a gyereket, vén hülye! Talán maga másként csinált volna? Kérdezősködött maga *őutána*, mikor meglógtunk? *Én* legalábbis nem emlékszem rá.

A király elengedett, és elkezdte szidni a várost és az összes benne lakókat.

De a herceg ráförmedt:

- Inkább a saját buta fejét szidja, mert az érdemli meg leginkább. Eleitől fogva egyetlen épeszű dolgot nem művelt, kivéve azt a pofátlanságot avval a kitalált kék íjjal. Az jó volt - csuda jó. Az mentett meg. Ha azt ki nem találja, becsuknak addig, amíg az angolok poggyásza meg nem érkezik, akkor pedig holtbiztos dutyiba kerülünk. De evvel a trükkel kivittük őket a temetőbe, és az a zacskó arany még jobban segített; mert ha azok az izgatott bolondok nem rohannak mind oda, ma már nyakravalóban aludnánk - de a szél fújna el a talpunk alatt.

Egy pillanatig hallgattak - úgy látszik, elgondolkoztak -, aztán a király szórakozottan azt mondotta:

- Nahát! És azt hittük, hogy a négerek lopták el!

Erre én feszengeni kezdtem. A herceg gúnyosan mondta:

- Hogyne! Azt hittük.

Fél perc múlva a király mordult föl:

- Legalábbis *én* azt hittem.

A herceg ugyanúgy:

- Ellenkezőleg - *én* hittem.

A király fölhorkant:

- Mondja, Bridgewater, mire akar célozni?

A herceg élesen felelte:

- Ha már erről beszélünk, talán inkább én kérdezhethetném, hogy *maga* mire céloz.

- Persze - mondta a király nagyon csípősen -, *én* nem tudhatom; maga biztos aludt, és nem tudta közben, mit csinál.

A herceg föl pattant:

- Ugyan, hagyja már abba ezt a marháskodást! Azt hiszi, a fejemre ejtettek? Azt hiszi, nem tudom, ki dugta azt a pénzt a koporsóba?

- Dehogynem, hogyan tudná - hiszen *maga* dugta oda!

- Hazudik! - kiáltotta a herceg, és nekiesett. A király fölördített.

- Menjen innét! Vigye a kezét! Jaj, a torkom! Visszavonom!

A herceg azt mondta:

- Ismerje be, hogy tényleg maga dugta el oda a pénzt, hogy kitoljon velem, és egy nap visszalopakodjon, és kiássa, hogy egyedül a magáé legyen.

- Várjon egy percig, herceg! Feleljen, amit kérdezek, de őszintén és becsületesen; mondja meg, hogy tényleg nem maga dugta-e el a pénzt, és elhiszem, ha mondja, és mindent visszaszívok.

- Vén gazember, tudja, hogy nem én voltam!

- Hát jó, elhiszem. De még egyre válaszoljon: de ne vaduljon megint - nem volt *szándékában* elcsórni azt a pénzt, és eldugni?

A herceg egy darabig nem válaszolt, aztán megszólalt:

- Hát... nem fontos, hogy volt-e szándékomban, de nem én csináltam. De maga nemcsak gondolt rá, hanem tényleg el is dugta.

- Sose haljak meg, ha eldugtam! Isten a tanúm. Nem mondom, az eszemben volt, hogy eldugom, de maga - azaz valaki - megelőzött.

- Hazudik! Maga dugta el, és vallja be, hogy maga volt, vagy...

A király megint fuldokolni kezdett és kinyögte:

- Jaj, elég! Beismerem!

Nagyon örültem, hogy ezt hallottam, mert hát igen kényelmetlenül éreztem magam. A herceg eleresztette a torkát, és azt mondta:

- Ha még egyszer le meri tagadni, megfojtom. Szép dolog sápítózni és hazudozni, mint valami gyerek - azután amit csinált, illik magához. Soha még ilyen vén disznót nem láttam: mindent maga akar fölfalni, én pedig bízok benne egész idő alatt, mint a saját szülőapámban. Szégyelhetné magát, van pofája hallgatni, hogy szegény négerekre fogjuk az egészséget, és maga egy kukkot se szólt közbe, egy szóval se védte őket. Szégyellem magam a hülyeségem miatt, hogy elhittem azt a sok zagyvaságot. A fene egye meg magát, most már tudom, miért akarta olyan nagyon kipótolni a hiányt - azt a pénzt is meg akarta kaparintani, amit a *Nonpluszltrából* szereztem, és zsebre vágni az egészséget!

A király félénken szipogva mondta:

- De herceg, hát nem maga mondta, hogy pótoljuk ki a hiányt?

- Kuss! A hangját se akarom hallani! Most megkapta, amit keresett. Most nemcsak a pénzüket szerezték vissza, hanem még a miénket is, egy-két dollár híján. Menjen, feküdjön le, és esküszöm, ebben az életben nem fog engem még egyszer megrövidíteni!

A király besompolygott a kalibába, és vigasztalásul a bánatra, magához vette a butykost, nemsokára a herceg is megkotyogtatta a maga butykosát, és fél óra se telt bele, megint csak olyan puszipajtások voltak, mint azelőtt, és mentül jobban becsíptek, antul jobban szerették egymást, és végül egymás karjában kezdtek el hortyogni. Mind a ketten alaposan eláztak, de a király annyira nem ázott el, hogy visszaszívta volna a beismerését a pénzes zsákról. Nagyon meg voltam elégedve, hogy ilyen jól ütött be a dolog. Mikor elaludtak, nagy traccsolásba fogtunk Jimmel, és elmeséltem neki mindent.

XXXI. FEJEZET

Napokig nem mertünk egy városnál se megállni, mentünk folyvást a Mississippin. Már jócskán délen voltunk, a meleg vidéken, és irtó messze hazulról. A fákon imitt-amott délszaki iszalagok lógtak, mintha hosszú szürke szakálluk volna. Még sose láttam ilyet; nagyon ünnepélyesen és komoran nézett ki tőlük az erdő. A két jómadár úgy vélte, hogy már túl vannak a veszélyen, és megint nekifogtak megdolgozni a falvakat.

Először fölolvastat tartottak a mértékletességről; de ez annyit se hozott, hogy rendesen berúghattak volna. Egy másik faluban tánciskolát nyitottak; de fikarcnyival se értettek többet a tánchoz, mint egy kenguru, és mikor az első bakugrásokba fogtak, a közönség feldühödött, és kiebrudalták őket a faluból. Másutt ékesszólási tanfolyamot kezdtek; de alig fogtak bele az ékesszólásba, a hallgatóság fölkelte, ékesszólóan a sárga földig legorombította és kikergette őket. Próbáltak téríteni, hipnotizálni, kuruzsolni, jövendőlni és még sok mindenfélét; de úgy látszik, semmiben sem volt szerencsájük. A végén már egy vasuk sem volt; egész nap a tutajon heverésztek, és törték a fejüket, nem szóltak egy szót se; fél napig is elcsellengtek, és nagyon lógatták az orrukat.

Végre abbahagyták, gyakran összedugták a fejüket a kalibában, és halkán suttozva beszélgettek nemegyszer két-három óra hosszat is. Nyugtalanok lettünk Jimmel együtt. Sehogy sem tetszett a szemük állása. Az volt az érzésünk, hogy valami még csúnyább gazságon jár az eszük. Meghánytuk-vetettük a dolgot, és az volt a véleményünk, hogy vagy be akarnak törni valahová, vagy hamis pénzt akarnak csinálni vagy valami hasonlót. Nagyon megijedtünk, és elhatároztuk, hogy mi a világért se ártjuk be magunkat ilyesmibe; és amint észrevesszük, hogy ebben törik a fejüket, valahogy lerázzuk őket, és elszelelünk. Egyik reggel elrejtettük a tutajt egy biztos helyen, kétföldnyire egy Pikesville nevű nyomorúságos kis falutól; a király partra szállt, és azt mondta, maradjunk elrejtőzve addig, amíg ő szétnéz, és kiszaglássa, nem jutott-e el idáig a *Királyi Nonpluszultima* híre. (Az ám, betörni akarsz - gondoltam -, és betörés után majd csodálkozhatasz, hogy hová lettem Jimestül, tutajostul.) Azt mondta, hogy ha délig nem jön vissza, nincs semmi baj, és menjünk utána a herceggel.

Így hát mi ott maradtunk. A herceg ide-oda ödögött, és kutya rossz hangulatban volt. Mindenért szidni kezdett bennünket, és semmit sem csinálhattunk rendjén, mindenben talált hibát. Valamit forgatott a fejében, az bizonyos. Már örültem, mikor dél lett, és a király nem jelentkezett; legalább valami változás történik az életünkben, talán valami nagyon lényeges változás. Fölmentünk a herceggel a faluba, és kerestük a királyt, végre megtaláltuk egy csapszék sarkában, jócskán elázva, egy csomó naplopó közrefogta és heccelte, az öreg pedig káromkodott, és fenyegette őket, ahogy bírta, de azok annál jobban röhögtek rajta; úgy be volt rúgva, hogy lábára se bírt állni. A herceg elkezdte szidni, elmondta vén hülyének, a király meg vissza; én nem sokat vártam, hanem megléptem, és nyakamba szedtem a lábam, mint egy nyúl, végig a folyóparti országúton; itt volt az alkalom! És elhatároztam, hogy akkor látnak engem meg Jimet megint, amikor a hátuk közepét. Lélegzetfogytán, de nagy vígan értem a tutaj közelébe, és már előre odakiáltottam:

- Oldozd el, Jim, megszabadultunk tőlük!

De senki nem felelt, és senki se jött ki a kalibából. Jim eltűnt! Kiáltottam megint, aztán megint és megint, beszaladtam az erdőbe, kiabálva és füttyöngetve, de semmi eredmény, az öreg Jim eltűnt. Leültem, és sírva fakadtam, sírnom kellett. De nem bírtam soká nyugton ülni.

Megint kimentem az útra, és törtem a fejem, mit csináljak; egyszerre szembetalálkoztam egy fiúval, és megkérdeztem, nem látott-e egy idegen négert, így és így volt öltözve. Azt mondta:

- De igen.

- Merrefelé?

- Lenn a Silas Phelps tanyáján, két mérfölddel lejjebb. Szökött néger volt, és elfogták. Te miért keresed?

- Én? Eszem ágában sincs. Az erdőben találkoztam vele egy-két órája, és megfenyegetett, hogy ha kiabálni merek, kitekeri a nyakamat, és azt mondta, feküdjek le a földre, és ne merjek moccanni se. Azóta ott feküdtem, nem mertem kijönni.

- No, most már nincs mitől félned - mondta -, mert elfogták. Valahonnan Délről szökött meg.

- Csakhogy elfogták!

- Azt meghiszem! Kétszáz dollár jutalom volt a fejére kitűzve. Utcán talált pénz.

- Abbizony, hej, ha nagyobb lennék, most az én zsebemben volna; én láttam meg legelőbb. Ki csípte el?

- Egy idegen pofa, egy öregember, és eladta negyven dollárért a jogot a jutalomra, mert azt mondta, megy föl a folyón, és nem tud várni. Képzeld el! Én ugyan hét évig is várnék!

- Én is - mondtam. - De hátha nem is volt több joga rá, ha ilyen olcsón adta. Valami nincs rendjén e körül, azt hiszem.

- Dehogynem, olyan rendjén van, hogy csak na! Magam láttam a plakátot. Azon megvan tetőtől talpig, hogy néz ki, és meg van adva az az ültetvény is, ahonnan megszökött, valahol New Orleans közeléből. Úgy biza, emiatt nem kell fájjon a fejünk, azt lefogadom. Mondd, nincs egy pofa bagód?

Nem volt, hát otthagytam. Visszamentem a tutajhoz, és leültem gondolkozni a kalibában. De semmi okos nem jutott az eszembe. Addig törtem a fejem, amíg egész belefájdult, de semmi módot nem láttam, hogy juthatnánk ki a bajból. Ez után a hosszú utazás után és azután, hogy mennyit segítettünk ennek a két gazembernek, most minden füstbe ment, mert volt szívük tönkretenni bennünket, és eladni Jimet, idegenek között örökös rabszolgaságra, negyven koszos dollárért. Arra gondoltam, hogy ezerszer jobb volna Jimnek, ha otthon volna rabszolga, közel a családjához, ha már egyszer rabszolgának kell lennie; írni fogok Tom Sawyernak, hogy mondja meg Miss Watsonnak, hol van Jim. De aztán elvettem ezt a gondolatot, mégpedig két okból: Miss Watson bizonyosan olyan mérges lesz Jim hitványságáért és hálátlan-ságáért, hogy biztos megint eladná Délre; ha pedig nem, mindenki megveti a hálátlan négert, és azt éreztetnék is mindig Jimmel, és nagyon komiszul érezné magát. No és én? Elterjedne, hogy Huck Finn segített egy szökött négernek, és ha valaha találkozna egy földimmal, a föld alá kellene süllyedni szégyenletemben. Ez már így van: az ember elkövet valami disznóságot, de a következményeit nem akarja vállalni. Azt hiszi, hogy amíg ki nem derül, nem megszégyenítő. Én is így voltam. Mentül jobban rágódtam ezen, antul jobban kezdett furdalni a lelkiismeret, és antul komiszabbnak és aljasabbnak kezdtem érezni magamat. És mikor hirtelen arra döbbsentem rá, hogy ez biztosan a Gondviselés keze, ami így pofon ütött, és figyelmeztetett, hogy milyen hitvány vagyok, ellopom egy szegény öreg nő négerjét, pedig szegény soha nem is vétett nekem; most figyelmeztet, hogy van valaki, aki mindig figyel az emberre, és ideig-óráig hagyja az embert a maga görbe útján járni, de aztán lecsap, és véget vet neki. Erre még jobban elkámpicsorodtam. Próbáltam mentetegetni magamat saját magam előtt azzal, hogy rossz a nevelésem, és nem vagyok annyira oka, de valami mindig azt hajto-

gatta bennem: „Ott volt a vasárnapi iskola, eljárhattál volna; ha eljártál volna, megtanítottak volna, mi a helyes, mi a helytelen, és megmutatták volna, hogy aki ilyesmit csinál egy négerrel, az a pokol tüzére kerül.”

A hideg is végigfutott a hátamon. Már éppen imádkozni akartam, hogy megpróbáljam, nem tudok-e más gyerek lenni, jobb, mint eddig. Letérdeltem, de a szavak nem jöttek. Miért? Nem volt értelme, hogy titkolózzam őelőtte. De magam előtt sem. Tudtam én jól, miért nem jönnek. Mert a lelkem nem volt tiszta, mert nem jártam egyenes úton; mert kétszínűsködtem. Úgy csináltam, mintha abba akarnám hagyni a bűnözést, de legbelül rejtegettem a legnagyobb bűnt. A szájjal *mondani* akartam, hogy az igazat és a jót akarom, megyek, és megírom a néger tulajdonosának, hogy hol találja, de legbelül *tudtam*, hogy hazugság az egész, és ő is tudta. Hazugsággal nem lehet imádkozni, most jöttem rá erre.

Nyakig ültem a bajban, és azt se tudtam, mihez kezdjek. Végre támadt egy ötletem: megírom azt a levelet, és *azután* próbálok imádkozni. Meghökkenítő volt, mindjárt olyan könnyűnek éreztem magam, mint a pehely, és minden baj elszállt. Fogtam egy darab papirost és ceruzát, és boldogan, izgatottan írni kezdtem:

Miss Watson, a megszökött négerje, Jim itt van két mérföldre Pikesville-től, Mr. Phelps-nél, és át fogja adni, ha elküldi a jutalmat.

Huck Finn

Mindjárt jónak, tisztának és büntelennek éreztem magam, először életemben, és tudtam, hogy most majd tudok imádkozni. De nem fogtam mindjárt hozzá, hanem letettem a papirost, és megint töprengeni kezdtem; milyen jó, hogy minden így történt - gondoltam -, és milyen közel kerültem a pokol tüzéhez. Aztán eszembe jutott az egész utunk lefelé a folyón; Jim ott volt a szemem előtt nap mint nap, esőben, szélben, jó időben, rossz időben, és együtt beszélgettünk, énekelünk, neveltünk egész idő alatt. De semmi nem jutott eszembe, ami ellene szólt volna, inkább fordítva. Eszembe jutott, hányszor virrasztott helyettem is, miután az ő szolgálata már lejárt, hogy tovább aludhassak; és hogy örült nekem, mikor megkerültem a ködből meg a mocsárból, amikor kikerültem a családi viszályból, és máskor is, mindig kincsemnek nevezett, drágámnak, és mindent megtett értem, amit csak tudott, és mindig rém jó volt hozzám; aztán eszembe jutott, amikor a himlővel mentettem meg azoktól az emberektől, milyen hálás volt akkor, és azt mondogatta, hogy nincs még egy olyan jó barátja az öreg Jimnek az egész világon, mint én, sőt én vagyok az egyetlen barátja; aztán szétnéztem, és megláttam a papirost.

Megint kutyaszorítóban voltam. Fölvettem a papírt, és a kezemben tartottam. Minden tagom remegett, mert most kellett döntenem mindörökre a jó és rossz között. Egy pillanatig még töprengtem, a lélegzetemet is visszatartottam, aztán azt mondtam magamnak: „Fene egye meg, inkább menjek a pokolba!” - és összetéptem.

Rémes gondolat volt és rémes szavak, de kimondtam. És nem is akartam visszaszívni, amit mondtam; s már nem is gondoltam arra, hogy meg kellene javulnom. Kivertem az egészet a fejemből, hadd csináljam továbbra is a rosszat, hiszen arra születtem, nem másra. Most pedig azzal fogom kezdeni, hogy megpróbálom kiszabadítani Jimet a rabszolgaságból, és ha ennél rosszabb jut eszembe, azt is megteszem, mert ha már egyszer kimondtam az á-t, hadd mondjam ki a b-t is.

Aztán azon kezdtem gondolkozni, hogy fogjak hozzá, és sok mindenféle utat-módot kifundáltam, végül találtam egyet, ami legcélrányosabbnak látszott. Fölfedeztem egy bozótos szigetet valamivel lejjebb a folyón, és mikor besötétedett, elővakodtam a tutajommal, és lecsurogtam a szigetig; ott a tutajt elrejtettem, és lefeküdtem aludni. Átaludtam az éjszakát, és még

hajnalban fölkeltem, megreggeliztem, fölvettem az ünneplő ruhámat, a holmimat batyuba kötöttem, és a csónakkal áteveztem a partra. Ott kötöttem ki, ahol a Phelps-tanya lehetett, a batyumat eldugtam az erdőben, a csónakot megraktam kövel, és elsüllyesztettem olyan helyen, ahol ha szükségem lesz rá, később megtalálhatom; egy kis gőzfűrészt volt a közelében, arról megismerem.

Aztán nekivágtam az útnak, és mikor elmentem a malom mellett, láttam kiírva: „Phelps Gőzfűrésztelep”; két-háromszáz méterre onnét feküdt a tanya is. Kimeresztettem a szemem, de senkit se láttam a közelben, pedig már benne voltunk a nappalban. Nem bántam, mert egyelőre még nem akartam élő emberrel találkozni, csak a környéket kémleltem ki. A tervem szerint a falu felől akartam megjelenni, nem alulról. Szétnéztem, aztán elindultam a falu felé. Mikor odaértem, az első ember, akibe belebotlottam, a herceg volt. Éppen egy plakátot ragasztott ki a *Királyi Nonpluszltrára*: „Csak három este” - mint előtte való alkalommal. A gazembereknek volt pofájuk hozzá!

Odaszaladtam, mielőtt erre fordult volna.

Meg volt lepve és megkérdezte:

- Halló! Hát te honnan kerülsz elő? - Aztán mohón, szemlátomást örülve: - Hol a tutaj? Biztos helyre vitted?

- Én is éppen azt akartam kérdezni fenségtől - mondtam neki.

Erre már alábbszállott a kedve, mikor mondta:

- Miért kérdezed pont tőlem?

- Hát - mondtam - mikor láttam tegnap a királyt abban a csapszékben, mondtam, ezt úgyse tudjuk hazavinni egyhamar, amíg ki nem józanodik, elmentem szétnézni a városba, hogy eltöltsem az időt. Egy ember tíz centet ajánlott, ha segítek neki átevezni és elhozni egy juhot, és én elmentem vele; de mikor be akartuk vonszolni a csónakba, az ember a kezembe adta a kötőfékjét, és hátrament, hogy betaszigálja, a birka pedig kiszakította magát, és elszaladt, mi meg utána. Kutyánk nem volt, és árkon-bokron kergettük, amíg utolértük. Sötét lett, mire visszatértünk, aztán elmentem megkeresni a tutajt. Mikor odaértem, láttam, hogy eltűnt; no, mondom, ezek biztosan bajba kerültek és elszeltek, és elvitték a négeremet, az egyetlen négeremet, és most itt állok idegenben, és nincs semmim és senkim, és azt se tudom, mihez fogjak. Leültem, és sírva fakadtam. Éjjel az erdőben aludtam. De mi történt a tutajjal, és mi történt Jimmel, az én szegény Jimemmel?

- Fene tudja, legalábbis hogy mi történt a tutajjal! Az a vén hülye csinált valami boltot, és keresett negyven dollárt, és amikor megtaláltuk abban a kocsmában, azok a naplopók pénzre játszottak vele, és kifosztották mindenéből, kivéve a pálinka árát; és mikor késő este hazacipeltem, láttuk, hogy a tutaj eltűnt, és mi is azt mondtuk: az a kis csirkefogó ellopta a tutajunkat, és lerázott bennünket.

- De én nem ráztam volna le a négeremet! Az egyetlen négerem, akim a világon maradt, az egyetlen vagyonomat.

- Ez eszünkbe se jutott. Tulajdonképpen már úgy tekintettük, mint a mi négerünket; igazán úgy tekintettük, a jó ég tudja, mennyi bajunk volt vele. Mikor láttuk, hogy a tutaj eltűnt, és itt maradtunk krajcár nélkül, nem maradt más hátra, mint még egyszer megpróbálkozni a *Királyi Nonpluszltrával*. Azóta plakátot ragasztok, és úgy ki van száradva a torkom, mint egy kályhacső. Hol az a tíz cent? Ide vele!

Volt némi pénzem, adtam neki tíz centet, de kértem, hogy valami enivalót vegyen rajta, és adjon belőle nekem is, mert ez minden pénzem, és tegnap óta nem ettem. Erre egy szót se szólt. De hirtelen nekem jött és megkérdezte:

- Gondolod, hogy az a néger árulkodni fog ránk? Megnyúzzuk, ha ki meri nyitni a száját!

- Hogy árulkodhatna? Megszökött?

- Dehogy! Az a vén hülye eladta, és meg sem osztozott velem, a pénz pedig elúszott.

- Eladta?! - kiáltottam, és sírva fakadtam. - De Jim az én négerem volt, és az az én pénzem! Hol van Jim? A négeremet akarom!

- Hát azt hiába akarod, ne is jártasd tovább a szádat. Teneked nem forog a fejedben, hogy árulkodj ránk? Fenét se bízok benned! De ha mersz árulkodni... - Abbahagyta, de még soha nem láttam olyan csúnyán nézni, mint most. Tovább hüppögtem:

- Én nem akarok senkire se árulkodni, nincs is időm arra, hogy árulkodjak. Megyek, és megkeresem a négeremet.

A herceg zavarodottnak látszott és megállt, a plakátok a karján, gondolkodott, és a homlokát ráncolta. Végre megszólalt:

- Mondok neked valamit. Mi három napig itt akarunk maradni. Ha megígéred, hogy nem árulkodsz, és nem hagyod a négert sem árulkodni, megmondom, hol találod meg.

Megígértem, erre azt mondta:

- Egy gazdánál van, Silas Ph... - De megállt. Úgy látszik, meg akarta mondani az igazat; aztán megint gondolkodni kezdett, és láttam, hogy nem jóban fő a feje. Nem bízott bennem, azt akarta, hogy három napig színemet se lássák a városban. Rövidesen megint megszólalt: - Abram Fosternak híják azt az embert, aki megvásárolta. Abram G. Fosternak, és negyven mérföldre lakik innét, beljebb, a Lafayette felé vezető úton.

- Köszönöm - mondtam -, azt hiszem, három nap alatt odaérek, rögtön délután útnak eredek.

- Dehogy mész akkor, most azonnal indulsz, és ne ácsorogj sehol, és ne jártasd a szádat! Tartsd a nyelvedet, és igyekezz, ha azt akarod, hogy velünk ne gyűljön meg a bajod, értetted?

Csak erre vártam, ezt is akartam. Magamra akartam maradni, hogy véghezvihessem a tervemet.

- Most pedig takarodj! - mondta. - Mr. Fosternak aztán mondhatod, ami neked tetszik. Lehet, hogy elhiszi, hogy Jim tényleg a te négered, vannak olyan hülyék, akik nem kérnek írásokat, legalábbis úgy hallottam, hogy ideleln Délén vannak ilyen emberek. És ha elmeséled neki a hirdetésményt meg a stiklit a jutalommal, talán elhiszi, miért csináltuk. Most pedig lódulj, és mondj neki, amit akarsz, de vigyázz, hogy addig el ne járjon a szád sehol se!

Otthagytam, és elindultam, amerre mondta. Nem néztem hátra, de éreztem, hogy figyel utánam. Tudtam, hogy ebben túljárok az eszén. Elindultam arrafelé, és egy mérföldig meg se álltam, akkor visszasiettem az erdőn át Phelpsek felé. Úgy véltem, legjobb, ha mindjárt elindítom a tervemet, és nem húzom fölöslegesen az időt, mert nem akartam, hogy Jimnek eljárjon a szája, mielőtt ezek a jómadarak továbbállnának. Semmi kedvem nem volt bajba keveredni velük. Elegem volt belőlük, és továbbra igazán nem vágytam rájuk.

XXXII. FEJEZET

Mikor odaértem, minden csöndes volt, mintha vasárnap lenne, forró napsütés tűzött, és mindenki kiment a mezőre dolgozni. Legyek és dongók zümmögtek a levegőben, ami még magányosabbá és kihaltabbá teszi az ilyen helyeket; ha szellő suhan végig a leveleken, egész gyászos érzései támadnak az embernek, mintha szellemek suttognának - esztendő óta halott kísértetek -, és úgy érzi az ember, mintha róla suttognának. Sőt azt kell éreznie, hogy maga is szeretne túl mindenén, meghalva lenni.

A Phelps-tanya jelentéktelen kis gyapotültetvény volt: az ilyenek mind egyformák. Léckerítés, és körül kétholdas szérű, a kerítés mellé egy helyen lépcsőzetesen elhelyezett gerendák ékelődtek, hogy a kerítésen át lehessen járni, meg hogy róluk a nők könnyebben szállhassanak nyeregbe; a kopasz szérűn egypár beteges fűcsomó, egyébként az udvar olyan sima volt, mint valami elnyűtt kalap, amelynek már egészen lekopott a bolyha, összeácsolt gerendákból nagy L alakú ház a fehér emberek részére, a hasadékok sárral és mésszel kitapasztva, ezek a sárcsíkok valaha be voltak meszelve; gömbfákból összetákolt konyha, amit egy széles, fedett, de oldalt nyitott folyosó köt össze a házzal; a konyha mögött kis kemence, ugyancsak gerendákból; három kis fakunyhó egy sorban, a négerek számára, szemben a kemencével; egy magányos viskó a hátsó kerítés mellett, egy hamusláda és egy nagy kondér, szappanfőzésre; a konyha mellett fapad, rajta vizeskanna és kupa; a napon egy kutya szunyókál, körös-körül még több kutya alszik, az egyik sarokban három árnyékos fa, a kerítés mentén egypár ribizli- és málnabokor, a kerítésen kívül konyhakert és görögdinnyeföld, azután kezdődnek a gyapotföldek és azok mögött az erdő.

Körülmentem, és átmásztam a kerítés végénél, a hamusláda mellett, és a konyha felé indultam. Mikor a közelébe értem, meghallottam egy rokka hol erősödő, hol meg gyengülő zümmögését, és most éreztem csak igazán, hogy legjobban volna meghalni, mert ennél rettenetesebb hang nincs a világon.

Habozás nélkül arrafelé tartottam, minden különösebb terv nélkül, csak a Gondviselésben bíztam, hogy a kellő szavakat a számba adja; mert arra már régen rájöttem, hogy a Gondviselés mindig a helyes szavakat adja a számba, ha ráhagyom.

Mikor félúton voltam, a kutyák fölugráltak, és egyik a másik után nekem szaladt. Én persze megálltam, szembenéztem velük, és vártam. Hú, milyen ugatást csaptak! Egy szempillantás alatt valóságos kerékagy lettem - a kutyák a küllők -, legalább tizenöt kergetődött körülöttem, az orruk a lábam felé, és vonítottak, mint a bolondok, és mind több rohant oda, a kerítésen ugráltak, és minden sarokból előfutottak.

Egy néger asszony jött ki a konyhából, sodrófa a kezében, és kiabálni kezdett:

- Takarodsz, Tigris! Mész onnét, Mocskos! - És ráhúzott egyre-kettőre, mire a többiek is szétszaladtak; fél perc múlva pedig fele visszajött, és farkcsóválva közeledtek felém, mintha barátkozni akarnának. A kutyaféle sose veszélyes, mindig mondtam.

Az asszony után egy kis néger lányka jött ki és két kis néger kölyök, egy szál pamutingben, az anyjuk szoknyájába kapaszkodtak, és szégyenlősen nézdegéltek mögüle felém, ahogy a gyerekek szoktak. A házból egy fehér asszony szaladt ki, negyvenöt-ötven esztendő lehetett; fejkendő nélkül volt, guzsaly a kezében; mögötte fehér gyerekek lábatlankodtak éppen úgy, mint a kis négerek. Szélesen rám mosolygott.

- Te vagy az? Na végre!

- Igen - szaladt ki a számon, mielőtt végiggondoltam volna. Megfogott és megölelt, aztán megfogta mind a két kezemet, és jól megrázta; könnyek szöktek a szemébe, és végigfolytak az arcán, és be nem telt volna az öleléssel és rázogatóással, folyton azt mondogatta:

- Nem hasonlítasz az anyádra, legalábbis nem annyira, mint hittem, de isten látja lelkem, nem bánom, úgy örülök, hogy látlak! Drága fiacskám, majd megeszlek, úgy örülök neked! Gyerekek, ez itt az unokatestvéretek, Tom. Köszönjétek neki szépen.

De azok lehajtották a fejüket, az ujjukat a szájukba vették, és mögéje bújtak. Az asszonyság tovább beszélt:

- Liza, siess, csinálj reggelit, de igyekezz! Vagy talán reggeliztél a hajón?

Mondtam, hogy már ettem a hajón. Megindultunk a ház felé, engem kézen fogva vezetett, a gyerekek utánunk császáltak. Mikor beértünk, leültetett egy fonott karosszékre, ő maga leült előttem egy alacsony zsámolyra, fogta mind a két kezemet, és beszélt:

- Na, hadd nézzelek meg istenigazában; isten látja, mióta várok már erre, hosszú évek óta, végre csakhogy itt vagy! Már napok óta várunk, mért késtél? A hajó megfeneklett talán?

- Igen, Phelps néni.

- Ne mondd nekem, hogy Phelps néni, nevezd csak Sally néninek. Hol feneklett meg?

Nem tudtam, mit mondjak, mert azt sem tudtam, alulról jött-e a hajó, vagy felülről. De egészséges ösztönöm van, és az azt súgta, hogy felülről jött Orleans felé. De evvel sem sokat értem, mert nem ismertem a zátonyokat. Már éppen ki akartam találni egy zátonyt, vagy elfelejteni, hogy melyikre futottunk, mikor sokkal jobb ötletem támadt:

- Nem is a megfeneklés volt, amiatt alig volt késés. De fölrobbant az egyik kazán.

- Szent isten! És megsebesült valaki?

- Nem; csak egy néger halt meg.

- No, hát még szerencse; sokszor történik szerencsétlenség. Karácsonykor volt két éve, hogy Silas bátyád New Orleansból jött föl azon a rozoga *Lalla Rookh*-on, ott is kazánrobbanás volt, és egy embert nyomorékká tett. Azt hiszem, meg is halt nemsokára. Baptista volt szegény feje. Silas bátyád ismert egy családot Baton Rouge-ban, akik jóban voltak vele. Igen, most emlékszem, tényleg meghalt. Üszkösödni kezdett, és amputálni kellett. De már az se segített rajta. Igen, üszkösödés volt: az egész ember megkékült, és meghalt a boldog föltámadás reményében. Azt mondják, rettentő látvány volt. A bátyád mindennap bement eléd a városba. Ma is oda ment, egy órája sincsen, minden percben visszajöhet. Az úton biztosan találkozál vele, nem? Idősebb bácsi, és...

- Nem, Sally néni, senkivel se találkoztam. A hajó hajnaltájt kötött ki, a poggyászomat odahagytam a kikötőben, és elmentem szétnézni a városba meg a vidéken, hogy ne érkezzek meg túl korán; ezért jöttem hátulról.

- Kinek adtad a poggyászodat?

- Senkinek.

- Te gyerek, el fogják lopni!

- Ahová én dugtam, onnan ugyan nem - mondtam.

- És hogy kaptál reggelit olyan korán reggel?

Ez már veszélyes kérdés volt, de nekivágtam:

- A kapitány látott ott ácsorogni, és ő mondta, hogy egyek valamit, mielőtt kiszállok; bevitt a kabinjába, és megkínált a tiszt reggelivel.

Kezdem már megnyugodni, alig figyeltem rá. A gyerekeken járt az eszem egész idő alatt; szerettem volna félrehívni őket, és kipróbálni belőlük, hogy ki vagyok én tulajdonképpen. De nem tudtam megszabadulni, Mrs. Phelpsnek be nem állott volna a beszélőkéje. Rövidesen a hideg futott végig a hátamon, mikor azt mondta:

- Nahát, összevissza beszélünk mindenfélét, és egy szót se szóltál még a nővéremről, sem a többiekéről. Na, most én hallgatok, és beszélj te; és mondjál el mindent mindenkiről, hogy vannak, mit csinálnak, mit üzennek, mondjál el mindent, ami az eszedbe jut.

Megint bent voltam a kutyaszorítóban - de alaposan. A Gondviselés mind ez ideig mellettem volt, de most nyakig benne voltam a bajban. Láttam, hogy nincs értelme nekivágni - hamarosan belezavarodnék. Na, megint egy hely, ahol meg kell kísértennem az igazságot. Már ki is nyitottam a számat, hogy belefogjak, de az asszony megfogott, az ágy mögé taszított, és azt mondta:

- Jön! Dugd le a fejed - így; most nem lát meg. Vigyázz, hogy ne vegyen észre. Megtréfálok. Gyerekek, hallgassatok!

Most még jobban benne voltam a kulimászban. De minek törjem a fejem? Meghúzódtam, várva, hogy kiugorjak, ha beüt a ménkű.

Csak egy villanásra láttam az öregurat, aki bejött, aztán az ágy eltakarta. Mrs. Phelps fölugrott és megkérdezte:

- Megjött?

- Nem - mondta az ura.

- Szent isten - mondta az asszony -, mi történhetett vele?

- El se tudom képzelni - mondta az öregúr -, és mondhatom, nagyon nyugtalan vagyok.

- Nyugtalan! - mondta a felesége. - Én már egész kétségbe vagyok esve! Egész biztos megérkezett, de te elkerülted az úton. Érzem, hogy megjött - valami azt súgja nekem.

- De Sally, hogy kerülhettem volna el az úton? Te is tudod, hogy nem lehet.

- Istenem, istenem, mit mond majd a nővérem?! Biztosan megérkezett; te kerülted el, ő...

- Ó, ne ejts még jobban kétségbe, úgyis már egész odavagyok! Megáll az eszem, hogy mi történhetett vele. Igazán nem tudom, mit csináljak. De nem is remélem, hogy megjött, mert lehetetlen, hogy elkerültem. Rémes, Sally, a hajóval történt valami, biztosan!

- Silas! Nézz csak ki az útra! Nem jön ott valaki?

Az öreg az ablakhoz ugrott, és Mrs. Phelps csak erre várt. Lehajolt az ágy lábához, és meglökött, hogy bújjak elő; és mikor az ura visszafordult az ablaktól, szélesen mosolyogva megállt előtte, szinte sugárzott az örömtől, én pedig úgy álltam ott, mint egy nagy rakás szerencsétlenség. Az öregúr rám bámult és megkérdezte:

- Ki ez?

- Hát nem találod ki?

- Fogalmam sincs. Kicsoda?

- Ő Tom Sawyer!

Hú, a teremtésit, majd kiesett alólam a lábom a csodálkozástól! De nem volt idő a számat tátani, mert az öreg odaszaladt hozzám, megragadta a kezemet, és rázni kezdte; majd kirázta belőlem a lelket, az asszony pedig körülöttünk ugrált, és sírt-nevetett örömeiben; aztán egyszerre kezdtek rám zúdítani a kérdéseiket Sidről, Maryról meg a többiekről.

No, ha ők örültek, én nem kevésbé; mintha újjászülettem volna, úgy örültem, hogy rájöttem, ki vagyok. Két óra hosszat el sem engedtek; a végén már alig mozgott a nyelvem a sok beszédől, de többet elmondtam nekik a családomról - azaz a Sawyer családról -, mint ami valaha is megesett akár hat Sawyer családdal. Elmeséltem, hogy történt a kazánrobbanás a Fehér-folyó torkolatában, ami három nap késésbe került. Ez is jól beütött; nekik fogalmuk se volt, mennyi idő kell hozzá tulajdonképpen. Ha tengelytörést mondtam volna, az is jó lett volna.

Most már egészen meg voltam nyugodva egyrészt, de annál nyugtalanabb kezdtem lenni másrészt. Tom Sawyernak lenni könnyű és kényelmes volt mindaddig, amíg meg nem hallottam, hogy egy gőzhajó pöfög lefelé a folyón; hú - mondom magamnak -, hátha evvel a hajóval jött az igazi Tom Sawyer? És hátha mindjárt betoppan, és elkiáltja a nevemet, mielőtt egyet is hunyoríthatnék neki? Ennek nem szabad megtörténni - mindent elrontana. Föl kell mennem, és el kell fogjam útközben. Azt mondtam Phelpséknek, hogy fölmegegyek a városba, és elhozom a poggyászsomat. Az öregúr velem akart jönni, de én szabadkoztam, hogy nem muszáj, magam is elhajtom a lovat, és nem akarom, hogy miattam fáradjon.

XXXIII. FEJEZET

Fölszálltam a bakra, és elindultam a város felé. Félúton se voltam, mikor szembejött egy kocsi, és tényleg Tom Sawyer ült benne. Én megálltam és bevártam. Mikor odaért, rákiáltottam: „Megállj!” Tom arra fordult, és tátva maradt a szája, mint egy békának: kettőt-hármat is nyelt, mint akinek a torkán akad valami, mielőtt szóhoz tudott volna jutni.

- Én sose ártottam neked. Tudod jól. Mért jössz vissza, és mért engem kísértesz?

- Nem jövök én vissza - feleltem -, el se mentem.

Mikor meghallotta a hangomat, egy kicsit megnyugodott, de látszott rajta, hogy még mindig nem hisz a szemének.

- Ne akarj rászedni - mondta -, én se csináltam neked semmi rosszat. Isten bizony nem vagy kísértet?

- Isten bizony nem vagyok - mondtam.

- Hát... hát... ööö... elhiszem, de sehogy se megy a fejembe. Mondd, hát nem gyilkoltak meg egyáltalán?

- Nem. Egyáltalán nem gyilkoltak meg, én csaptam be őket. Gyere ide, és tapogass meg, ha nem hiszed.

Odajött, és megtapogatott, és úgy látszik, ez megnyugtatta; csudára örült, hogy találkozunk, és azt se tudta, mit csináljon. Mindent tudni akart, hogy történt, mint történt; mert ez volt az igazi kaland, rejtélyes is, és ez kellett neki! De én azt mondtam, hagyjuk ezt későbbre; mondtam a kocsisnak, hogy várjon egy kicsit, mi pedig félrevonultunk, és elmeséltem neki, milyen pácban vagyok, és mitévők legyünk. Azt mondta, hadd gondolkozzon egy kicsit, ne zavarjam. Gondolkozott, aztán megszólalt:

- Megvan. Vedd a koffert a kocsiba, és mondd, hogy az a tiéd; fordulj meg, és lassan poroszkálj vissza, hogy kellő időben érkezzél; én visszaindulok a város felé, és fél órával utánad indulok a házhoz; és eleinte tegyél úgy, mintha nem ismernél.

- Jó - mondtam -, de várj csak! Van még valami, amit csak én tudok. Vagyis van itt egy néger, akit én ki akarok szabadítani a rabszolgaságból: Jimnek híják, az öreg Miss Watson Jimje.

- Micsoda? - nézett rám Tom. - De hiszen Jim...

Megállt, és töprengett valamin. Én mondtam neki:

- Tudom, mit akarsz mondani. Azt mondod, hogy piszkos, hitvány dolog; de mit bánom én? Elég hitvány vagyok amúgy is; én ki akarom lopni innét, és csak azt kérem, hogy ne szólj róla. Jó?

Tom szeme föl villant.

- Segíteni fogok neked kiszabadítani Jimet!

Nem akartam hinni a fülemnek, úgy el voltam hülve. Ennél mehökkentőbb beszédet még sose hallottam, és be kell vallanom, hogy Tom Sawyer alaposan alábbszállott a megbecsülésemben. Nem is akartam elhinni. Tom Sawyer mint négertolvaj!

- Ugyan - mondtam -, ne viccelj!

- Nem viccelek.

- Na jó - mondtam -, hát ha hallasz valamit egy megszökött négerrel, ne felejtse el, hogy te nem tudsz semmit, és én se tudok semmit! - Aztán megragadtuk a koffert, és áttettük az én kocsimba, Tom elhajtott az egyik irányban, én pedig a másikban. Persze elfelejtettem, hogy lassan kell hajtanom, úgy tele voltam gondolatokkal, és úgy örültem; és csuda hamar hazahívtam ahhoz képest, hogy milyen hosszú volt az út. Az öregúr az ajtóban avval fogadott:

- Csodálatos! Ki hitte volna, hogy ez a kanca erre képes! Mért kellett volna az időt! És még csak ki sincs izzadva! Na, ezután száz dollárért se adnám el, nem én! Ezelőtt még tizenötért is odaadtam volna, és azt hittem, annyit se ér meg.

Csak ennyit mondott. Nála ártatlanabb, kedvesebb öreg lélek nem volt a világon. De nem volt benne semmi csodálatos; nemcsak gazdálkodott, hanem alkalomadtán prédikált is, és lenn az ültetvényen saját költségén építtetett egy kis fatemplomot, iskolát is tartott fönn, és a prédikálásért se kért soha semmit. Ideleonn Délen egész csomó ilyen gazdapredikátor volt.

Fél óra múlva Tom kocsija is megérkezett, és odahajtott a főkapuhoz. Sally néni meglátta az ablakon át, nem volt ötven méterre se onnan, és azt mondta:

- Jött valaki! Ki lehet az? Úgy látszik, valami idegen. Jimmy (ez volt az egyik gyerek), szaladj, és mondd meg Lizának, hogy egy személlyel többre terítsen.

Mindenki odarohant a főkapuhoz, mert esztendőben egyszer, ha érkezik idegen errefelé; lázba is hoz aztán mindenkit. Tom már belépett a kapun, és elindult a ház felé; a kocsit visszafordult a város felé, mi pedig az ajtónál sereglettünk össze. Tom az ünneplőjét viselte - hallgatósága volt, amit mindig nagyon élvezett. Az adott körülmények között mindig megadta a formáját a dolognak, és előkelően viselkedett. Nem jött amolyan balek vidéki módon, hanem nyugodtan, kimérten, mint valami ficsúr. Mikor elénk ért, előkelően megemelte a kalapját, olyan finoman, mintha egy doboz födelét vette volna le, amiben egy pillangó alszik, és megkérdezte:

- Mr. Archibald Nicholshoz van szerencsém?

- Nem, fiam - mondta az öregúr -, sajnálom, de a kocsisa becsapta. Nichols tanyája három mérfölddel lejjebb van. Jöjjön be, jöjjön.

Tom hátranézett, és azt mondta:

- Már késő, nem is látni.

- Nem bizony, maga pedig, fiam, kerüljön beljebb, és ebédeljen velünk; utána befogatok, és elviszem Nicholsékhoz.

- Ó, a világért se akarok önnek gondot okozni, szó sem lehet róla. Majd elsétálok, nincs olyan messze.

- De csak nem hagyhatjuk gyalogolni! A déli vendégszeretet nem engedi az ilyet. Kerüljön csak beljebb.

- Jöjjön - mondta Sally néni -, távolról sem okoz vele fáradságot, ne féljen; itt kell maradnia. Hosszú, poros az út odáig, nem hagyhatjuk, hogy gyalog menjen. Amellett már szoltam is, hogy tegyenek föl még egy tányért, mikor láttam jönni: ne szomorítson el bennünket. Jöjjön be, és érezze magát otthon!

Tom nagyon szívélyesen megköszönte, és hagyta magát rábeszélteni. Mikor bejött, azt mondta, hogy Hicksville-ből való, William Thompsonnak hívják - és újból meghajolt.

Aztán ebben a mederben folytatta, kitalált mindenféle történetet Hicksville-ről és mindenféle népekről, akiket akkor eszelt ki; én már kezdtem kicsit ideges lenni, fúrta az oldalamat, hogy hogyan fog kihúzni a csávából; egyszerre, beszéd közben, áthajolt, és akkurátusan szájon

csókolta Sally nénit, aztán nyugodtan visszaült, és tovább akart beszélni; de Sally néni fölugrott, megtörölte a száját a keze fejével, és rákiáltott:

- Szemtelen kölyök!

Tom sértődötten nézett rá, és azt mondta:

- Csodálkozom magán, asszonyom.

- Maga csod... - Hát mit gondol maga, ki vagyok én? Kedvem volna... hát mondja, hogy mert megcsókolni?

- Hát... nem akartam vele semmi rosszat. Azt hittem... hogy... hogy örülni fog neki.

- Maga meg van bolondulva! - Sally néni fölkapta a guzsalyát, és úgy látszott, alig bírja megállni, hogy Tom fejéhez ne vágja. - Honnan gondolta, hogy örülök neki?

- Hát tudja isten! Azt mondták, hogy... hogy biztosan örül neki!

- Azt mondták. Hát bárki mondta, az is sült bolond! Ki mondta?

- Hát... mindenki. Úgy mondták.

A néni alig bírta türtőztetni magát; a szeme szikrázott, az ujjai pedig úgy jártak, mintha a szemét szeretne volna kikaparni.

- Ki az a mindenki? Mondja meg gyorsan, vagy mindjárt kevesebb lesz egy bolonddal!

Tom fölállt, zavartan nézelődött, a kalapját forgatta, és azt mondta:

- Igazán nagyon sajnálom, de ezt nem vártam. Mindenki azt mondta. Azt mondták, csókoljam meg, örülni fog neki. Mind azt mondták, egytől egyig. Sajnálom, asszonyom, és ígérem, hogy többé nem teszem - isten bizony nem teszem!

- Nem teszi? Hát ajánlom is, hogy ne merje!

- Nem, őszintén mondhatom, soha többé meg se próbálom. Hacsak meg nem kér rá, asszonyom.

- Én kérem? Hát ilyet még nem hallottam! Esküszöm, hogy olyan öreg lehet, mint a Matuzsálem, akkor se fogom megkérni rá!

- Hát - mondta Tom - nagyon csodálkozom. Sehogy sem megy a fejembe. Azt mondták, örülni fog neki, és én azt is hittem. De... - Megállt és körülnézett, lassan, mintha egy barátságos pillantást akarna elfogni; megállt az öregúrnál, és azt mondta: - Maga sem gondolta, hogy örülni fog, ha megcsókolom?

- Öö... izé... hát bizony nem.

Aztán újból körülnézett, nálam megállt a pillantása, és azt mondta:

- Tom, te se gondoltad, hogy Sally néni kitarja a karját, s azt kiáltja: Sid Sawyer!

- Magasságos isten! - kiáltott fel Sally néni, és odaugrott hozzá. - Te szemtelen kis csirkefogó, ilyen bolondot csinál az emberből! - És már-már a nyakába borult, de Tom elhárította, és azt mondta:

- Csak ha előbb megkér rá.

Sally néninek nem kellett kétszer mondani; megkérte, megölelte, megcsókolta újra meg újra, aztán odaadta az öregúrnak, ami megmaradt belőle.

Mikor megnyugodtak egy kicsit, Sally néni mondta:

- Hát életemben soha ilyen meglepetésben nem volt részem. Rád egyáltalán nem vártunk, csak Tomra. A nővérem egy szóval se írta, hogy más is jön, mint ő.

- Igen, mert nem is volt szándékában mást elengedni, mint Tomot, de én addig-addig kértem, amíg az utolsó percben elengedett; és mikor jöttünk le a folyón, kigondoltuk Tommal, hogy remek meglepetés lesz, ha ő előbb eljön, én pedig visszamaradok, és később beköszöntök mint valami idegen. De tévedtem, Sally néni. Nem kellemes hely ez idegenek számára.

- Nem bizony - szemtelen tacsók számára, Sid. Tulajdonképpen két pofon járna neked; életemben soha ennyire ki nem jöttem a sodromból. De mit bánom most már, ezer ilyen tréfát is elviselek, csakhogy te is itt vagy. Ezt a csirkefogót! Bevallom, majd kővé váltam, mikor azt a puszit kaptam tőled.

Kinn ebédeltünk a verandán. Annyi étel volt ott, hogy hét család jóllakhatott volna belőle - fáintos falatok voltak, nem rágós hús, amit a kredencből vagy a nyirkos pincéből hoznak elő, és olyan az íze, mint egy vén emberevő hideg sonkájának. Silas bácsi jó hosszú asztali áldást mondott, de megérte; és még csak ki sem húlt azalatt, mint más hasonló tóosztok alatt.

Sok beszéd folyt egész délután, és Tommal együtt állandóan füleltünk; de hiába, senki nem ejtett szót a szökött négeréről, mi pedig féltünk szóba hozni. Este vacsoránál aztán megszólalt az egyik kisfiú:

- Papa, nem mehetnénk el Tommal és Siddel a színdarabba?

- Nem - mondta az öreg -, alig hiszem, hogy van ma előadás. És ha volna is, se engednék el, mert az a szökött néger elmondott nekem és Burtonnak mindent erről a botrányos előadásról, és Burton azt mondta: elmeséli az embereknek, azt hiszem, azóta már kiebrudalták azokat a pimasz csavargókat a városból.

No, ez beütött - de én nem tehettem róla. Tommal egy szobában és ágyban szállásoltak el; s avval, hogy fáradtak vagyunk, elköszöntünk, és felmentünk a szobába mindjárt vacsora után; onnan lemásztunk a villámhárítón, és igyekeztünk be a városba. Azt tudtam, hogy senki nem fogja figyelmeztetni a királyt és a herceget, és ha nem sietünk, és nem szólunk nekik, alaposan elrántják a nótájukat.

Az úton Tom elmondta, hogy-mint vélekednek az én meggyilkolásomról, és hogy a papa nemsokára eltűnt, és azóta nem is jött vissza; és milyen izgalom volt, mikor Jim megszökött. Én meg, amennyire az idő engedte, elmeséltem Tomnak a *Királyi Nonpluszultlát* és a tutajozást. Épp beértünk a város főutcájára - fél kilenc lehetett -, mikor jön szembe a tömeg, üvöltözve, fáklyákkal, ordítózással, pléhtányérokka csattogtatva és trombitákat fújva; mi félreugrottunk, hogy elengedjük őket, és ahogy elhaladtak, láttam a királyt és a herceget egy rúdhoz, kötözve - illetve inkább tudtam, hogy az a király meg a herceg, mert tetőtől talpig szurok és toll voltak, és nem volt semmi emberi formájuk -, úgy néztek ki, mint két óriási csákóforgó. Rossz volt rájuk nézni; sajnáltam a két nyavalyás csirkefogót, és úgy éreztem, mintha nem is tudnék rosszat kívánni nekik. Rémes látvány volt. Nem tud kegyetlenebb lenni semmi, mint ember az emberrel.

Láttuk, hogy későn érkeztünk - nem tudtunk segíteni. Megkérdeztünk egy-két arra lófrálót, és tőlük tudtuk meg, hogy mindenki elment az előadásra ártatlan pofával, és szó nélkül kivárták, amíg a szegény öreg király el nem kezdte a színpadon a bakugrásait; akkor valaki jelt adott, és az egész nézőtér föluggott, és rájuk ment.

Így hát hazamentünk, és nem éreztem ugyan olyan komiszul magam, mint előbb, de bűnösnek és hitványnak éreztem magam - pedig igazán nem tehettem semmit. De az ember mindig így van vele; nem tesz különbséget, hogy jót csinál az ember vagy rosszat, a lelkiismeretnek nincs esze, és valahogyan nem hagyja sose békében. Ha kutyám volna, és nem volna több esze, mint az ember lelkiismeretének, bizony megmérgezném. Ez foglalja el a legnagyobb helyet az ember belsejében, és még sincs semmi haszna. Ezt mondja Tom Sawyer is.

XXXIV. FEJEZET

Egy ideig hallgattunk és gondolkoztunk. Aztán Tom megszólalt:

- Te Huck, milyen hülyék is vagyunk, hogy nem jutott előbb eszünkbe! Fogadjunk, tudom, hol van Jim!

- Nem! Hol?

- Abban a kunyhóban, ahol a hamusláda van. Mikor ebédeltünk, láttam, hogy egy néger ennivalót visz neki.

- Igen.

- És mit gondolsz, minek vitte azt az ennivalót?

- A kutyáknak.

- Én is azt hittem. Pedig nem a kutyáknak vitte.

- Miért?

- Mert görögdinnyét is vitt.

- Hát persze, most már én is emlékszem! Még ilyet, hogy ne jusson az eszembe, hogy a kutya nem eszi meg a görögdinnyét! Ebből is látszik, hogy az ember lát, és mégse lát néha semmit.

- És a néger kinyitotta az ajtót, és mikor kijött, megint bezárta. Aztán odaadott a bácsinak egy kulcsot, amikor éppen keltünk föl az asztaltól. Fogadni mernék, hogy annak a kulcsa volt. A görögdinnye emberre vall, a lakat fogolyra; és nem valószínű, hogy két fogoly legyen egy ilyen kis ültetvényen, ahol mindenki olyan jótét lélek. Jim a fogoly, egész biztos, örülök, hogy erre ilyen detektív módon jöttünk rá. Semmi más mód nem ér sokat. Most pedig törd a fejed, és találj ki valami tervet, hogyan lopjuk ki Jimet, én is gondolkozom valamin; aztán a jobbikat fogjuk választani.

Milyen koponya volt ez a fiú! Ha az én nyakamon ülne a Tom Sawyer feje, nem cserélnék egy herceggel, sem egy hajóskapitánnyal, de még a cirkuszi bohóccal se. Nekifogtam kigondolni valami tervet, de csak azért, hogy éppen csináljak valamit; úgyis tudtam, honnan kerül majd ki az igazi terv. Nemsokára Tom megszólalt:

- Kész?

- Igen - feleltem.

- No, ki velem!

- Hát az én tervem az lenne - kezdtem -, azt könnyen megtudhatjuk, hogy tényleg Jim van-e ott a kunyhóban. Akkor holnap este felhozom a víz fenekéről a csónakot, és áthozom a tutajt a szigetről. Aztán az első sötét éjszaka kilopom a kulcsot az öreg bácsi zsebéből, miután lefeküdt, és nekieredünk a folyónak a tutajon Jimmel, nappal elrejtőzködve, éjjel csurogva, ahogy előbb is csináltuk. Na, mit szólsz hozzá?

- Mit szólok hozzá? Hát tervnek terv, de túl egyszerű; nincs benne semmi érdekes. Mire az olyan terv, ami semmi bajjal nem jár? Olyan fehér, mint a patyolat. Evvel a tervvel, Huck, nem csinálnál nagyobb ricsajt, mint ha betörnél egy szappangyárba.

Meg se mukkantam, úgyse vártam mást tőle; tudtam, hogy ha ő előjön a maga tervével, szót se lehet vetni ellene.

Nem is lehetett. Ahogy elmondta, rögtön láttam, hogy ez a terv óriási: tizenöt olyannal felér, mint az enyém. Jim végül is éppúgy kiszabadul, mint az én tervem alapján, és lehet, hogy mindhármunkat agyonlőnek. Meg voltam elégedve, és azt mondtam: rajta, kezdhetjük is. Nincs értelme elmesélni, mert úgyis tudtam, hogy nem marad meg az eredetnél. Egyhamar meg fog változni az egész Tom kezében, és ahol lehet, új meg új cseleket fog belevegyíteni. Úgy is lett.

Egy dolog azonban holtbizonyos volt, hogy Tom Sawyer komolyan és ténylegesen segíteni akart kiszabadítani a négert a rabszolgaságból. Ez az egy sehogy se fért a bögyömbé. Tisztességes, jó nevelésű gyerek volt, és volt mit veszítenie; és a családja is csupa tisztességes ember; és jófejű fiú volt, nem holmi fajankó; tudatlan se volt, sőt. Még csak rossz lelkű se volt, inkább kedves; és mégis minden büszkeséget, becsületes jóérzést félredobva, belemászik egy ilyen dologba, szégyent hoz az egész világ előtt a saját fejére, a család fejére. Nem bírtam megérteni. Hihetetlen dolog volt, és tudtam, hogy meg kell ezt mondani neki, ha igazi barátja vagyok; meg kell mondanom neki, hogy hagyja itt az egészet, és húzza ki magát, amíg nem késő.

Már hozzá is kezdtem, hogy mindezt elmondjam neki, de megakasztott.

- Fölteszem, hogy elhiszed, tudom, mit csinállok. Általában tudni szoktam, nem?

- Igen.

- Nem azt mondtam, hogy segítek neked kiszabadítani a négert?

- Igen.

- Nohát!

Mást nem is mondott, és én se szóltam többet. Nem lett volna értelme; mert ha egyszer Tom rámondta valamire, hogy megcsinálja, azt meg is csinálta. Csak az nem ment a fejembe, hogy egyezhetett bele az egészbe; nem is törődtem hát vele tovább. Ha magára vette, én nem tehetek róla.

Mikor hazaértünk, a ház egész sötét és csendes volt. Lementünk a konyhához, közelebről megvizsgálni. Végigmentünk a kerten, várva, mit fognak csinálni a kutyák. Már ismertek bennünket, és nem csináltak nagyobb neszt, mint általában falusi kutyák szoktak, mikor éjszaka arra jön valaki. Mikor a konyhához értünk, megszemléltük elől és mindkét oldalán; és azon az oldalon, amelyiket még nem láttam - az északi felén -, egy négyszögletes ablaknyílást láttunk, amelyen elég magasán egy erős lécszege volt keresztbe szegezve.

- Megvan - mondtam -, ez a nyílás elég széles ahhoz, hogy Jim kiférjen rajta; csak azt a keresztfát kell ott elfűrészelnünk.

- Ez is megint olyan egyszerű, mint az egyszerű - mondta Tom -, és olyan könnyű, mint az iskolakerülés. Remélem, találunk olyan módot, amely sokkal bonyolultabb lesz, mint ez, Huck Finn.

- Na jó - mondtam -, és ha alul fűrészelnénk ki, mint ahogy én csináltam a meggyilkolásomkor?

- Az már jobb volna - mondta Tom. - Eléggé rejtélyes és ügyes-bajos volna; de fogadjunk, hogy találunk olyan módot, ami kétszer annyi ideig tart. Nem kell sietnünk, nézzünk csak jól körül.

A konyha és a kerítés között egy fészker volt, amely az eresznél csatlakozott a konyhához, és deszkából volt összeütve. Olyan hosszú volt, mint a konyha maga, de keskenyebb - talán két méter széles. Az ajtaja a déli oldalán volt, és le volt lakatolva. Tom odament a szappanfőző üsthöz, és elhozta a vasrudat, amivel a földöt szokták leemelni; fogta, és kifeszítette vele az egyik pántot. A lánc leesett, kinyitottuk az ajtót, és bementünk. Az ajtót behúztuk, gyufát

gyűjtöttünk, és láttuk, hogy a fészker csak hozzá van építve a kunyhóhoz, de nincs vele semmi összeköttetés; padlója se volt, és nem volt benne más, mint rozsdás, ócska eke, ásó, kapa és egy törött borona. A gyufa kialudt, mi kimentünk, a pántot visszaillesztettük, és az ajtó megint zárva volt, akárcsak azelőtt. Tom repesett az örömtől.

- Nagyszerű, most már egyenesben vagyunk! Ki fogjuk ásni. Legalább egy hétig fog tartani.

Aztán visszatértünk a házba, és én bementem a hátsó ajtón - csak meg kell nyomni a kilincset, ilyen helyen sose zárják be -, de ez nem volt elég romantikus Tom Sawyernak; másként nem is mehetett volna föl, mint a villámhárítón. De amikor már legalább harmadszor jutott föl félútig, és onnan leesett, és utoljára majd kitörte a nyakát, azt mondta, hogy úgy érzi, nem megy a dolog; de kicsit kipihente magát, és azt mondta, még egyszer megkísérli; most sikerült is neki.

Reggel már napfölkeltkor fönn voltunk, és lementünk a négerk kunyhóihoz, hogy meg-simogassuk a kutyákat, és összebarátkozzunk azzal a négerrel, aki Jimet táplálta - ha tényleg Jim volt az, akit táplált. A négerk éppen reggeliztek, és készültek a földekre; Jim négere egy pléhtányért rakott meg kenyérral, hússal és egyéb ennivalóval, és amíg a többiek útra kerekedtek, a kulcsot is kiküldték a házból.

A néger olyan kerek fejű, együgyű fráternek látszott, a gyapjas haja pedig kis csomókba volt összekötözve. Ezt azért tette így, hogy távol tartsa a boszorkányokat. Azt mondta, hogy a boszorkányok rettentően kínozzák minden éjjel, különös látomásokat küldenek rá, furcsa szavakat és zörejeket hall; életében még soha nem volt ennyire megboszorkányozva, mint most. Úgy fölizgult, és úgy belejött a saját bajainak a történetébe, hogy egész elfelejtette, hová indult. Tom megkérdezte:

- Hová viszed azt az ennivalót? A kutyáknak?

A néger szélesen elvigyorodott, a szája elhúzódott a füléig, és azt mondta:

- Igen, Sid úrfi, egy kutyának. De az is nagyon furcsa kutya. Nem akarja megnézni?

- Dehogynem.

Megböktem Tomot, és azt súgtam neki:

- Bemész már most hajnalban? Ez nem volt a tervben.

- Nem volt - de most benne van.

És nyugodtan elindult a néger után, bár nekem sehogyan sem tetszett a dolog. Mikor beléptünk, alig láttunk valamit, olyan sötét volt; de Jim ott volt, és látott bennünket, mert mindjárt fölkiáltott:

- Jaj, Huck! És szent isten! Nem Tom úrfi ez?

Mindjárt sejtettem, hogy ez lesz belőle, de semmit sem tudtam tenni ellene; és ha tudtam volna, se engedte volna Tom; a néger pedig ránk bámult és fölkiáltott:

- Aszentjít! Hát ez ismeri az urakat?

Amint megmondtam. De Tom lassan, csodálkozva ránézett a négerre, és azt kérdezte:

- Ki ismer bennünket?

- Hát ez a szökött néger, la!

- Nem hiszem. Honnan ismerne? De hogy jutott ez az eszedbe?

- Hogy jutott? Hát nem fölkiáltott, amint begyüttek ide?

Tom zavartformán mondta:

- Hát ez igazán furcsa. Ki kiáltott föl? Mit kiáltott? Mikor kiáltott? - És egész nyugalommal hozzám fordult: - Hallottad, hogy valaki kiáltott volna?

Persze csak egyet lehetett felelni erre:

- Nem, én egy hangot se hallottam.

Aztán Jimhez fordult, és úgy nézett végig rajta, mintha sose látta volna azelőtt, és megkérdezte:

- Kiáltottál te?

- Nem én - mondta Jim -, én egy szót se szóltam.

- Tényleg nem?

- Egy бүdös szót se!

- Láttál már minket valaha?

- Nem én, legalábbis nem emlékszem rá.

Tom a négerhez fordult, aki egész zavarodottan és rémülten állt ott, és szigorúan mondta neki:

- Mondd, tulajdonképpen mi bajod van? Miből gondoltad, hogy valaki kiáltott?

- Ó, megest ezek az átkozott boszorkányok, jaj, inkább meghalnék már! Mindég így csinálnak velem, és már maj megölnek, annyit gyötörnek. De ne szóljon senkinek az úrfi, mer az öreg Silas úr megszidna miatta; mer ő aszongya, nincsenek boszorkányok. Jaj, bár most itt lett vóna, kíváncsi lennék, mit szól. Nem hiszem, hogy egykönnyen felelni tudott vón. De emmá így van; aki nem látta, nem hiszi, és hijába mongya nekik az ember, maguk nem akarnak a végire járni.

Tom adott neki tíz centet, és azt mondta, hogy mi nem szólunk róla senkinek; azt mondta neki, hogy vegyen még több cérnát, és kötözzze föl még jobban a haját; aztán Jimre nézett, és azt mondta:

- Kíváncsi vagyok, Silas bácsi fölakasztatja-e ezt a négert. Ha én elfognék egy olyan négert, aki olyan hálátlan tud lenni, hogy megszökik, én bizony fölakasztatnám! - És amíg a néger kilépett a világosságra, hogy megnézzze a tízcentest, és beleharapjon, nem hamis-e, odasúgta Jimnek: - Hallgasd el, az istenért, hogy ismersz bennünket! És ha éjszaka ásást hallasz, az mi vagyunk: meg akarunk szabadítani.

Jimnek éppen annyi ideje volt, hogy megszorítsa a kezünket, mert a néger visszajött, és azt mondtuk neki, hogy talán még visszajövünk, ha ő is akarja; persze azt mondta, hogyne akarná, különösen ha már besötétedett, mert a boszorkányok főleg sötétben macerálják, és olyankor örül, ha van vele valaki.

XXXV. FEJEZET

Még egy jó óra volt reggeliig, ezért kimentünk az erdőbe; Tom ugyanis azt mondta, hogy kell valami világosság az ásáshoz, a lámpa pedig túlságosan fényes, és bajba keverhet; ezért reves fát kell összegyűjtenünk, ami halvány fénnel világít a sötétben. Szedtünk egy jó nyalábbal, és elrejtettük a gazban, aztán lepihentünk, és Tom kissé elégedetlenül mondta:

- Az ördög vigye el, az egész dolog olyan egyszerű és kézenfekvő, amilyen csak lehet. És olyan fene nehéz valami igazán agyafúrt tervet kieszelni. Nincs ör, akit le lehetne itatni - pedig kéne hogy legyen. Még kutya sincsen, akinek altatót lehetne vetni. Jim is csak egy háromméteres láncsal van az ágy lábához láncolva; éppen csak föl kell emelni az ágy lábát, és lehúzni róla a láncot. Silas bácsi meg úgy bízik mindenkiben; a kulcsot egyszerűen leküldi ennek a fafejű négernek, és senkit nem küld utána, hogy vigyázzon a négerre. Jim már régen kijuthatott volna az ablaknyíláson, legföljebb nem túl ajánlatos egy három méter hosszú láncsal a lábán közlekedni az embernek. Fene egye meg, Huck, ennél ostobább elrendezést még nem is láttam! Az embernek magának kell minden nehézséget kitalálni. Nincs más hátra, meg kell tenni minden tőlünk telhetőt a rendelkezésünkre álló eszközökkel. Pedig egy dolog biztos: sokkal nagyobb dicsőség nehézségek és veszedelmek árán kiszabadítani valakit, különösen akkor, ha azok, akiknek kötelességük volna ezeket előidézni, nem teszik, és az embernek magának kell törnie a fejét rajtuk. Itt van például a lámpa. Föl kell tételeznünk, hogy a lámpa veszélyes, mert ha kedvünk tartaná, azt hiszem, egész fáklyásmenettel dolgozhatnánk. Várj csak, most jut eszembe, valahonnan szereznünk kell egy fűrész.

- Mire kell nekünk fűrész?

- Mire? Hát nem el kell fűrészelnünk az ágy lábát, hogy levehessük a láncot róla?

- De hisz épp magad mondtad, hogy csak föl kell emelni és lehúzni róla!

- Na, ez jellemző rád, Huck Finn! Mindig azon a végén fogod meg a dolgot, ahol a csecsemő is tudná. Nem olvastál te semmit? Trenck bárót, Casanovát, Benvenuto Cellinit, IV. Henriket és a többi hőseket? Ki hallott arról, hogy ilyen vénkisasszony módjára szabadítsunk meg egy foglyot? Nem bizony; a legnagyobb szaktekintélyek szerint is csak az ágy láb átfűrészelésével lehet; aztán úgy kell hagyni, a fűrészport lenyelni, hogy rá ne akadjanak, a fűrészelés helyére pedig piszkot és zsiradékot kell kenni, hogy a legélesebb szemű porkoláb se vegyen észre rajta semmit, és azt higgye, hogy az ágy lába tökéletesen rendben van. Aztán azon az éjjelen, amikor kész vagy, csak meg kell rúgni a lábat, az eldül, és a lánc lehull. Akkor csak oda kell kötözni a kötélhágcsót a bástyafokhoz, lemászni rajta, eltörni a lábadat a várároknak - mert a kötélhágcsó mindig hat méterrel rövidebb a kelleténél -, és ott várnak a lovak és bizalmas szolgálók, fölkapnak, nyeregbe dobnak, és hajrá, hazád, Provence vagy Navarra felé vagy bárhová! Ez az igazi, Huck! Jó volna, ha legalább árok volna e körül a kunyhó körül. Ha lesz időnk, a menekülés éjszakáján ásunk egyet köréje.

- Mi haszna az ároknak - mondtam -, amikor alulról akarjuk kicsempészni?

Rám se hederített. Egészen megfélekedezett rólam és minden másról. Állat a tenyerébe támasztotta és gondolkozott. Nemsokára fősóhajtott, és megrázta a fejét; aztán megint sóhajtott egyet, és azt mondta:

- Nem, ez nem lesz jó, nincs elegendő szükség rá.

- Mire? - kérdeztem.

- Hogy lefűrészeljük Jim lábát.

- Szent isten! Hát erre igazán semmi szükség nincsen. És egyáltalán, mi az ördögnek akard lefűrészelni a lábát?

- A legjobb forrásaim szerint többen is megcselekedték. Nem tudták levenni a láncot, hát nyissz! - levágták a kezüket, és megléptek. Levágott láb még jobb volna. De hagyjuk. Ebben az esetben nincs rá elegendő szükség; amellet Jim csak egy néger, és nem értené meg az okát, és nem tudja, mi a szokás Európában: ejtsük el. De várjunk csak! Kötélhágcsót szerezhetünk neki; a lepedőinket fölhasogatjuk, és abból gyerekjáték kötélletrát csinálni. És kásában beküldhetjük neki, legtöbbszörre úgy szokták. Ettem már rosszabb kását is.

- Megint miket beszélsz, Tom Sawyer - mondtam -, hiszen Jimnek nem lesz szüksége kötélhágcsóra.

- Kell hogy szüksége legyen rá! Mindig butaságokra jár a szád; inkább fogd be, ha nem értesz hozzá. Muszáj hogy legyen kötélhágcsója; mindenkinek van.

- De mi a macskát tud csinálni vele?

- Csinálni? Hát elrejtetheti az ágyában, nem? Mind úgy csinálják; neki is úgy kell. Úgy látszik, Huck, semmit se akarsz úgy csinálni, ahogy elő van írva, mindig valami újat akarsz kezdeni. Képzeld el, ha nem is csinál vele semmit, ott marad az ágyában bűnjelnek a szökés után. Azt hiszed, nincs szükség bűnjelre? Bizony hogy van! És volna szíved nem hátrahagyni egyet sem? Az lenne csak a finom dolog, mondhatom! Ilyet még nem is hallottam.

- Hát ha benne van a szabályokban - mondtam -, és meg kell csinálni, hagyján; én igazán nem akarom megszegni a szabályokat; de arra nem gondoltál, Tom Sawyer, hogy ha összeszaggatjuk a lepedőinket, holtbizonyos, bajba kerülünk Sally néniével. Ahogy én vélem, egy fűzfavesszőből font lajtorja semmibe se kerül, semmit se kell elrontani miatta, és éppen olyan jó töltelek a kásában, vagy eldugni a szalmazsákban, mint akármilyen rongyhágcsó; ami pedig Jimet illeti, neki úgyszincs ebben semmi tapasztalata, és nem törődne vele, hogy milyen.

- Jaj, Huck Finn, ha olyan buta volnék, mint te, befognám a számat - be én! Ki hallott már olyat, hogy egy államfogyó fűzfavessző létrán szökött volna meg? Nevetséges!

- Én nem bánom, Tom, csináld, ahogy jónak látod; de ha hallgatsz rám, inkább a szárítóról veszünk kölcsön egy lepedőt.

Azt mondta, hogy az is megfelel. Ebből megint új ötlete támadt:

- Végy kölcsön egy inget is onnét.

- Hát az meg mire kell, Tom?

- Hogy Jim naplót vezessen rajta.

- Naplót vezet az öreganyád - hisz Jim nem tud írni!

- No és ha nem tud, jeleket róhat az ingre, ha csinálunk neki tollat egy ócska bádogkanálból vagy abroncsból.

- De Tom, hisz egyszerűen kihúzzhatunk egy tollat akármelyik libából, és sokkal jobbat faraghatunk belőle; és sokkal gyorsabban is.

- Foglyok körül nem szoktak ludak szaladgálni a vártoronyban, te tökfejű! Mindig a legkeményebb, leggyötrelmesebb, legkeservesebb fáradtsággal faragnak tollat valami ócska réz gyertyatartóból vagy másvalamiből, ami a kezükbe kerül; és hosszú hetekbe kerül vagy hosszú

hónapokba, amíg kifaragják, mert a falon kell lecsiszolniuk. Ha volna libatolluk, akkor se használnák. Nem szabályos.

- No és miből csinálunk neki tintát?

- Legtöbben rozsdából és könnyekből csinálnak, de csak a közönségesebbek és az asszonyfélék; a legkiválóbb szaktekintélyek saját vérüket használták erre. Ezt Jim is megteheti; ha pedig csak egyszerű titokzatos üzenetet akar küldeni a külvilágnak arról, hogy hol tartják fogva, a villájával a cintál fenekére írhat, és kidobhatja az ablakon. A Vasálarcos is azt csinálta mindig, és ez is a rendje a dolognak.

- Jimnek nincs semmiféle cintála. Lábosból etetik.

- Az nem baj; szerezhetünk neki.

- És ha senki nem tudja elolvasni, amit írt?

- Annak a dologhoz semmi köze, Huck Finn. Neki csak meg kell írnia a tálat és kidobni. Nekünk nem is muszáj elolvasni. Hiszen felerészben úgyszemint tudja az ember elolvasni, amit egy fogoly ír bádogtányérokra vagy máshova.

- Akkor meg mi értelme van tálakat pocskolni?

- Annyi baj legyen, nem a fogoly tálairól van szó.

- De mégis valaki tálai azok, nem?

- No és? Mi köze ahhoz a fogolynak?

Itt abbahagyta, mert hallottuk a reggelire hívó csöngetést. Bementünk a házba.

Délelőtt kölcsönvettem egy lepedőt és egy inget a szárítókötélről; találtam egy ócska zsákot, belegyömöszöltem őket, aztán lementünk, fölszedtük a reves fát, és azt is beledugtuk. Kölcsönzésnek neveztem, mert a papa is mindig így hitta; de Tom azt mondta, hogy ez nem kölcsönzés, hanem lopás. Azt mondta, mi most a foglyot képviseljük; a foglyoknak pedig kisebb gondjuk is nagyobb annál, hogy milyen úton-módon jutnak hozzá valamihez, és ezt senki nem vetheti a szemükre. Az nem bűn, ha egy fogoly ellopja, amire szüksége van a szökéshez; ehhez minden joga megvan; és amíg mi a foglyot képviseljük, nekünk is teljes jogunk van ellopni mindent, amire csak szükségünk lehet a szökés végett. Azt mondta, hogy ha nem foglyról volna szó, az mindjárt más volna; közönséges fráterok lopkodnak csak úgy. Megbeszéltük, hogy ellopunk mindent, amire rá tudjuk tenni a kezünket. És mégis mekkora lármát csapott, amikor egy nap elloptam egy görögdinnyét a négerek ágyásából, és megettem; rám parancsolt, hogy adjak a négereknek tíz centet, anélkül hogy megmondanám, miért. Aztán azt mondta, ő úgy értette, hogy mindent ellophatunk, amire szükségünk van. Hát nekem szükségem volt arra a görögdinnyére - feleltem neki. De azt mondta, hogy ha nem arra volt szükségem, hogy a szökést elősegítse, akkor nem érvényes.

Ha arra kellett volna, hogy egy kést rejtsek el belé, és becsempésszem Jimnek, hogy megölje vele a porkolábot, akkor rendben lett volna.

Ráhagytam, bár nem láttam sok előnyét, hogy én képviselem a foglyot, ha minden áldott esetben meg kell rágnom egy csomó aranyszabályt, amikor alkalmam van elemelni egy görögdinnyét.

Mint mondtam, megvártuk, míg mindenki elmegy a dolgára, és lélek se látszott a kert tájékán; akkor Tom bevitte a zsákot a fészkerbe, én pedig őrt állottam kicsit odébb.

Nemsokára kijött, és leültünk egy farakásra beszélgetni. Azt mondta Tom:

- Na, most minden rendben van, kivéve a szerszámokat; de ezt is könnyű elintézni.

- Szerszámokat?

- Igen.

- Mire kellene szerszámok?

- Hát ásni. A körmünkkel nem kaparhatjuk ki.

- Hisz ott vannak azok a rozoga ásók és egyebek, amelyek azt hiszem, elég jók arra, hogy egy négyért kiássunk velük!

Lenézően nézett rám.

- Huck Finn, hallottad már valaha is, hogy egy fogolynak ásó és kapa legyen a keze ügyében, és hasonló modern felszerelés ahhoz, hogy kiáshassa magát? Kíváncsi vagyok: tényleg azt hiszed - ha egy csöpp ész is van a koponyádban -, hogy illik ez egy hóshöz? Akár a kulcsot kölcsönadhatnánk neki. Ásó, kapa - ilyen még a királyoknak se jut!

- Jó - mondtam -, ha nem kell az ásó meg a kapa, mire van szükség?

- Két vadászkeszre.

- Vadászkeszsel ássuk ki annak a kunyhónak a padlóját?

- Igen.

- Hát ez bizony isten marhaság, Tom!

- Az nem fontos, hogy marhaság vagy nem, ez a módja - ez a szabály. Más út nincs, legalábbis én még nem hallottam róla, márpedig én minden könyvet elolvastam, ami arra vonatkozik. Mindig vadászkeszsel ássák ki magukat - és nem döngölt földön, azt elhiheted; rendszerint kemény sziklán át. Hetekbe és hónapokba kerül nekik, lankadatlan, fáradságos munkába. Például az a fogoly, aki az If-vár pincebörtönében volt a marseille-i kikötőben, az is így ásta ki magát; és mit gondolsz, meddig tartott neki?

- Fogalmam sincs.

- Mégis, mit gondolsz?

- Nem tudom. Másfél hónapig?

- Harminchét évig - és Kínában került napvilágra. Ez az igazi! Bár ennek a várnak az alapja is kemény szikla volna.

- Jim nem ismer senkit Kínában.

- Mi köze ennek a dologhoz? Az a másik pofa sem ismert senkit. Te mindig mellékes dologra tereled a szót. Nem tudsz a velejénél megmaradni?

- Én nem bánom, hol kerül ki, fő, hogy egyáltalán kikerüljön; és azt hiszem, Jim se bánja. De egy bökkenő mindenestre van. Jim túl öreg ahhoz, hogy egy vadászkeszsel ássa ki magát. Nem bírja ki addig.

- De bizony kibírja! Csak nem hiszed, hogy harminchét évbe telik, amíg az ember azt a döngölt földet kivájja?

- Hát meddig fog tartani, Tom?

- Sajnos, nem csinálhatjuk olyan hosszú ideig, mint ahogy kéne, mert Silas bácsi bizonyára rövidesen hírt fog kapni New Orleansból. Akkor megtudja, hogy Jim nem odavaló. Azután pedig biztosan hirdetést fog közzétenni Jimről, vagy valami hasonlót csinál. Így hát nem áshatjuk addig, ameddig illene. Szabály szerint jó pár évig kellene, de nem lehet. A dolog elég bizonytalan, így hát azt tanácsolom, hogy fogjunk neki, amilyen hamar tudunk - azután pedig úgy teszünk, mintha harminchét évig tartott volna. Azután kiragadjuk, és elmenekülünk vele, amint baj van. Azt hiszem, ez lesz a legjobb.

- No, ennek legalább van értelme - mondtam. - Ha csak úgy teszünk, az nem kerül semmibe. Ha csak ez kell, én akár úgy tekintem, hogy százötven esztendeig tartott. Amiatt nem fog fájni a fejem, fő, hogy mielőbb a végére járjunk. Én iszkolok is, és csórok két vadászkest.

- Csórjál hármat - mondta Tom -, az egyikből fűrészket kell csinálnunk.

- Tom, nem szabálytalanság és nem törvénytelenység, ha azt ajánlom, hogy nézzünk utána annak az ócska rozsdás fűrésznek, ami oda van dugva a kemence eresze alá?

Csüggedt és szomorú pillantást vetett rám.

- Úgy látszik, hiába oktat téged az ember, Huck, nem fog rajtad semmi. Szaladj, és csórd el a késeket - hármat!

Én aztán el is csórtam.

XXXVI. FEJEZET

Mikor úgy láttuk, hogy már mindenki alszik, lekúsztunk a villámhárítón, és bezárkóztunk a fészerbe; előszedtük a reves tuskókat, és munkához láttunk. Eltakarítottunk mindent az útból, két-három méternyire az alsó gerendák mentén. Tom azt mondta, most pontosan Jim ágya mögött vagyunk, és az ágy alatt fogunk kibukkanni; így senki sem fogja észrevenni, hogy a kunyhó padlója fel van ásva, mert Jim takarója majd a földig lógott, és föl kellett volna emelni, hogy valaki meglássa a lyukat. Ástunk, ástunk a vadászkésekkel majd éjfélig; akkorra olyan fáradtak lettünk, mint a kutyák; a tenyerünk föl volt hólyagozva, és a munkánknak alig volt valami látszata. Végre megszólaltam:

- Te Tom, ez nem harminchét esztendő munka, hanem legalább harmincnyolc.

Tom meg se mukkant. De fölsóhajtott, és nemsokára abbahagyta az ásást. Aztán egy ideig láttam, hogy gondolkodik. Aztán megszólalt:

- Nincs értelme, Huck, az ilyen munkának. Ha foglyok lennénk, akkor volna, mert akkor annyi évünk volna, amennyit akarnánk, és nem kéne sietnünk; amellet mindennap csak pár percig kéne ásnunk, míg őrsváltás van, és a kezünk se hólyagzana föl; ezt lehet csinálni évről évre, ahogy illik. De mi nem bajmólódhatunk vele annyit, sietnünk kell, mert nincs sok időnk. Ha még egy ilyen éjszakát végigásunk, egy hétre abbahagyhatjuk, amíg a kezünk rendbe jön - s addig hozzá se tudnánk nyúlni a késhez.

- Hát akkor mit csináljunk, Tom?

- Hát ide figyelj! Nem helyes, nem erkölcsös, és nem is szeretném, ha híre kelne - de nincs más mód: vágjuk ki csákánnyal, és tegyük úgy, mintha késsel csináltuk volna.

- Ez már beszéd - mondtam -, az eszed mindjobban fog, Tom! A csákány az igazi, erkölcs ide, erkölcs oda; ami engem illet, fikarcnyit sem törődöm az egész erkölcsiséggel. Ha el akarok lopni egy négert, egy görögdinnyét vagy egy olvasókönyvet, nem fájdítom a fejem, hogy csináljam; fő, hogy megcsinálom. Én a négert akarom, vagy a görögdinnyét akarom, vagy az olvasókönyvet akarom; és ha a csákány esik leginkább a kezem ügyébe, azzal fogok hozzá, akár négerről, akár dinnyéről, akár olvasókönyvről van szó; és fabatkát se adok arra, hogy mit tartanak erről a szaktekintélyek.

- Ebben az esetben megengedhető a kapa és az ásó; ha nem így lenne, világért se egyeznék bele, és azt se tűrném, hogy te megsértsd a szabályokat - a szabály az szabály, és senkinek sincs joga szabály ellen csinálni valamit, amikor tudja őket, és nem tudatlan fráter. Neked tán megfelelné, hogy kiszabadítsd Jimet a csákánnyal, anélkül hogy úgy tennél, mintha kés volna, mert te nem ismered a dörgést; de én nem tehetném, mert én ismerem. Adj egy vadászkést!

Ott volt mellette az övé, de odaadtam az enyémet. Odébb dobta és megismételte:

- *Vadászkést adj!*

Nem tudtam, mitévő legyek - aztán eszembe jutott valami. Beleturkáltam az ócska szerszámok közé, kiszedtem egy csákányt, és odaadtam neki. Tom megfogta, és szó nélkül munkához látott.

Mindig ilyen különleges volt. Teli volt elvekkkel.

Én is fölszedtem egy ásót, és nekiláttunk a munkának, hogy csak úgy porzott. Jó másfél órán át törtük a földet, de annál tovább már nem maradhattunk fönn; viszont csináltunk akkora lyukat, hogy öröm volt nézni. Mikor fölértem, kinéztem az ablakon, és láttam, hogy Tom

nagyban iparkodik fölfelé a villámhárítón, de nem jut sokra, mert a tenyere föl volt törve. A végén megszólalt:

- Nem megy, nem tudom. Mit gondolsz, mit csináljak? Nem jut eszedbe valami?

- Dehogynem - mondtam -, de azt hiszem, nem egészen szabályos. Gyere föl a lépcsőn, és úgy teszel, mintha a villámhárítón jöttél volna.

Másnap Tom ellopott egy cinkanalat és egy réz gyertyatartót a házból, hogy tollat faragjon Jimnek. Lopott hat faggyúgyertyát is. Én közben a négerek kunyhói körül ténferegtem, és lestem az alkalmat; végre sikerült ellopnom három pléhtányért. Tom azt mondta, ez még nem elég; de mondtam, hogy úgyse fogja soha senki látni azokat a tányérokat, amiket Jim kidobál, mert be fognak potyogni a gizgazba az ablak alatt - onnan visszacsempészhetjük, és Jim újból fölhasználhatja őket. Evvel Tom is meg volt elégedve. Aztán azt mondta:

- Most azt kell megbeszélünk, hogy juttassuk be a holmikát Jimhez.

- Beadhatjuk az ablakon - mondtam -, amint elkészültünk velük.

Tom lesújtó pillantást vetett rám, és morgott valamit, hogy az ördög se hallott még ilyen ostobaságról, aztán tovább töprengett. Végül azt mondta, hogy kiagyalt két-három módot, de egyelőre még nem kell dönteni felőlük. Először Jimet kell értesítenünk.

Este megint lemásztunk a villámhárítón, úgy tíz óra után, magunkkal vittük az egyik gyertyát, hallgatóztunk egy darabig az ablaknyílás alatt, és hallottuk, milyen békésen hortyog odabenn Jim; bedobtuk a gyertyát, de arra se ébredt föl. Aztán nekiestünk csákánynak-kapának, és nem került két órába se, elkészültünk az egészszel. Bemásztunk Jim ágya alá, addig tapogatóztunk, amíg megtaláltuk a gyertyát, meggyújtottuk, megálltunk Jim ágyánál egy darabig, láttuk, hogy egész jól néz ki, olyan békés volt a képe; aztán finoman, fokozatosan fölébresztettük. Majd sírva fakadt, úgy örült, hogy lát bennünket; drágámnak nevezett, és elmondott mindent, ami eszébe jutott; és már unszolt volna, hogy keressünk valami reszelőt vagy vésőt, amivel el lehetne vágni a láncát, s ne vesztegezzük a drága időt. De Tom elmagyarázta neki, hogy ez milyen szabálytalan volna, leült, és elmesélte a terveinket, és azt is, hogy ha akarjuk, bármelyik pillanatban megváltoztathatjuk őket, és ne féljen egy csepp se, mert az holtbiztos, hogy rövidesen szabad lesz. Jim ráhagyta, aztán beszélgettünk egy ideig a régebben történekről, Tom mindenfélét kérdezett tőle, és Jim elmondta, hogy Silas bácsi mindennap bejár hozzá imádkozni, és Sally néni is be szokott jönni megnézni, hogy nincs-e valami baja, és kap-e eleget enni, és mind a ketten olyan kedvesek hozzá. Tom azt felelte erre:

- Megvan! Velük fogunk beküldeni neked mindenfélét.

- Hogy képzeled? - mondtam. - Soha az életben nem hallottam még ilyen nyakatekert ötletet!

De Tom oda se figyelt, hanem folytatta. Mindig így csinált, amikor a tervei jártak a fejében.

Elmondta Jimnek, hogy a kötélhágcsós kását és más nagyobb dolgokat Nattel, a négerjével fogjuk beküldeni, de vigyázzon, és ne legyen meglepetve, és soha ne nyúljon semmihez Nat előtt; a kisebb holmit pedig a bácsi kabátzsebébe dugjuk, és onnan kell majd kilopnia; vagy a néni kötényéhez kötjük, vagy bedugjuk a köténye zsebébe, ahogy jön; megmondtuk neki azt is, mik lesznek azok, és mire használja őket. Azt is elmondtuk neki, hogy vezessen naplót a vérével az ingen. Mindent elmondtuk neki töviről hegyire. Jim javarészt semmi értelmét se látta az egésznek, de miután mi fehérek voltunk, elhitte, hogy jobban tudjuk nála; így hát meg volt elégedve, és megígérte, hogy mindent úgy fog csinálni, ahogy Tom mondja.

Jimnek egész csomó kukoricaszárból faragott pipája volt, és dohányja is jócskán; így nagyon kellemesen eltöltöttük az időt.

Aztán kimásztunk a lyukon, és ágyba bújtunk, de a kezünk úgy nézett ki, mint valami csatatér. Tom igen jó kedvében volt. Azt mondta, ennél pompásabb esetet még nem hallott, és ennél magasabb röptűt sem, és azt mondta, hogy ha szerét ejthetné, szívesen foglalkozna ezzel egész életében, és hagyná, hogy a gyerekeink szabadítsák ki Jimet. Jim is valószínűleg mindjobban megkedvelné a dolgot, mentől tovább csinálná. Azt mondta, hogy ilyen módon legalább nyolcvan évig ki lehetne húzni, és ilyen hosszú időre a legnagyobb szaktekintélyek sem emlékeznek. És azt mondta, hogy mind híresek lennénk, valahányan foglalkoznánk vele.

Reggel kimentünk a farakáshoz, és a réz gyertyatartót alkalmas nagyságúra szétvagdaltuk. Tom azt is, a cinkanalat is zsebre tette. Aztán a négerkúnyhóihoz mentünk, és amíg én eltereltem Nat figyelmét, Tom beleejtett egy darabot a gyertyatartóból a máléba, ami a Jim lábában volt. Elmentünk Nattal megnézni, hogy szuperál a dolog, hát pompásan sikerült; mikor Jim beleharapott, majd kiköpte minden fogát; soha jobban nem sikerülhetett volna - mondta Tom. Jim úgy tett, mintha csak egy darab kő lenne vagy valami más, ami bele szokott kerülni a tészta; de ezután nem harapott semmibe, amíg a villájával bele nem szurkált.

Amíg ott állottunk a félhomályban, egyszerre csak két kutya bújik ki a Jim ágya alól; és utánuk még több, amíg vagy tizenegy be nem került; alig fértünk el tőlük a szobában. Jézus-Mária, elfelejtettük becsukni a fészerajtót! Nat, a néger elordította magát: „Boszorkányok!” - letérdelt a földre a kutyák közé, és nyögdecselni kezdett, mint aki halálán van. Tom az ajtóhoz ugrott, kihajított egy darab húst Jim tányérjából, a kutyák utána, két másodperc alatt Tom is kint volt, visszajött, és becsukta az ajtót. Tudtam, hogy közben a másik ajtót is bezárta. Aztán odament a négerhez, vigasztalta, igyekezett megnyugtatót, és azt kérdezte, hogy látott talán megint valamit, vagy csak képzelődik. Nat fölkel, körülnézett, és azt mondta:

- Sid úrfi azt fogja mondani, hogy meggárgyultam, de ha nem láttam legalább tízezer kutyát, hát egyet se! Nem is kutyák vótak, hanem ördögök vagy ilyesfélék. Jaj, azt hittem, itt halok meg, e helyt azon minutumban! Sid úrfi, én éreztem is őket - éreztem; rajtam keresztül szaladgáltak. Csak azt szerettem volna, ha megfoghatom valaméket, hogy megnézzem, milyen egy ilyen boszorkány. De nem mertem - nem én. Akkor örütem, amikor itt hagytak.

Tom azt mondta neki:

- Tudod, mit gondolok? Vajon miért jönnek mindig akkor, amikor ez a szökött néger reggelizik? Mert éhesek. Csinálj nekik boszorkánykását; akkor nem fognak zaklatni.

- De az isten szerelmére, Sid úrfi, hogy csinájjak boszorkánykását? Nem tom, hogy kő csinyáni. Még nem is hallottam ilyesmiről sose életemben.

- Hát úgy látszik, nekem kell megcsinálnom.

- Megcsinálná? Jaj, lelkem, még a lába nyomát is megcsókolom!

- Na jó, megcsinálom, mert rólad van szó, és te is jó voltál hozzánk, és megmutattad ezt a szökött néget. De nagyon vigyáznod kell vele. Amikor hozzuk, hátat kell fordítanod; és ha látod, hogy belerakunk valamit a lábába, úgy kell tenned, mintha semmit se látnál. És akkor se szabad odanézned, amikor Jim leveszi a láb fedelét - hátha történik valami, magam se tudom, micsoda. És mindenképp ne merj hozzányúlni a boszorkánydologhoz.

- Hozzányúlni? Az ujjam hegyével se mernék hozzányúlni, még százmillió dollárért se!

XXXVII. FEJEZET

Ezt eligazítottuk. Innen hátramentünk a szemétdombhoz, ahol mindenféle ócska cipők, rongyok, üvegcserepek, lyukas pléhbögrék és egyéb limlom hevert; addig kutattunk, amíg találtunk egy rossz lavórt, a lyukakat jól-rosszul befódoztuk, úgyhogy egész alkalmas lett kásakészítésre. Lementünk a pincébe, és teleoptuk liszttel, aztán megreggeliztünk, utána pedig Tom szerzett egy-két jókora szöget; azt mondta, éppen alkalmasak arra, hogy egy fogoly a nevét és a keserveit fölkarcolja velük börtöne falára. Az egyiket belepottyantotta Sally néni székre vetett köténye zsebébe, a másikat pedig beledugta Silas bácsi kalapjában a szalagjába, ami az íróasztalon volt; mert a gyerekek mondták, hogy a papa és a mama reggel be akarnak menni a szökött négerhez. Tom beleejtette a cinkanalat Silas bácsi zsebébe; Sally néni még nem jött be, vártunk egy kicsit.

Mikor bejött, egész ki volt kelve magából, nagyon rossz kedvében volt, az asztali áldást is alig várta ki; aztán kiöntötte a kávé, a másik kezével meg barackot nyomott a legjobban lábatlankodó gyerek fejére. Aztán kitért:

- Végigkutatam a házat a padlástól pincéig, de ki nem tudom találni, hová lehetett a másik inged. Ilyen még soha nem fordult elő!

A szívem a torkomban kezdett dobogni, egy keményebb morzsa pedig megakadt a torkomon, félúton találkozott egy köhintéssel, átröpült az asztalon, és pont szemem találta az egyik gyereket; az úgy összegörbödött, mint egy giliszta, és akkorát ordított, mint egy indián csataüvöltés, Tom meg majd elkékült a füle mögött is; fél perc alatt olyan ricsaj lett, hogy bármi pénzt megadtam volna, ha öt perccel idősebb lehettem volna. De utána elsimult minden - a hirtelen meglepetés ijesztett meg mindenkit. Silas bácsi azt mondta:

- Én igazán nem értem, és magam is kíváncsi vagyok, hol lehet. Azt tudom biztosan, hogy levetettem...

- Hát azt látom, mert csak egy ing van rajtad. Hallod, azt én is tudom, hogy levetetted, jobban, mint te azzal a kótyagos fejjel, mert tegnap még a szárítókötélen volt - saját szememmel láttam. De eltűnt, akárhogy vesszük is, és most vörös flanelinget kell fölvenned, amíg varrok egy másikat. Már a harmadik ing, amit két év alatt csinálni kell; a világ inge se elég neked, akármennyit is varrhat az ember. Igazán vigyázhatnál már rájuk a te korodban.

- Tudom, Sally, és én igazán igyekszem is. De ez nemcsak az én hibám, hiszen azontúl nem az én gondom, hogy fölveszem vagy levetem; és arra nem emlékszem, hogy egyet is elvesztettem volna, amíg rajtam volt.

- Hát ami azt illeti, nem a te hibád, Silas, de ha rajtad állna, se lenne különbül. Az ing pedig, akármilyen is beszélünk, eltűnt. Egy kanál is eltűnt, ez már aztán sok. Tíz kanál volt, és csak kilenc van meg. Lehet, hogy a borjú ette le az inget a kötélről, de hogy a borjú nem eszik kanalat, az biztos. És ez még nem minden.

- Mért, mi tűnt még el, Sally?

- Hat gyertya is eltűnt! Lehet, hogy a patkányok jártak rá; csudálom, hogy egyáltalán nem emelik föl a házat, annyian vannak. Attól, hogy te mindig fogadkozol, hogy betömöd a lyukakat, föl is fordíthatnák; ha volna eszük, a hajadban aludnának, Silas, akkor se jönnél rá; de a kanalat mégse lehet a patkányokra fogni.

- Én elismerem, Sally, hogy hibás vagyok, még mindig nem csináltam meg; de holnap okvetlen betömöm a lyukakat.

- Ugyan, miért sietnél, jó lesz jövőre is... Matilda Angelina Araminta Phelps!

Csatt! A gyűszű megkoccant, és az egyik gyerek kikapta a körmét a cukortartóból. Épp erre lépett be egy néger asszony, és azt mondta:

- Naccsága, eltűnt egy lepedő.

- Egy lepedő! Szent isten!

- Még ma betömöm a lyukakat - mondta Silas bácsi, és elszomorodva nézett maga elé.

- Ugyan hallgass! Azt hiszed, a patkányok vitték el a lepedőt? Honnan tűnt el, Liza?

- Fogalmam sincs, naccsága. Tegnap még a kötélén vót, de eltűnt. Most már nincs ottan.

- Hát ez a világ vége! Ilyet még soha nem láttam, amióta élek. Egy ing, egy lepedő, egy kanál, hat gyertya.

- Naccsága - jött be egy fiatalabb néger nő -, hiányzik egy réz gyertyatartó.

- Takarodj innét, vagy kitépem a hajadat, te trampli!

Sally néni majdnem tajtékozott. Már szétnéztem, hogy lehetne meglógni; ki akartam iszkolni, hogy elbújjak az erdőbe, amíg elvonul a zivatar. A néni mérgelődött, mérgelődött, és mindenki csuda félnék és csendes lett; végre Silas bácsi nagyon szelíden és a maga bolondos módján kihalászta a kanalat a saját zsebéből. Sally néninek elállt a szava, a szája nyitva maradt, és a kezét összecsapta; én pedig jobb szerettem volna Jeruzsálemben lenni, mint itt. De nem sokáig kellett várni, és Sally néni megszólalt:

- Persze, mást nem is vártam. Egész idő alatt a zsebedben volt; kíváncsi vagyok, a többi holmi nincsen-e ott. Hogy került oda?

- Igazán nem tudom, Sally - mondta az öreg nagyon kedvesen, mentegetődzve -, ha tudnám, megmondanám magamtól is. Reggeli előtt a textusomat tanulmányoztam, az *Apostolok Cselekedetei* XVII. részét; lehet, hogy akkor dugtam zsebre, és nem vettem észre, biztosan azt hittem, hogy a bibliát teszem bele; úgy is lesz, mert a bibliám nincs itt. Megyek, meg is nézem, ahol hagytam; ha ott találom, akkor nyilván nem tettem el, és akkor világos, hogy a bibliát letettem, a kanalat pedig fogtam, és...

- Magasságos isten! Ne hagyj el! Menjetek, ti semmirekellők; és ne merjetek a szemem elé kerülni, amíg magamhoz nem térek!

Akkor is meghallottam volna, ha csak magának mondja, hát még hogy így kiabált; fölkeltem, és engedelmeskedtem neki, amilyen gyorsan csak tudtam. Ahogy átmentünk a nappalin, az öregúr fölvette a kalapját, a szög kiesett a karimájából, de csak fölszedte, és letette a kandalló párkányára, egy szót se szólt és kiment. Tom látta, ahogy odatette, eszébe jutott a kanál, és azt mondta:

- Nincs értelme vele küldözgetni a dolgokat, nem megbízható az öreg. De szerencse, hogy magára vette a kanalat, pedig nem is tudott róla; mi is vállaljuk el az ő munkáját az ő tudta nélkül: tömjük be a patkánylyukakat.

Szép számmal találtunk lenni a pincében, és tartott vagy egy jó óráig, amíg befejeztük, de alapos munkát végeztünk. Akkor lépéseket hallottunk a lépcsőn, elfűjtük a gyertyát, és elbújtunk; hát az öreg jött lefelé, az egyik kezében gyertya, a másikban egy csomó rongy és egyéb mindenféle; olyan szórakozottnak látszott, mint aki nincs is ott. Körülnézett, végigjárta

a patkánylyukakat elejétől végig, aztán álldogált vagy öt percig, lefricskázta időnként a fagygyút a gyertyájáról, és gondolkozott. Aztán lassan, álmatagon a lépcső felé indult, és azt mormogta:

- Ha fölakasztanának, se emlékszem, hogy mikor tömtem be. No, most legalább megmutathatom néki, hogy a patkányok miatt engem nem szidhat. De hagyjuk, nem érdemes. Nincs értelme.

Mormogva ment fölfelé, utána mi is fölmentünk. Rém helyes öregember volt.

Tom sokáig törte a fejét, hogy honnan szerezzünk kanalat, mert azt mondta, török-szakad, keríteni kell egyet. Aztán kieszelte, mit csináljunk. Odamentünk az evőeszköztartóhoz, és megvártuk, amíg Sally néni odajön. Akkor Tom számolni kezdte a kanalakat, és egymás után félrerakta őket, én pedig eldugtam egyet az ingem ujjába. Tom megszólította a nénit:

- Sally néni, itt csak kilenc kanál van!

- Menjetelek játszani, ne hergeljete ti is - mondta a néni. - Én tudom, én számoltam meg.

- De néni, kétszer is megszámláltam, és csak kilenc.

A néni kezdett kijönni a sodrából, de mégis odajött megszámlálni.

- És tényleg csak kilenc van! - kiáltotta. - Ilyet még nem láttam, a fene vigye el, hadd számolom meg még egyszer!

Visszacsúsztattam a nálam levőt, és mikor megint megszámlolta, fölkiáltott:

- Az ördög vigye el az egészet, most meg tíz! - És zavarodottan, de dühösen körülnézett. Tom megint megszólalt:

- Én nem hiszem, néni, hogy tíz lenne.

- Hallgass, te csipisz, nem láttad, hogy megszámláltam?

- Tudom, de...

- Na, még egyszer megszámlálok.

Megint elemeltem egyet, és megint csak kilenc lett. Erre már majd kiugrott a bőréből - minden ízében remegett a méregtől. De csak számolt és számolt, és a végén már azt hitte, hogy a kosarat is kanálnak vette; és háromszor megvolt neki, háromszor pedig nem. Erre fölkapta a kosarat, és a szoba sarkába hajította, utána a macska röpült ki az ablakon; nekünk azt mondta, hogy takarodjunk, és hagyjuk békében, mert ha ott lábatlankodunk ebédig, megnyúz mindkettőnket. A tizedik kanalat ilyenformán elcsórtuk; és amíg kergetett kifelé, beejtettük a köténye zsebébe. Jim meg is kapta a szöggel együtt még délelőtt. Nagyon meg voltunk elégedve az egészszel, és Tom azt mondta, hogy kétszeresen megérte a bajt, amivel járt, mert ezután akkor se tudná kétszer egymás után egyformán számlálni a kanalakat, ha az élete függne tőle, és akkor se hinné el, hogy jól számolt, ha tényleg jól számolta is; és a következő három nap egészen bele fog gabalyodni a számolásba, föl fog hagyni vele, és halállal fog fenyegetni mindenkit, aki számoltatni akarja valaha is.

Este a lepedőt visszatettük a szárítókötélre, és kiloptunk egyet a szekrényből, és egypár napon keresztül addig loptuk ki és loptuk vissza őket, amíg a végén azt se tudta, hány lepedője van, és azt mondta, nem is törődik vele, és nem akarja tönkretenni velük a lelki nyugalmát, és akkor se számolná meg őket, ha attól függne az élete.

Így ez is elintéződött, már ami az inget, a lepedőt, a kanalat és a gyertyákat illeti, hála a borjú és a patkányok segítségének, no meg a számolgatásnak.

A gyertyatartó pedig elsimult, és senki nem beszélt róla többet.

De a kása kemény dió volt; annyi bajunk volt vele, mint semmi mással. Levittük az erdőbe, és ott akartuk elkészíteni; végre egész jól sikerült, de napokba tellett; három lavór kását elpocsékolunk, és összevissza pörkölődünk, a szemünk pedig teli volt korommal; és valahányszor föl akartuk vágni, mindig összeesett. Végre eszünkbe jutott a módja: bele kell sütni a hágsót a tésztába. A második éjjel bementünk Jimhez, a lepedőt fölhasogattuk keskeny csíkokra, összesodortuk, és hajnalra olyan pompás kötélünk lett, hogy bárkit föl lehetett volna kötni rá. Úgy tettünk, mintha kilenc hónapig tartott volna.

Délelőtt levittük az erdőbe, de nem fért el a kásában. Egy egész lepedőt megfontunk kötélnak, és negyven kására is elég lett volna, ha akarjuk, és még abból is maradt volna a levesbe vagy kolbászba, vagy akármi másba. Egész ebédrevalót megtölthettünk volna vele.

De erre nem volt szükségünk. Nekünk csak annyi kellett, amennyi egy kására való volt, a többit eldobtuk. A kását nem is tudtuk a lavórban megsütni, mert féltünk, hogy a cinezés megolvad; de Silas bácsinak volt egy finom réz ágymelegítője, hosszú fanyéllal, amit nagyon nagyra tartott, mert valamelyik őséé volt, és Angliából hozta még Hódító Vilmos idején a *Mayfloweron* vagy valamelyik más régi hajón; fönt volt a padláson egy csomó más öreg fazékkal és egyéb értékes dolgokkal; nem mintha tényleg olyan értékesek lettek volna, csak mert emlékek voltak. Mi kiloptuk, és elvittük magunkkal; az első kásák nem nagyon sikerültek, mert nem értettük még a módját, de az utolsó remekbe készült. Jól meghintettük liszttel, beleraktuk a kötélöntelékét, a tetejére is lisztet tettünk, rácsuktuk a fődőjét, és betettük a parázsba, a tetejére is parazsat hánytunk, és másfél méterrel odébb kényelmesen fogtuk a nyelénél; negyedóra alatt olyan kása kerekedett belőle, hogy öröm volt nézni. De aki meg akarta enni, annak ajánlatos volt ellátni magát fogpiszkálóval, mert ha lenyelte volna, a kötelet megfájdult volna tőle a hasa.

Nat nem nézett oda, mikor betettük a boszorkánykását Jim lábosába; a három pléhtányért is betettük a lábos fenekére, az ennivaló alá; Jim mindent rendben megkapott, és mikor magára maradt, fölvágtá a kását, a kötélhágsót a szalmazsákjába dugta, a pléhtányérokra mindenféle krikszkrakszokat karcolt, és kidobta őket az ablaknyíláson.

XXXVIII. FEJEZET

Komisz-keserves munka volt a tollfaragás, a fűrész nemkülönben; Jim pedig azt állította, hogy a föliratgyártás a komiszabb. Már amit a fogolynak a falra kell karcolni. De meg kellett csinálni, Tom azt mondta: muszáj; még nem fordult elő, hogy egy államfogoly ne firkálta volna oda a nevét és a címerét.

- Lady Jane Grey is megcsinálta - mondta Tom -, és Gilford Dudley is; nem is beszélve az öreg Northumberlandról! Azt mondd, sok üggyel-bajjal jár? Mit csináljunk, valahogy meg kell oldani. Jimnek föl kell írnia a nevét és a címerpajzsát. Mindenki úgy csinálja.

- De Tom úrfi - mondta Jim -, nincs énnekem semmiféle címerem. Nincs semmim, csak az a rongyos ing, és te is tudod, hogy arra írom a naplót.

- Ugyan, Jim, ezt nem érted te; a címer egész más.

- Jimnek azonban igaza van - mondtam -, ha azt mondja, hogy nincs neki címere, mert tényleg nincsen.

- Képzelheted, hogy ezt én is tudtam - mondta Tom -, de fogadok, hogy lesz neki, mielőtt kiszabadulna innen - mert annak rendje és módja szerint szabadul innét, és nem lehet, hogy börtönbeli szereplése ne legyen mindenben előírásos.

Amíg Jim és én a tollakkal bajmolódtunk - Jim a rézdarabból csinálta, én a kanálból -, Tom leült, és a címeren törte a fejét.

Azt mondta, hogy annyi találó jutott az eszébe, hogy azt se tudja, melyiket válassza; de mégis van egy, ami legjobban meg fog felelni.

- A pajzson pólya lesz vagy jobb harántcsík, a pólyán karmazsin András-kereszt, fekvő kutyával, főmotívumnak lába alatt összezárt lánc, a rabszolgaság jelvénye; zöld fodrozott keresztpólya a fogazott koronában, három csipkézett szelemen azúrkék mezőben; a sisakon szökött néger, fekete batyu a vállán, bal harántcsíkon két angyal vörösben, te meg én; mottónak: *Maggiore fretta, minore atto*. Ezt egy könyvből vettem, azt jelenti: Lassan járj, tovább érsz.

- Hú, a teremburáját - mondtam -, de mit jelent a többi?

- Arra nincs időnk, hogy avval is törődjünk - mondta Tom -, fő, hogy mielőbb belefogjunk.

- De mégis, valamit legalább magyarázz el! Mi a pólya?

- A pólya... a pólya... téged ne érdekeljen, hogy mi a pólya. Ha oda jutunk, majd megmutatom, hogy kell csinálni.

- De Tom, igazán megmondhatnád, mi a bal harántcsík.

- Tudja az ördög! De meg kell csinálni. Minden nemesnél megvan.

Tom mindig ilyen volt. Ha nem akaródzott neki megmagyarázni valamit, ne adj' isten, hogy megtette volna. Egy hétig nyaggathatta az ember, akkor se volt hajlandó kibökní.

Mikor elintéztük a címerügyet, elkezdtek a munka másik részét, valami gyászos föliratot kieszelni - azt mondta, Jimnek ilyen is kell, mind így csinálták. Összeírt egy csomót, és fölolvasta a papírról:

1. Itt szakadt meg egy fogoly szív.
2. Itt élte le nyomorú életét egy szegény fogoly, világtól és barátoktól elhagyottan.
3. Itt tört meg egy magános szív, itt tért meg őseihez egy elkínzott lélek, harminchét év keserű rabsága után.
4. Itt pusztult el, hazátlan és barátatlan, harminchét év súlyos rabsága után egy nemes idegen, XIV. Lajos természetes fia.

Tomnak remegett a hangja, amikor fölolvasta, és majdnem elzokogta magát. Mikor bevégezte, nem tudott határozni, melyiket írja föl Jim a falra, mind annyira sikerült; végre beleegyezett abba, hogy mindegyiket karcolja föl. Jim azt mondta, legalább egy esztendőbe telik, amíg ennyi vackot fölkarmol a falra egy szöggel, amellet nem is ismeri a betűket; de Tom megígérte, hogy ki fogja rajzolni neki, és csak a vonalakat kell utánavésni. Aztán azt mondta:

- Várjunk csak, ezek a gerendák nem felelnek meg: a börtönben nincsenek ilyen gerendákból összerótt falak; sziklába kéne vésni ezeket a feliratokat. Hozunk egy sziklát.

Jim azt mondta, hogy a szikla még rosszabb, mint a gerenda; ha kőbe kell karcolnia, olyan soká fog tartani, hogy sose jut ki innét. De Tom azt mondta, hogy én is segíthetek. Aztán megnézte, mennyire jutottunk Jimmel a toll faragásában. Csuda unalmas és fárasztó, lassú munka volt, és nem nagyon használt a fölhólyagzott tenyeremnek; nem is jutottunk vele előre.

Tom azt mondta:

- Megvan! Kell egy kő a címerhez és a gyászos föliratokhoz, és evvel a kővel két legyet ütünk egy csapásra. Lenn a malomban van egy nagy fene malomkő, azt elcsenjük, rávessük a dolgokat, és mindjárt kiköszörüljük rajta a tollakat és a fűrész.

Hallottam már jobb ötletet is, mint ez a malomkő; de ráhagytam, hogy próbáljuk meg. Még nem volt éjfél sem, hát a malom felé eredtünk. Jimet pedig hagytuk tovább faricskálni. Kivonszoltuk a követ, és nekifogtunk hazagörgetni, de ilyen dög nehéz munkánk még nem volt. Néha sehogy se bírtuk megfogni, minduntalan eldőlt, és majd agyonvágott. Tom azt mondta, hogy egyikünk biztosan otthagyja a fogát, amíg végzünk vele. Félútig eltaszigáltuk, de akkorra kifulladtunk, mint a kislibák, és folyt a hátunkon a veríték. Láttuk, hogy nem bírunk vele, el kell mennünk Jimért. Fölemeltük az ágy lábát, és Jim lehúzta a láncot, a nyaka köré tekertük, hogy ne csörögjön, és kimásztunk a lyukon keresztül. Belefeküdtünk Jimmel a malomkőbe, és úgy elgurítottuk, mint a pinty; Tom pedig dirigált. Úgy tudott dirigálni, mint senki más. Értette a módját mindennek.

A lyuk, amit ástunk, elég tágas volt, de mégsem akkora, hogy a kő átférjen; de Jim kapta az ásót, és hamarosan kitágította. Aztán Tom szöggel előrajzolta neki a föliratokat, Jim pedig hozzáfogott a véséshez; a szöveget használta vésőnek és egy vaspántot a fészert ajtajáról kalapácsnak; azt mondtuk neki, hogy addig ne hagyja abba, amíg a gyertyája csonkig nem ég; akkor lefekhet, a követ pedig dugja a szalmazsákja alá, és aludjon rajta. Visszasegítettük a láncot az ágy lábára, és magunk is indultunk lefeküdni. De Tomnak eszébe jutott valami.

- Van itt nálad pók, Jim?

- Nincs hála istennek, Tom úrfi.

- Na jó, akkor szerzünk majd neked.

- Az isten szerelmére, nekem nem kő! Félek tüle. Még egy csörgőkélgyót is inkább, mint pókot.

Tom gondolkozott egy-két percig, aztán azt mondta:

- Pompás gondolat. Meg is fogjuk csinálni. Meg is kell; remekül illik a tervhez. Nagyszerű. És hol akarod tartani?

- Micsodát, Tom úrfi?

- Hát a csörgőkígyót.

- Jesszus-Mária, Tom úrfi! Ha begyünne ide egy csörgőkígyó, azon minutomba kiugranék az ablakon, ki én!

- Egész rövid idő alatt megszoknád. Meg is szelídíthetnéd.

- Megszelídíteni?!

- Persze, nem is olyan nehéz. Minden állat hálás, ha szeretik és becézgetik, és eszükbe se jut bántani azt, aki becézi őket. Minden könyvben ez áll. Próbáld meg - csak ennyit kérek tőled; próbáld meg két-három napon keresztül. Rövid idő alatt egész meg fog szeretni, veled alszik, és egy pillanatig se marad el mögüled; és akár a nyakad köré csavarhatod, és a szádba veheted a fejét.

- Jaj, Tom úrfi, ne mongyál ijjeneket! Én ki nem állom! Hogy még ő hagyja, hogy a számba vegyem a fejét, és még örüljek is neki? Asziszem, várhatna, amég megkérem erre. És az ördög akar vele alunni, nem én!

- Jim, ne légy olyan ostoba! Egy fogolynak kell valami állat, és még eddig senki nem próbálta ki a csörgőkígyót; annál nagyobb lesz a dicsőséged, ha te leszel az első, aki kipróbálsz.

- De Tom úrfi, én nem akarok semmiféle dicsőséget. A kígyó leharapja a fületem, akkó mire a dicsőség? Nekem nem kő az ilyesféle.

- A teremtésit, hát nem próbálhatod meg? Nem kérek mást, csak hogy próbáld meg, és ha nem tetszik, abbafelelheted.

- Elég baj, ha a kígyó addig harap meg, amég próbálsz. Tom úrfi, én megcsinálok mindent, aminek értelmet látom, de ha te meg Huck behoztok ide egy csörgőkígyót, hogy megszelídítssem, én biz' isten elmegegyek, el én!

- Hát ha ilyen makacs számár vagy, hagyjuk. Majd szerzünk egypár siklót, azoknak gombot köthetsz a farkukra, és úgy teszünk, mintha csörgőkígyók volnának. Azt hiszem, az is meg fog felelni.

- Azokkal még kígyüvök valahogy, de igazán kibírom nélkülük is, Tom úrfi, mondhatom. Sose tudtam, hogy ilyen sok bajjal-gonddal jár a fogság.

- Márpedig így van, ha helyesen csinálják. Vannak patkányok nálad?

- Nem, eddig még nem láttam egy fiát sem.

- Jó, akkor majd szerzünk neked patkányokat is.

- De Tom úrfi, nekem nem kő patkány! Nincs átkozottabb fajzat, nem hagyják békibe az embert, és furtonfurt ott cincognak körül, megharapják a lábát, amikó alunni akarna, meg minden. Nem bánom, aggyál siklókígyót, ha mindenképpen muszáj, de patkányokat ne, mert semmi részem nem kívánja őket.

- De Jim, kellene patkányok, mindenkinek voltak. Ne is jártasd emiatt a szádat. Nincs rab patkány nélkül. Legalább én nem tudok rá példát. Aztán idomíthatod őket, megtanítod erre-arra, és olyan barátságosak lesznek, mint a legyek. De muzsikálnod kell nekik. Van valami zeneszerszámod?

- Nincs énnékem semmim, csak egy furulyám, de nem hiszem, hogy szeretnék a furulyát.

- Dehogynem szeretik. Az nem fontos nekik, hogy milyen muzsika. A furulya egész jól megfelel a patkányoknak. Minden állat szereti a zenét - börtönben pedig éppenséggel rajonganak érte. Különösen a fájdalmas muzsikáért. Mindig érdekli őket; kibújnak, és megnézik, mi fáj az embereknek. Nagyon jó. Esténként, lefekvés előtt telepedj az ágyra, reggel korán, amikor fölkelysz, szintén, és játsszál a furulyádon; játszd a „*Vége, vége, vége már*”-t, ez az igazi patkánynak való; és ha két percig furulyázol, az összes patkányok és kígyók és pókok és egyéb állatok mind előjönnek, és sajnálni fognak. Hemzsegnek majd körülötted, és nagyon jól fogják érezni magukat.

- Űk igen, de micsináljon velük szegény Jim? Kutya legyenek, ha értem, mitűl jó az egész. De ha muszáj, hát legyen! Jobb, ha az állatoknak jókedűk van, mint ha folyton itt randalérozának.

Tom gondolkozott még egy sort, hogy nem hagyott-e ki valamit; aztán megint megszólalt:

- Ó, majd elfelejtettem valamit! Mit gondolsz, ki tudnál keltetni itt valami virágot?

- Nem tudom, talán igen, Tom úrfi; de ölég sötét van idebenn, és nekem nem kő semmilyen virág; és mennyi bajom is vóna vele!

- Jó, jó, de megpróbálni meg kell. Más rabok is megpróbálták.

- Talán az a nagy ökörfarkkóró megnyőne itt, Tom úrfi, de fele gondot se érne meg, amennyibe kerülne.

- Ne hidd! Majd hozunk neked egy palántát, azt elültetheted a sarokban, és fölnevelheted. Én ne nevezd ökörfarkkórónak, hanem pelargóniának, mert egy rabhoz az illik. És ha locsolni kell, a könnyeiddel öntözd.

- De mikó van ölég vizem!

- De az ivóvíz nem jó; könnyekkel kel öntözni. Mindenki úgy csinálja.

- Hát én asziszem, Tom úrfi, hogy kétszer is fölnevelek egy olyan ökörfarkkórót kűtvízzel, mint amíg valakinek meggyökeredzik könnyekkel.

- Nem arról van szó. Könnyekkel kell, ez a szabály.

- Akkó itt fog elpusztulni szegény, mer én alig-alig szoktam sírni.

Ez a bökkenő még Tomnak is sok volt. De morfondírozott rajta egy darabig, és azt mondta, hogy legjobb lesz, ha Jim egy hagymával bajlódik. Megígérte, hogy reggel lemegy a négerek kunyhójához, és titokban bedob egyet Jim kávésedényébe. Jim azt mondta, hogy ezzel az erővel akár dohányt is tehetnének a kávéjába, és hogy mennyi baja lesz, amíg fölneveli az ökörfarkkórót, furulyázik a patkányoknak, szelídíti a kígyókat és pókokat és egyebeket, azonfölűl, hogy mennyi dolga van a tollakkal, a föliratokkal, a naplóval és minden mással; soha nem is hitte volna, hogy ilyen keserves és felelősségteljes dolog a rabság, és ha tudta volna, el se vállalta volna. A végén Tom kijött a sodrából, és azt mondta, hogy soha rabnak ilyen óriási lehetőségei nem voltak, mint Jimnek, hogy világhíresség legyen belőle, ő pedig nem éri föl ésszel, mit jelent ez, és Tom hiába fecserli rá a gondoskodását. Jim bocsánatot kért, és megígérte, hogy soha többé nem mond ilyet, aztán Tommal együtt elmentűnk lefekűdni.

XXXIX. FEJEZET

Reggel fölmentünk a faluba, vásároltunk egy patkánycsapdát; a legnagyobb patkánylyukból kiszedtük a tömést, és egy óra se telt bele, tizenöt akkora patkányunk volt, hogy keresve se lehetett volna találni különbeket. Elvittük, és beraktuk őket Sally néni ágya alá. De amíg elmentünk pókokért, a kis Thomas Franklin Benjamin Jefferson Alexander Phelps megtalálta őket, kinyitotta a csapdát, és meg akarta nézni, kijönnek-e a patkányok; azok pedig rittig kijöttek. Sally néni pedig bejött, és mikor visszaérkeztünk, az ágy tetején állt, és visított, mintha nyúzták volna, a patkányok meg mindent megtettek, hogy ne unatkozzon. Elkapott, és megkóstoltatta velünk a porolót; aztán legalább két órába telt, amíg újból másfél tucatot össze tudtunk fogdosni - a fene a kezét annak a kölyöknek! -, de azok már csak olyan középszerűek voltak, nem olyan derék példányok, mint a legelső; azok voltak a falka színe-java. Nem is láttam még pompásabb patkányokat.

Aztán összeszedtünk egy válogatott pókgyűjteményt, bogarakat, békákat, hernyókat és miegymást; majdnem belenyúltunk egy lódarázs-fészekbe is, de a család otthon volt; nem adtuk föl mindjárt, vártuk, hogy mi fársztjuk-e ki előbb őket, vagy ők minket. Ők tovább bírták. Még kószáltunk egy darabig, és már majdnem megvoltunk a gyűjteménnyel, de valami még hiányzott. Elmentünk kígyókat keresni, össze is szedtünk egypár vízisiklót, és beraktuk őket egy zsákba, a zsákot pedig betettük a szobánkba. Vacsoraidő volt már, és jókora napi munka a hátunk mögött - és becsületesen megéheztünk, de meg ám! Azonban mire visszamentünk, egy fia kígyót sem találtunk - rosszul kötöttük be a zsákot, és kiszabadultak valahogy a bestiák. De nem estünk kétségbe, mert tudtuk, hogy ott vannak valahol a környéken, és majd előkerül egyik-másik. Na, jó ideig nem is volt hiány kígyókban a ház körül! Hol a mestergerendáról, hol a padlásról kúsztak le minduntalan; és rendszerint az ember tányérjába pottyantak, vagy becsúsztak a gallérja mögé, éppen olyankor, amikor igazán nem vágyott rájuk. Csinos, csíkos jószágok voltak, és nem ártottak senkinek se, még ha ezerszámra lettek is volna; persze Sally néni ezzel nem törődött; utálta a kígyókat, bármelyik fajta legyen is, és ki nem állhatta őket. Ha egy közülük véletlenül rápottyant, bármit csinált éppen, abbahagyta, és sikítózva kirohant. Életemben nem láttam még ilyen asszonyt. Jerikó falai ledültek volna, olyan lármát csinált. Meg nem fogta volna őket még csipesszel sem; nem ő, a világért sem! És ha netalán az ágyában talált egyet, kiugrott, és akkorát sikított, mintha a ház gyulladt volna ki. Az öreget addig nyaggatta, hogy az a végén azt kívánta, bár ne is teremtett volna az Úr kígyókat. Mikor már úgy egy hét múlva az utolsó kígyó is eltűnt a ház körül, Sally néni még akkor se jött egészen magához; ha leült, és elgondolkozott valamin, csak oda kellett sompolyogni a háta mögé, és megcsiklandozni a nyakát egy tollal, hát majd a hideg lelte ki. Nagyon vicces volt. De Tom azt mondta, a nők mind ilyenek. Valami oknál fogva mind ilyeneknek teremtődtek. Valahányszor egy kígyó került az útjába, mindig elnászpángolt; és fogadkozott, hogy ez mind semmi ahhoz képest, amit kapni fogunk, ha még egyszer telehordjuk a házat ilyesmivel. A verés nem nagyon izgatott, mert volt már különben is részem; sokkal nagyobb gond volt az újabb állatsereglet beszerzése. De sikerült az is, a többi dolgok is; és nem volt vidámabb kunyhó, mint a Jimé, amikor az állatai mind kisereglettek a zeneszóra, és rámásztak. Jim nem szerette a pókokat, azok se őt; lesben álltak rá, és nemegyszer befűtöttek neki. Jim azt mondta, hogy a patkányoktól, kígyóktól, a malomkőtől alig marad neki hely az ágyában; és ha le is fekszik, nem bír elaludni, olyan élénkség van a kunyhóban, és az élénkség állandó, mert az állatok soha nem alusznak egy időben, hanem fölvaltva, és mikor a kígyók aludtak, előjöttek a patkányok, mikor a patkányok elbújtak, a kígyók jöttek örködni, és az egyik banda mindig a

lába alatt volt, a másik meg a hátán járt táncot, és ha másik zugot akart keresni magának, már lestek a pókok, hogy belekössenek.

Azt mondta, hogy ha valaha kikerül innét, soha többet nem lesz fogoly, még fizetségért sem.

Három hét elteltével nagyjából minden rendben volt már. Az inget is rövidesen beküldtük a kásában, és valahányszor egy patkány megharapta Jimet, írt egy keveset a naplóba, amíg a tinta be nem száradt; megcsináltuk a tollakat is, és a malomkőre is felvéstük a szükségeseket; az ágy lába ketté volt fűrészelve, a fűrészport pedig megettük, és rémes hasfájást kaptunk tőle. Azt hittük, mindnyájan belehalunk, de aztán mégsem. Ennél nehezebben emészthető fűrészport még sose láttam; Tom is ezt állította. De mint mondtam, szépen a végére jártunk mindennek; alaposan ki is voltunk merülve, legfőképpen Jim. Az öregúr többször is írt az ültetvényre Orleans alatt, hogy jöjjenek el a szökött négerért, de nem kapott választ, mert ilyen ültetvény nem is létezett; ezért elhatározta, hogy hirdetni fogja Jimet a St. Louis-i és New Orleans-i újságokban; mikor a St. Louis-iakat említette, a hideg kezdett rázni, mert láttam, hogy most már nincs vesztegetni való időnk.

- Most jönnek a névtelen levelek - mondta Tom.

- Hát azok mire valók? - kérdeztem.

- Figyelmeztetni a népet, hogy valami készül. Néha így csinálják, néha másképp. De mindig leskelődik valaki, aki figyelmezteti a várnagyot. Mikor XVI. Lajos szökni akart a Tuileriák-ból, egy szolgálólány adott hírt róla. Ez is jó módszer, de a névtelen levelek szintén. Mi mindkettőt kipróbáljuk. A szokás az, hogy a fogoly anyja ruhát cserél vele, és az anya ott marad, ő pedig kiszökik a női ruhában. Ezt is meg fogjuk csinálni.

- De Tom, mi az ördögnek kell figyelmeztetni bárkit is, hogy készül valami? Hadd találják ki maguk - ez az ő dolguk.

- Igen, azt én is tudom, de ezeknél nem lehet rájuk bízni. Kezdetől fogva így csinálják: ránk hagynak mindent. Úgy bíznak mindenkiben a tökféjük, hogy biztosan semmit se vennének észre. Ezért nekünk kell figyelmeztetni őket, különben senki, semmi nem állna az utunkban, és ennyi munka és baj után a menekülés egészen ellaposodna; nem érne semmit az egész.

- Hát ami engem illet, Tom, én inkább szeretném így.

- Ugyan - mondta, és megvetően nézett rám.

- De nem akarok panaszkodni - mondtam. - Ami neked jó, nekem is jó. Mit akarsz a szolgálóval csinálni?

- Te leszel a szolgálólány. Éjfélkor belopózol, és leakasztod annak a néger lánynak a szoknyáját.

- De Tom, abból megint baj lesz reggelre; biztos nincs neki több szoknyája.

- Tudom, de nem lesz rá tovább szükséged, mint egy negyedóraig, amíg elviszed a névtelen levelet, és becsúsztatod az ajtó alatt.

- Na jó, megcsinálom; de éppolyan szépen el tudnám vinni a saját gúnyámban is.

- De akkor nem néznél ki úgy, mint egy szolgálólány.

- Hát az nem, de senki nem látja, hogy nézek ki.

- Annak semmi köze az egészhez. A dolgot így kell megcsinálni, ez a kötelességünk, és nem szabad azzal törődnünk, hogy lát valaki, vagy nem. Hát nincs semmi érzéked az elvekhez?

- Jó, jó, nem szóltam semmit; leszek a szolgálólány. Ki lesz Jim anyja?

- Én leszek az anyja. Leakasztom Sally néni egyik ruháját.

- Akkor ott kell maradnod a kunyhóban, ha mi elléptünk.

- Nem a'! Jim ruháját kitömöm szalmával, és az ágyra teszem, az fogja az anyját jelképezni, álruhában. Jim pedig leveszi a néger asszony ruháját rólam, átöltözködik, és együtt fogunk kitörni. Ha fontos rab szökik meg, azt „kitörés”-nek hívják. Király szökése például mindig kitörésnek számít. Ugyancsak a király fiáé is, akár természetes fiú az, akár nem.

Tom megírta a névtelen levelet, én elloptam a néger lány szoknyáját az éjszaka, fölhúztam, és a levelet bedugtam az ajtó alá, ahogyan Tom meghagyta. A levél így hangzott:

Vigyázz! Baj készül. Figyelmeztetek.

Az ismeretlen jó barát

Másnap este kiszögeztünk egy képet az ajtóra; Tom vérrel festett egy koponyát és két kereszt-be tett lábszárcsontot, azután való éjszaka pedig a hátsó ajtóra egy koporsót. Olyan izgalmat még nem láttam, mint ami erre lett. Akkor se ijedhettek volna meg jobban, ha kísértetek röpködtek volna a levegőben és a bútorok mögött. Ha az ajtó becsapódott, Sally néni fölugrott és fölsikított; ha valami leesett, fölugrott és fölsikított; ha az ember véletlenül hozzáért, mikor nem várta, úgyszintén. Sehova nem mert benézni, mert attól félt, hogy a háta mögött áll valaki.

Minduntalan hirtelen sarkon fordult és fölsikított, és mielőtt megfordult volna, visszafordult, és megint sikoltzott; nem mert lefeküdni, de fennmaradni se mert. Tom azt mondta, hogy a dolog kezd úgy menni, mint a karikacsapás: ennél jobban nem is sikerülhetett volna.

Azt mondta, ebből is látszik, hogy jól csináltuk.

- Most pedig - mondta - jön az utolsó ütés.

Másnap reggel virradatkor írtunk egy újabb levelet, és törtük a fejünket, hogy mit csináljunk vele, mert hallottuk előző este, hogy mind a két ajtóhoz egy-egy néger fognak örül állítani. Tom lemászott a villámhárítón, hogy kikémlelje a terepet.

A hátsó ajtónál a néger elaludt, a levelet ennek a gallérrára tűzte és visszamászott. Ez a levél így szólt:

Ne áruljatok el, jó barát vagyok. Egy elszánt gyilkosbanda jön át az éjszaka indián földről, és el akarják lopni a szökött négereteket, és meg akarnak rémíteni benneteket, hogy ki ne merjete mozdulni, és ne zavarjátok őket. Én is a banda tagja vagyok, de istenfélő vagyok, szeretném itt hagyni őket, és újból a becsület útjára térni, és elárulom a pokoli tervet. Észak felől fognak belopózkodni, a kerítés mentén, pontosan éjfélkor, álkulccsal, és a néger kunyhójához mennek, hogy kiszabadítsák. Én kívül maradok, és egy rézkürtöt kell megfújnom, ha veszély fenyeget; de én bégetni fogok, mint egy bárány, amikor bejutottunk, és nem fújom meg a kürtöt; amíg a láncot oldozzák el, lopózzatok oda, és zárjátok rájuk az ajtót; akkor kedvetek szerint halomra gyilkolhatjátok őket. Ne cselekedjete másként, csak ahogy én mondom, ha nem akarjátok, hogy gyanút fogjanak, és haddelhaddot csináljanak. Jutalmat nem várok, elég azt tudnom, hogy igaz dolgot cselekszem.

Az ismeretlen jó barát

XL. FEJEZET

Reggeli után igen jól éreztük magunkat, elővettük a csónakomat, és átmentünk a szigetre halászni; vittünk magunkkal uzsonnát is, és nagyon jó kedvünk kerekedett. Megszemléltük a tutajt is, mindent rendben találtunk rajta. Este elég későn mentünk vacsorázni, és olyan ribilliót találtunk otthon, hogy alig tudták, melyik lábukra álljanak; rögtön ágyba dugtak, amint lenyeltük a vacsorát, és nem is akarták megmondani, miért a nagy izgalom. Egy szót sem ejtettek az újabb levélről, de nem is volt szükség rá, mert többet tudtunk róla, mint bárki más. Amint fölértünk, és hátat fordítottak nekünk, lelopakodtunk a pincébe, fölpackoltunk jócskán elemózsiával, visszamentünk a szobába, lefeküdtünk, és fél tizenkettő felé újból fölkelünk.

Tom felvette Sally néni ellopott ruháját, és már fogta volna az ennivalót, mikor megszólalt:

- Hol a vaj?

- Vettem belőle egy jókora darabot - mondtam -, és rátettem egy karaj kenyérre.

- Akkor ott is hagytad, itt sehol sincs.

- Elindulhatunk nélküle - mondtam.

- De elindulhatunk vele is - mondta Tom. - Siess, menj le a pincébe, és hozd fel. Aztán igyekezz lefelé a villámhárítón, és gyere utánam. Én megyek, és kitömöm Jim ruháit szalmával, ami az álruhás anyját fogja jelképezni, és amint odaérsz, bégetni fogok, és aztán iszkiri!

Tom eltűnt, és pedig lementem a pincébe. A vaj, jó ökölnyi, ott volt, ahol hagytam. Fölvettem a karaj kenyérrel együtt, elfűjtam a gyertyát, és elindultam nagy lopakodva fölfelé. A földszintig föl is értem, de ott szembekerültem Sally nénivel, gyertya a kezében, a vaját hirtelenjében bedugtam a kalapomba, azt fölcsaptam a fejembe, és már meg is látott.

- A pincében voltál?

- Igen, néni.

- Mit kerestél ott?

- Semmit, néni.

- Semmit?

- Semmit.

- Hát akkor mi jutott eszedbe, hogy lemenj ilyenkor, éjnek idején?

- Nem tudom, néni.

- Nem tu-dod? Tom, ne felelgesd nekem így, tudni akarom, mit csináltál odalenn!

- Nem csináltam az égvilágon semmit, Sally néni, isten engem úgy segítjen!

Azt hittem, majd elenged, máskor el is engedett volna, de most annyi minden szokatlan dolog történt, hogy minden szálka volt a szemében, ami nem volt egészen természetes.

Ezért rám szólt:

- Menj be a nappaliba, és várj ott meg. Valami rosszban jártál, de kisedem belőled, ne félj!

Elment, én pedig benyitottam a nappaliba, és beléptem. Hú, milyen tömeg volt ott! Tizenöt gazda is ült ott, és mindenkinek puska a kezében. Kezdtem magam rém rosszul érezni, odasompolyogtam egy székhez, és leültem. Körben ültek egypáran, halk hangon beszélgettek, mind nagyon nyugtalanul és izgatottan, de igyekeztek nyugodtnak látszani, de tudtam, hogy belül mind izgulnak, mert minduntalan hol levették a kalapjukat, hol fölvtették, meg-megvarkarták a fejüket, izegtek-mozogtak, és a gombjaikat forgatták. Én magam se voltam valami nagyon nyugodt, de én legalább nem vettem le a kalapomat.

Már azt kívántam, hogy bárcsak jönne Sally néni, szidna meg, adna egy-két pofont, ha kedve tartja, aztán engedjen el, hogy megmondhassam Tomnak, hogy a dolog túlságosan jól sikerült; olyan darázs-fészekbe kerültünk, hogy ha abba nem hagyjuk az egész marhaságot, és meg nem lógunk Jimmel, amíg ezek el nem vesztik a türelmüket, nyakunkba szabadul a pokol.

Végre bejött a néni, és elkezdett faggatni, de nem nagyon tudtam mit válaszolni neki; azt se tudtam, hol áll a fejem. A férfiak már kezdtek türelmetlenkedni, voltak, akik ki akartak menni, hogy lesben álljanak, ha jönnek a banditák; azt mondták, hogy egy-két perc, és mindjárt éjfél lesz; a többiek pedig igyekeztek visszatartani őket, hogy várjanak a bégetésre. A néni nem akarta abbahagyni a kérdezősködést; én pedig reszkettem tetőtől talpig, és inkább szerettem volna a föld alá süllyedni; odabenn mind melegebb és melegebb lett, a vaj pedig kezdett megolvadni, és lefolyt a nyakamba, végig a fülem mellett; és mikor valaki megszólalt: „Én bizony megyek, és beveszem magam a kunyhóba, hogy ott várjam meg őket, mégpedig most rögtön” - majd elájultam; egy vajcsík gyöngyözött lefelé a homlokomon is, és amikor Sally néni meglátta, elsápadt, mint a fal, és felkiáltott:

- Jesszus Mária, mi baja ennek a gyereknek? Agylágyulása van, és folyik az agyveleje!

Mindenki odarohant, a néni lekapta a kalapomat, a kenyér és ami vaj még megmaradt, kiesett, a néni pedig megkapott, megölelt, és rám kiáltott:

- Jaj, hogy megijesztettél! Jaj, hogy örülök, hogy nincs semmi bajod! Mert üldöz a szerencsétlenség, és a baj mindig csöstül jön, és mikor láttam azt folyani, azt hittem, véged van, mert egész olyan színe volt, mintha az agyvelőd folyna - ejnye, ejnye, miért is nem mondtad meg, mit kerestél odalenn, igazán nem bántam volna. Most pedig mars az ágyba, és reggelig színed se lássam!

Egy pillanat alatt fönn termettem, egy másik alatt le a villámhárítón, és neki a sötétségnek a fészker felé. Alig bírtam szóhoz jutni, úgy lihegtem; de amilyen gyorsan csak tudtam, elmondtam Tomnak, hogy ugorjunk, mert perc veszteni való időnk sincsen, a ház tele van puskás emberekkel.

Tom szeme föl villant, mikor mondta:

- Tényleg? Igazán? Óriási! Huck, ha újból kéne kezdeni, legalább kétszáz embert össze tudnék csődíteni! Ha elhalaszthatnók...

- Jaj, siess, siess! - mondtam. - Hol van Jim?

- Ott a hátad mögött; ha kinyújtod a karodat, eléred. Föl van öltözve, és minden rendben van. Most kimászom, és megadom a jelt.

Ekkor hallottuk, hogy emberek dobognak lefelé, odaérnek az ajtóhoz, és a lakattal kezdenek babrálni; aztán az egyik megszólalt:

- Mondtam, hogy korán jövünk, még nincsenek itt, az ajtó is be van zárva. Gyertek, egypáran bezárkózunk a kunyhóba, és lesben állunk; ha bejönnek, a sötétben lelődözzük őket; a többiek pedig menjenek széjjel, és leskelődjenek, mikor jönnek.

Bejöttek, de nem láttak meg bennünket a sötétben, és majd ránk tapostak, amíg iparkodtunk az ágy alá. Sikerült bemászni, aztán ki a lyukon - elől Jim, utána én, legvégül Tom, ahogy az utasítás szólt. A fészkerben voltunk, és hallottuk, hogy dobognak odakinn. Odacsúsztunk az ajtóhoz, Tom megállított, és a repedésen át próbált kinézni, de nem látott semmit, olyan sötét volt; azt suttogta, hogy várjuk meg, amíg továbbmennek, és ha meglök, akkor Jim lopózzon ki elsőnek, ő pedig utolsónak. A fülét a repedésre szorította és hallgatózott, a lábdobogás pedig nem akart szünni a fészker előtt; végre meglökött, kimásztunk, és lekushadva, lélegzet-visszafojtva, zajtalanul libasorban kúsztuk a kerítés felé. Oda is értünk, én és Jim át is másztunk, de Tom nadrágja beleakadt egy kiálló lécdarabba a legfelső palánkon. Lépések közeledtek, mire ő kiszabadította magát, a hegyes falécdarab reccsent egyet, mikor leszakadt; és amint a nyomunkba eredt, és loholni kezdett, valaki elordította magát:

- Állj, ki vagy! Felelj, vagy lövök!

Nem feleltünk, hanem a nyakunkba szedtük a lábunkat, és vágattunk elfelé. Nagy ricsaj támadt, és puff-puff-durr! - csak úgy süvítettek a golyók a fülünk mellett. Valaki fölkiáltott:

- Ott vannak! A folyó felé igyekeznek! Utánuk, fiúk! Eresszétek el a kutyákat!

Erre ránk szabadult az egész sokadalom. Jól hallottuk őket, mert csizmában voltak és üvöltöztek, rajtuk pedig se csizma nem volt, sem nem üvöltöztünk.

A gőzfürész felé vezető úton loholtunk, és mikor nagyon a sarkunkba értek, bevetettük magunkat a bokrok közé, és hagytuk elrohanni őket mellettünk, aztán utánuk eredtünk. A kutyák előbb be voltak zárva, nehogy elriasszák a rablókat, de most valaki kiengedte őket; éktelen ugatással jöttek, de a mi kutyáink voltak. Megálltunk, és bevártuk őket; amikor látták, hogy csak mi vagyunk, és semmi izgalmas a számukra, azt se mondták, jó estét, csak továbbügettek a kiabáló, dobogó emberek után. Mi is futásnak eredtünk, és a malom előtt nem sokkal nekivágtunk a bokroknak, ahol a csónakom volt kikötve, beugrottunk, és megmarkoltuk az evezőket, be a folyó közepe felé, de nem több zajjal, mint amennyi okvetlenül szükséges volt. Onnan kényelmesen áteveztünk a szigetre, ahol a tutaj volt elrejtve; hallottuk, mint ordibálnak és ugatnak egymásra végig a part mentén, amíg olyan messze nem kerültünk, hogy a hang elhalt egészen. Mikor a tutajra léptünk, azt mondtam:

- No, öreg Jim, megint szabad ember vagy, és lefogadom, hogy nem is leszel többet rabszolga.

- Csuda dolog vót ez, Huck - mondta Jim. - Szépen vót kiterelve, de szépen is vót megcsinálva; senki ilyen tervet nem tunna csinálni még eccer, így összehabarva mindenfélét, mint ez vót.

Olyan boldogok voltunk, amilyen csak lehet, de Tom volt a legboldogabb, mert golyót kapott a lába szára vastaghúsába.

Mikor meghallottuk Jimmel, fele olyan vidámak se lettünk, mint eddig. Alaposan fájlalta, és csúnyán vérzett is; lefektettük a kalibában, a herceg egyik ingét szétszakítottuk, és be akartuk kötözni; de Tom azt mondta:

- Adjátok ide a rongyokat, én is meg tudom csinálni. Ne álljatok meg, ne lopjátok az időt, mikor a szökés ilyen pompásan sikerült; ragadjátok meg az evezőket, és vágjatok neki a nagy víznek. Fiúk, remekül csináltuk! Igazán! Bárcsak mi intéztük volna XVI. Lajos dolgát, majd nem lett volna az utolsó francia király, nem bizony; mi keresztülröpítettük volna a határon - erre fogadni mernék -, és olyan simán, mint a pinty! Ragadjátok meg az evezőket - az evezőket!

De én tanácskozni kezdtem Jimmel, és törtük a fejünket. Egy percnyi gondolkozás után megszólaltam:

- Bökd ki, Jim.

- Hát én amondó vagyok, Huck - kezdte Jim -, hogy ha őt köllött vóna kiszabadítani, és egy másik gyereket lúttek vóna meg, aszonta vóna: „Mencsetek meg engem, és ne töröggyetek orvossal, a másik meghalhat”? Aszonta vóna, Tom úrfi? Nem biza! És Jim mit mondhat mást? Addig ki nem teszem a lábom innét, amíg doktor nem gyün; nem én, ha negyven esztendőbe telik is!

Tudtam, hogy Jim egész olyan belülről, mint egy fehér ember, és tudtam, hogy ezt fogja mondani; ezért meg is mondtam Tomnak, hogy megyek doktorért. Tom veszekedni kezdett, de Jim meg én nem engedtünk; nem is voltunk hajlandók elindulni; erre ki akart mászni, hogy maga oldozza el a tutajt, de nem engedték. Leszedte rólunk a keresztvizet is, de nem törőd-tünk vele.

Mikor látta, hogy készülök elfelé a csónakkal, azt mondta:

- Hát ha mindenképpen menni akarsz, megmondom, hogy csináld, ha beérsz a faluba. Az ajtót csukd be, a doktornak kösd be jó erősen a szemét, és esked meg, hogy hallgatni fog, mint a sír, tégy egy teli erszény aranyat a kezébe, és vezesd ide mindenféle mellékutcákon és sötét helyeken, és hozd ide összevissza mindenféle szigetek közt, és motozd meg, és vedd el tőle a krétát, és ne add vissza neki, csak ha már visszatértél a faluba, különben meg fogja jelölni a tutajt, és arról majd föl fogja ismerni. Így kell csinálni.

Megígértem, hogy így teszek, és elindultam; Jimnek pedig azt mondtam, hogy bújjék el a bokrok közé, mikor látja jönni a doktort, és csak akkor jöjjön elő, ha már elment.

XLI. FEJEZET

A doktor öreg bácsi volt; nagyon kedves, rendes öreg bácsi. Fölkeltettem, és azt mondtam neki, hogy a bátyámmal átvonultunk vadászni a Spanyol-szigetre tegnap délután, és egy tutajon táboroztunk le, amit ott találtunk; éjfél tájban ő, úgy látszik, belerúgott a puskájába, mert az elsült, és golyó ment a lábába; szeretnék, ha átjönne és rendbe hozná, és nem szólna senkinek, mert ma este akarunk hazamenni, hogy meglepjük az otthoniakat.

- Kik az otthoniak? - kérdezte.

- Phelpsék, ott lenn.

- Aha - mondta. Aztán egy perc múlva azt kérdezte: - Mit mondasz, hogy lőtte meg magát?

- Álmában.

- Furcsa álom lehetett.

Meggyújtotta a lámpást, fogta a táskáját, és útra keredtünk. De mikor meglátta a csónakot, nagyon nem tetszett neki - azt mondta, hogy egy embernek elég, de kettőnek nehezen.

- Ne féljen, doktor úr - mondtam -, hárman is belefértünk.

- Kik hárman?

- Hát Sid meg én... meg... meg... a puskák.

- Ja úgy - mondta.

Rálépett a csónak szélére, és meghimbálta; megrázta a fejét, és azt mondta, jobb lenne egy nagyobb. De mind le voltak lakatolva; erre beült az én csónakomba, és azt mondta, hogy várjam meg, amíg visszajön, vagy vadászak tovább, sőt legjobb lesz, ha hazamegyek, és előkészítem őket a meglepetésre. De én azt mondtam arra, inkább várok még; megmondtam, hol találja a tutajt, és útnak indult.

Nemsokára eszembe jutott valami. Hátha nem tudja rendbe szedni azt a lábat csak úgy egykettőre? Hátha három-négy napba is beletelik? Akkor mitévők legyünk? Várjuk meg, amíg kiugraszta a nyulat a bokorból? Azt már nem. Megvárom, amíg visszajön, és ha azt mondja, hogy újból el kell jönnie, átmegegyek valahogy, ha kell, átúszom, megfogjuk, megkötözzük, és elvisszük magunkkal, és ha Tom meggyógyult, megfizetjük, amivel tartozunk, ha kell, minde-nünket odaadjuk, és partra tesszük.

Bemásztam egy farakás közé, hogy szundítsak egyet, és mikor fölébredtem, a hasamra sütött a nap. Kibújtam, és lementem a doktor házához, de ott azt mondták, hogy az éjjel elment valahová, és még nem jött vissza. No, ez elég rosszat jelent, legalább Tomra nézve, és már gyürkőztem neki, hogy átúszom a szigetre. Mikor befordultam a sarkon, majd beleszaladtam Silas bácsi gyomrába!

- Tom - kiáltott rám -, hol mászkálsz, te csirkefogó?!

- Sehol sem - mondtam -, csak azt a szökött négert hajszoljuk Siddel együtt.

- Hol az ördögbe mászkáltatok? A néni már nagyon nyugtalan.

- Nincs neki miért - mondtam -, minden rendben van. Az emberek és a kutyák után mentünk, de nem értük utol őket, és eltévedtünk; azt hittük, a vízen halljuk őket, szereztünk egy csónakot, és utánuk eredtünk. Átmentünk a túlsó partra, de senkit se találtunk; erre fölfelé indul-

tunk, de nagyon kifáradtunk, kikötöttük a csónakot, és lefeküdtünk. Most evezünk át, nincs egy órája se, és Sid elment a postára megkérdezni, mi újság, én pedig valami ennivalót keresek, és utána készültünk hazafelé.

Erre elmentünk a postára, hogy megkeressük „Sid”-et, de - mint gyanítottam is - nem találtuk ott. Az öreg kiváltott egy levelet, aztán jó ideig vártunk, de Sid nem jött; erre azt mondta, menjünk, Sid gyalog is hazatalál, vagy odaévez, ha megunja magát; mi kocsin megyünk. Hiába ajánlgattam, hogy ott maradok, és megvárom Sidet, azt mondta, nincs értelme, jöjjenek vele, hogy Sally néni is lássa, nincs semmi baj.

Mikor hazaértünk, Sally néni boldog volt, hogy látott, hol sírt, hol nevetett, megölelgetett és megpaskolt a maga módján, és azt mondta, ez Sidnek is kijár, ha előkerül.

A tanya dugig tele volt gazdákkal és a feleségükkel ebédre; soha olyan ricsajt még nem hallottam.

Az öreg Mrs. Hotchkiss volt a legrémesebb; annak egész idő alatt be nem állott a szája.

- Hát, Sally húgom, én átkutattam azt a kunyhót ott - mondta -, és asziszem, az a néger bolond volt. Mondtam is Damrellnének - nem igaz, Damrellné? -, aszondom, bolond az, minden azt mutatja. Ott volt az a malomkő; van-e teremtett lélek, aki meg tudná mondani nekem, miféle számárságokat firkált arra a malomkőre? Hogy ez meg ez itt törte össze a szívét; itt fonnyadt harminhét évig, és még ráadásul valami Lajosnak a természetes fia - hát ilyen zagyvaságot még életemben nem hallottam! Sült bolond, aszondom; világos, mint a nap, ezt mondom elejétől végig: bolond az a néger, mint a Nabukodonozor.

- No és az a kötélhágcsó, amit rongyokbul csinált, Hotchkissné szomszéd - mondta az öreg Mrs. Damrell -, mi a szentséges égnek kellett az neki?

- Szórul szóra ugyanezt mondtam én is éppenséggel most Utterbackné szomszédasszonynak, ő maga a megmondhatója. C-cc, nézd azt a kötélhágcsót, c-cc. Igen, látom, aszongya, én meg aszondom, mi a jó égnek kellett neki az a lajtorja...

- De hogy az ördögbe került oda az a malomkő egyáltalán? És ki ásta azt a lyukat?

- Szó szerint van, amit mondok, Peurod szomszéd! Éppég azt mondom - adjátok csak közelebb azt a tálat -, azt mondom Dunlapné szomszédasszonynak ebben a minutumban, hogy hogy a jó istenbe került oda az a malomkő. Segítség nélkül, aszongya, minden segítség nélkül! Mert úgy került oda, mondja ő. Nekem ne mondja, azt mondom, volt ott segítség elég; ha nem volt ott legalább egy tucat ember, aki annak a négernek segített - fogadom, hogy inkább megnyúznak minden négert ezen a szent helyen, de kitudom, melyik csinálta, különben...

- Egy tucat? Negyvenen nem tudták volna véghezvinni azt a sok mindent. Micsoda munka lehetett az a fűrész a késből; és azzal fűrészelték el az ágy lábát, egyheti munkája hat embernek, és az a néger, akit szalmából tömtek ki; és az a...

- Abbizony, Hightower szomszéd! Én is amondó vagyok, Phelps szomszéd. Mit gondol, Hotchkissné szomszédasszony, Phelps sógor? Ahogy azt az ágy lábát elfűrészelték. Nem magától fűrészlődött el, azt valakik elfűrészelték; ez az én véleményem, aki akarja, elhiszi, aki nem akarja, nem hiszi; ha valaki jobbat tud nálam, szóljon, mert én nem tudok. Nem, Dunlapné szomszéd?

- Hát akárki akármit mond, egy egész sereg négernek kellett ott benn lenni minden éccaka legalább négy héten keresztül, hogy azt a tömérdek dolgot megcsinálják, Phelpsné szomszéd. Ott van az az ing - minden csipetnyi helye tele van írva titkos afrikai írással és vérrel! Egy

hajórakomány lehetett ott belőlük állandóan. Két dollárt se sajnálnék, ha elolvasná azt nekem valaki; aki pedig írta, hát fognék egy korbácsot, osztán megmutatnám annak a négernek...

- Hogy segítették, Marphles sógor! Maga is azt mondaná, ha itt lett volna ebben a házban az utóbbi pár nap! Elloptak azok mindent, ami a kezük ügyébe esett - mi pedig egész idő alatt vigyáztunk, de hát hiába. Azt az inget egyenesen a szárítókötélről lopták le; azt a lepedőt pedig, amiből a rongyhágsót fonták, nem is tudom, hányszor lopták el; és lisztet loptak, gyertyákat, gyertyatartót, kanalakat, azt az ócska ágymelegítőt és még ezernyi ezer dolgot, ami nem is jut eszembe; no és az új kartonruhámát; és én meg Silas és Tom és Sid is egész nap folyton csak vigyáztunk, éjjel-nappal, és mondhatom, egyikünk se látta színüket se, egy hajszál nem sok, annyit se hagytak el, és lám, ott mászkáltak egész idő alatt az orrunk előtt, az utolsó percben is, és hogy becsaptak - és nemcsak minket csaptak be, hanem azokat a rablókat is az indián földről, és elvitték magukkal a négert minden baj nélkül, és tizenhat ember és huszonkét kutya a sarkukban egész idő alatt! Hát ilyet még nem hallottam, amióta a napvilágot látom. Szellemek nem csinálhatták volna jobban és ügyesebben. Azt hiszem, nem is voltak mások, mint szellemek - hiszen ismeritek a kutyáinkat; még a nyomukat se szagolták egész idő alatt! Ezt magyarázza meg, aki tudja!

- Hát ez tényleg...

- Amíg élek, ilyet...

- Isten engem úgy segéljen, nem volna...

- Házitolvajok és...

- Nagy isten, én félnék egy ilyen házban...

- Félnél egy ilyen házban! Hát én se lefeküdni, se fölkelni nem mertem, se leülni, se fölállni, Ridgewayné asszony. Ellopták még a... nagy isten, képzelhetik, hogy odavoltam tegnap éjfél felé. Biz' isten attól kezdtem félni, hogy még a családból is ellopnak valakit! Ennyire jutottam már, szinte a józan eszem is elhagyott! Most nappal mindez ostobaságnak látszik, de aszondom magamnak, ott van az a két szegény gyerek, és egyedül alszik fenn az emeleten egy szobában; mondhatom, olyan szorongásban voltam, fölszaladtam, és bezártam őket. Be én! Ki nem zárta volna be őket? Mert tudjátok, amikor az ember úgy meg van ijedve, és folyton jobban-jobban fél, az agya is kezd meghibbanni, és mindenféle vad dolgot kezd művelni; aztán arra gondol, hogy ha ő is olyan kisfiú volna, és fenn volna egy magányos szobában, és az ajtó nem volna bezárva, akkor...

Megállt, egy ideig zavarodottan hallgatott, aztán lassan körüljártatta a szemét, és rajtam állapodott meg a tekintete - én meg fölkeltem, és igyekeztem elsomfordálni.

Ha egy kicsit magamra maradok, és kiokosodom, hogy tudtunk kimászni abból a bezárt szobából, gondoltam, tán valami jobb jut eszembe. De nem mentem el messzire, mert féltem, hogy a néni utánam küld. Mikor már későre járt, és a népek elmentek, odamentem hozzá, és elmondtam neki, hogy a lármára és lövöldözésre fölébredtünk, az ajtó be volt zárva, és kíváncsiak voltunk a heccre, lemásztunk a villámhárítón, mind a ketten megütöttük magunkat egy kicsit, és soha többé ilyet nem fogunk megpróbálni. Aztán elmondtam neki mindazt, amit az előbb a bácsinak; a néni azt mondta, hogy most megbocsát nekünk, mert nem csudálkozik rajta, a fiúk mind ilyen kelekótyaformák; és amíg komolyabb baj nem történik, örül, hogy egyáltalán életben vagyunk, nem pedig azon rágja magát, ami úgysis elmúlt. Megcsókolt, barackot nyomott a fejemre, és elgondolkozott valamin; hirtelen fölugrott, és azt kiáltotta:

- Magasságos ég, már majdnem éccaka van, és Sid még nincs itthon! Hol lehet ez a gyerek?

No, most itt az alkalom, és már ugrottam is.

- Fölszaladok a városba, és megkeresem.

- Dehogy keresed! - mondta a néni. - Csak maradj itt szépen a helyeden; elég, hogy az egyik hibádzik. Ha vacsorára nem jön meg, a bácsi érte megy.

Persze hogy nem jött meg vacsorára; így a bácsi el is ment érte.

Tíz óra tájt jött vissza, kicsit izgatottan; híre-porát se látta Tomnak. Sally néni nagyon nyugtalan lett; de Silas bácsi vigasztalta, hogy nincs miért - a fiúk már csak ilyenek, és Sid is elő fog kerülni reggel makkegészségesen. Nem kell aggódni miatta. De a néni azt mondta, ő még virraszt egy darabig, és égve hagyja a lámpát, hogy meglássa, ha jön.

És mikor én lefeküdtem, feljött velem, gyertyát is hozott magával, bedugott az ágyba, a párnám is megigazította, olyan anyásan, hogy egészen szégyelltem magam, és azt hittem, nem bírok a szemébe nézni; leült az ágyam szélére, és jó sokáig beszélgetett velem, elmondta, milyen pompás kölyök a Sid, és be sem állt a beszélőkéje róla; és minduntalan azt kérdezte, nem hiszem-e, hogy eltévedt vagy megsebesült, vagy talán a vízbe fulladt, és most ott fekszik valahol halva vagy nyögve a fájdalomtól, és ő nincs mellette, és nem tud segíteni rajta; és folytak a könnyei, én vigasztaltam, hogy Sidnek kutya baja sincs, reggelre biztosan itthon lesz; a kezemet szorongatta, csókolgatott, és megkért, mondjam még egyszer, és mondogassam továbbra is, mert az úgy megnyugtatja, és olyan nyugtalan miatta. Mikor elment, a szemembe nézett, nagyon szelíden és erősen.

- Nem fogom bezárni az ajtót, Tom; az ablak és a villámhárító is ott van; de ugye, jó gyerek leszel? Nem mész el? Az én kedvemért.

Csak az ég tudja, milyen nagyon el akaródzott mennem, ott szerettem volna lenni Tom mellett, és szándékomban is volt elinálni; de ezután nem tudtam volna elmenni a fél világért sem.

A néni is az eszemben volt. Tom is az eszemben volt, és nagyon nyugtalanul aludtam. Kétszer is lemásztam a villámhárítón éjszaka, körüllopóztam, és láttam, hogy a néni ott ül az ablakban a gyertya mellett, a szeme az út felé, és könnyezik; úgy szerettem volna segíteni rajta valahogy, de sehogy sem tudtam, csak megesküdtem, hogy semmi olyat nem csinállok, amivel bánatot okozhatok neki. Harmadszor hajnalban riadtam föl, lemásztam, és még akkor is ott ült, a gyertyája már majdnem kilobbant, és szegény szürke feje a kezére hajlott: elaludt.

XLII. FEJEZET

Az öregúr reggeli előtt fölment a városba, de színét se látta Tomnak; mind a ketten töprenkedve ültek az asztalnál, szót se szóltak, és nagyon gyászos volt a kinézésük; a kávéjuk is kihűlt, és egy falatot se ettek. Egyszer az öreg megszólalt:

- Odaadtam a levelet?

- Miféle levelet?

- Hát amit tegnap hoztam el a postáról.

- Nem adtál te nekem semmiféle levelet.

- Akkor nyilván elfelejtettem.

Végigkutatta a zsebeit, aztán lement utánanézni, hogy hol hagyhatta el; megtalálta és fölhozta. Odaadta a néninek, az ránézett, és azt mondta:

- St. Petersburgból jön, a nővérem írja.

Úgy éreztem, hogy a séta megint jót tenne, de nem tudtam meg se moccani. De mielőtt kibonthatta volna, a néni elejtette és fölugrott - meglátott valamit. Én is megláttam. Tom Sawyer volt, egy derékaljon; az öreg doktor és Jim, Sally néni kartonruhájában, a keze hátrakötve; és egész csomó ember. A levelet eldugtam az első tárgy mögé, ami a kezem ügyébe esett, és odarohantam. A néni Tomra rogyott, megölelte, és zokogni kezdett:

- Ó, istenem, meghalt, tudom, hogy meghalt!

Tom oldalra fordította egy kicsit a fejét, és motyogott valamit, de nem volt egészen magánál, a néni fölugrott, égnék emelte a karját, és fölkiáltott:

- Hála istennek, él! Nem is kell több, istenem! - Megcsókolta Tomot, és beviharzott a házba, hogy ágyat vessen, parancsot osztogatott jobbra-balra, négereknek és mindenkinek, amilyen gyorsan csak bírta a nyelve.

Én az emberek után mentem, mert kíváncsi voltam, mit csinálnak Jimmel; az öreg doktor és Silas bácsi bementek Tom után a házba. Az emberek nagyon föl voltak paprikázva, egyik-másik föl akarta akasztani Jimet, hogy példát mutassanak a négereknek a környéken, nehogy megpróbáljanak megszökni, mint Jim, és ilyen ribilliót csináljanak, mint ő, halálra rémítve egy családot napokon keresztül. De a többiek azt mondták, hogy nem lehet, nem az ő négerük, és jöhet a tulajdonosa, és akkor fizetni kell érte. Ez lehűtötte őket, mert rendszerint azok akarják leginkább elintézni a négert, ha rossz fát tett a tűzre, akik legkevésbé szeretnek fizetni érte, amikor már elszórakoztak vele.

Szidták, mint a bokrot, kapott egy-két pofont is, de meg se mukkant, úgy tett, mintha nem is ismerne meg engem; visszavitték a kunyhóba, ráadták a saját ruháit, újból megláncolták, de nem az ágy lábához, hanem egy nagy vaskampóhoz, amit a gerendába vertek, a kezét-lábát is összeláncolták, és azt mondták, nem fog mást kapni, csak kenyeret és vizet, amíg a tulajdonosa el nem jön, vagy amíg el nem adják, mert ha egy bizonyos ideig nem jelentkezik, el kell adni. A lyukat, amit mi ástunk, betemették, és kimondták, hogy minden éjjel egypár gazda puskával fog őrt állni a kunyhó körül; nappal pedig egy vérebet kötnek az ajtó elé. Lassan-lassan elintézték a dolgot maguk közt, és még egyszer elkanyarították az áldást, de akkor odajött az öreg doktor, és azt mondta:

- Ne bántsátok jobban a kelleténél, mert nem rossz ember ez a néger. Mikor odaértem, ahol az a fiú volt, láttam, hogy segítség nélkül nem tudom kivenni azt a golyót belőle, és nem volt olyan állapotban, hogy otthagyhattam volna, segítségért menni; és a gyerek mind rosszabbul és rosszabbul lett, aztán kezdett félrebeszélni, nem akart odaengedni magához, és azt kiabálta, hogy ha megkrétázom a tutajt, megöl, és mindenféle bolondságot összebeszélt, és nem tudtam semmire se menni vele; valahogy kell segítséget szereznem - mondtam magamnak; és ahogy kimondom, előbújik valahonnét ez a néger, azt mondja, ő segít, ha kell, és igazán jó segítség volt. Persze mindjárt gondoltam, hogy ez a szökött néger - de ott kellett maradnom egész nap, egész éjjel. Alapos csávában voltam, mondhatom! Egész csomó betegem van a városban, sok most a hülés, és szerettem volna azokat is megvizitálni, de nem merem, mert hátha megszökik a néger, és akkor én vagyok a hibás; és egyetlen csónak se jött olyan közel, hogy kiabálhattam volna neki. Ott kellett maradnom egész ma hajnalig; de nem láttam még egy négert sem, aki jobb, hűségesebb ápoló lett volna, mint ez, pedig a szabadságát kockáztatta vele, és fáradt is volt az istenadta, láttam, hogy sokat dolgozhatott az utóbbi időben. Egész megkedveltem érte; mondhatom, uraim, ilyen néger ezer dollárt is megér - de megérdemli a jó bánásmódot is. Minden volt nálam, ami szükséges volt, és a fiúnak is elrendeztünk mindent, mintha csak otthon lett volna - talán még jobban is, mert nyugalomban lehetett; de ott kellett maradnom, mind a kettő miatt az én fejem fött, egész ma reggelig ott rostokoltam; akkor jött arra pár ember egy ladikkal, és amilyen szerencsém volt, a néger a szalmazsák mellett elaludt, a fejét a térdére ejtette; intettem nekik, hogy csöndben jöjjenek, odalopóztak, és megközték, mielőtt magához tért volna, de az ujját se mozdította. A gyerek is elszenderedett, az evezőket rongyba csavartuk, hogy ne üssenek zajt; a tutajt szép csendben a csónak után kötöttük, és átvontattuk a partra; a néger egy szót se szólt, nem is próbált semmit. Nem rossz néger, uraim, én mondhatom maguknak.

- Ha így van, valóban szép dolog, doktor - mondta az egyik -, meg kell mondanom.

Erre egy kicsit megenyhültek, és én is csuda hálás voltam az öreg doktornak, hogy így védelmére kelt Jimnek, annak is örültem, hogy én is szakasztott így gondolkoztam róla, mert tudtam az első pillanatban, amikor megláttam, hogy jó ember, és aranyszíve van. Mind elismerték, hogy Jim szépen viselkedett, és megérdemli, hogy ezt ne felejtsek el, sőt még jutalom is járna neki. Mindenki meg is ígérte, hogy nem fogja szidni többet.

Aztán kijöttek, és rázárták az ajtót. Reméltem, megengedik, hogy könnyítsenek a bilincsein, mert rém nehezek voltak, vagy hogy húst és főzeléket is kap, nemcsak kenyeret és vizet, de ez nem jutott eszükbe, én meg a magam részéről jobbnak véltem, ha nem ártom bele magam; azt elhatároztam, hogy Sally néninek valamilyen úton-módon fülébe juttatom a doktor beszédét, csak kerüljek túl a nehezén, ami még előttem van. Már tudniillik ami a magyarázkodást illeti, mért felejtettem el szólni arról, hogy Sidet meglőtték azon az átkozott éjszakán, mikor a négert hajszozták.

Arra azonban maradt idő. Sally néni naphosszat ki sem mozdult a betegszobából. Silas bácsinak pedig, valahányszor közelébe kerültem, igyekeztem kitérni az útjából.

Másnap reggel hallottam, hogy Tom sokkal jobban van, és azt mondták, hogy Sally néni le szándékozik végre feküdni. Besurrantam a betegszobába, hátha ébren találok Tomot; no - gondoltam -, legalább kitalálunk valamit, amit beadhatunk a családnak. De még aludt, egész békésen, és sápadt volt, nem tűzelt úgy a képe, mint amikor hozták. Leültem, és vártam, hogy fölbredjen. Fél óra múlva bejött lábujjhegyen Sally néni, én már megint kutyaszorítóban éreztem magam. Intett nekem, hogy hallgassak, leült mellettem, és suttogni kezdett, hogy mindnyájan örülhetünk, mert minden jel jóra mutat, és már réges-régen ilyen jóízűen alszik, és

egészségesebb a színe, és nyugodtabb az arckifejezése, és fogadjunk, hogy mikor fölébred, megint észnél lesz.

Ott ültünk, és lestük Tomot; nemsokára megmozdult, kinyitotta a szemét, körülnézett, mintha semmi se történt volna, és megszólalt:

- Ejha! Hiszen én *itthon* vagyok! Hogy lehet ez? Hol a tutaj?

- Rendben van minden - mondtam.

- És Jim?

- Ő is - feleltem, de ez már nem hangzott valami meggyőzően. Nem vette észre, és azt mondta:

- Remek! Pompás! Végre biztonságban vagyunk! Elmesélted a néninek?

Azt akartam mondani, igen, de a néni közbevágott és megkérdezte:

- Micsodát, Sid?

- Hát ahogy az egész dolgot nyélbe ütöttük.

- Miféle dolgot?

- Hát ezt a dolgot. Csak egyről lehet szó: hogy szabadítottuk ki a szökött néget - én és Tom.

- Szent isten! A szökött... Mit beszél összevissza ez a gyerek! Drágám, már megint nincs észnél!

- De bizony eszemnél vagyok; tudom jól, mit mondok. Mi szabadítottuk ki, Tom meg én. Elhatároztuk, hogy kiszabadítjuk, és meg is csináltuk. És finoman sikerült, ahhoz szó se fér.

Tomból dűlni kezdett a szó, és a néni ki se tudta nyitni a száját, csak ült és bámult, és hagyta Tomot papolni, én pedig láttam, hogy úgymint hiába vágnék bele.

- Bizony, néni, mennyi rengeteg munkába került, hetekbe, órák hosszat dolgoztunk minden éjjel, amíg ti aludtatok. Gyertyákat kellett lopnunk, lepedőt, inget, a te ruhádat, kanalakat, pléhtányérokat, késeket, a melegítőt, a malomkövet, lisztet, és a jó ég tudja, még mit, és micsoda munka volt fűrészelt csinálni, meg tollat, föliratokat és mindent, és félig se tudom elmondani, mit, de jó móka volt. Nekünk kellett megcsinálni azokat a képeket is a koporsóval és egyebeket, a névtelen levelet a rablóktól, fölkelni, lemászni a villámhárítón, kiásni azt a lyukat a kunyhóban, elkészíteni a kötélhágcsót, és beküldeni a kásában a kanalat, és egyebeket bejuttatni a kötényed zsebében...

- Jóságos ég!

- ...és telehordani a kunyhót patkányokkal, kígyókkal és más állatokkal, hogy Jimnek társasága legyen; és aztán Tom olyan sokáig maradt a vajjal a kalapja alatt, hogy majd elrontotta az egész mókát, mert az emberek idecsődültek, mielőtt kijutottunk volna a kunyhóból, és futnunk kellett, meghallották, és üldözőbe vettek, én megkaptam a magamét, aztán letértünk az ösvényről, eleresztettük őket magunk mellett, és mikor a kutyák jöttek, nem törődtek velünk, hanem az emberek után rohantak, aztán csónakba szálltunk, áteveztünk a tutajra, és minden rendbe jött. Jim végre szabad ember lett, és mindezt mi magunk csináltuk, hát nem volt óriási hecc, néni?

- Hát amióta élek, ilyet még nem hallottam! Hát ti voltatok, kis csirkefogók, akik ezt a rengeteg bajt csináltátok, kiforgattátok az embert a bőriből az ijedségtől! Hej, de kedvem volna ezen nyomban kiporolni belőled az egészet! Ha gondolom, hogy éjszakáról éjszakára itt voltunk, és... Na, csak gyógyulj meg, te lókötő, úgy ellazsnakollak mind a kettőtöket, mint a kétfenekű dobot!

De Tom olyan büszke és boldog volt, hogy nem bírta magában tartani, csak jártatta tovább a száját - a néni belevágott, és csudára föl volt paprikázva; volt, hogy egyszerre beszéltek; olyan volt, mint egy macskaszinat.

- Na jó, most már kiélveztétek a viccet és mindent, ami csak benne volt, de ezután nehogy össze merd szűrni vele a levet...

- Kivel összeszűrni? - kérdezte Tom, és a mosolygás elszállt róla, és meglepetten nézett.

- Kivel? Hát avval a szökött négerrel. Mért, te kire gondoltál?

Tom nagyon szigorúan nézett rám, és megkérdezte:

- Tom, nem azt mondtad az előbb, hogy minden rendben van? Hát Jim nem állt odébb?

- Jim? - mondta Sally néni. - Dehogyan állt! Visszahozták épen és egészségesen, és megint ott van a konyhóban, kenyéren és vízen, nyakig láncban, amíg érte nem jönnek, vagy el nem adják!

Tom fölült az ágyban, a szeme villámlott, az orrcimpája kitágult, mint valami kopoltyú, és rám kiáltott:

- Nincs joguk hozzá bezárni! Siess! Egy percet se vesztegess! Engedd szabadon! Nem rabszolga - olyan szabad, mint isten bármelyik teremtménye!

- Mit beszél ez a gyerek megint?

- Szóról szóra igaz, amit mondok, Sally néni, és ha nem megy valaki érte, elmegyek én. Ismertem Jimet világéletemben, és Tom szintén. Az öreg Miss Watson két hónapja meghalt, és szégyellte, hogy valaha el akarta adni Jimet, és mondogatta is ezt; és a végrendeletében felszabadította.

- Akkor mi a csudának akartad kiszabadítani, mikor tudtad, hogy amúgy is szabad?

- Hát ez igaz; de milyen asszonyi kérdés! Hát kalandot akartam belőle; és ha kellett volna, térdig gázoltam volna a vérben is... Jézus-Mária! Polly néni!...

Ott állott Polly néni az ajtóban, kedvesen és meglegedetten, mint egy jóllakott angyal, soha különbül he lássam!

Sally néni odaugrott hozzá, és majd leszedte a fejét, úgy megölelte; zokogni kezdett, én pedig jobbnak találtam a levegőt az ágy alatt, mert nagyon meleg kezdett lenni nekünk. Kikandikáltam, és láttam, hogy Polly néni kiszabadítja magát, és merően ránéz Tomra a szemüvege mögül - mintha keresztül akarná döfni vele.

Aztán megszólalt:

- Bizony, jobb, ha elfordítod a fejedet, a te helyedben elbújnék, Tom.

- Jó ég! - kiáltott Sally néni. - Hát annyira megváltozott? Hiszen ez nem Tom, ez Sid! Tom... Tom... de hova lett Tom? Egy pillanattal előbb még itt volt.

- Talán azt akarod mondani, hogy hol van Huck Finn - nem? Azt hiszem, még egy ilyen csirkefogót nem hordozott a föld, mint az én Tomom, amióta élek. Szép kis viszontlátás! No, mássz csak ki szépen az ágy alól, Huck Finn!

Én kimásztam.

De nem éreztem magam túl fényesen.

Sally néninél elképedtebb lényt még nem láttam: kivéve tán Silas bácsit, amikor bejött, és mindent elmondta neki. Egész részeg lett tőle, azt se tudta, mit csinál naphosszat, és olyan prédikációt kanyarított este, hogy messze földre elment a híre, mert még a legöregebb emberek sem értettek belőle egy szót se.

Polly néni elmondott mindent, kicsoda-micsoda vagyok; nekem is el kellett mesélnem, milyen csávában voltam, mikor Mrs. Phelps Tom Sawyernak nézett engem.

Sally néni közbevágot:

- Ugyan, mondj csak Sally néninek, már megszoktam, nincs értelme visszacsinálni.

- Szóval mikor Sally néni Tom Sawyerral tévesztett össze, és nem mondhattam ellent - nem volt más mód, és tudtam, hogy Tom nem fog haragudni érte, mert neki való eset volt, rejtelmes is, kalandos is, és olyan szájíze szerint való kalamajkát kanyarint belőle, mint annak a rendje. Így is lett, és ő Sidnek adta ki magát, és falazott nekem mindenképpen.

Polly néni is elmondta, hogy Tomnak igaza volt: Miss Watson tényleg fölszabadította Jimet a testamentumában; és Tom Sawyer azért vette a nyakába az egész bajkeverést, hogy kiszabadítson egy szabad négert!

Eddig a percig sehogy se ment a fejembe, hogy segíthet egy ilyen nevelésű fiú egy szökött négert.

Polly néni elmesélte, hogy mikor Sally néni írt neki, hogy Tom és Sid megérkeztek, mindjárt szöveget ütött a fejébe.

- Hát ez megint micsoda, gondoltam - mondta a néni. - Ezt várhattam volna, hogy így egyedül szélnek eresztetem, és nincs, aki vigyázzon rá. Nincs más hátra, nekem is le kell utaznom a folyón, ezerszáz mérföldet, hogy rájőjjenek, miben törí a fejét ez a jófirma; különösen, mert tőled semmi válasz nem érkezett.

- De én egy sort se kaptam tőled - mondta Sally néni.

- Nahát, ez érdekes! Kétszer is írtam neked, és megkérdeztem, hogy érted, hogy Sid is itt van.

- Én bizony nem kaptam meg őket.

Polly néni lassan, szigorúan megfordult.

- Te Tom!

- Tessék - mondta Tom savanyú képpel.

- Ne tessékelj nekem, szemtelen kölyök - ide azokkal a levelekkel!

- Milyen levelekkel?

- Azokkal a levelekkel. Na, csak tegyem rád a kezemet, majd...

- Ott vannak aládában. Ott ni. Úgy vannak, ahogy megérkeztek a postáról. Feléjük se néztem, nem nyúltam egyikhez sem. Csak tudtam, hogy baj lenne belőle, és gondoltam, ha úgysem sietsz, hát...

- Ne köntörfalazz, úgyszintsem annak semmi értelme. De írtam még egyet, amelyben jelzem, hogy jövök; azt hiszem, azt is...

- Nem, az tegnap megjött, még nem olvastam el, de azt megkaptam rendben - mondta Sally néni.

Kedvem lett volna két dollárba fogadni vele, hogy az sincs meg, de jobbnak gondoltam befogni a számat. Ne szólj szám, nem fáj fejem!

UTOLSÓ FEJEZET

Mikor alkalmam volt egyedül elcsípni Tomot, megkérdeztem, hogy mi volt a szándéka a szökéssel. Mit akart csinálni azután, hogy kiszabadított egy szabad négert? Azt mondta, kezdettől az volt a terve, hogy ha épségben kihozzuk Jimet, lemegyünk a folyón tutajjal, remek kalandokat kerekítünk a torkolatnál, aztán megmondjuk neki, hogy szabad ember, és előkelően, gőzhajón visszük haza, fizetünk neki az elvesztegetett idejéért, írunk előre, összegyűjtjük a környék minden négerjét, és fáklyásmenettel, rezesbandával kísérik be a városba, hadd legyen ő a nap hőse, és mi nemkülönben. Én azonban úgy véltem, hogy így se sikerült rosszabbul.

Jimet mihamar kiszabadítottuk láncából, és mikor Polly néni, Silas bácsi és Sally néni megtudták, hogy milyen derekasan segített a doktornak Tom ápolásánál, nagy hűhót csaptak körülötte, ellátták minden földi jóval: annyit kapott enni, amennyi belefért, és nem volt semmi dolga. Fölvittük a betegszobába, és nagy beszélgetést csaptunk; Tom adott neki negyven dollárt fájdalomdíjúl, hogy olyan türelmes és derék fogoly volt; Jim rém boldog volt, kihúzta magát, és azt mondta:

- Na, mit mondtam neked, Huck? Mit mondtam ott a Jackson-szigeten? Mondtam, hogy szőrös a mejjem, és az mit jelent; mondtam, hogy eccer vótam már gazdag, és megint leszek, és igaz is lett; itt a gazdagság! Látod-e! Most mondd, ha mered, hogy a jelnek nincs értelme; én tuttam bizonyosra, hogy megint gazdag leszek, és az is lettem ebben a szent minutumban!

Tom aztán tovább beszélt, be nem állt a szája, azt mondta, szökjünk meg mind a hárman valamelyik éjszaka, szerezzünk fölszerelést, és menjünk át az indián földre, csuda kalandjaink lesznek legalább egy-két hétre; mondom, én nem bánom, de nincs pénzem megvenni a fölszerelést, és hazulról se valószínű, hogy kapnék, mert a papa biztosan visszakerült azóta, és elszedte az egészet Thatcher bírótól, és el is itta valamennyit.

- Dehogyan szedte - mondta Tom -, ott az egész hatezer dollár, sőt még annál is több; a papád azóta se került elő. Legalább amíg én otthon voltam, nem.

Jim megszólalt, kicsit ünnepélyesen:

- Nem is fog visszagyünni többet, Huck.

- Miért nem, Jim? - kérdeztem.

- Ne törőgy vele, Huck, miért nem, de nem gyün vissza többet.

De nem hagytam annyiban, a végén kibökte:

- Emlékszel arra az úszó házra, amiben egy ember vót betakarva, és én odamentem, megnéztem, és nem hattalak begyünni? A pizedet megkaphatod, amikó akarod; mer az a hótt ember ő vót.

Tom ma már egészen jól van, a puskagolyót az óraláncán viseli a nyaka körül, és mindig nézegeti, hány óra van; nincs mit írnom tovább, és csudára örülök is neki, mert ha tudtam volna, hogy milyen fene nehéz dolog egy ilyen könyvet megírni, bele se fogtam volna; nem is kezdek ilyenbe még egyszer. De azt hiszem, mégiscsak el kell lépnem nemsokára az indián föld felé, mert Sally néni adoptálni akar, és meg akar civilizálni, abból pedig már elegendem volt, és ki nem állom.

Maradtam tisztelettel
Huck Finn